

Ontwerp Jaarstukken 2015

Lauwersoog

Inhoudsopgave

.....	1
Aanbiedingsbrief	3
Inleiding	4
1 Samenvatting.....	5
1.1 Beleidsprogramma's.....	6
1.2 Financieel	11
2 Ontwikkelingen.....	18
2.1 PROloog.....	19
2.2 Krimp en leefbaarheid.....	25
2.3 Sociaal Domein.....	26
2.4 Gaswinning	28
2.5 Stand van zaken bezuinigingen	29
3 Beleidsprogramma's.....	32
3.1 Burger en bestuur	33
3.2 Veiligheid.....	40
3.3 Verkeer en vervoer.....	44
3.4 Economische zaken, recreatie en toerisme	50
3.5 Jeugd	55
3.6 Sport, kunst en cultuur.....	61
3.7 Sociale Zaken en Werk	66
3.8 Maatschappelijke ondersteuning en Zorg.....	68
3.9 Milieu	77
3.10 Leefomgeving	84
3.11 Algemene dekkingsmiddelen	92
4 Paragrafen	96
4.1 Lokale heffingen.....	97
4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	102
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen	115
4.4 Financiering	119
4.5 Bedrijfsvoering	124
4.6 Verbonden partijen	135
4.7 Grondbeleid.....	140
4.8 Demografische ontwikkelingen.....	142
4.9 Interbestuurlijk toezicht.....	144
5 Jaarrekening	149
5.1 Balans gemeente De Marne	150
5.2 Overzicht van baten en lasten.....	152
5.3 Waarderingsgrondslagen	153
5.4 Toelichting op de Balans	155
5.5 Toelichting baten en lasten	163
5.6 Overzicht incidentele baten en lasten	165
5.7 Begrotingsrechtmatigheid.....	168
5.8 Wet Normering Topinkomens.....	170
5.9 Sisa-bijlage.....	172
6 Bijlagen	176
6.1 Jaarverslag Sociale zaken en werk	177
6.2 Overzicht personele lasten.....	193
6.3 Overzicht en toelichting reserves.....	194
6.4 Overzicht van investeringen.....	197
6.5 Garantstellingen.....	199
6.6 Kerngegevens	200
6.7 Controleverklaring accountant	201
6.8 Lijst met begrippen en afkortingen.....	202

Aanbiedingsbrief

Voor u liggen de jaarstukken van de gemeente de Marne over het jaar 2015. Hiermee leggen wij aan u verantwoording af over het gevoerde beleid in 2015. Over 2015 hebben we de jaarrekening met een positief resultaat afgesloten en het overgrote deel van de doelstellingen uit de begroting is behaald. En hoewel de cijfers belangrijk zijn, gaat het vooral om het verhaal achter de cijfers en tabellen.

We kijken terug op een positief jaar. We zijn erin geslaagd om de organisatiewijziging tot een goed einde te brengen, waarmee de taakstellende personele bezuiniging is gerealiseerd. De organisatie heeft zich in 2015 in de volle breedte ingezet om zichzelf te verbeteren. Er zijn kleine en grote verbetermaatregelen doorgevoerd die bijdragen aan meer kostenbewustzijn, efficiency en klant- en resultaatgericht werken. De focus is hierbij gericht op continue verbeteren, samenwerken en het zoeken naar oplossingen.

Het jaar 2015 stond vooral in het teken van de wijzigingen in het Sociaal Domein. We werken hierbij intensief samen in BMW-verband. Door middel van de Monitor Sociaal Domein informeren we de raad over de ontwikkelingen op dit terrein. In 2015 is gebleken dat afstemming tussen alle ketenpartners niet altijd optimaal verloopt. Door middel van een uitvoeringsplan werken de samenwerkingspartners aan de oplossing van de knelpunten.

Onze gemeente is het afgelopen jaar volop betrokken geweest bij de problemen rondom de gaswinning. Het aantal schademeldingen stijgt. In januari 2015 is het Centrum voor Veilig Wonen (CVW) gestart en in juni 2015 is de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) benoemd. Door het beschikbaar stellen van formatie is extra geïnvesteerd om voldoende te kunnen participeren op dit belangrijke thema.

Met de provincie Groningen werken we samen aan projecten voor de verdere ontwikkeling van het gebied Lauwersoog (PROloog). In 2015 heeft een tussentijdse heroriëntatie plaatsgevonden over de volgende fase van het programma Lauwersoog. We gaan ons focussen op de realisatie van een recreatieve trekker, de promotie van het Lauwersmeergebied, innovatie van duurzame visserij en de bereikbaarheid van de haven van Lauwersoog vanaf de Noordzee. Zo werken we vanaf de zomer 2015 met een aantal geïnteresseerde partijen aan de realisatie van een Werelderfgoedcentrum in de haven van Lauwersoog.

Wat in 2015 is bereikt, is met enthousiasme en gedrevenheid uitgevoerd en heeft de nodige inspanning gekost van onze organisatie en van onze samenwerkingspartners. Daarvoor spreken wij graag onze waardering uit!

Leens 14 juni 2016

Het College van burgemeester en wethouders van de gemeente De Marne,

S. Scherstra,
secretaris a.i.

F.H. Wiersma
burgemeester

Inleiding

U leest de jaarstukken 2015 van gemeente De Marne. Met deze jaarstukken legt de gemeente verantwoording af over het gevoerde beleid. De inhoudelijke verantwoording vindt plaats aan de hand van de doelstellingen die in de programmabegroting 2015 zijn vastgesteld. In de jaarrekening 2015 is het verslag over de financiële gang van zaken in het verslagjaar opgenomen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 van deze jaarstukken vindt u de samenvatting van het jaarverslag en de financiën.

In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste ontwikkelingen weergegeven op het gebied van PROloog, Krimp en Leefbaarheid, Sociaal Domein, Gaswinning en de stand van zaken van de voortgang van de bezuinigingen.

In hoofdstuk 3 wordt de voortgang van de doelstellingen die in de begroting zijn opgenomen beschreven. Deze doelstellingen zijn gerelateerd aan het collegeprogramma van de gemeente. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een financieel overzicht, inclusief een toelichting met verklaringen van de grootste financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2015.

Hoofdstuk 4 is opgebouwd uit een aantal verplichte paragrafen. In deze paragrafen komen de lokale heffingen, risico's, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, verbonden partijen, grondbeleid, demografische ontwikkelingen, interbestuurlijk toezicht en bedrijfsvoering aan de orde.

In hoofdstuk 5 is de jaarrekening opgenomen. De jaarrekening bestaat uit de balans, het saldo van baten en lasten en de bijbehorende toelichting.

Ten slotte is een aantal bijlagen opgenomen over onder meer het jaarverslag van Sociale Zaken en Werk, de reserves en voorzieningen en de investeringen. Tevens is de controleverklaring van de onafhankelijke accountant opgenomen.

1 Samenvatting

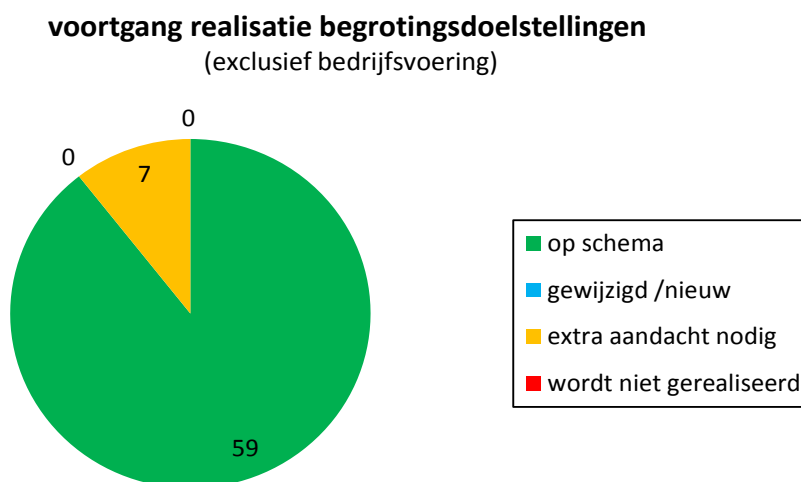
Dijk Westernieland

1.1 Beleidsprogramma's

In hoofdstuk 3 wordt de voortgang van de maatregelen die in de begroting zijn opgenomen beschreven. Deze maatregelen zijn gerelateerd aan de doelstelling die opgenomen zijn in de beleidsprogramma's. Het behalen van de doelstelling wordt uitgedrukt in een prestatie-indicator. Als door de maatregelen de doelstelling nog steeds niet is behaald, dan kan dit leiden tot aanvullende maatregelen in de volgende begroting(en) dan wel aanpassing van de prestatie-indicator. De kleuren geven aan:

- groen - de realisatie van de maatregel(en) ligt op schema
- oranje - het behalen van de maatregel(en) behoeft extra aandacht
- blauw - de doelstelling/maatregel(en) is nieuw of gewijzigd
- rood - de maatregel(en) wordt niet volgens de planning gehaald.

Onderstaand diagram geeft inzicht in de voortgang van alle maatregelen om beleidsinhoudelijke doelen te realiseren. Van de maatregelen liggen 59 op schema (groen) en behoeven er 7 extra aandacht (oranje).

Burger en bestuur

Er verandert veel in de participatiemaatschappij. Inwoners krijgen meer verantwoordelijkheid en de gemeente vervult steeds vaker een faciliterende rol. De relatie tussen het bestuur van onze gemeente en haar inwoners is dan ook cruciaal.

Werkzaamheden die we voor de inwoners, organisaties en bedrijven doen, zijn samengebracht in een Gemeentelijk Contact Centrum (GCC). Het GCC heeft in 2015 een 'nieuw' aanzien gekregen: het ontvangstgedeelte van het gemeentehuis is aangepast. De directe publieksdienstverlening is breed onder de aandacht gebracht in het kader van de organisatie ontwikkeling. Daarnaast is gewerkt aan de aanscherping en stroomlijning van de werkprocessen.

Alle bedrijfsprocessen rondom registratie en documenten zijn in 2015 geactualiseerd en tijdens de kwaliteitscontrole is een goede score behaald. Vanwege onverwachte omstandigheden heeft de overgang naar een nieuw registratie systeem nog niet kunnen plaatsvinden; naar verwachting wordt deze migratie in de eerste helft van 2016 afgerond.

Om onze inwoners voortdurend op de hoogte te houden van actuele ontwikkelingen maken we toenemend gebruik van de social media. Het contact met de dorpen blijven we versterken, o.a. door de inzet van de vitaliteitscoördinator.

Voor de dorpen websites is een koppeling gemaakt met de website marnecultuur.nl waardoor bredere vindbaarheid is gerealiseerd. Alle 21 dorpen zijn in beeld.

Veiligheid

Taken op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing worden uitgevoerd door de Veiligheidsregio Groningen in samenwerking met de regionale partners.

Brandveiligheidsbewustzijn is een speerpunt in beleid en hiervoor is het project "Geen nood bij brand" ingezet. Op diverse momenten is voorlichting gegeven en zijn ontruimingsoefeningen gehouden (Kameleon, Zeehondencreche). Eveneens werken we aan het optimaliseren van de opkomsttijden. Het opstellen van het regionaal dekkingsplan heeft enige vertraging opgelopen en wordt naar verwachting medio 2016 vastgesteld.

Aanpak van geweldsdelicten heeft prioriteit evenals het terugdringen van overlast door de jeugd en het terugdringen van huiselijk geweld. Ondanks de maatregelen is het aantal huisverboden toegenomen in 2015. Daarnaast was er een jeugdgroep actief die door de politie als hinderlijk is gekwalificeerd.

Verkeer en vervoer

We werken samen met onze inwoners aan de openbare ruimte, zodat die schoon, goed bereikbaar, veilig, duurzaam en groen is.

Binnen het project N361 is in 2015 de rotonde bij Ranum en het fietspad Eenrum Baflo aangelegd. Voor de verkeersmaatregelen van het deel Mensingeweer-Menneweer stelt de Provincie middelen beschikbaar om de veiligheid in het gebied te waarborgen.

Samen met het Verkeers- en Vervoerberaad (VVB) is een breed spectrum verkeerseducatie aangeboden, waarin de scholen zelf kunnen kiezen wat het beste past. We ondersteunen de lokale afdelingen van Veilig Verkeer Nederland (VVN) in hun kernactiviteiten zoals het verkeersexamen. Voor het onderhoud van de wegen is een inspectie uitgevoerd in oktober 2015 en de geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd. De aanbesteding voor het wegenonderhoud voor de periode 2016-2019 is gestart en er zijn 5 partijen geselecteerd.

Voor het bevorderen van de veiligheid door een goed beheer van de openbare verlichting is het bestaande beleidsplan herijkt. In 2016 stellen we een nieuw beleidsplan op waarin de technische ontwikkelingen en duurzaam beheer zijn opgenomen. Uit onderzoek blijkt dat er nog kansen zijn om energie te besparen, met name door het vervangen van lampen door LED verlichting. In 2015 zijn reeds alle technisch versleten armaturen vervangen door LED lampen.

Economische zaken, landbouw, visserij, recreatie en toerisme

De gemeente zet in op het versterken en stimuleren van het economisch klimaat in De Marne en het benutten van de kansen en groeimogelijkheden voor het Midden en Klein Bedrijf, Recreatie en Toerisme, Landbouw en Visserij. De gemeente is daarbij een partner die faciliteert, aanjaagt en regisseert.

Er is een ondernemersavond georganiseerd en daarnaast zijn diverse denk tanksessies gehouden met de ondernemers. Samen met de wethouders zijn bedrijfsbezoeken gebracht en is er veelvuldig contact met de bedrijven in lopende projecten. De samenwerking met de stichting Promotie Waddenland is constructief. Met bestaande en startende ondernemers zijn regelmatig adviesgesprekken gevoerd over bijvoorbeeld subsidie mogelijkheden, bestemmingsplannen of over projecten.

Voor de visserij is ingezet op de diepgang van het Westgat om de bereikbaarheid van de haven van Lauwersoog te garanderen en te verbeteren. Voor de onderbouwing van het belang van de bereikbaarheid van de haven stellen we een kosten/baten analyse op.

We hebben actief bemiddeld om de voortzetting van Het Winkelhuis te realiseren. Het Winkelhuis kan nu voor onbepaalde tijd het pand gebruiken totdat er een huurder komt.

In het aardbevingsdossier levert onze gemeente ambtelijke ondersteuning, een bijdrage aan de startnotitie van de Nationaal Coördinator en een bijdrage aan de visie opstelling.

Jeugd

De transities in het sociale domein betreft ook de jeugd en de zorg voor de jeugd. Gemeenten waren al verantwoordelijk om opgroei- en opvoedondersteuning te bieden. Vanaf 2015 zijn wij verantwoordelijk voor alle vormen van ondersteuning, hulp en zorg aan jongeren. Om gespecialiseerde jeugdzorg in te kopen werken de 23 Groninger gemeenten samen in het Regionaal Inkooporgaan Groninger Gemeenten (RIGG).

In 2015 is gebleken dat de afstemming tussen alle ketenpartners rond de toegewezen ondersteuning niet altijd optimaal is geweest. In de loop van 2015 is een uitvoeringsplan opgesteld dat de gesignaleerde knelpunten moet oplossen. Het uitvoeringsplan loopt door in 2016.

De toeleiding van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) naar individuele voorzieningen heeft eveneens aandacht, omdat er een risico van langere wachttijden ontstaat.

Het aantal meldingen van risico-jongeren is in 2015 licht toegenomen. In 2016 bekijken we op welke manier de zorg coördinatie en het bijbehorende ICT systeem geoptimaliseerd kan worden.

In 2015 is het geactualiseerd Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld. In het IHP staat welke investeringen de gemeente en scholen t/m 2019 doen om goed gehuisvest te zijn. In 2015 zijn de werkzaamheden van het IHP volgens planning uitgevoerd.

Op het gebied van de kinderopvang heeft de gemeente niet handhavend hoeven optreden. De onderwerpen die na inspectie van de GGD niet op orde bleken te zijn, konden in goed overleg worden opgelost.

De plannen voor de het 'kind centrum' zijn in 2015 vastgesteld door de gemeenteraad.

Sport

In samenwerking met inwoners zorgen we voor een accommodatie- en activiteiten aanbod dat mensen in beweging brengt en houdt. We stimuleren ontwikkeling van eigen initiatieven en ondersteunen verenigingen middels de inzet van een buurtsportcoach binnen het project "Huis voor de sport". In het Integraal Activiteiten Plan met betrekking tot sport is als speerpunt opgenomen het verbeteren van de leefstijl door ontmoedigen van alcohol en roken en overgewicht tegen te gaan.

Samen met het onderwijs en sportverenigingen heeft de buurtsportcoach in 2015 een groot aantal activiteiten aangeboden, zoals tennis clinics, basketbal clinics, Koningsspelen, Waterfun en Zwemvierdaagse, volleybal toernooi en de Kids Outdoor vakantieweek. Verenigingen en scholen zijn enthousiast over het aanbod, zoals blijkt uit deelname en medewerking.

Voor ouderen is het Groningers Actief project uitgevoerd, wat bestond uit een fit-test en een vervolg van wekelijkse beweegactiviteiten (150 deelnemers). In 2016 wordt dit aanbod gecontinueerd. Het project de Gezonde School is op enkele scholen uitgevoerd. Scholen werken hierin aan een gezonde leefstijl van de leerlingen, er is extra bewegingsonderwijs van een vakleerkracht en extra beweegmomenten na schooltijd.

Kunst en Cultuur

In het Woon- en Leefbaarheidsplan is vastgesteld dat cultuur een belangrijke drager is van leefbaarheid en identiteit, waarbij lokale initiatieven de ruimte krijgen. We geven deze ruimte in de vorm van subsidiëring van activiteiten in sociaal-cultureel werk, kunst- en cultuur en muziekonderwijs.

In 2015 is gestart met het herijken van het subsidiebeleid, met als resultaat een startnotitie en een informatiebijeenkomst met de raad. In 2016 staat de verdere uitwerking op de planning. Om uitvoering te geven aan Kunst en Cultuur in onze gemeente biedt de samenwerking met verschillende partners voldoende basis.

Op het gebied van de bibliotheek heeft het voorstel Bibliotheekvoorziening 2016 geresulteerd in het besluit om de komende vijf jaar de bibliotheekvoorziening in onze gemeente te laten verzorgen door Biblionet Groningen, waarbij tevens de bezuiniging op het bibliotheekwerk is gerealiseerd.

Sociale Zaken en Werk

De gemeenten Bedum, Winsum, Eemsum en De Marne werken intensief samen in het Sociaal Domein. In 2015 is er één afdeling Sociale Zaken en Werk Hoogeland voor de gemeenten Bedum, Winsum, Eemsum en De Marne. De rapportages zijn samengevoegd tot een Jaarverslag Sociale Zaken en Werk Hoogeland.

De rapportage van Sociale Zaken en Werk is volledig opgenomen als bijlage (6.1).

Maatschappelijke ondersteuning en zorg

Op het terrein van maatschappelijke ondersteuning en zorg was 2015 een overgangsjaar waarin huidige en nieuwe zorgtaken worden geregeld middels een transitie-arrangement op provinciaal niveau. Tevens is de toegang tot ondersteuning geregeld en voeren we het beleidsplan Wmo uit. We blijven een vangnet bieden voor inwoners die dat nodig hebben en met onze ketenpartners werken we intensief samen.

De indicaties voor Huishoudelijke ondersteuning worden niet meer uitgedrukt in uren, maar we stellen vast wat het resultaat moet zijn. Op basis van de ervaringen zijn de afspraken met de leveranciers bijgesteld en zijn de convenanten verlengd tot eind 2017.

De functie Begeleiding is een nieuwe taak voor de gemeenten. Voorheen verzorgde het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) de indicaties voor deze functie, nu is dit een taak van het Zorgloket van de gemeente.

In het Sociaal Domein rapporteren we door middel van de Monitor Sociaal Domein per kwartaal aan de directie en aan de raad. Deze rapportage is voortdurend in ontwikkeling. Voor de Integrale toegang tot zorg is in BMWF verband een beleidsplan opgesteld, die in 2016 verder wordt uitgewerkt.

Milieu

Samen met anderen werken we aan een milieu en leefomgeving waarin ook toekomstige generaties een goede kwaliteit van leven hebben. We doen dat door investeringen in bodem, water, lucht en natuur, waarbij we zorgvuldig omgaan met de natuurlijke hulpbronnen.

In het kader van het afvalwaterbeleidsplan hebben we de basis rioleringsplannen geactualiseerd voor Houwerzijl, Mensingeweer, Schouwerzijl, Vierhuizen en Warfhuizen. In Eenrum is het rioolsysteem vervangen en/of verbeterd en is gewerkt aan het regenwater riool in Leens.

Vanuit het Waterteam (BMWF en waterschap Noorderzijlvest) zijn gezamenlijk rioolbeheertaken aanbesteed en uitgevoerd. In 2015 is onderzoek gedaan naar de gehele keten van het afvalwater met het doel deze verder te optimaliseren.

We blijven werken aan het verbeteren van de afvalinzameling, met name door preventie en hergebruik. We bereiden een communicatieplan voor waarin elke maand een nieuw thema wordt belicht, wat wordt gepubliceerd in dorpskranten en op de gemeentelijke website. Op deze manier willen we onze inwoners actief betrekken bij het verbeteren van de afvalinzameling.

Op het gebied van energiebesparing zijn er maatregelen getroffen in het zwembad door het installeren van afdekdekens op beide bassins en zijn er frequentiegeregelde pompen geïnstalleerd. Binnen het project 'Slim wonen' zijn er energiescans uitgevoerd in woningen in Vierhuizen en Warfhuizen.

In het project 'De Marne duurzaam verlicht' is een bijdrage geleverd aan energiebesparing door het installeren van LED verlichting.

Leefomgeving

Krimp, vergrijzing en ontgroening, en de gevolgen daarvan zijn voor ons belangrijke aandachtspunten en vragen niet alleen onze inzet, maar ook die van de inwoners, andere overheden, maatschappelijke instellingen en bedrijven. De basis hiervan is vastgelegd in het Integraal beleidskader Krimp & Leefbaarheid en is nader uitgewerkt in het Woon en Leefbaarheidsplan. In het Actieprogramma Werk, Leefbaarheid en Energie (WLE) en het project Particuliere woningverbetering werken we aan de herstructurering van de woningvoorraad in onze gemeente.

We werken samen met de dorpen aan de ruimtelijke- en dorpsvisies zoals deze in de structuurvisie (2014) zijn benoemd: De ruimtelijke visie van Ulrum is afgerond. Het proces om te komen tot een dorpsvisie van Wehe den Hoorn is opgestart en ook de bewoners van Mensingeweer werken aan de visie voor hun dorp.

In de herstructurering van de sociale woningvoorraad werken we samen met woningstichting Wierden en Borgen aan projecten in De Marne: slopen van oude woningen in Eenrum en Leens en ook de 'spookbuurt' van Wehe den Hoorn wordt gesloopt. In Leens maakt de sloop ruimte voor de nieuwbouw van twaalf woningen.

In de particuliere woningsector zijn 17 aanvragen voor woningvertering gehonoreerd in 2015 en is een starterslening uitgegeven.

Voor de nieuwbouw van een geïntegreerd kindcentrum in Leens, naast en deels in het gemeentehuis, is een planologisch besluit in voorbereiding, bijvoorbeeld door onderzoek naar de bodem- en luchtkwaliteit.

In het gaswinningsdossier worden de belangen van de inwoners van De Marne vertegenwoordigt door het beschikbaar stellen van extra capaciteit; Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de koppeling met de onderwerpen: krimp en leefbaarheid, toekomstperspectief en gebiedsregie en interne coördinatie en afstemming.

Algemene dekkingsmiddelen

In dit programma zijn met name een aantal belangrijke gemeentebrede inkomsten- en uitgavenramingen opgenomen, zoals de algemene uitkering, algemene belastingen, dividendopbrengsten uit deelnemingen en de post onvoorzien. In 2014 zijn er maatregelen (bezuinigingen) genomen om een sluitende (meerjaren-) begroting te krijgen. Deze bezuinigingen hebben in 2015 verder gestalte gekregen.

1.2 Financieel

A. Resultaat

bedragen x k€

	Primaire begroting 2015	Actuele begroting 2015	Rekening 2015	Afwijking
Totale baten	31.114	31.161	32.339	1.178 v
Totale lasten	31.107	32.968	32.211	756 v
Saldo baten en lasten	7	-1.807	127	1.934 v
Toevoeging/onttrekking reserves	-7	1.807	1.807	0
Gerealiseerd resultaat	0	0	1.934	1.934 v

Toelichting gerealiseerde resultaat

Het saldo van baten en lasten komt uit op een overschot van k€ 127. Gedurende het jaar is besloten om voor diverse zaken gelden te storten in en te onttrekken aan de reserves. Per saldo zijn meer gelden onttrokken dan gestort in de reserves voor een bedrag van k€ 1.807. Hierdoor komt ten opzichte van de actuele begroting het rekeningresultaat k€ 1.934 voordeliger uit.

Hieronder worden de door de raad goedgekeurde begrotingswijzigingen weergegeven (afwijking primaire versus actuele begroting) en vervolgens een analyse op hoofdlijnen van de afwijkingen tussen de actuele begroting en de realisatie.

Ontwikkeling begrotingssaldo 2015 (verschil primaire versus actuele begroting)

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het begrotingssaldo 2015 weergegeven.

bedragen x k€

Saldo baten en lasten primaire begroting		7
Gevolgen jaarrekening 2014		
<i>gevolgen vorming voorziening afvalstoffenheffing</i>	20	
<i>overhevelingen</i>	-738	
<i>budget organisatieontwikkeling</i>	-200	
Gevolgen jaarrekening 2014		-918
Mutaties Bestuursrapportage 2015		-1.095
Begrotingsmutaties a.g.v. besluiten:		
<i>Nummer 1: werkkostenregeling</i>	-24	
<i>Nummer 5: gaswinningsdossier</i>	-75	
<i>Raadsbesluit nr.8 23-6-2015: uitvoeringskosten sociaal domein</i>	-147	
<i>Nummer 8: effecten september circulaire</i>	59	
<i>Nummer 9: uitbetaling agioreserve Verkoop vennootschap bv</i>	310	
<i>Nummer 12: verkoop landbouwperceel</i>	101	
<i>Nummer 13: afwaardering investering in jeugdsozen</i>	-88	
<i>Nummer 14: extra bijdrage in verlies Ability</i>	-65	
<i>Nummer 15: afwaardering investering in jeugdsozen</i>	-18	
<i>Nummer 16: analysetekort inkomensdeel en verbeterplan 2015-2016</i>	146	
Totaal overige begrotingsmutaties		199
Saldo baten en lasten actuele begroting		-1.807

Begrotingswijzigingen 2 , 3 , 4 , 6 en 10 betreffen wijzigingen op investeringskredieten. Deze wijzigingen hebben geen gevolgen voor het saldo baten en lasten in het boekjaar 2015. Begrotingswijziging 11 betreft de voorbereidingskosten locatiekeuze AZC die gedekt wordt uit de post onvoorzien. Deze begrotingswijziging heeft geen invloed op het saldo baten en lasten van de actuele begroting.

Begrotingswijziging 7 is komen te vervallen.

Analyse afwijking resultaat actuele begroting versus jaarrekening

In de onderstaande tabel worden de belangrijkste oorzaken aangegeven van het verschil tussen de actuele begroting versus de jaarrekening.

bedragen x k€

RESULTAATBESTEMMING	
A1: Voorgenomen mutaties best. reserve:	548
A2: Overhevelingsverzoeken	429
A3: Mutatie algemene reserve:	
<i>verlaging begrote storting BR GRP</i>	-89
<i>saldo t.g.v. Alg. reserve</i>	<u>1.046</u>
	957
Totaal gerealiseerd resultaat	1.934

Deze tabel wordt hierna inhoudelijk toegelicht.

A1. Toelichting resultaatbestemming: de voorgestelde mutaties in de bestemde reserves.

In de onderstaande tabel worden de voorgestelde mutaties in de bestemde reserves weergegeven.

bedragen x k€

Voorgestelde mutaties in bestemde reserves		
	toevoeging	onttrekking
P 05 Onderwijshuisvesting en Educatie		
Bestemde reserve Gymlokaal Wehe den Hoorn		4
Bestemde reserve speeltoestellen	8	
P 07 Sociale Zaken en Werk		
Bestemde reserve beleid 3D (nieuw)	74	
P 08 Maatschap. ondersteuning en Zorg		
Bestemde reserve beleid 3D (nieuw)	513	
P 09 Milieu		
Bestemde reserve GRP **		89
P 10 Leefomgeving		
Bestemde reserve programma Krimp & Leefbaarheid		24
Bestemde reserve North Sea Fish		20
Totaal voorgestelde mutaties in bestemde reserves	595	137

(**) Deze reserve behoort zolang het totale saldo negatief is tot de Algemene reserve.

Toevoegingen aan de bestemde reserves

Bestemde reserve speeltoestellen (k€8)

Op grond van het besluit van de raad d.d. 15 oktober 2013 nr. 7 wordt aan het einde van ieder rekeningjaar bekeken of het restant van het begrotingsbudget moet worden gestort in de bestemde reserve Speeltoestellen, met de restrictie dat de stand van de nieuwe reserve niet hoger mag worden dan k€ 20. In 2015 is van het budget k€8 niet verbruikt en wordt bij vaststelling van de jaarrekening 2015 toegevoegd aan de bestemde reserve Speeltoestellen.

Bestemde reserve beleid 3D (k€74 en k€513)

Met name de uitgaven aan de persoonsgebonden budgetten (PGB's) zijn beduidend lager dan begroot. Voorgesteld wordt om het verschil beschikbaar te houden voor de decentralisaties en toe te voegen aan de bestemde reserve teneinde eventuele toekomstige tekorten/tegenvallers te kunnen dekken aangezien de rijksbijdrage de komende jaren neerwaarts zal worden bijgesteld.

Onttrekkingen aan de bestemde reserves

Bestemde reserve Gymlokaal Wehe den Hoorn (k€4)

Reserve is bestemd voor de sloopkosten van de gymzaal in Wehe den Hoorn en voor een tegemoetkoming in de vervoerskosten van de scholen en mogelijke initiatieven van het dorp.

Bestemde reserve GRP (k€89)

De bij de begroting bepaalde storting in de bestemde reserve GRP ter grootte van k€ 358 blijkt te ruim. Het is noodzakelijk om k€ 89 te onttrekken.

Bestemde reserve Krimp & Leefbaarheid (k€24)

De eigen bijdrage van de gemeente aan het programma wordt op basis van de gemaakte kosten onttrokken aan de bestemde reserve.

Bestemde reserve North Sea Fish (k€20)

Omdat het project North Sea Fish is afgerond kan de eigen bijdrage van de gemeente welke was opgenomen in een bestemde reserve vrijvallen ten gunste van het project.

A2. Toelichting resultaatbestemming: de voorgestelde overhevelingsverzoeken.

In de onderstaande tabel worden de voorgestelde overhevelingsverzoeken weergegeven.

bedragen x k€	
Totaal overzicht overhevelingsverzoeken jaarrekening 2015	
omschrijving	bedrag
<u>programma 0 Overhead</u>	
Organisatie ontwikkeling	82
Inhuurbudget	34
<u>programma 1: Burger en bestuur</u>	
Gemeentelijk contact centrum	40
<u>programma 3: Verkeer en vervoer</u>	
Beheer en onderhoud verkeerplannen	9
<u>programma 6: Sport, kunst en cultuur</u>	
Buurt sportcoach	3
IJsbaan Leens	42
<u>programma 7: Sociale zaken en werk</u>	
Uitvoeringskosten sociaal domein	21
<u>programma 8: Maatschappelijke ondersteuning en zorg</u>	
OGGz BMW	85
Verstrekking WMO HHT	58
Gezond in de stad (GIDS)	17
Informele zorg	16
Uitvoeringskosten sociaal domein	17
<u>programma 10: Leefomgeving</u>	
Cofinanciering ontwikkelingsprojecten	4
Totaal overhevelingsverzoeken	429

Toelichting overhevelingsverzoeken**Organisatie ontwikkeling (k€82)**

Bij de jaarrekening 2014 is een bestemde reserve gevormd voor organisatieontwikkeling voor een bedrag van k€ 200. De organisatie heeft dit op een projectmatige wijze opgepakt. Via een projectorganisatie en 7 werkgroepen is daar invulling aangegeven. De werkgroepen blijven hier ook in 2016 aan werken. Op basis van de inventarisatie vanuit rondetafelgesprekken met medewerkers en het principe van continue verbeteren gaan we in 2016 ook andere processen analyseren, verbeteren en borgen. Tevens is er veel aandacht voor cultuurelementen en de verbinding met elkaar te bevorderen.

Inhuurbudget (k€34)

In verband met de langdurige inhuur van een medewerker voor werkzaamheden op het gebied Samenleving is het noodzakelijk een deel van het inhuurbudget over te hevelen. Er is voor een deel structureel budget beschikbaar maar voor het overige deel komen de inhuurkosten ten laste van het inhuurbudget. Om het inhuurbudget voor 2016 niet direct te zwaar te belasten is het noodzakelijk om het restant van het inhuurbudget 2015 over te hevelen naar 2016. (zie collegebesluit 24/11/2015 inhuur samenlevingszaken)

Gemeentelijk Contact Centrum (k€40)

In het kader van de organisatieontwikkeling is in het najaar van 2014 een project gestart om een aantal verbeteringen door te voeren in het GCC. De balie is vernieuwd en er zijn een aantal aanpassingen doorgevoerd in de hal van het gemeentehuis. Tevens zijn de eerste verbeteringen doorgevoerd in de processen waardoor er klantgerichter wordt samengewerkt en de bezoekers zoveel mogelijk direct worden geholpen. De verdere stappen die hierin nog kunnen worden gezet worden momenteel voorbereid en uitgewerkt.

Het beschikbare budget is maar ten dele aangesproken. Met de vernieuwing van de balie achter de rug kan het merendeel hiervan nu vrijvallen. Een bedrag van k€40 wordt overgeheveld om de implementatie van de verdere stappen te kunnen bekostigen.

Verkeersplannen (k€9)

De ANWB is overgegaan naar de Nationale bewegwijzeringsdienst (Nbd / Rijkswaterstaat). Door deze overgang is in 2015 door de Nbd geen bewegwijzering vervangen. Dit gaan we in 2016 alsnog doen.

Buurt sportcoach (k€3)

In 2016 is Zoutkamp de finishplaats van het grote wandelevenement 'Tocht om de Noord'. In de begroting is hiervoor een bedrag geraamd van k€ 15 maar hiermee kunnen de kosten niet volledig worden gedekt. Vandaar het verzoek om het resterend saldo van dit budget over te hevelen naar het budget 'Tocht om de Noord'.

Ijsbaan Leens (k€42)

Het budget is bestemd voor de realisering van een kantine/berging bij de ijsbaan in Leens. De planologische procedure is nu afgerond en de vergunning is verleend. Verwacht wordt dat de kantine/berging in 2016 wordt gerealiseerd.

Uitvoeringskosten sociaal domein (k€21 en k€17)

De decentralisaties Wmo, jeugd en participatie brengen uitvoeringskosten met zich mee. Een gedeelte van de werkzaamheden vindt later plaats reden waarom de budgettaire onderuitputting 2015 wordt aangewend ter gedeeltelijke dekking van de incidentele uitvoeringskosten in 2016. (zie Collegebesluit 23/2/2016 begroting beleidsagenda 2016, raadsbesluit 22/3/2016 begroting beleidsagenda 2016)

OGGz BMW (k€85)

Dit budget is, als onderdeel van de Integrale Zorgstructuur, bestemd voor de kosten van de samenwerking OGGZ gemeenten Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond. Het betreft een bijdrage van de centrumgemeente Groningen waarover verantwoording (2014-2017) moet worden afgelegd, waarbij de kans aanwezig is dat eventuele overschrijding van het budget terugbetaald moet worden.

Verstreking WMO HHT (k€58)

In 2015 hebben we extra middelen ontvangen van het rijk met als doel de werkgelegenheid te stimuleren rond Huishoudelijke Hulp. Deze middelen mogen onder bepaalde voorwaarden worden besteed (bv. dat het aanvullend moet zijn op de reguliere contracten HH). We hebben hiervoor in 2015 een regeling opgesteld maar hier is minimaal gebruik van gemaakt. Mede doordat onze gemeenten nog HO bieden, en de HHT regeling hierop aanvullend moet zijn.

De HHT middelen mogen ook in 2016 nog worden besteed, en de voorwaarden vanuit het rijk voor besteding zijn versoepeld. We denken daarom dat we in 2016 de middelen alsnog te kunnen besteden en hebben hiervoor maatregelen genomen. Bijvoorbeeld door de eigen bijdrage voor onze inwoners te verlagen van € 10,- naar € 5,- per uur.

Gezond in de stad (k€17)

‘Gezond in’ is het stimuleringsprogramma om de lokale aanpak van gezondheidsachterstanden te versterken. Dit is een project dat in 2014 is gestart en vier jaar duurt. Jaarlijks wordt hiervoor k€ 20 beschikbaar gesteld via de algemene uitkering. In 2014 is het projectplan opgesteld en het project is gestart in 2015. Het bedrag dat nog niet is besteed wordt overgeheveld naar 2016.

Informele zorg (k€16)

Het project Noabers gaat over het versterken van netwerken in de informele zorg. Dit project, gestart in 2014, loopt tot eind 2016 en wordt gefinancierd uit eigen middelen. Het grootste gedeelte van deze middelen is bedoeld voor bewonersinitiatieven op het terrein van onderlinge hulp.

De besteding van de middelen is afhankelijk van het tempo van de aanvragen van inwoners.

Cofinanciering ontwikkelingsprojecten (k€4)

In het budget zijn cofinancieringsbijdragen gereserveerd die niet in 2015 zijn opgevraagd. De reden hiervoor is dat projecten vaak een langjarige looptijd hebben en de cofinanciering gedurende die looptijd in tranches wordt opgevraagd. Het gaat om verplichtingen die aangegaan zijn in het verleden.

A3. Toelichting resultaatbestemming: de overige voordelen in de reguliere exploitatie.**Algemene reserve GRP (-k€89)**

Het jaarlijkse resultaat van het GRP wordt gemuteerd in de algemene reserve GRP.

Toelichting overige voordelen in de reguliere exploitatie (k€1.046)

De overige voordelen op de reguliere exploitatie worden grotendeels veroorzaakt door voordelige resultaten op alle programma's:

- Burger en Bestuur: het betreft o.a. hogere leges rijbewijzen en paspoorten en het niet hoeven aanspreken van het budget vormgeven Gemeentelijk Contactcentrum.
- Veiligheid: het betreft o.a. niet begrote huuropbrengst brandweerkazernes.
- Verkeer en Vervoer: het betreft o.a. lagere onderhoudskosten op wegen, bruggen en watersportvoorzieningen.
- Jeugd: het betreft o.a. de verkoopopbrengst van een schoolgebouw en lagere kosten onderwijsbeleid jeugd.
- Maatschappelijke ondersteuning en zorg: het betreft o.a. lagere kosten WMO voorzieningen en jeugdhulp.

- Leefomgeving: het betreft o.a. het uitstellen van actualisatie en ontwikkeling van bestemmingsplannen, het ontvangen van een niet begroot bedrag voor de kosten die gemaakt zijn in het kader van het gaswinningsdossier en lagere kapitaallasten grondbedrijf.
- Algemene dekkingsmiddelen: het betreft o.a. een hogere algemene uitkering en een teruggaaf BTW over de jaren 2008-2013.

De pensioenen van politieke ambtsdragers, waaronder wethouders, zijn geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De uitvoering hiervan is door de gemeente De Marne ondergebracht bij Loyalis. Voor de opbouw van de pensioenen wordt jaarlijks premie betaald. Doordat de afgelopen jaren de rekenrente, die Loyalis moet hanteren naar beneden is bijgesteld, zijn er tekorten ontstaan om de pensioenen in de toekomst te kunnen betalen. In 2014 hebben wij een deel van het tekort (k€200) bijgestort. Het actuele overzicht (15 maart 2016) geeft nog steeds een tekort aan van k€223. Dit nadeel is opgenomen in het programma Burger en Bestuur.

Uit de herziening van de grondexploitaties blijkt dat voor de exploitatieopzet Trekweg te Ulrum op termijn een tekort ontstaat van k€380. Hiervoor is een voorziening gevormd. In verband met tegenvallende vraag naar bouwkavels aan de Brugweg te Ulrum is de investering afgeschreven voor een bedrag van k€173. Beide incidentele tegenvallers zijn opgenomen in het programma Leefomgeving.

Voor een uitgebreide toelichting op de afwijkingen tussen de actuele begroting en de realisatie wordt verwezen naar de financiële analyse per programma.

B. Eigen Vermogen

bedragen x k€

Reserves	stand per 1-1-2015	Stortingen	Onttrekking en	stand per 31-12-2015
Algemene reserve (incl. reserve GRP)	4.551	3.124	-4.560	3.115
Bestemde reserves	2.322	897	-1.268	1.951
Totaal reserve	6.873	4.021	-5.828	5.066
Nog te bestemmen resultaat 2015	0	1.934	0	1.934
Totaal eigen reserve	6.873	5.955	-5.828	7.001

De grootste onttrekkingen aan de bestemde reserve hebben plaats gevonden in de bestemde reserve N361, de bestemde reserves met betrekking tot het sociaal domein, en de bestemde reserve organisatie ontwikkeling.

Voor detailinformatie wordt verwezen naar bijlage 6.3 Overzicht en toelichting reserves.

C. Investerings

bedragen x k€

Programma	Totaal krediet 2014	begrote mutaties 2015	mutaties raadsbesluiten 2015	Wijziging agv. berap 2015	Gereali seerd	Krediet naar 2016
Verkeer, vervoer en waterstaat	684	25	0	-115	543	51
Jeugd	52	0	3.499	8	1.045	2.514
Sport	165	0	0	0	165	0
Maatschappelijke ondersteuning en zorg	-25	0	0	-6	-40	0
Milieu	760	464	0	0	533	691
Leefomgeving	6	0	0	-6	0	0
Bedrijfsvoering	656	110	38	-314	311	178
Specifieke Projecten	7.823	165	-340	0	1.806	5.851
Totaal	10.121	764	3.197	-433	4.363	9.285

In de onderstaande tabel worden de kredietmutaties als gevolg van raadsbesluiten weergegeven.

bedragen x k€

Begrotingsmutaties a.g.v. raadsbesluiten	Bedrag
<i>Nummer 2: aanschaf software Zaakgericht en digitaal werken</i>	13
<i>Nummer 3: functionele aanpassingen GCC</i>	25
<i>Nummer 4: geactualiseerd IHP 2015-2018 / bruto krediet k€5.507</i>	3.499
<i>Nummer 4: financiering IHP vanuit Krimp en Leefbaarheid</i>	-1.825
<i>Nummer 6: Strandweg e.o.</i>	1.485
<i>Nummer 10: jeugdsoos Eenrum / bruto krediet k€107</i>	-
Totaal	3.197

Voor detailinformatie wordt verwezen naar bijlage 6.5 Overzicht van investeringen.

2 Ontwikkelingen

Dijksterweg Kloosterburen

2.1 PROloog

Inleiding

De gemeente De Marne en de provincie Groningen werken samen aan de ontwikkeling van Lauwersoog/Lauwersmeer. De ontwikkeling is enerzijds gericht op het stimuleren van duurzame visserij en anderzijds op de uitbreiding van het toeristische programma. De afgelopen jaren zijn meerdere projecten gedefinieerd, voorbereid en in uitvoering genomen die een bijdrage leveren aan die thema's.

Voor de verschillende deelprojecten van de gebiedsontwikkeling Proloog geven we aan welke voortgang in 2015 is geboekt. Hierbij is onderscheid gemaakt in:

- projecten die onder verantwoordelijkheid van de gemeente worden uitgevoerd;
- projecten die onder de verantwoordelijkheid van derden worden uitgevoerd;
- projecten die nog in ontwikkeling zijn.

De financiële vertaling staat beschreven in hoofdstuk 6.4 "Overzicht van investeringen".

Het Programma Proloog algemeen

Sinds oktober 2014 werken we vanuit een subsidierelatie. De gemeente De Marne kan hierbij subsidieaanvragen indienen bij de provincie voor projecten die als doel hebben: de ontwikkeling van het Lauwersmeer en Lauwersoog. In totaal is een bedrag van € 15,82 miljoen beschikbaar.

Tussentijdse heroriëntatie van het programma

In maart 2015 hebben verkiezingen plaatsgevonden voor Provinciale Staten en is er een nieuw College van Gedeputeerde Staten aangetreden. De afgelopen zomer is met het nieuwe college gewerkt aan het formuleren van een gezamenlijke visie en ambitie met betrekking tot het vervolg van de ontwikkeling van Lauwersoog. Het resultaat hiervan is vastgelegd in een 'position paper'. In grote lijnen hebben de provincie en de gemeente hierin afgesproken om in de volgende fase van het Programma Lauwersoog, voor wat betreft het opstarten van nieuwe projecten, te focussen op de realisatie van een recreatieve trekker, de promotie van het Lauwersmeergebied, de innovatieagenda voor duurzame visserij en de bereikbaarheid van de haven van Lauwersoog vanaf de Noordzee.

Communicatie

Al sinds enige tijd houden we belangstellenden op de hoogte middels nieuwsbrieven (verschijnen ca. 6 keer per jaar). Voor het tussentijds verspreiden van nieuws publiceren we persberichten en worden twitter en de facebookpagina van het Waddenkwartier ingezet.

Risicobeheersing

Op basis van een advies van Deloitte zijn in 2014 de belangrijkste maatregelen voor risicobeheersing uitgevoerd (o.a. de invoering van een verplichtingenadministratie gekoppeld aan centrale inkoop en tussentijdse accountantscontroles). In 2015 zijn ook de laatste aanbevelingen geïmplementeerd. Het gaat hierbij om een uitbreiding van de financiële verantwoording en de standaardisering van projectdossiers.

Rekenkameronderzoek

Rekenkamercommissie Het Hoogeland heeft in 2015 een onderzoek uitgevoerd naar het Programma Lauwersmeer / Lauwersoog. De centrale vraag in het onderzoek was: 'In hoeverre beschikt de raad over voldoende informatie om te kunnen besluiten over deel-projecten van 'PROLoog' en de daarmee samenhangende (financiële) risico's en beleidsdoelstellingen?' Het eindrapport van dit onderzoek is op 15 december 2015 behandeld in de gemeenteraad. Onderzoeksbureau KplusV heeft vastgesteld dat de raad voldoende is geïnformeerd en dat de gemeente 'in control' is ten aanzien van de financiële risico's. Enkele aanbevelingen zijn door het College van B&W zijn overgenomen.

Projecten onder de verantwoordelijkheid van de gemeente

Lauwersom

Na het verkrijgen van de subsidiebeschikking voor dit project zijn de ontwerpen voor de belevenisroute uitgewerkt, bestekken gemaakt, aanbestedingsprocedures doorlopen en informatiebijeenkomsten belegd. Bij de uitvoering en voorbereiding van Lauwersom werken we nauw samen met het project Verkeersontsluiting N361 (zie hieronder).

Het project Lauwersom omvat de volgende onderdelen die in 2014 zijn voorbereid en gefaseerd in uitvoering gaan in 2015 en 2016:

	status
• Waterspeeltuin	gerealiseerd
• Routes Meerzijde	deel gerealiseerd, deel in uitvoering
• Fietspad bovenzijde dijk	in voorbereiding
• Trapjes over de dijk	in voorbereiding
• Busbalk, havenbalk, twee uitzichtpunten en straatmeubilair	in voorbereiding
• Sluisplein	in voorbereiding
• Aanpassing veerhaven: pad en parkeerdek	deel gerealiseerd, deel in voorbereiding

In 2015 is de Waterspeeltuin feestelijk geopend. Ook het vlonderpad en het eerste deel van de routes aan de Meerzijde zijn opgeleverd. De tweede fase van de routes aan de Meerzijde is aanbesteed en zijn na de zomervakantie gerealiseerd. De overige onderdelen van het project bevinden zich in ontwerp- dan wel de besteksfase.

North Sea Fish

Het project North Sea Fish (NSF) is in 2014 formeel geëindigd met een eind conferentie in de University Business School van Hull. Meer dan 80 deelnemers uit zeven landen woonden deze conferentie bij waarbij gesproken is over de uitdagingen en kansen voor de Noordzeevervisserij in de 21e eeuw en de ervaringen van twee en een half jaar Interreg-project met elkaar zijn gedeeld. Voor Lauwersoog heeft dit project geresulteerd in het document 'Ontwikkelingsvisie Haven Lauwersoog 2020'. De aanjager Visserij heeft een belangrijke rol gespeeld in het verbeteren van de samenwerking binnen de visserijsector enerzijds en tussen de visserijsector en overheid anderzijds.

In 2015 is het project North Sea Fish financieel afgerekend. North Sea Fish werd gedekt met subsidies van 'Europa' en de provincie. De verantwoording van de Europese subsidie uit het 'Interreg IVb North Sea Region Programme' is volledig goedgekeurd door de accountant en door het programmasecretariaat. Het secretariaat heeft de definitieve beschikking in november 2015 afgegeven. Op basis daarvan heeft de gemeente afgerekend met de partners in het project (Gemeenten Sluis en Harlingen, Ilvo, Port of Hanstholm en University of Hull). De verantwoording van de provinciale cofinanciering is in overleg met de provincie aangehouden, dit in verband met een vervolg op het deelproject Aanjager visserij (zie hieronder). Begin 2016 hebben de laatste betalingen plaatsgevonden, het project wordt daarom bij de jaarrekening over 2016 boekhoudkundig afgesloten.

Aanjager visserij

De provincie en de gemeente overwegen om het restant van de cofinanciering voor NSF ad k€40 te gebruiken voor een vervolg op het deelproject 'aanjager visserij'. Ook de gemeente De Marne heeft hiervoor in de komende drie jaar k€ 20 per jaar gereserveerd in haar begroting. Deze gelden komen beschikbaar vanaf 2016. Vanaf dat moment kunnen de feitelijke werkzaamheden dan ook weer worden opgepakt.

De hoofdtaken van de Aanjager visserij of Visserij Contactpersoon zal bestaan uit het verbeteren van de samenwerking binnen de visserijsector enerzijds en tussen de visserijsector en overheid anderzijds. Ook mede uitvoering geven aan de innovatieagenda voor de visserijsector maakt hiervan onderdeel uit.

Westgat

Er is een bestuurlijk en ambtelijk overlegstructuur opgezet met als doel de bereikbaarheid van de Haven Lauwersoog te garanderen en te verbeteren. De gemeente heeft de provincie Groningen, Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog (EHL) en Rijkswaterstaat benaderd om gezamenlijk tot een oplossing te komen en coördineert dit proces. Ook de vissers worden hier nauw bij betrokken. Een van de eerste acties is het opstellen van een Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) voor de onderbouwing van het belang van een goede bereikbaarheid van de haven van Lauwersoog. Deze analyse moet voor Rijkswaterstaat aanleiding geven voor het op diepte houden van de geul. De MKBA wordt in het voorjaar van 2016 afgerond.

Waddenkwartier

De openbare ruimte rond de voormalige Nordshrimplocatie is ingericht en geschikt gemaakt voor tijdelijk gebruik in de vorm van het Waddenkwartier. De inrichting van het HIP is in 2014 vervolmaakt en met de vestiging van een drietal ondernemers en het uitrollen van een evenementenkalender is het Waddenkwartier nu volop in bedrijf.

Hieronder een greep uit de evenementen die in 2015 hebben plaatsgevonden:

- Wintermarkt met ijsbaan
- Trekfestival
- Lammetjesdag
- Braderie
- MEER - yoga op de zandplaat
- Muziekfestival
- Natural Food en Goods Market
- Foto expositie KNRM - HIP
- Dag van de Garnaal
- Expositie Eb en Vloed - HIP
- Werelderfgoed Weekend - Wad about plastic?

Vaarcircuit om de Noord

Het projectplan voor het Vaarcircuit om de Noord is in 2014 gereed gemaakt. Door diverse ontwikkelingen binnen het Waddenfonds was het echter nog niet gelukt de financiering hiervan rond te krijgen. Het wachten was op het nieuwe openstellingsbesluit van het Waddenfonds voor de duurzame recreatie en toerisme. Deze is op 30 april 2015 bekend geworden. Uit nadere overleggen met o.a. het Waddenfonds, provincie Groningen en waterschap Noorderzijlvest is echter gebleken dat het niet mogelijk is alle benodigde middelen bij elkaar te krijgen. Het projectplan ligt nu op de plank in afwachting van nieuwe kansen.

Strandweg e.o.

Het project Strandweg en omstreken richt zich op de ontwikkeling van de zuidkant van Lauwersoog, met name de zone rond de Strandweg staat hierbij centraal. Het project is het afgelopen jaar uitgewerkt en op (financiële) haalbaarheid onderzocht. Begin 2016 is de feitelijke subsidieaanvraag bij de Provincie Groningen ingediend.

Dit project is ontstaan vanuit het een groter project Meerzijde. Alleen het onderdeel hierin dat gaat over de Strandweg en omgeving wordt nu in uitvoering genomen.

Projecten onder verantwoordelijkheid van derden**Verkeersontsluiting - N361**

In dit project gaat het wegtracé tussen de huidige kruispunten naar de Strandweg en het veerhaventerrein op de schop. Beide kruispunten worden vervangen door rotondes en het tussenliggende gebied wordt ingericht als een 60 km zone. Er worden veilige oversteken gemaakt en de toegang naar de visserijhaven wordt verbeterd. Het project rond de aanpassing van de N361 wordt uitgevoerd onder regie van de provincie Groningen.

Bij de rotonde naar de Strandweg zijn de eerste voorbereidende werkzaamheden, in de vorm van het verleggen van gasleidingen, uitgevoerd. De provincie streeft er naar om de overige werkzaamheden in het voorjaar van 2016 aan te besteden.

Herinrichting Haven Lauwersoog - Kadeverlenging

Het project kadeverlenging stond in 2014 in het teken van het beschikbaar stellen van de cofinanciering door de Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog (EHL) en het verkrijgen van goedkeuring vanuit de EU in het kader van eventuele staatssteun.

De EHL heeft in juli 2014 laten weten over voldoende cofinancieringsmiddelen te beschikken. Het onderzoek naar het eventueel voorkomen van ontoelaatbare staatssteun is in 2014 door de Europese Commissie opgestart. In april 2015 is de Commissie tot de conclusie gekomen dat er geen sprake is van staatssteun. Daarmee kon de verlenging van de kade doorgaan. Inmiddels is de aanbestedingsprocedure afgerond en zijn de werkzaamheden gestart. De werkzaamheden lopen door in 2016 en vindt plaats onder de verantwoording van de EHL.

Promotiecampagne Lauwersmeer

De promotiecampagne voor het Lauwersmeer is in 2014 gestart. Marketing Groningen voert dit project uit in opdracht van de Provincie Groningen. Er is een campagnethema ontwikkeld waarmee de promotie van het gebied tijdens een langere periode tot zijn recht kan komen. Een zeldzame ervaring staat hierbij centraal in de communicatie. Dit heeft het afgelopen half jaar ook weer geleid tot diverse publicaties in de media (o.a. een special in het Dagblad van het Noorden en diverse tijdschriften) en wordt de website www.lauwersmeer.groningen.nl actueel gehouden. Tevens is de verbinding gemaakt met de regionale toeristische Stichting Promotie Waddenland.

Garnalencentrum

Telson heeft in 2014 de nieuwbouw voorbereid van een garnalencentrum. Gemeente De Marne is hierbij faciliterend opgetreden. De huisvesting van Telson/Kant in de haven kan op langere termijn van positieve invloed zijn op versterking van de keten (van vangst tot aan consumptie door de klant) en het creëren van mogelijkheden van verwerking van het restproduct van de garnaal.

Naar verwachting zal het nieuwe garnalencentrum medio 2016 in gebruik worden genomen.

Museum Eb en Vloed

Het project Museum Eb en Vloed is financieel niet haalbaar gebleken en maakt niet langer onderdeel uit van het programma ontwikkeling Lauwersoog.

Wachtvoorziening Robbengatsluis

Binnen dit project worden afmeervoorzieningen gerealiseerd bij de Robbengatsluis welke bedoeld zijn voor schepen die wachten om gesloten te worden. Het remmingswerk voor de sluis wordt vervangen door drijvende steigers. Hierdoor wordt de wachtvoorziening met circa 50 meter verlengd. In 2012 is dit aan de Meerzijde al gebeurd.

De werkzaamheden zijn in april 2015 gestart en inmiddels afgerond.

Rondje Lauwermeer

Het project Rondje rond het Lauwersmeer wordt straks uitgevoerd onder regie van de provincie Groningen. Het project richt zich op de verbetering van de wandel- en fietsinfrastructuur rond het gehele Lauwersmeer en is voorbereid onder verantwoordelijkheid van de Stuurgroep Lauwersmeer. In 2015 is de laatste hand gelegd aan het projectplan en zijn de benodigde subsidieaanvragen ingediend.

Projecten in ontwikkeling

Werelderfgoedcentrum

Samen met een aantal andere partijen is er vanaf de zomer van 2015 gewerkt aan de realisatie van een Werelderfgoedcentrum in de haven van Lauwersoog. Dit proces bestaat uit verschillende fases en 'Go-no go' momenten. De eerste stap bestond uit een verkenning naar de rol, positie en ambitie van geïnteresseerde partijen. Deze fase is begin 2016 afgesloten met de ondertekening van een intentieovereenkomst tussen betrokken partijen (gemeente De Marne, provincie Groningen, Zeehondencentrum Pieterburen, Staatsbosbeheer en het Havenbedrijf Lauwersoog). In de volgende fase wordt het concept verder uitgewerkt en de haalbaarheid onderzocht.

Financieel

bedragen x k€

	Toegekende kredieten	Uitgaven tm 2015	Restant krediet
Programma PROloog	1.155	1.142	13
Lauwersom	4.194	2.199	1.995
North Sea Fish	1.183	872	311
Waddenkwartier	355	295	60
Vorbereiding Meerzijde	45	54	-9
Vorbereiding kadeverlenging haven	185	174	11
Vorbereiding Garnaalencentrum	20	12	8
Strandweg e.o.	1.485	12	1.473
MKBA Westgat	-	19	-19
Totaal	8.622	4.779	3.843

Toelichting

Programma PROloog:

De kredieten ter dekking van de kosten voor het realiseren van het programma worden jaarlijks beschikbaar gesteld. Deze kredieten zijn in de meerjarenbegroting tot en met 2017 begroot. Tot en met 2015 is k€ 1.155 beschikbaar gesteld. Hiervan is door derden k€341 gefinancierd. In 2016 is een nieuw krediet van k€ 140 voor programmakosten beschikbaar. Daarna resteert voor 2017 nog een totaalbedrag van k€ 90.

De voorbereidingskosten voor het Vaarcircuit k€ 59) zijn verantwoord binnen het programma PROloog. Deze worden begin 2016 afgerekend met de subsidieverstrekker.

North Sea Fish:

In 2015 is de einddeclaratie bij de subsidiegever ingediend en eind 2015 is de laatste termijn ontvangen. Begin 2016 wordt de eindverantwoording bij de Provincie ingediend.

Vorbereiding Meerzijde:

De voorbereiding voor het project Meerzijde is afgerond. Een deel hiervan wordt nu uitgevoerd binnen het project Strandweg e.o.. Eind 2015 heeft de eindafrekening plaatsgevonden van de Meerzijde. Het restant is gedekt uit het krediet Programma PROloog.

Voorbereiding kadeverlenging haven:

Project is in 2015 afgerond en afgerekend.

Voorbereiding garnalencentrum:

Project is afgerond en wordt begin 2016 afgerekend.

Strandweg e.o.:

In 2015 zijn alleen voorbereidingskosten voor dit project gemaakt. Het project wordt opgestart in 2016.

Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) Westgat:

De kosten voor dit onderzoek wordt gefinancierd uit een provinciale subsidie en een eigen bijdrage vanuit de gemeentelijke begroting (Visserijbeleid). Hiermee is de dekking rond, formalisatie door middel van het beschikbaar stellen van het krediet vindt plaats bij de vaststelling van jaarrekening 2015.

2.2 Krimp en leefbaarheid

De gemeente anticipeert middels het Programma Krimp & Leefbaarheid op de demografische ontwikkelingen. Dit is het uitvoeringsprogramma van het Woon-en Leefbaarheidsplan dat in 2011 is vastgesteld. Hierin zijn maatregelen en acties geformuleerd die in de periode tot 2021 gefaseerd worden uitgevoerd. In de paragraaf Demografische ontwikkelingen wordt de stand van zaken per maatregel nader gespecificeerd. In de paragraaf 4.8. Demografische ontwikkelingen wordt de stand van zaken per maatregel nader gespecificeerd.

In 2015 is ook duidelijk geworden dat de recente ontwikkelingen rondom de gaswinningsproblematiek in Groningen een grote weerslag hebben op de politiek en het beleid rondom wonen en leefbaarheid. Aan de ene kant liggen daar kansen om de opgaven van demografische ontwikkelingen en leefbaarheid aan te pakken (te versnellen) door koppeling aan het gaswinningsdossier; aan de andere kant zijn er grote uitdagingen om het krimp dossier op de kaart te houden. De inzet van het college gaat dan ook uit naar het oppakken van deze kansen en uitdagingen. In het hoofdstuk 'Ontwikkelingen gaswinningsdossier' gaan wij nader in op dit onderwerp.

Financieel

bedragen x k€

Programma Krimp & Leefbaarheid	Oorspronkelijk toegekende kredieten	lasten tm 2014 (*)	restant krediet 1-1-2015	lasten tm 2015 (*)	restant krediet 1-1-2016	Dekking	
						eigen bijdrage De Marne	Bijdrage van derden (**)
Handhaven kwaliteit koopsector	1.367	26	1.342	159	1.208		
Expertise concentratie onderwijsvoorzieningen	25	0	25	0	25		
Regiefunctie volkshuisvesting	80	0	80	20	60		
Ondersteuning leegstaand vastgoed	200	8	192	17	183		
Vernieuwing onderwijsstructuur	1.525	0	1.525	0	1.525		
Haalbaarheidsonderzoek GKC	300	60	240	155	145		
Monitoring vitale verandering	395	28	367	57	338		
Herstructurering openbare ruimte (***)	297	87	210	87	235		
Budget cofinanciering	52	0	52	34	18		
Totaal Krimp en Leefbaarheid	4.241	209	4.033	529	3.738	349	3.892

*) De lasten tm 2014 bij het project 'Handhaven kwaliteit koopsector' is inclusief het bedrag voor Startersleningen welke door de SVN worden uitgegeven.

Hoewel dit voor het project een last is, moet dit vanwege administratieve voorschriften als liquiditeit/verstekte lening worden verantwoord in de jaarrekening.

**) De ontvangen bijdragen van derden betreft de provinciale bijdrage.

***) restant krediet herstructurering openbare ruimte inclusief extra ontvangst i.v.m. bouwgrond exploitatie (€ 25.000)

De kredieten van de vernieuwing onderwijsstructuur en haalbaarheidsonderzoek GKC zijn bij begrotingswijziging 4-2015 toegevoegd aan het krediet IHP 2015-2018.

2.3 Sociaal Domein

De afgelopen jaren is de samenwerking tussen de BMW-gemeenten steeds intensiever geworden. Beleidstaken zijn in 2015 waar mogelijk en efficiënt gezamenlijk opgepakt. Met de komst van de nieuwe taken in het kader van de decentralisaties is hiertoe een beleidsagenda BMW Sociaal Domein vastgesteld, met bijbehorende begroting. Op deze manier zijn de beleidsmatige en uitvoerende krachten van de vier gemeenten gebundeld om een goede uitvoering te kunnen geven aan de taken binnen het sociaal domein.

De Monitor Sociaal Domein is in 2015 na afloop van elk kwartaal verschenen en houdt de raad op de hoogte van de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. In de monitor is aandacht besteed aan zaken als (her-)indicaties, cliëntaantallen, werkprocessen, ICT, financiën, privacy, et cetera.

Financieel

In de onderstaande tabel wordt de stand van zaken weergegeven ten aanzien van het Jeugd budget:

bedragen x k€					
Jeugd	begroot	rekening	saldo	overheveling	bestemde reserve
Uitvoeringskosten	284	259	25	6	-4
Persoonsgebonden budget	529	318	211	-	211
Zorg in natura	2.397	2.413	-16	-	-
	3.211	2.990	221	6	207
Algemene uitkering	3.123	3.123			
	-87	132			

Voorgesteld wordt om het resultaat op de persoonsgebonden budgetten toe te voegen aan de bestemde reserve beleid 3D.

In de tabel hieronder wordt de stand van zaken weergegeven ten aanzien van het WMO budget:

bedragen x k€					
WMO	begroot	rekening	saldo	overheveling	bestemde reserve
Uitvoeringskosten	204	125	78	11	49
Persoonsgebonden budget	930	711	219	-	219
Zorg in natura	384	384	-	-	-
Overige budgetten	262	151	111	-	111
	1.779	1.372	408	11	379
Algemene uitkering	1.669	1.669			
	-111	297			

Voorgesteld wordt om het resultaat op de persoonsgebonden budgetten toe te voegen aan de bestemde reserve beleid 3D.

De overige budgetten bestaan uit het budget inloof functie GGZ, het budget Mee cliëntondersteuning en het budget Financiële tegemoetkoming (voorheen WTCG/CER).

Het positieve resultaat wordt met name veroorzaakt bij dit laatst genoemde budget.

bedragen x k€					
Participatie	begroot	rekening	saldo	overheveling	bestemde reserve
Uitvoeringskosten	48	15	33	21	0
Werkvoorziening	2.031	1.933	97	-	-
Participatie	378	421	-43	-	-
	2.457	2.369	87	21	0
Algemene uitkering	2.208	2.208			
	-249	-161			

Het positieve resultaat bij de Werkvoorziening wordt veroorzaakt omdat geen beroep is gedaan op het budget ter dekking van het geraamde verlies.

bedragen x k€

Totaal decentralisaties	begroot	rekening	saldo	overheveling	bestemde reserve
Totaal kosten	7.447	6.731	716	39	586
Algemene uitkering	7.000	6.999			
	-447	268			

Van het totale decentralisatie budget wordt bij de jaarrekening k€ 39 overgeheveld en k€ 586 gestort in een bestemde reserve.

2.4 Gaswinning

Onze gemeente is het afgelopen jaar volop betrokken geweest bij de problemen rond het gaswinningsdossier. Het aantal schademeldingen stijgt. In gemeente De Marne zijn inmiddels ruim 1800 schademeldingen (peildatum 20 januari 2016).

Organisatie

Qua opschaling in de organisatie zijn er in 2015 grote stappen gezet.

In januari 2015 is het Centrum voor Veilig Wonen (CVW) gestart met haar werkzaamheden op het gebied van schade afhandeling, veilig maken en verduurzaming van gebouwen. Daarnaast is per 1 juni 2015 de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) benoemd.

Ook Intern hebben wij sinds de tweede helft van 2015 de organisatie rond dit dossier uitgebreid. De gemeente De Marne heeft extra geïnvesteerd om voldoende te kunnen participeren bij de voor haar belangrijke thema's: krimp & leefbaarheid, toekomstperspectief & gebiedsregie en interne coördinatie & afstemming. De raad heeft in de vergadering van 23 juni 2015 besloten om hiervoor 2,0 fte beschikbaar te stellen. Inmiddels zijn deze aandachtsvelden belegd en is de organisatie ingevuld.

Inhoud

Het Meerjarenprogramma Veilig en Kansrijk Groningen (MJP) is opgesteld. Het college en de raad hebben op verschillende momenten hiervoor input geleverd. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een MJP dat breed gedragen wordt door de lokale overheden, met uitzondering van het stopzetten van de Waardevermeerderingsregeling. Dit besluit van de minister vindt geen draagvlak bij lokale overheden. De inzet blijft gericht op voortzetting of om hiervoor een goed alternatief terug te krijgen.

Kosten

De structurele kosten voor de inzet van 2,0 fte is begroot op k€ 150 per jaar en zijn opgenomen in de programmabegroting. Voor het 2e halfjaar van 2015 werd een bedrag gereserveerd van k€ 75.

Dekking

Gezamenlijk met de andere aardbevingsgemeenten heeft De Marne de extra organisatiekosten bij het ministerie van EZ gedeclareerd. In december 2015 heeft de daadwerkelijk uitbetaling van deze kosten plaatsgevonden. Omdat bij deze declaratie ook gemaakte kosten zijn opgevoerd uit 2013 en 2014 is het nu uitbetaalde bedrag hoger dan de in 2015 gemaakte kosten. Dit heeft geresulteerd in een eenmalig voordeel van k€ 125 (zie ook de analyse van de afwijkingen in het programma Leefomgeving).

2.5 Stand van zaken bezuinigingen

Tabel bezuinigingen

bedragen x k€

Omschrijving	Begroting			Werkelijk		Begroting
	2014	2015	Totaal	Gerealiseerd	Nog niet gerealiseerd	2016
Totaal aan bezuinigingen						
Taakstellingen	849	270	1.119	1.064	55	214
Oude taakstellingen	70	40	110	89	21	-
Specificatie bezuinigingen						
Organisatiewijziging						
Taakstellingen	786	-	786	769	17	-
Onderhoud						
Taakstellingen	-	250	250	212	38	-
Subsidies/voorzieningen						
Taakstellingen	63	20	83	83		214
Oude taakstellingen	70	40	110	110		-

Toelichting

Organisatiewijziging

In januari 2015 is de reductie in de personele formatie, als onderdeel van de organisatiewijziging, afgerond en is de taakstellende personele bezuiniging voor 98% gerealiseerd. Dat de bezuiniging nog niet volledig is gerealiseerd heeft te maken met een medewerker, die in de loop van 2015 uit dienst is getreden, en daardoor niet het volledige bedrag aan bezuiniging in 2015 kon worden ingeboekt. In 2016 is de volledige taakstelling gerealiseerd.

Tabel specificatie onderhoud

bedragen in k€

Onderhoud	Begroting	Begroting	Meerjarige doorkijk		
	2015	2016	2017	2018	2019
Onderhoud infrastructuur	150	150	150	150	150
Onderhoud gebouwen	40	40	40	40	40
Buitendienst	60	60	60	60	60
Gerealiseerd	212	212	212	212	212
Nog te realiseren	38	38	38	38	38

Toelichting onderhoud

De taakstellende bezuiniging op de onderhoudsbudgetten infrastructuur, gebouwen en de buitendienst is grotendeels gerealiseerd.

Infrastructuur

Grontmij heeft in 2014 berekend dat een taakstellende bezuiniging van k€ 150 mogelijk is in de jaren 2015 tot en met 2018. Dit blijkt uit de doorrekening op basis van visuele weg inspecties. Toch blijkt dat er door de jarenlange bezuiniging op de infrastructuur er op termijn achterstallig onderhoud ontstaat.

Om dit te voorkomen is er in de (meerjaren-) begroting 2016-2018 extra middelen beschikbaar gesteld voor onderhoud kapitaalgoederen. Een deel daarvan zal worden ingezet op de infrastructuur om de veiligheidsrisico's te verminderen.

Gebouwen

Vanaf 2015 is voor een versobering van de uitvoering op onderhoud van gebouwen, een taakstellende besparing van k€ 40 opgenomen. Deze taakstelling is al in 2014 gerealiseerd op het planmatig onderhoud gebouwen recreatieve vaart en op sportaccommodaties.

Buitendienst

Bij het formuleren van de taakstelling is uitgegaan van vertrek van een drietal medewerkers bij de afdeling Beheer waarbij het vacaturegeld voor de helft beschikbaar zou blijven. Hiermee zou de taakstelling van k€ 60 behaald kunnen worden en zouden de resterende middelen flexibel kunnen worden ingezet. In tegenstelling tot de verwachting heeft slechts één medewerker gebruik gemaakt van de mogelijkheid om met vervroegd pensioen te gaan. Conform afspraak is van het vacaturegeld van k€ 44 een bedrag van k€ 22 blijven staan ten behoeve van flexibele inzet. Aan taakstelling staat dus nog k€ 38. Deze taakstelling wordt verder ingevuld op het moment dat andere medewerkers van de buitendienst gebruik gaan maken om met vervroegd pensioen te gaan.

Tabel subsidies, voorzieningen en overig

bedragen in k€

Subsidies, voorzieningen en overig	Begroting	Begroting	Meerjarige doorkijk		
	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Taakstelling 2014</i>					
Internationale contacten	4	4	4	4	4
Juridische zaken	20	20	20	20	20
Straatmeubilair	4	4	4	4	4
Opbrengsten grondbedrijf	35	35	35	35	35
Woonvoorziening WMO	20	20	20	20	20
Jeugd- en jongerenwerk		34	34	34	34
Bibliotheekwerk		140	140	140	140
Ontschotting subsidies		30	30	30	30
Maatschappelijk werk incl. huisverbod		10	10	10	10
<i>Oude taakstellingen</i>					
Bestuurlijke samenwerking	40	40	40	40	40
Openluchtbad de Marne	70	70	70	70	70
Gerealiseerd	193	193	193	193	193
Nog te realiseren	-	214	214	214	214

Toelichting subsidies, voorzieningen en overig

De bezuinigingen op de subsidies/voorzieningen zijn in 2015 grotendeels behaald. De exploitatie van het zwembad is op 1 januari 2014 ondergebracht in een stichting. De gemeente verstrekt een jaarlijkse subsidie voor een bedrag van k€ 66 en betaalt de eigenaarslasten waaronder de kapitaallasten, de verzekeringen, de belastingen en groot onderhoud.

In 2014 is een aantal maatregelen genomen om de bezuiniging van k€ 70 te realiseren. Dit zijn de overdracht van het beheer naar een stichting, de verhoging van de tarieven en enkele energiemaatregelen zoals temperatuurverlaging en het aanbrengen van een afdekken. Deze maatregelen hebben de gewenste bezuiniging opgeleverd.

Bezuinigingen 2016

De verwachting is dat de geplande bezuinigingen voor 2016 worden gerealiseerd. In de raadsvergadering van 22 september 2015 heeft de raad kennisgenomen van de uitwerking van de bibliotheekvoorziening 2016. Met de uitwerking van de nieuwe bibliotheekvoorziening is de structurele bezuiniging van k€ 140 gerealiseerd. De bezuiniging op het jeugd en jongerenwerk wordt gerealiseerd door slimme combinaties te zoeken in de uitvoering van de decentralisaties. De bezuiniging op de subsidies is ingevuld voor k€23 op het lokaal onderwijs en k€7 op overige subsidies (muziekonderwijs, kunst en cultuur, ouderenbeleid, maaltijdvoorziening, dorpshuizen, sociaal cultureel werk, Rode Kruis en EHBO). De realisatie van de bezuiniging op het maatschappelijk werk wordt naar verwachting gerealiseerd door aanbestedingsvoordelen basisdienstverlening BMW.

Correctie taakstelling bestuurlijke samenwerking (k€ 40)

In de begroting 2012 is een structurele besparing ingevoerd als gevolg van de samenvoeging van I&A, P&O, en SoZaWe afdelingen van de drie samenwerkende gemeenten Bedum, De Marne en Winsum. Deze structurele besparing is bij de samenvoeging al gerealiseerd door een bezuiniging op het personeel en structurele inkoopvoordelen op accountantskosten, kopieermachines, licentiekosten etc. De besparingen zijn echter nooit verrekend met de taakstelling. In de bestuursrapportage 2015 is dit alsnog gecorrigeerd. Tevens is deze correctie voor de meerjarige werking opgenomen in de kadernota 2016-2019.

Stand van zaken omvang voorziening organisatiewijziging

Tabel overzicht voorziening organisatiewijziging

Kostenposten	bedragen x k€		
	Uitgaven 2014-2015	Verplichtingen	Totaal
Medewerkers 60+	1.262	-	1.262
Boventallig voor organisatiewijziging	163	158	321
Dag minder werken	12	61	73
Medewerkers van werk naar werk	239	467	706
Organisatieontwikkeling	19	-	19
Overig (ondersteuning)	104	17	121
Totalen	1.799	703	2.502

Toelichting

In de kolom "uitgaven 2014-2015" zijn de bedragen opgenomen die daadwerkelijk zijn uitgegeven. In de kolom "Verplichtingen" zijn bedragen gereserveerd voor toekomstige verplichtingen die voortvloeien uit de organisatiewijziging. De verwachting is dat de omvang van de voorziening voldoende is om de kosten te dekken.

Organisatiewijziging

Als gevolg van de organisatiewijziging zijn er zeven medewerkers met keuzepensioen gegaan en is met deze medewerkers een aanvullende compensatieregeling overeengekomen.

Drie medewerkers hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid een dag minder te gaan werken, waarbij conform het sociaal plan 50% doorbetaling plaatsvindt van het salaris.

Er zijn drie medewerkers geheel of gedeeltelijk boventallig verklaard waarmee een traject van werk naar werk is gestart. Hiervan is één medewerker inmiddels elders in dienst getreden. Met één medewerker is een vergoeding overeengekomen waarmee de periode van werk naar werk traject en de periode van de WW-verplichtingen is afgekocht. De medewerker is met ingang van 1 april 2015 uit dienst getreden.

Er loopt met één medewerker nog een traject van werk naar werk. De overige kosten hebben betrekking op de kosten van de plaatsingscommissie, juridische bijstand, pensioenadvisering en advies en begeleiding van het organisatiewijzigingsproces.

3 Beleidsprogramma's

Sluisje Schouwerzijl

3.1 Burger en bestuur

Inhoud van het beleidsprogramma Burger en bestuur

Dit programma gaat over de relatie tussen de bestuursorganen van de gemeente De Marne en haar inwoners. Die bestuursorganen zijn de gemeenteraad, het college en de burgemeester. Zij geven invulling aan het democratische besluitvormingsproces. Bestuurders en ambtenaren zoeken oplossingen, beantwoorden vragen, leveren producten, voorzien in informatie en luisteren. Ambtenaren ondersteunen daarbij de raad, het college en de burgemeester.

De gemeente De Marne is een dienstverlener die exclusieve diensten biedt. Deze diensten zijn ergens anders niet te krijgen. Dat schept de verplichting om open, eerlijk, en transparant te zijn en zo ook te communiceren. Onze houding is burgergericht, de werkwijze flexibel, voortvarend en slagvaardig. De organisatie opereert als regisseur, netwerker en verbinder om zelfredzaamheid en actief meedoen te stimuleren.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Reguliere taken goed uitvoeren	Zie doelstelling 1 en 4
We bedienen de burger, we betrekken hen en we stimuleren hen om mee te doen	Zie doelstelling 1 en 2
Communicatie en informatievoorziening moet passen bij ontwikkeling en innovatie in de samenleving	Zie doelstelling 3 en 4

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
We willen het bestuur en de burgers dichter bij elkaar brengen voor een vitale samenleving. We creëren vertrouwen door te verbinden en te vernieuwen met durf en daadkracht.

Doelstelling 1	Gemeentelijk Contact Centrum (GCC) voltooien.				
Maatregel 1.1	Organisatie fysiek inrichten op GCC				
Prestatie Indicator	Infrastructuur aanpassen				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Verbouwplan actualiseren en uitvoeren			
		Werkzaamheden (balie, telefoon, spreekkamers) hervormen			
		Installeren nieuwe software voor het zaaksysteem			
Toelichting	Werkzaamheden die we voor de inwoners, organisaties en bedrijven doen, brengen we samen in een GCC. Daar kan iedereen terecht voor bijvoorbeeld een aanvraag, een rijbewijs of met vragen en klachten. Met zo'n GCC kan onze ambtelijke organisatie onze 'klanten' beter en sneller helpen. We zijn al begonnen een GCC op te zetten en we gaan die steviger verankeren in onze organisatie. In een kwaliteitshandvest staan de normen voor de dienstverlening van de gemeente. Uiteindelijk moet iedereen volgens dat kwaliteitshandvest werken. Het budget dat we hadden gereserveerd voor de fysieke aanpassingen aan het gemeentehuis is in 2013 verlaagd, omdat we het GCC in een lager tempo voltooien. We hebben in het najaar van 2014 de draad weer opgepakt.				
Rapportage	Het ontvangstgedeelte van het Gemeentehuis is aangepast. De balie heeft een ander aanzien gekregen, de achterliggende ruimte is verbonden met de ruimte van Burgerzaken, en de telefooncentrale voor de ochtenduren heeft een afgescheiden plaats gekregen. Verder is de entree van het gebouw en het voorste publieksgedeelte anders vormgegeven. De hervorming van de werkzaamheden is de belangrijkste opdracht van een van de				

	<p>wergroepen in het kader van de organisatieontwikkeling. Enerzijds zijn alle medewerkers meer bekend gemaakt met de directe publieksdienstverlening, terwijl anderzijds met de direct betrokken medewerkers is gewerkt aan aanscherping en stroomlijning van de verschillende werkprocessen. Dat proces zal in 2016 worden afgerond.</p> <p>In samenwerking met onze samenwerkingspartners Bedum en Winsum is een digitaal zaaksysteem aangeschaft en de implementatie daarvan voorbereid. Bij een drietal werkprocessen zijn pilots uitgevoerd met het oog op eerste kennismaking met de mogelijkheden van het systeem en het afstellen van de inrichting van het systeem. Implementatie van het systeem in het gehele gemeentehuis is voorzien in de eerste helft van 2016.</p>
--	---

Maatregel 1.2	Organisatie inhoudelijk inrichten op GCC				
Prestatie Indicator	Medewerkers en werkzaamheden voorbereiden				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Front office-activiteiten overhevelen naar GCC			
		Medewerkers trainen om GCC-diensten te verlenen			
		Functioneren GCC afstemmen met vak afdelingen			
Rapportage	<p>De tweede helft van 2015 is gebruikt voor een betere verbinding tussen de front-office activiteiten en de vak afdelingen door alle medewerkers een kijkje in de keuken bij deze collega's te laten nemen. Dat heeft verrassende invalshoeken opgeleverd en over en weer een beter begrip voor de impact van de eigen werkzaamheden op het werk van anderen. De werkprocessen die een component van publieksdienstverlening hebben, zijn geïnventariseerd en onder de loep genomen. Een plan voor het maken van verbetervoorstellen daarvoor is ontwikkeld en de uitvoering daarvan is gestart. De afronding staat gepland voor het eerste kwartaal van 2016. De effecten voor de individuele medewerkers krijgen aandacht in de HRM-gesprekscyclus in de vorm van opleidingsafspraken.</p>				

Doelstelling 2	We blijven de taken van Burgerzaken tijdig, juist en rechtmatig uitvoeren, waarbij we de kwaliteit tenminste op het landelijk voorgeschreven niveau houden				
Maatregel 2.1	Verouderde handboeken actualiseren				
Prestatie Indicator	Handboeken BRP en Waardedocumenten actualiseren				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Handboeken BRP en Waardedocument en actualiseren	Handboeken BRP en Waardedocumenten geactualiseerd			
Toelichting	<p>Burgerzaken registreert rechtsfeiten (bijvoorbeeld overlijden en geboorte) van inwoners en geeft persoonsdocumenten af. Het belangrijkste systeem waarin we dit allemaal bijhouden is de Basisregistratie Personen (BRP). We moeten sinds kort zelf de kwaliteit van dit systeem in de gaten houden. Op dit moment zijn de gegevens in de BRP actueel en volledig. In 2014 werken we verder aan de actualisatie van onze handboeken BRP en Waardedocumenten.</p>				
Rapportage	<p>Handboeken BRP en Waardedocumenten zijn geactualiseerd: In 2015 zijn de handboeken, die de basis vormen van het kwaliteitszorgsysteem, gecontroleerd op juistheid, volledigheid en actualiteit.</p> <p>Daar waar nodig zijn aanpassingen aangebracht om de gewenste en/of</p>				

	voorgeschreven continuïteit en bescherming van de kwaliteit van de bedrijfsprocessen die voortvloeien uit de Basisregistratie Personen en de Waardedocumenten te garanderen en te optimaliseren. Daarbij is het optimaliseren van de persoonlijke veiligheid van medewerkers en/of andere betrokkenen bij de gemeenten bedrijfsprocessen betrokken en is rekening gehouden met bestaande wettelijke voorschriften en regelgeving.
--	---

Maatregel 2.2	De beveiliging en kwaliteit van de manier waarop we reisdocumenten uitgeven verder verbeteren				
Prestatie Indicator	Score van 2014 evenaren				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Voldoende scoren			
Toelichting	Sinds 2013 meten we zelf de beveiliging en kwaliteit van de manier waarop we reisdocumenten uitgeven. Het tussentijdse resultaat van 2014 laat een aanzienlijke verbetering zien ten opzichte van 2013 en zal een voldoende score opleveren. Deze lijn willen we in 2015 voortzetten.				
Rapportage	Goede score: Jaarlijks evalueren we de beveiliging en de inrichting van het aanvraag- en uitgifteproces reisdocumenten. Met het treffen van diverse maatregelen is de stijgende lijn van 2014 (eindresultaat op 1 oktober 2014 96%) in 2015 doorgezet. De gemeente scoort goed en behaalt op 1 oktober 2015 99% van de maximaal te behalen waardering.				

Maatregel 2.3	Software aanpassen om persoonsgegevens te kunnen blijven registreren				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> Overgaan op de I-series van Pink Roccade Local Government Invoering Landelijke database Persoonsgegevens 				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Voltooid			Invoering Landelijke database Persoonsgegevens
Toelichting	<p>Met de komst van de wet BRP in 2014 moeten we op een andere manier gaan werken met de basisregistratie persoonsgegevens. Het is de bedoeling dat een landelijke database de persoonsgegevens van alle Nederlanders gaat bijhouden. Gemeenten moeten deze gegevens actueel houden. De techniek is alleen nog niet klaar voor deze manier van werken. We verwachten dat dat in De Marne in 2018 het geval is.</p> <p>In de tussentijd kunnen we niet langer gebruik maken van het programma dat we nu hebben, omdat de leverancier dat niet meer ondersteunt. Wachten tot 2018 met vervanging van ons programma is geen optie. Daarom zullen we in 2015 overgaan op de I-series van Pink Roccade Local Government. Als dat eenmaal is geïnstalleerd, zullen we medewerkers leren om ermee te werken.</p>				
Rapportage	De overgang naar de I-series van Pink Roccade Local Government is niet afgerond in 2015. Diverse voorbereidende activiteiten zijn uitgevoerd, maar we hebben niet alle noodzakelijke maatregelen kunnen treffen om de migratie af te kunnen ronden. De afronding van de migratie wordt in het eerste halfjaar van 2016 verwacht.				

Maatregel 2.4	Wet Aanpassing Waterschapsverkiezingen uitvoeren				
Prestatie Indicator	Voldoen aan wettelijke verplichting Wet Aanpassing Waterschapsverkiezingen				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Provinciale Staten en waterschapsverkiezingen organiseren			
Toelichting	Op 1 juli 2014 is de Wet Aanpassing Waterschapsverkiezingen in werking getreden. Deze wet verplicht gemeenten om verkiezingen van het waterschapsbestuur te organiseren. In 2015 gaan we dat voor de eerste keer doen. De waterschapsverkiezingen vinden tegelijk plaats met de verkiezingen voor de leden van de Provinciale Staten, op woensdag 18 maart 2015.				
Rapportage	Op woensdag 18 maart 2015 zijn de Provinciale Staten en waterschapsverkiezingen georganiseerd: Dit jaar was het college van burgemeester en wethouders voor het eerst verantwoordelijk voor de organisatie van de verkiezingen van het waterschap Noorderzijlvest. De gemeente was betrokken bij de uitvoering van de stemming en het tellen van de stemmen. Daarnaast was de gemeente verantwoordelijk voor het aanwijzen van de stembureaus, het inrichten van de stembureaus en het aanstellen van stembureauleden. Ook hield het college toezicht op de regels die gelden bij het voeren van een verkiezingscampagne door politieke partijen. De kiezers hebben voor zowel de Provinciale Staten verkiezingen als de waterschapsverkiezingen een stempas ontvangen en konden tussen 7.30 uur en 21.00 uur hun stem uitbrengen in één van de tien stembureaus. Beide verkiezingen zijn naar tevredenheid verlopen en de resultaten van de stemming zijn overgedragen aan de centrale stembureaus.				

Doelstelling 3	Wij gaan de digitale informatievoorziening aan onze burgers optimaal maken				
Maatregel 3.1	De Sdu Kennisbank gebruiken om productomschrijvingen in de digitale Gemeentewinkel klantvriendelijker te maken				
Prestatie Indicator	Aantal klantvriendelijke productomschrijvingen in de digitale Gemeentewinkel				
	2014	2015	2016	3	2018
	109	200			
Toelichting	In de digitale Gemeentewinkel staan de producten die een gemeente aanbiedt. De omschrijvingen van die producten zijn nu vaak lang en ingewikkeld. Dat kan veel beter door gebruik te maken van de duidelijke en landelijk uniforme omschrijvingen van de Sdu Kennisbank.				
Rapportage	De Sdu Kennisbank is ingevoerd. Deze maatregel is voltooid.				

Maatregel 3.2	Onze website verbeteren				
Prestatie Indicator	Teksten, structuur en zoekprogramma van website www.demarne.nl verbeteren				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Voltooid			
Toelichting	Uit onderzoek in 2013 en 2014 is gebleken dat onze website klantvriendelijker kan. Zo zijn de teksten vaak te lang. Iedereen die wel eens wat schrijft voor de website gaan we trainen zodat alle teksten goed leesbaar worden en voldoen aan de Webrichtlijnen. Daarnaast kan de structuur en het zoekprogramma worden verbeterd.				
Rapportage	Het bijhouden en verbeteren van de website is een continu proces. De teksten, structuur en het zoekprogramma hebben voortdurend de aandacht ten behoeve van het klantvriendelijk gebruik.				

Maatregel 3.3	De pilot van de dorpenwebsite (http://dorpen.demarne.nl) uitbreiden.				
Prestatie Indicator	Aantal dorpen op de dorpenwebsite uitbreiden.				
	2014	2015	2016	3	2018
	Dorpenwebsite http://dorpen.demarne.nl evalueren	Meer dan drie dorpen op de dorpenwebsite http://dorpen.demarne.nl			
Toelichting	In 2014 hebben we de dorpenwebsite http://dorpen.demarne.nl gelanceerd. De website geeft voor drie dorpen informatie over onder andere opleiding, inkomen, voorzieningen, bedrijvigheid en woningmarkt. Deze informatie is bedoeld voor bewoners, nieuwkomers en organisaties die in dit gebied werken. In 2014 gaan we de website evalueren. Het doel is de website uit te breiden met (de) andere dorpen in de gemeente.				
Rapportage	Het aantal dorpen uitbreiden op de dorpenwebsite is succesvol uitgevoerd door in eerste instantie een koppeling te maken met de website marnecultuur.nl waardoor bredere vindbaarheid is gerealiseerd. Verdere integratie met de website marnecultuur.nl is in voorbereiding. Alle 21 dorpen zijn in beeld.				

Doelstelling 4	We gaan de band tussen burgers en lokale bestuurders versterken.				
Maatregel 4.1	Contact met dorpsverenigingen versterken.				
Prestatie Indicator	Evalueren of de in 2014 gekozen overlegstructuur met de dorpsverenigingen voldoet.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren evaluatie			
Toelichting	<p>Communicatie tussen de gemeente en haar burgers is goed als die de onderlinge betrokkenheid bij beleidsontwikkeling en bij planvorming vergroot. Hierbij is voor de vitaliteitscoördinator een belangrijke rol weggelegd.</p> <p>Er verandert veel in de participatiemaatschappij. De overlegstructuur met de dorpen moet daar goed bij passen. Burgers, verenigingen en instellingen krijgen steeds meer verantwoordelijkheid. De gemeente vervult meer een regierol, waarbij het gaat om faciliteren, inspireren, activeren, informeren, innoveren en verbinden. Dat we gebruik maken van werk- en denkkracht in de lokale samenleving wordt eerder regel dan uitzondering. Zelfredzaamheid, actief burgerschap en verantwoordelijkheid geven zijn dan belangrijke uitgangspunten. Ideeën voor een betere leefomgeving in de kernen en wijken ontwikkelen we samen met de bewoners.</p>				
Rapportage	Het contact met de dorpen is in een nieuwe overlegstructuur georganiseerd, waarbij de actieve inzet van de vitaliteitscoördinator essentieel is. We blijven ook in de komende periode beoordelen of de overleg structuur voldoet aan de verwachtingen.				

Maatregel 4.2	Burgers op de hoogte houden van actuele ontwikkelingen				
Prestatie Indicator	Onderzoeken of het gebruiken van sociale media toegevoegde waarde heeft voor de communicatie met onze burgers				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren onderzoek			
Toelichting	Via onze website en onze wekelijkse publicaties in de Ommelander Courant geven wij inzicht in actuele ontwikkelingen in De Marne. Belangrijke mededelingen verspreiden we met Twitter. Wellicht zouden we nog meer gebruik kunnen maken van sociale media.				
Rapportage	Meer en beter gebruik sociale media heeft de constante aandacht en draagt positief bij aan de communicatie met burgers.				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetgeving

- Algemene Wet Bestuursrecht;
- Gemeentewet;
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Wet openbaarheid van bestuur.

Verordeningen en beleidsdocumenten

- Algemene Plaatselijke Verordening: raad 20 december 2011;
- Verordening Rekenkamercommissie: raad 13 december 2005;
- Reglement van orde gemeenteraad: raad 18 febr. 2003, laatste wijziging 28 september 2010;
- Regeling burgerinitiatief: raad, 28 september 2004;
- Klachtverordening: raad, 19 december 2000, laatste wijziging 21 april 2009;
- Inspraakverordening: raad, 28 oktober 2003;
- Verordening op de Intergemeentelijke commissie van advies voor bezwaarschriften Bedum, De Marne en Winsum, 19 april 2011;
- Mandaatstatuut: 23 oktober 2007, laatste wijziging 5 juli 2011;
- Convenant samenwerking Bedum, De Marne en Winsum, 22 juni 2010.

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€					
Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Bestuursorganen	1.573	1.354	1.382	1.508	-127
Juridische zaken	215	181	181	180	1
Communicatie	383	340	340	316	24
Documenten en verklaringen	465	420	420	436	-16
Verkiezingen	43	57	34	32	2
Totaal lasten	2.679	2.351	2.356	2.472	-116
Bestuursorganen	4		0	15	-15
Juridische zaken	0		0	1	-1
Documenten en verklaringen	161	141	141	166	-24
Totaal baten	165	141	141	182	-41
Saldo baten en lasten	2.514	2.210	2.215	2.290	-75
Mutaties Reserves	-232	0	310	310	0
Resultaat	2.282	2.210	2.525	2.601	-75

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €	
Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Bestuursorganen <i>Gemeentelijk contactcentrum (GCC) incidenteel</i> In het kader van de organisatieontwikkeling is in het najaar van 2014 een project gestart om een aantal verbeteringen door te voeren in het GCC. De balie is vernieuwd en er zijn een aantal aanpassingen doorgevoerd in de hal van het gemeentehuis. Tevens zijn de eerste verbeteringen doorgevoerd in de processen waardoor er klantgerichter wordt samengewerkt en de bezoekers zoveel mogelijk	96(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
<p>direct worden geholpen. De verdere stappen die hierin nog kunnen worden gezet worden momenteel voorbereid en uitgewerkt.</p> <p>Het beschikbare budget is maar ten dele aangesproken. Met de vernieuwing van de balie achter de rug kan het merendeel hiervan nu vrijvallen. Een bedrag van k€40 wordt overgeheveld om de implementatie van de verdere stappen te kunnen bekostigen.</p> <p><i>Algemene pensioenwet politieke ambtsdrager (Appa) - incidenteel</i></p> <p>De pensioenen van politieke ambtsdragers, waaronder wethouders, zijn geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De uitvoering hiervan is door de gemeente De Marne ondergebracht bij Loyalis. Voor de opbouw van de pensioenen wordt jaarlijks premie betaald. Doordat de afgelopen jaren de rekenrente, die Loyalis moet hanteren naar beneden is bijgesteld, zijn er tekorten ontstaan om de pensioenen in de toekomst te kunnen betalen. In 2014 hebben wij een deel van het tekort (k€200) bijgestort. Het actuele overzicht (15 maart 2016) geeft nog steeds een tekort aan van k€223. Dit betekent dat extra premie moet worden bijgesteld zodat Loyalis in de toekomst de pensioenen kan uitbetalen van (ex)wethouders van de gemeente De Marne.</p>	<p>223(N)</p>
<p>Product Documenten en verklaringen</p> <p><i>Rijbewijzen en paspoorten - incidenteel</i></p> <p>Er zijn in 2015 meer documenten afgegeven dus ook meer leges geïnd. Er kan niet gezegd worden dat de inkomsten structureel hoger zullen zijn. Dat wisselt steeds. De oorzaak is wijziging van wetgeving. In de afgelopen jaren en komende jaren is er met betrekking tot reis- en rijdocumenten sprake geweest van wisselende regelgeving. Te denken valt aan de gratis identiteitskaart (daling in legesinkomsten), de afschaffing van bijschrijving van kinderen in paspoorten van de ouders (meer leges door afgifte van meer paspoorten). Door het verlengen van geldigheidsduur van reis- en rijdocumenten (in 2017 bijv. voor rijbewijzen) blijven de fluctuaties. Er is dus geen structureel evenwichtige ontwikkeling met betrekking tot deze inkomsten.</p>	<p>26 (V)</p>
<p>Overig</p> <p>Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 26.</p>	<p>26(V)</p>
<p>Totale verschil jaarrekening en actuele begroting</p>	<p>75(N)</p>

3.2 Veiligheid

Inhoud van het beleidsprogramma Veiligheid

Dit programma gaat over de brandweezorg, openbare orde en veiligheid, bijzondere wetten en crisisbeheersing/rampenbestrijding. Veiligheid is een breed begrip waar wij structureel in investeren.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Samenwerking en verbinding tussen inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners.	Doelstelling 1.

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
Wij willen een sociaal-veilige leefomgeving waarin wij samen met de inwoners werken aan een adequate brandweezorg in de gemeente De Marne.

Doelstelling 1	Een goede brandweezorg leveren in de gemeente De Marne.				
Maatregel	Wij voeren onze wettelijke taken uit en vergroten het brandveiligheidsbewustzijn bij inwoners en instellingen/bedrijven in de gemeente.				
Prestatie Indicator	Project "Geen nood bij brand" uitvoeren.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Start	Uitvoeren	Voltooien		
Toelichting	De Veiligheidsregio Groningen moet goede brandweezorg leveren en een robuuste crisisorganisatie neerzetten. Het Veiligheidsbestuur heeft hiervoor een begroting en een organisatie- en formatieplan vastgesteld. Met het project 'Geen nood bij brand' maken we onze burgers bewust van brandveiligheid en brandrisico's. We willen hen daarmee stimuleren om bijvoorbeeld meer rookmelders te installeren. 35 Vrijwilligers zullen vanuit de kazernes in Zoutkamp en Wehe-den Hoorn de primaire brandweezorg leveren. Het cluster 't Hogeland ondersteunt hen daarbij.				
Rapportage	Er zijn in 2015 door de brandweer 66 brandveiligheidscontroles uitgevoerd en 13 hercontroles. Er is een voorlichting "geen nood bij brand" georganiseerd in Eenrum (Aikeshof). Tevens zijn er diverse voorlichtingen en ontruimingsoefeningen georganiseerd in o.a. de Zeehondencrèche in Pieterburen, de Kameleon in Leens en voor brandwondenstichting/EHBO in Ulrum. Alle scholen zijn middels de folder "het brandveilig gebruik van feestversiering" geïnformeerd over het gebruik van versieringen tijdens feestelijkheden. Tijdens de brandweer wedstrijden in Wehe den Hoorn is voorlichting gegeven aan inwoners over de werkwijze van de brandweer en over brandpreventie.				

Doelstelling 2	De brandweer in gemeente De Marne werkt risicogestuurd, waarmee de opkomsttijd zo laag mogelijk blijft.				
Maatregel	<ul style="list-style-type: none"> In kaart brengen van de daadwerkelijke opkomsttijden van de brandweer in De Marne. In gebieden waar de opkomsttijden het grootst zijn, wordt voor extra ondersteuning gezorgd en gerichte voorlichting gegeven. 				
Prestatie Indicator	Versnellen melding incident en creëren van bewustwording bij de inwoners aan de hand van de reactiesnelheid van de brandweer.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Start	Uitvoeren	Voltooid		
Toelichting	De brandweezorg in de gemeente De Marne is al goed, maar door ons te richten op de mogelijkheden om daarbij nog sneller, innovatiever en slimmer te kunnen werken zien wij mogelijkheden om de brandzorg te optimaliseren. Opkomsttijden hebben onze aandacht en in 2015 levert de Veiligheidsregio een nieuw regionaal dekkingsplan op. We werken risico gestuurd en integraal aan de brandweezorg in de gemeente De Marne.				
Rapportage	Het regionaal dekkingsplan is nog niet gereed gekomen in 2015. De Veiligheidsregio verwerkt de gegevens om het dekkingsplan op te stellen.				

Doelstelling 3	Een sociaal en veilige leefomgeving met een minimum aan criminaliteit en geweld				
Maatregel 3.1	Aanpak van geweldsincidenten heeft de hoogste prioriteit. Aangiften met geweld worden daarom met voorrang opgenomen en altijd onderzocht.				
Prestatie Indicator	In 2015 is het aantal slachtoffers van een delict waarbij geweld is gepleegd afgenomen tot 5% geregistreerde incidenten in 2014.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Afname tot 5%	Doorlopend	Doorlopend	Doorlopend
Toelichting	Deze maatregel gaat over alle denkbare vormen van geweld: mishandeling, huiselijk geweld, psychisch geweld, tasjesroof, bedreiging, verbaal geweld, vernieling, moord en doodslag.				
Rapportage	In 2014 waren er 126 meldingen van geweldsincidenten. In 2015 is dit licht afgenomen naar 121, een afname van 4%. De gewenste afname van 5% is hiermee niet helemaal gehaald. Er is sprake van een (lichte) toename van de geregistreerde meldingen van huiselijk geweld. Dit wordt mede veroorzaakt door een verbetering in de wijze van registratie (verbetering in de toegankelijkheid van de registratie (zie ook maatregel 3.2)).				

Maatregel 3.2	De Wet Tijdelijk Huisverbod uitvoeren.				
Prestatie Indicator	Het aantal huisverboden blijft onder de 2 per jaar				
	2014	2015	2016	2017	2018
	1 (t/m 1 juli)	1	1	0	0
Toelichting	Uit cijfers van de politie blijkt dat huiselijk geweld tegenover een gezins- of familielid of een (ex-)partner steeds vaker voorkomt. Dit tijt willen we graag keren, omdat slachtoffers grote en langdurige gevolgen ondervinden van huiselijk geweld.				
Rapportage	Het aantal tijdelijke huisverboden is in 2015 feitelijk toegenomen naar 4. Daarnaast is de wijze van registreren verbeterd.				

Maatregel 3.3	Repressief optreden door politie, voor wat betreft de openbare orde en veiligheidsaspecten. Jongeren die overlast veroorzaken doorverwijzen naar Bureau Halt. Actieve interactie met de jeugd door het jongerenwerk (kennen en gekend worden)				
Prestatie Indicator	Daling van het aantal jeugdoverlast incidenten resp. doorverwijzingen Halt				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Jeugdoverlast:36	Jeugdoverlast: 25			
	Verwijzing Halt: 7	Verwijzing Halt: 5			
Toelichting	In 2014 waren er 36 meldingen van jeugdoverlast. De streefwaarde voor 2015 is 25 meldingen. Er zijn in 2014 7 jongeren doorverwezen naar Bureau Halt voor baldadigheid, diefstal, vuurwerk, heling en de leerplichtwet. De streefwaarde voor 2015 is 5 doorverwijzingen.				
Rapportage	<p>Het definitieve aantal meldingen van jeugdoverlast in 2014 is: 44</p> <p>In 2015 waren er 49 meldingen van jeugdoverlast. Dit is een lichte toename van het aantal meldingen. De doorverwijzingen naar Bureau Halt zijn daarentegen afgenomen: van 7 in 2014, naar 3 in 2015.</p> <p>De oorzaak van meer overlast meldingen is dat er in 2015 een jeugdgroep actief is geweest die door de politie als hinderlijk is gekwalificeerd.</p>				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetgeving

- Gemeentewet
- Algemene Wet Bestuursrecht
- Wet tijdelijk huisverbod;
- Algemene Plaatselijke Verordening (APV);
- Drank- en Horecawet (DHW);
- Wet Veiligheidsregio's;
- Wet Algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo);
- Arbowet;
- Besluit Rampen en Zware ongevallen (BRZO);
- Besluit Externe Veiligheid;

Beleidsdocumenten

- Integraal Veiligheidsbeleid 2011-2015;
- Uitvoeringsplan Integraal Veiligheid 2015;
- Handboek Huisverbod uitvoering burgemeesterstaken regio Groningen (juni 2009);
- Convenant Alcohol & Jongeren;
- Preventie- en Handhavingsplan;
- Evenementenbeleid (2005);
- Strategische koers Brandweer en (multi) Crisisbeheersing Veiligheidsregio Groningen 2014-2016.
- Incidentbestrijdingsplan Waddenzee 2011;

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€					
Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Brandweezorg en rampenbestrijding	1.183	791	836	823	12
Openbare orde en veiligheid	204	162	187	152	35
Totaal lasten	1.387	954	1.023	976	47
Brandweezorg en rampenbestrijding	449		0	32	-32
Openbare orde en veiligheid	11	10	10	10	-1
Totaal baten	460	10	10	42	-33
Saldo baten en lasten	927	944	1.013	934	79
Mutaties Reserves					
Resultaat	927	944	1.013	934	79

Verklaring van verschillen

bedragen in k €	
Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Brandweezorg en rampenbestrijding	10(V)
<i>Uitvoering rampenbestrijding - structureel</i> Het opgenomen bedrag is in de begroting structureel te hoog geraamd en kan in de (meerjaren)begroting naar beneden worden bijgesteld.	
<i>Inhuur personeel - structureel</i> Het opgenomen bedrag is in de begroting structureel te hoog geraamd en kan in de (meerjaren)begroting naar beneden worden bijgesteld.	16(V)
<i>Huuropbrengsten brandweerkazernes - incidenteel</i> In 2015 is de huuropbrengst ontvangen van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) in verband met verhuur van de brandweerkazernes in onze gemeente. Deze opbrengst is niet begroot. Naar verwachting worden de brandweerkazernes in 2016 overgedragen aan de VRG.	30(V)
Product Openbare orde en Veiligheid	10(V)
<i>Toezicht Drank en Horecawet - incidenteel</i> Het lag in de planning om in 2015 uitvoering te gaan geven aan extra toezicht en handhaving voor de Drank en Horecawet. Hiervoor zou extra capaciteit worden ingehuurd via de Omgevingsdienst Groningen. Door onder andere een gebrek aan Buitengewone Opsporingsambtenaren (BOA's) bij de Omgevingsdienst is hieraan geen uitvoering gegeven. Inmiddels zijn er extra BOA's geworven bij de DEAL gemeenten. De gemeenten van basiseenheid Ommelanden West zijn in regionaal verband gestart om een werkprogramma te maken voor extra toezicht en handhaving drank en horeca. De middelen moeten hiervoor beschikbaar blijven.	
<i>Burgernet en uitvoering veiligheidsbeleid - incidenteel</i> In 2015 is de inzet van BOA's zeer beperkt ingezet. Ter uitvoering van het veiligheidsbeleid zal dat per 2016 worden geïntensiveerd. Het budget blijft dan nodig.	14(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een nadelig verschil van k€ 1.	1(N)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	79(V)

3.3 Verkeer en vervoer

Inhoud van het beleidsprogramma Verkeer en vervoer

Een nette en veilige openbare ruimte

De inrichting van de openbare ruimte is van groot belang voor een vitale kwalitatieve leefomgeving. Die moet schoon, veilig en groen zijn. Hiervoor stellen we beleid op en maken we beheer- en uitvoeringsplannen. In dit programma geven we aan wat we willen bereiken en wat we gaan doen aan het groen, de wegen, de openbare verlichting en bouwwerken zoals bruggen, steigers en kademuurs. Wij moeten er voor zorgen dat de inwoners zich betrokken voelen bij hun woonomgeving en daarvoor medeverantwoordelijkheid dragen.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Uitvoering geven aan ingezet beleid	Doelstelling 1 t/m 6

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
Kwalitatief vitaal houden van de leefomgeving

Doelstelling 1	Zorgen voor een goede bereikbaarheid van de gemeente onder waarborgen van leefbaarheid en verkeersveiligheid.				
Maatregel	1. Participeren in het project N361 (Provincie Groningen): <ul style="list-style-type: none"> • aanleg van een weg van Ranum naar Mensingeweer; • aanleg van een fietspad van Mensingeweer naar Baflo; • voorbereiden van verkeersmaatregelen over het tracé Mensingeweer-Menneweer. 2. Opstellen van een plan van aanpak voor een pilot plattelandsmobiliteit. 3. Verkeerseducatie geven aan verschillende leeftijdsgroepen o.a. via samenwerking met provincie en VVN. Het faciliteren van bewoners om verantwoordelijkheid te nemen voor de verkeersveiligheid in hun eigen dorp, ten behoeve van de leefbaarheid.				
Prestatie Indicator	Het reduceren van het aantal ongevallen ten opzichte van 2013 (44 ongevallen).				
	2014	2015	2016	2017	2018
	5%	10%	15%	15%	20%
Resultaat		-30%			
Rapportage	1. Het project N361 bestaat uit meerdere deelprojecten. <ul style="list-style-type: none"> • Er is begonnen met de aanleg van het deel Ranum-Mensingeweer. Werkzaamheden voor verleggen van kabels en leidingen zijn uitgevoerd. De eerste rotonde bij Ranum, inclusief aanpassing van aansluitende wegen zijn gerealiseerd. • Het Fietspad Eenrum-Baflo is aangelegd. • De verkeersmaatregelen van het deel Mensingeweer-Menneweer zijn gedefinieerd en met omwonenden besproken. De Provincie en onze gemeente vinden het belangrijk dat de veiligheid in dit gebied gewaarborgd blijft en de provincie faciliteert hierin door het beschikbaar stellen van middelen. 2. Het plan van aanpak voor de pilot plattelandsmobiliteit is opgesteld. De verdere uitwerking vindt in 2016 plaats waarbij bewoners en stakeholders nauw worden betrokken. 3. In samenwerking met het Verkeers- en Vervoersberaad (VVB) bieden we sinds				

	<p>2015</p> <p>een breed spectrum aan voor verkeerseducatie. Partijen zoals scholen kunnen kiezen welke activiteiten het best passen. De lokale afdelingen van VVN zoals VVN-</p> <p>De Marne zijn door ons ondersteund met een plan van aanpak. Kernactiviteiten zoals het verkeersexamen blijft VVN-De Marne begeleiden. Coördinatoren ondersteunen scholen/ lokale verenigingen en rapporteren aan het VVB over de voortgang en kwaliteit, 6 keer per jaar vergaderen we hierover ambtelijk. Een stuurgroep geeft bestuurlijk richting aan het proces. Zie ook www.verkeerswijzergroningen.nl</p> <p>Het resultaat van het aantal ongevallen is afwijkend ten opzichte van de begroting 2015. De reden hiervan is dat nu meer ongevallen worden geregistreerd. In de bestuursrapportage van 2016 passen we de indicatoren aan op de nieuwe vorm van registratie.</p>
--	---

Doelstelling 2	Zorgen voor een minimaal veilig en functioneel onderhouden wegennet op basis van de methodiek rationeel wegbeheer.				
Maatregel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoeren van wegenonderhoud. 2. Bepalen van de kwaliteit van de wegen door inspecties. 3. Aanpassen van de Hoofdstraat te Pieterburen. 4. Uitvoeren van wegverbeteringen aan de Electraweg, Mattenesserlaan te Eenrum en aanleg van grasbetontegels buiten de bebouwde kom over een gedeelte van de Zuurdijksterweg nabij Zuurdijk. 5. Houden van een aanbesteding wegenonderhoud, op basis van prestatie-inkoop, voor de periode 2016 tot en met 2019. 				
Prestatie Indicator	Minimaal 80% van het wegennet heeft de kwalificatie van zeer goed tot en met matig. Percentage asfalt en elementenverharding naar kwaliteit.				
	2014	2015	2016	2017	2018
Percentage asfalt van zeer goed t/m matig		85%	80%	80%	n.t.b.
Gerealiseerd		94%			
Percentage elementenverharding van zeer goed tot en met matig		88%	85%	85%	n.t.b.
Gerealiseerd		98%			
Toelichting	<p>Bij de jaarlijkse inspectie wordt de kwaliteit van de wegen onderverdeeld in categorieën (van zeer goed tot en met zeer slecht). De kwaliteit wordt in percentages uitgedrukt. Door een taakstellende bezuiniging op wegenonderhoud zal de kwaliteit verminderen. Vooralsnog is een percentage van 80% gehanteerd. In het jaar 2015 zal door het maken van keuzes het percentage worden bijgesteld. Bij een normaal onderhouden wegennet is het % asfalt in de kwaliteit van zeer goed tot en met matig 90%. Voor elementenverharding (waaronder trottoirtegels en klinkers) is dit 93%.</p>				
Rapportage	<ol style="list-style-type: none"> 1. De werkzaamheden voor het onderhoud aan de wegen zijn uitgevoerd door de BAM. 2. De inspecties aan de wegen zijn uitgevoerd in oktober 2015. 3. De Hoofdstraat te Pieterburen is aangepast conform de gemaakte afspraken met het dorp en aanwonenden. 4. Langs de Zuurdijksterweg, een deel van de route Zoutkamperweg / 				

	<p>Churchillweg, de Electraweg en langs een deel van de Schouwerzijlsterweg (nabij Mensingeweer) zijn grasbetontegels aangebracht. Tevens zijn een aantal snelheid remmende maatregelen aangebracht op de Electraweg.</p> <p>De Mattenesserlaan in Eenrum is gereconstrueerd.</p> <p>5. De aanbesteding van het wegenonderhoud voor de periode 2016-2019 is gestart. Het betreft een openbare procedure op basis van prestatie-inkoop. Er waren 13 gegadigden voor het werk. Hieruit zijn 5 partijen geselecteerd. De aanbestedingsprocedure is naar verwachting voor 1 april 2016 afgerond.</p>
--	--

Doelstelling 3	Bevorderen van de veiligheid van de woonomgeving door een goede openbare verlichting.				
Maatregel	Herijken van het beleidsplan Openbare verlichting om de kwaliteit van de openbare verlichting te verbeteren en lichthinder te voorkomen.				
Prestatie Indicator	Het beleid en beheer van de openbare verlichting is actueel.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Inventarisatie Lichtmasten en armaturen	Beleid herijken	Uitvoering van beleid	Uitvoering van beleid	Uitvoering van beleid
Toelichting	Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting is in 2013 aanbesteed voor 25 gemeenten en de provincie Groningen en Drenthe. Er is geadviseerd het areaal te controleren omdat gebleken is dat door verschillende wisselingen van beheerders (EGD, Essent, Ip Lighting, Ziut) de basisgegevens aangevuld moeten worden. De basisgegevens dienen als bron voor het herijken van beleid.				
Rapportage	Door technische ontwikkelingen, ontwikkelingen op het gebied van energiegebruik en duurzaam beheer is het noodzakelijk om het beleid en beheer van de openbare verlichting te actualiseren. In 2016 maken we een nieuw beleidsplan voor de openbare verlichting.				

Doelstelling 4	Terugdringen van het energiegebruik van de openbare verlichting, in 2020 met 20% en in 2030 met 50% ten opzichte van 2013.				
Maatregel	<ol style="list-style-type: none"> Opstellen van een plan van aanpak, op basis van een berekening (scan) hoeveel energie er kan worden bespaard in de gemeente. Vervangen waar mogelijk van conventionele verlichting door zeer energiezuinige LED verlichting. 				
Prestatie Indicator	Het reduceren van het energieverbruik openbare verlichting ten opzichte van 2013.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	2,9%	5,7%	8,6%	11,4%	14,3%
Resultaat		8,0%			
Toelichting	Gemeente De Marne wil met haar openbare verlichting voldoen aan de doelstelling die zijn opgesteld in het SER-Energieakkoord: een breed gedragen akkoord over energiebesparing, duurzame energie en klimaatbeleid.				

Rapportage	<p>1. Uit de toets van het beheersbureau van het areaal is gebleken dat er nog diverse kansen zijn om energie te besparen. Vooral vervanging van lampen door LED zal energie besparen maar ook de kwaliteit van de verlichting verbeteren. In 2030 kan ten opzicht van 2013 ten minste 20% energie worden bespaard. Hiervoor wordt nieuw beleid opgesteld.</p> <p>2. Alle technisch versleten armaturen zijn vervangen door armaturen met een energiezuinige LED verlichting.</p>
------------	---

Doelstelling 5	Zorgen voor een minimaal veilig en functioneel onderhouden areaal civiele kunstwerken.				
Maatregel	<p>1. De beleidsplannen Bruggen en Beschoeiingen, Kademuren en steigers worden samengevoegd tot een beleidsplan Civiele Kunstwerken.</p> <p>2. Het houden van een aanbesteding onderhoud civiele kunstwerken, op basis van prestatie-inkoop, voor de periode 2016 tot en met 2019.</p>				
Prestatie Indicator	De conditie van de civiele kunstwerken is voor bruggen minimaal 90% in de klasse zeer goed tot en met matig. Voor beschoeiingen, kademuren en steigers is dit minimaal 85% . Percentage onderverdeeld naar kwaliteit.				
	2014	2015	2016	2017	2018
Percentage bruggen in de conditie van zeer goed tot en met matig	100%	100%	95%	90%	90%
Percentage beschoeiingen in de conditie van zeer goed tot en met matig	80%	85%	85%	85%	85%
Percentage steigers in de conditie van zeer goed tot en met matig	80%	85%	85%	85%	85%
Toelichting	<p>Bij de jaarlijkse inspectie wordt de conditie van de civiele kunstwerken onderverdeeld in categorieën (van zeer goed tot en met zeer slecht). De conditie wordt in percentages uitgedrukt. Door een taakstellende bezuiniging op civiele kunstwerken zal de kwaliteit verminderen. Vooralsnog is een percentage van 90 /85 % gehanteerd. In het jaar 2015 zal door het maken van keuzes het percentage worden bijgesteld.</p> <p><i>Prestatie-inkoop:</i> We volgen een nieuwe vorm van aanbesteden waarbij de verschillende aanbieders zelf duidelijk maken wie de beste is, gegeven het beschikbare budget en doelstellingen van de opdrachtgever (gemeente).</p>				
Rapportage	<p>De beleidsplannen Bruggen en beschoeiingen zijn samengevoegd tot een beleidsplan Civiele Kunstwerken. De definitieve versie ronden we begin 2016 af.</p> <p>De aanbestedingsprocedure voor het onderhoud van de Civiele kunstwerken voor de periode 2016 tot en met 2019 is doorlopen en afgerond in 2015.</p>				

Doelstelling 6	Een optimaal beheer en onderhoud op basis van het groenbeheerplan.				
Maatregel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maatstaven opstellen om de efficiency van het beheer en onderhoud te kunnen volgen. 2. Verbeteren en arbeids-extensiever maken van openbaar groen door groenvakken om te vormen en hierin te investeren. 3. Adoptiegroen actief stimuleren. 				
Prestatie indicator	Het aantal overeenkomsten adoptiegroen neemt toe				
	2014	2015	2016	2017	2018
Overeenkomst- en adoptie- groen	17	22	27	32	37
Resultaat	19	24			
Rapportage	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er is een plan voor het beheer van het openbaar groen en bomen opgesteld. 2. Jaarlijks worden verschillende groenvakken omgevormd. Dit jaar o.a. in Ulrum (de kapel, spoorweg), Wehe-den Hoorn (zwarte pad) en Eenrum (rond de tennisbannen, rond de school, Ossengang, deels Hoogstraat). 3. De beoogde vijf nieuwe contracten zijn in 2015 afgesloten in het kader van adoptiegroen. 				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP); herijkt raad 2015;
- Meerjaren Uitvoeringsplan GVVP 2011-2015; raad november 2010;
- Wegenbeheerplan; raad december 2014;
- De Marne Duurzaam Verlicht beleidsplan openbare verlichting; raad december 2009;
- Beleidsplan bebording; raad november 2010;
- Beleidsplan Bruggen; raad oktober 2012;
- Beleidsplan Beschoeiingen, kademuren en steigers; raad november 2012;
- Groenstructuurplan; t.k.a. raad februari 2005;
- Beheerplan openbare ruimte (BOR); raad november 2008; herijkt 2013;
- Kwaliteitsplan openbaar groen; raad november 2008

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€					
Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Wegen	2.071	1.663	2.309	2.259	49
Groenvoorzieningen	1.407	1.238	1.421	1.411	10
Bruggen	165	178	253	223	30
Watersportvoorzieningen	227	315	398	379	19
Totaal lasten	3.870	3.393	4.380	4.272	109
Wegen	99	10	27	38	-11
Groenvoorzieningen	0	1	2	18	-16
Watersportvoorzieningen	3	4	4	3	1
Totaal baten	102	15	33	59	-26
Saldo baten en lasten	3.768	3.378	4.348	4.213	135
Mutaties Reserves	-526	0	-560	-560	0
Resultaat	3.242	3.378	3.788	3.653	135

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Wegen <i>Onderhoud wegen - incidenteel</i> In 2014 is begonnen met de voorbereiding van het verbeteren van de Mattenesselaan te Eenrum, Zuurdijksterweg te Zuurdijk; de Churchillweg/zoutkamperweg nabij Zoutkamp en de Electraweg tussen Houwerzijl en Electra. De realisatie van de verbeteringen hebben in 2015 plaatsgevonden. De kapitaallasten (rente en afschrijvingen) worden pas toegerekend vanaf datum oplevering. Hierdoor ontstaat een eenmalig voordeel op de kapitaallasten in 2015.	31(V)
<i>Fietsknooppuntstysteem - structureel (k€3)</i> Het jaarlijks budget is k€10. De aannemer heeft een overeenkomst met de Provincie en de deelnemende Gemeenten van k€ 6,2. We kunnen volstaan met een structureel budget van ca k€ 7.	3(V)
<i>Opstellen verkeersplannen - incidenteel</i> Er zijn twee subsidies ontvangen. 1. een bijdrage van k€10 van de provincie voor Veilig door De Marne k€10. 2. een bijdrage van k€7 van het Verkeer en Vervoer Beraad (VVB) in het kader van verkeerswijzer Groningen. Beide subsidies zijn niet begroot.	17(V)
Product Bruggen <i>Onderhoud bruggen - incidenteel</i> Het voordeel is te verklaren door een gunstige aanbesteding van de werkzaamheden.	26(V)
Product Watersportvoorzieningen <i>Onderhoud watersportvoorzieningen - incidenteel/structureel (k€ 4)</i> Door de privatisering van de haven van Zoutkamp is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor de energielasten (k€ 4). Daarnaast vallen de onderhoudskosten lager uit dan begroot.	18(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 40.	40(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	135(V)

3.4 Economische zaken, recreatie en toerisme

Inhoud van het beleidsprogramma Economische zaken, recreatie en toerisme

Dit programma gaat over wat de gemeente doet voor de lokale economie, in het bijzonder voor landbouw, visserij, recreatie, toerisme en overige bedrijvigheid.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Het netwerk tussen burgers en lokale bestuurders versterken. Burgers dicht bij elkaar brengen en onderlinge banden versterken.	Doelstelling 1
Bedrijven faciliteren en stimuleren in het verder ontwikkelen van producten en diensten en de promotie daarvan.	Doelstelling 2
Projecten uitvoeren die een impuls geven aan de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme in het Lauwersmeergebied.	Doelstelling 3

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
We willen het economisch klimaat in De Marne versterken. Ook willen we kansen en groeimogelijkheden voor het midden- en kleinbedrijf, voor recreatie en toerisme en voor landbouw en visserij benutten. Dit doen we door te verbinden en door de samenwerking te zoeken met bedrijven en ondernemers.

Doelstelling 1	Het netwerk tussen de gemeente en bedrijven en bedrijven onderling in de verschillende branches hechter maken.				
Maatregel	1. Opbouwen en onderhouden van een netwerk. 2. Organiseren van ondernemersavonden. 3. Bezoeken van ondernemersverenigingen. 4. Afleggen van bedrijfsbezoeken. 5. Ten behoeve van de stimulering van de visserijsector wordt ingezet op een vervolg van het project North Sea Fish, met name gericht op het behoud van de "Aanjager Visserij."				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> • Twee keer per jaar wordt een ondernemersavond georganiseerd. • Eén keer per jaar worden de ondernemersverenigingen bezocht. • Er worden minimaal tien bedrijfsbezoeken afgelegd. • In overleg met de provincie wordt gezocht naar financiering voor het behoud van de "Aanjager Visserij." 				
	2014	2015	2016	2017	2018
		2 ondernemersavonden 1 x bezoek ondernemersvereniging Minimaal 10 bedrijfsbezoeken			
Toelichting	<u>Opbouwen en onderhouden van een netwerk</u> Om kansen te benutten worden contacten gelegd met belangenpartijen, kennisnetwerken, maatschappelijke instellingen, zoals het Midden- en Kleinbedrijf Noord (MKB Noord), de Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM), het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Jonge Bedrijven Netwerk Groningen, Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (NLTO), Raad van Advies programma Waddenzeehavens, Stichting Hulp in nood, e.v.. In de vorm van één op één afspraken, netwerkbijeenkomsten, denktanksessies en informatiebijeenkomsten.				

	<p>Daarnaast is de coördinator EZRT actief in het veld aanwezig en onderhoudt rechtstreekse contacten met ondernemers. Er zijn gemiddeld meerdere communicatiemomenten met ondernemers per week. En de coördinator verzorgt extra communicatie, updates via de sociale media (twitter en linkedin).</p> <p><u><i>Twee keer per jaar een ondernemersavond organiseren</i></u></p> <p>Doel van de ondernemersavonden is versterking en stimulering van het ondernemersnetwerk en bruggen slaan tussen de verschillende branches. Door het vergroten en verstevigen van het ondernemersnetwerk stimuleren we dat er nieuwe initiatieven, klantencontacten en meer samenwerkingsverbanden ontstaan, kennis wordt gedeeld en kortere lijnen worden gecreëerd waardoor ondernemers elkaar gemakkelijker benaderen en zo samen sterk te staan.</p> <p><u><i>Eén keer per jaar de ondernemersverenigingen bezoeken</i></u></p> <p>In De Marne is nog een aantal ondernemersverenigingen actief. Belangrijk is dat wij deze één keer per jaar bezoeken zodat we weten wat er speelt en waar de doelen van deze verenigingen liggen. Hierdoor wordt de onderlinge band versterkt en de (onderlinge) samenwerking met de ondernemers gepromoot.</p> <p><u><i>Minimaal tien bedrijfsbezoeken met de portefeuillehouder afleggen</i></u></p> <p>De portefeuillehouder legt samen met het taakveld Economische Zaken bedrijfsbezoeken af. Dit om de band met de ondernemers te versterken en op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen in het veld.</p>
<p>Rapportage</p>	<p>Op 18 juni is er een ondernemersavond georganiseerd. Het Samenwerkingsverband Noord Nederland was uitgenodigd om informatie te geven over diverse subsidie mogelijkheden. In samenwerking met een aantal ondernemers is een gezamenlijke social media training gegeven. Er zijn nog weinig ondernemersverenigingen actief op dit gebied. EZ heeft de ondernemersvereniging van Leens bezocht, naar aanleiding van diverse vragen over projecten. De doelstelling, het verbeteren van het netwerk, heeft een enigszins gewijzigde invulling gekregen: in plaats van de 2 ondernemersavonden hebben we er 1 gehouden, maar daarnaast is een aantal denktanksessies georganiseerd en is deelgenomen aan de activiteiten van de Bende van Acht en Promotie Waddenland. Daarmee vullen we de doelstelling in om een netwerk op te bouwen en te onderhouden. Met de portefeuillehouders hebben we bedrijfsbezoeken gebracht, vooral om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen van de individuele bedrijven. Er zijn 8 bedrijfsbezoeken afgelegd en er zijn veelvuldig contacten geweest met bedrijven via de lopende projecten zoals Kiek over Diek en Meer bewegen in De Marne.</p> <p>Visserij</p> <p>Voor de visserijsector is ingezet op een drietal sporen. Het verbeteren van de infrastructuur van de haven / kadeverlenging, het vergroten van de diepgang van het Westgat en het instellen van een Visserij Contactpersoon (voorheen Aanjager Visserij). De provinciale subsidies voor deze trajecten zijn afkomstig uit PROLoog. In hoofdstuk 2.1 PROLoog wordt daarom nader ingegaan op deze onderwerpen.</p>

Doelstelling 2	Bedrijven faciliteren en stimuleren in het verder ontwikkelen van producten en diensten en de promotie daarvan.				
Maatregel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Via de stichting Promotie Waddenland uitvoering geven aan toeristische informatievoorziening en regiomarketing. 2. Actief inspelen op vragen van ondernemers. 3. Daar waar mogelijk meewerken/ondersteuning bieden aan promotionele acties. 				
Prestatie Indicator	Het aantal toeristische overnachtingen neemt jaarlijks toe met 10%.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		10%	10%	10%	10%
Toelichting	<p><u>Toeristische informatievoorziening en regiomarketing</u></p> <p>De gemeente heeft samen met toeristische ondernemers de Stichting Promotie Waddenland opgericht. Die stichting voert ons Beleidsplan Recreatie en Toerisme uit. Zij zorgen voor de regiomarketing en voorzien toeristen van informatie. Ze werken daarbij samen met Marketing Groningen en de toeristische ondernemers.</p> <p><u>Actief inspelen op vragen van ondernemers</u></p> <p>Ondernemers die zich willen vestigen of verder ontwikkelen komen vaak met vragen bij de gemeente. De gemeente geeft hun informatie en heeft een adviserende rol. Hierbij valt te denken aan adviseren over bestemmingsplannen, mogelijkheden voor vestiging, over subsidiemogelijkheden en het leggen van verbindingen met andere organisaties, bedrijven en kennisinstellingen.</p> <p><u>Promotie-acties</u></p> <p>Wij moeten zo veel mogelijk ruchtbaarheid geven aan onze diensten via sociale media als Twitter en LinkedIn. Zo onderhouden we onze netwerken en nodigen we mensen uit voor evenementen als de Werelderfgoed tentoonstelling, Het Werelderfgoed weekend, de Colin Archer Memorail Race, De Garnalenparty en De Dag van de Garnaal.</p>				
Rapportage	<p>De contacten en samenwerking met Stichting Promotie Waddenland (SPW) zijn constructief.</p> <p>Naast de formele bestuurlijke evaluatie momenten is er veelvuldig contact en samenwerking binnen de lopende projecten en bij het starten van nieuwe projecten. Er vindt onderlinge afstemming plaats en partijen vullen elkaar aan waardoor meerwaarde ontstaat. SPW is zich duidelijk aan het consolideren en ontwikkeld een steeds sterkere basis in het ondernemersveld.</p> <p>Ook in 2015 zijn er veelvuldige ondernemerscontacten geweest en er zijn regelmatig adviseringsgesprekken gevoerd met bestaande en startende ondernemers. Deze gesprekken hebben betrekking op bijvoorbeeld subsidie mogelijkheden, bestemmingsplannen, bedrijfsmatig advies, projectadvies en bemiddeling.</p> <p>De gemeente heeft actief bemiddeld in de voortzetting van het Winkelhuis, in overleg met de andere winkeliers. Het Winkelhuis draait geheel zelfstandig sinds het voorjaar van 2015. Het Winkelhuis kan nu voor onbepaalde tijd het pand gebruiken totdat er een huurder komt. De activiteiten in het winkelcentrum werpen hun vruchten af. Er hebben zich twee nieuwe winkeliers gevestigd: een drogisterij en een dierenspeciaalzaak (deze laatste opent begin 2016 haar deuren).</p> <p>Daarnaast heeft Leens zich in het Werkmanjaar 2015 duidelijk en duurzaam geprofileerd als Werkmandorp Leens, wat is gerealiseerd door een samenwerking tussen borg Verhildersum, Ondernemersvereniging Leens, Dorpsbelangen Leens en de gemeente. Er wordt door de partijen ingezet op verdere uitbreiding en versterking van deze samenwerking.</p>				

Doelstelling 3	Impuls geven aan de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme in het Lauwersmeergebied.				
Maatregel	1. Uitvoering geven aan PROLoog. 2. Initiëren van en meewerken aan kansrijke economische en toeristische/recreatieve projecten.				
Prestatie Indicator	Het realiseren van projecten zoals opgenomen in het programma PROLoog (zie hiervoor programma Leefomgeving).				
	2014	2015	2016	2017	2018
Toelichting	<p><u><i>Uitvoering geven aan PROLoog</i></u> Verder gestalte geven aan de gebiedsontwikkeling rond Lauwersoog en het Lauwersmeer (PROLoog). De gebiedsontwikkeling rond Lauwersoog en het Lauwersmeer kent twee ontwikkelingspijlers die elkaar onderling versterken. Enerzijds de visserijsector, anderzijds recreatie en toerisme. In programma tien wordt nader ingegaan op het programma PROLoog.</p> <p><u><i>Initiëren van kansrijke economische en toeristische/recreatieve projecten</i></u> Mede als direct gevolg van bovenstaande acties werkt de gemeente actief mee aan de voorbereiding en of uitvoering van projecten als: Kiek over Diek, Wadden wandelen, diverse projecten van de Stichting Historische Visserij Zoutkamp (bouw van een vissershuisje, kalkoven en kaap), etc.</p>				
Rapportage	<p><u><i>Uitvoering geven aan Proloog</i></u> De stand van zaken rond Proloog staat vermeld in Ontwikkelingen.</p> <p><u><i>Initiëren van kansrijke economische en toeristische/recreatieve projecten</i></u> Aardbevingsdossier EZRT De gemeente heeft een bijdrage geleverd aan de startnotitie van de nationaal coördinator betreffende de economische kansen en werkgelegenheid. Daarnaast is ambtelijke ondersteuning en advies verzorgd voor de portefeuillehouder economie tijdens de deelname aan de bestuurlijk overleggen met de DEAL gemeenten met betrekking tot Economie, Arbeidsmarkt en infrastructuur. Bovendien is deelgenomen aan de ambtelijke afstemmingsoverleggen van de DEAL gemeenten. EZRT heeft een bijdrage geleverd aan de visie-opstelling van het Economic Board, contacten hiermee onderhouden en diverse werkconferenties bijgewoond. Tevens is samenwerking gezocht met Buro EZ van de Eemsdelta op het gebied van werkplaats-opleidingen, business cases en Regio Marketing.</p>				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Beleidsvisie Recreatie en Toerisme (2013)
- PROLoog, plan voor regie en ruimtelijke ontwikkeling Lauwersoog (2011)
- Koers op het Lauwersmeer (2013)

Meting

Kengetallen	Resultaat -1	Streefwaarde 0	Resultaat 2015
Aantal overnachtingen (aanslag toeristenbelasting)	210.000	275.000	220.000
Bedrijfsbezoeken	15	10	8

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€

Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
EZRT, beleid en beheer	402	363	335	304	31
Totaal lasten	402	363	335	304	31
EZRT, beleid en beheer	4	7	7	3	4
Totaal baten	4	7	7	3	4
Saldo baten en lasten	398	356	328	301	28
Mutaties Reserves	-66	0	0	0	0
Resultaat	332	356	328	301	28

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Overig Diverse kleine positieve (o.a. representatie en onderhoud recreatieve voorzieningen) en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 28.	28(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	28(V)

3.5 Jeugd

Inhoud van het beleidsprogramma Jeugd

Vanaf 2015 zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de meeste vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering, en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg. Daarnaast moeten we zorgen voor goede onderwijsgebouwen met ruimte voor andere functies.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Op effectieve en efficiënte manier decentralisaties uitvoeren	doelstelling 3 en 4
Sturen op integrale zorg (één gezin, één plan, één regisseur)	doelstelling 1,2,3 en 4

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?					
We willen dat de jeugd mogelijkheden krijgt om zich zo goed mogelijk te kunnen ontwikkelen. Jeugdigen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien tot zelfstandige en evenwichtige volwassenen. Als ondersteuning, hulp of zorg nodig is, moet deze hulp zo vroeg mogelijk geboden worden, in de meest lichte vorm, zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Wij willen bevorderen dat er vanuit de ouders, de school, de buurt en de samenleving aandacht en betrokkenheid is voor de (zorg voor) jeugdigen. Ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van jeugdigen en ouders staan hierbij voorop. Bij ernstige gedrags- of ontwikkelingsproblematiek moet er gespecialiseerde hulp in de buurt van het kind en ouders zijn.					

Doelstelling 1	We nemen maatregelen om de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk te versterken. Ook nemen we preventieve maatregelen die er voor zorgen dat zij zo weinig mogelijk specialistische ondersteuning nodig hebben.				
Maatregel 1.1	Jeugd- en jongerenwerk uit laten voeren door een externe partij.				
Prestatie Indicator	Contract afspraken uitvoeren.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	We willen een kwalitatief goede leefomgeving voor kinderen en jongeren om in op te groeien. Kinderen en de gezinnen waarin ze groot worden, functioneren het beste in een gemeenschap: een sociale en pedagogische omgeving waarbinnen het goed opgroeien en opvoeden is.				
Rapportage	Het jeugd en jongeren werk is uitgevoerd conform de opdracht. Er staat een goede fysieke (sozen en hangplekken) en sociale (c.q. digitale) infrastructuur van voorzieningen. Daarnaast hebben de jeugdbesturen actief hun preventieve rol opgepakt, bijvoorbeeld door middel van het maken van voorlichtingsfilmpjes.				

Maatregel 1.2	Peuterspeelzaalwerk De Marne uitvoeren.				
Prestatie Indicator	Besteding van de subsidies verantwoorden.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	Peuterspeelzaalwerk creëert optimale ontwikkelingskansen voor kinderen van twee tot vier jaar. De Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne voert het peuterspeelzaalwerk op 7 locaties binnen onze gemeente uit en krijgt daar subsidie voor.				
Rapportage	Na de zomer 2015 is de peuterspeelzaal in Zoutkamp naar de nieuwe locatie bij de Ichtusschool gegaan. Hiermee zijn 6 van de 7 peuterspeelzalen bij scholen gevestigd, wat de samenwerking tussen voorschool en school en de doorgaande leerlijn voor de jonge kinderen ten goede komt. Alleen in Eenrum zit de peuterspeelzaal nog niet bij een school in, maar daar zijn plannen voor een Integraal Kind Centrum (IKC).				

Maatregel 1.3	Continueren en verbeteren van het aanbod Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE).				
Prestatie Indicator	VVE resultaten volgen op de basisschool.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	Doelgroepkinderen volgen maximaal een jaar extra dagdelen VVE. Het doel van VVE is de ontwikkeling/taalachterstand bij kinderen spelenderwijs positief te beïnvloeden, zodat ze een goede start kunnen maken op de basisschool. De inspanningen zijn erop gericht om alle kinderen die tot de doelgroep behoren VVE te bieden.				
Rapportage	De resultaten van de Voor- en Vroegschoolse Educatie op de basisschool volgen wij, zodat we de VVE kunnen continueren en verbeteren waar nodig. De resultaten van de VVE over 2015 zijn nog niet bekend op het moment van schrijven van de jaarstukken 2015.				

Doelstelling 2	We ondersteunen waar nodig ouders en jongeren bij opgroeien en opvoeden.				
Maatregel 2.1	Het Centrum voor Jeugd en Gezin toerusten voor extra taken uit de basisondersteuning.				
Prestatie Indicator	Opstellen, aanbieden en uitvoeren beleidsplan Jeugd.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Opstellen	Uitvoeren	Uitvoeren	Uitvoeren	Uitvoeren
Toelichting	<p>Soms zijn er vragen of problemen bij de opvoeding of ontwikkelen kinderen zich niet als gewenst. Dan is het belangrijk dat deze vragen of problemen adequaat worden opgepakt. In het nieuwe jeugdstelsel is het voor een belangrijk gedeelte de gemeente die deze jeugdhulp verleent.</p> <p>In 2015 adviseert het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) het college bij het toekennen van een individuele jeugdhulpvoorziening. Deze taak kwam bovenop de functies die voor 2015 bij het CJG lagen: het bieden van lichte opgroei- en opvoedondersteuning. In 2015 is het CJG toegerust om de nieuwe taak uit te voeren.</p>				
Rapportage	In 2015 is gebleken dat de afstemming rond de toegewezen ondersteuning niet altijd optimaal is geweest. Afstemming tussen CJG partners onderling, CJG en de backoffice van de gemeente met het versturen van beschikkingen, en de door de RIGG ingekochte intensieve ondersteuning is wat betreft individuele voorzieningen een nieuwe taak. In de loop van 2015 is er een uitvoeringsplan opgesteld dat deze gesignaleerde knelpunten op moet lossen.				

Maatregel 2.2	Uitvoering verwijzindex Zorg voor Jeugd Groningen.				
Prestatie Indicator	Risico jongeren in beeld brengen dmv signaleringen.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	100	120			
Toelichting	Het Centrum voor Jeugd en Gezin brengt risicojongeren in beeld. Een middel voor CJG-medewerkers om hulp voor deze jongeren onderling af te stemmen is de verwijzindex Zorg voor Jeugd Groningen (ZvJG). Naast vroegtijdige signalering van hulpvragen is ZvJG bedoeld om de coördinatie van zorg te organiseren. Aansluiting op zo'n signaleringssysteem is verplicht. Daarnaast zijn er in 2014 en 2015 afspraken gemaakt tussen het onderwijs en het CJG over het gebruik van ZvJG. Deze afspraken worden in 2016 geëvalueerd.				
Rapportage	In 2015 is het aantal aanmeldingen iets toegenomen. In 2016 wordt gekeken of de manier van zorg coördinatie en het bijbehorende ICT-systeem geoptimaliseerd moet worden in het licht van de nieuwe taken die er vanaf 2015 zijn bij gekomen.				

Maatregel 2.3	Terugdringen aantal voortijdig schoolverlaters.				
Prestatie Indicator	Aantal voortijdig schoolverlaters neemt af.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Afname			
Toelichting	Sinds een aantal jaren werkt De Marne samen met de andere zes Noord-Groninger gemeenten samen om het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) terug te dringen. We willen vsv'ers weer naar school of aan het werk laten gaan. Deze gezamenlijke aanpak werpt z'n vruchten af. Het aantal vsv'ers is al enkele jaren op een laag niveau. Veel leerlingen die nu dreigen uit te vallen, hebben te maken met complexe problemen. Desondanks is ingezet op een verdere daling van het aantal vsv'ers.				
Rapportage	Op basis van voorlopige cijfers is het aantal vsv'ers in het schooljaar 2014-2015 licht is gedaald. Oorzaken zijn onder meer preventie activiteiten, verbeterde samenwerking tussen scholen en het Regionaal Meld- en Coördinatie punt (RMC), en een toenemende bekendheid van de verschillende VSV-projecten.				

Doelstelling 3	We zorgen voor passende hulp voor ouders en jongeren die intensieve zorg en bescherming nodig hebben.				
Maatregel	De gemeente gaat de intensieve jeugdzorg uitvoeren.				
Prestatie Indicator	Opdracht geven aan Regionaal Inkooporgaan Groninger Gemeenten (RIGG) om flexibele ondersteuning en intensieve zorg in te kopen.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Vorbereiden	Uitvoeren	Uitvoeren	Uitvoeren	Uitvoeren
Toelichting	Niet alle ontwikkeling- en opvoedvragen van kinderen kunnen in de eigen leefomgeving worden opgelost. Sommige complexe problemen vragen om gespecialiseerde hulp of intensievere zorg. Vanwege de specialistische aanpak en de geringe aantallen gezinnen die hierbij betrokken zijn, organiseren we deze gespecialiseerde zorg regionaal.				
Rapportage	De toeleiding van zorg van het CJG naar individuele voorzieningen heeft aandacht, zoals ook aangegeven bij maatregel 2.1. Een langere toeleiding naar individuele voorzieningen zorgt voor langere wachttijden. Van belang is te noemen dat, als de individuele voorziening eenmaal is toegekend, de kwaliteit ervan (meer dan) voldoende is.				

Doelstelling 4	Onze schoolgebouwen moeten van goede kwaliteit zijn. Leerlingen moeten aanspraak kunnen maken op leerlingenvervoer. We stimuleren de ontwikkeling van Integrale Kindcentra.				
Maatregel 4.1	We voeren het leerlingenvervoer uit. Zie ook programma 8.				
Prestatie Indicator	Leerlingen binnen de doelgroep worden vervoerd naar school.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Rapportage	In 2015 hebben we het leerlingenvervoer volgens de verordening uitgevoerd. Het gemiddelde aantal vervoerde kinderen bedraagt in 2015 58 kinderen. In 2015 is in overleg met de ouders gestart met het project opstapplaatsen. In de eerste week van 2016 is hiermee gestart en wordt in februari voor het eerst geëvalueerd.				

Maatregel 4.2	We brengen de basisscholen in goede staat.				
Prestatie Indicator	Onderhoud basisscholen uitvoeren.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Rapportage	In 2015 is het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld. In het IHP staat welke investeringen de gemeente en scholen t/m 2019 doen om goed gehuisvest te zijn. In 2015 is het IHP volgens planning uitgevoerd.				

Maatregel 4.3	Handhaving Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen.				
Prestatie Indicator	Alle voorzieningen voor kinderopvang moeten voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen. Als zij dat niet doen, dan treedt de gemeente De Marne handhavend op.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Rapportage	In 2015 heeft de gemeente niet handhavend op hoeven treden. De onderwerpen die na inspectie van de GGD niet op orde bleken te zijn, konden na "overleg en overreding" worden opgelost. Overleg en overreding is een tussenstap voorafgaand aan een officieel handhavingstraject.				

Maatregel 4.4	Stimuleren ontwikkeling Integrale Kindcentra				
Prestatie Indicator	Bijdragen aan het Kennisplatform Kindvoorzieningen				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	De afgelopen vier jaar heeft De Marne bijgedragen aan het Kennisplatform Kindvoorzieningen Noord-Groningen. Dit platform heeft in De Marne mede geleid tot initiatieven voor een Kindcentrum in zowel Leens als Eenrum.				
Rapportage	Plannen voor kindcentra zijn in het IHP 2015 door de gemeenteraad vastgesteld.				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetgeving

- Wet op de Jeugdzorg;
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo);
- Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (OKE);
- Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen;
- Wet op het Primair Onderwijs;
- Wet op het Voortgezet Onderwijs;
- Leerplichtwet.

Beleidsdocumenten

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente De Marne 2012;
- Verordening ruimte- en inrichtingseisen peuterspeelzalen gemeente De Marne 2011;
- Beleidsregels handhaving Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen gemeente De Marne 2014;
- Wmo Beleid BMW 2015-2018;
- Integraal huisvestingsplan De Marne;
- Waddenmodel;
- Beleidsnotitie Doelgroepen bepaling en toeleiding VVE in de BMW gemeenten;
- Samenwerkingsconvenant Centrum voor Jeugd en Gezin Noord-Groningen
- Verordening leerlingenvervoer 2011.

Kengetallen

	2013	2014	2015
Aantal peuterspeelzalen	7	7	7
Aantal kinderdagverblijven	4	4	4
Aantal buitenschoolse opvang	2	2	2
Aantal gastouders	32	33	29*
Doelgroepbereik VVE	64,3%	85%	nmb**
Aantal jeugdsozen en hangplekken	6	7	7

* Peildatum 1 augustus 2015

** Doelgroepbereik VVE nog niet bekend ivm lopend jaar.

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€

Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Onderwijshuisvesting	894	562	737	749	-12
Educatie	751	698	718	686	32
Vrije tijdsvoorzieningen	478	446	0	0	0
Jeugd Sociaal Domein	0	3.269	0	0	0
Totaal lasten	2.124	4.975	1.455	1.435	20
Onderwijshuisvesting	124	19	19	70	-51
Educatie	28	9	22	26	-4
Vrije tijdsvoorzieningen	149	149	0	0	0
Totaal baten	301	177	41	96	-55
Saldo baten en lasten	1.823	4.798	1.414	1.339	75
Mutaties Reserves	-258	0	147	147	0
Resultaat	1.564	4.798	1.561	1.486	75

Verklaring van verschillen

bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Onderwijshuisvesting <i>Verkoop schoolgebouw - incidenteel</i> De verkoop van de Openbare school de Weerborg te Wehe den Hoorn heeft in 2014 plaatsgevonden. De opbrengst is gebruikt voor de extra afschrijvingen van restantwaarde van de OBS de Weerborg. Per saldo is een voordeel gerealiseerd.	47(V)
Product Educatie Lokaal onderwijsbeleid jeugd <i>Pedagogische gezinscoach - incidenteel</i> Deze dienst kopen we vanaf 2015 via de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) in. Vanaf 2016 wordt dit budget gebruikt om de ingeboekte bezuiniging op het jeugd en jongerenwerk deels op te vangen. <i>Leerlingenvervoer - incidenteel / structureel (k€5)</i>	16(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Er hebben in 2015 minder ouders een beroep gedaan op de regeling leerlingenvervoer dan is voorzien in de begroting. De verwachting is dat dit ook in 2016 het geval zal zijn waardoor het budget structureel kan worden verlaagd met k€5.	11(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 1.	1(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	75(V)

3.6 Sport, kunst en cultuur

3.6.1 Sport

Inhoud van het deelprogramma Sport

Sporten is gezond. Niet alleen gezond voor lichaam en geest, maar je onderhoudt er ook je sociale contacten mee. We vinden sport dan ook belangrijk voor de sociale binding in de gemeente en voor het welbevinden van onze burgers. De gemeente De Marne biedt haar inwoners, met speciale aandacht voor jeugd en ouderen, gevarieerde sport- en bewegingsactiviteiten aan.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Verbanden in en tussen de dorpen versterken	We kijken samen met de inwoners hoe we onze burgers actief aan het sporten krijgen.

Overzicht deelprogramma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
<p>De gemeente De Marne wil voor haar inwoners en derden een gemeente zijn waar het prettig recreëren en wonen is. Daarom bieden wij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diverse sportaccommodaties; • sportstimulering; • nieuwe initiatieven op het gebied van sport, onderwijs en welzijn; • ondersteuning van sportverenigingen; • hulp bij het leggen van verbindingen met andere organisaties.

Doelstelling 1	Een toegankelijk en breed aanbod van sport- en beweegactiviteiten bevorderen en deelname daaraan stimuleren.				
Maatregel	De buurtsportcoach inzetten.				
Prestatie Indicator	Aantal deelnemers aan sport- en beweegactiviteiten groeit.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	750	850	900	900	900
Toelichting	We gaan door met de sport- en beweegactiviteiten die we hebben opgezet onder het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen. Hierbij sluiten we zo veel mogelijk aan bij het lokale sport- en beweegaanbod. Vanaf 1 januari 2014 hebben we hiervoor de buurtsportcoach ingezet via het Huis voor de Sport Groningen.				
Rapportage	<p>De buurtsportcoach heeft in samenwerking met de onderwijsvoorzieningen en diverse (externe)sportverenigingen een groot aantal activiteiten aangeboden. Te noemen zijn: tennisclinics, basketbalclinics, Koningsspelen, Waterfun/Zwemvierdaagse, Kerst-volleybaltoernooi, buitenschools sportaanbod Eenrum en de Kids Outdoor vakantieweek.</p> <p>Het aanbod wordt gewaardeerd. Dit blijkt uit de bereidheid van de betrokken verenigingen om medewerking te verlenen en van de scholen die zich aanmelden voor de verschillende activiteiten.</p>				

Doelstelling 2	Een gezonde leefstijl en gezonde voeding bevorderen.				
Maatregel	Samenwerking zoeken met betrokken partijen.				
Prestatie Indicator	Afspraken maken met betrokken partijen.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Afspraken met de scholen, gezondheidsorganisaties en sportaanbieders			

Toelichting	In 2014 zijn we gestart met het opstellen van een Integraal Activiteitenplan. Eén van de speerpunten van dat plan is het verbeteren van de leefstijl door alcoholgebruik en roken te ontmoedigen en overgewicht tegen te gaan. Dit kunnen we niet alleen, daar hebben we de scholen, gezondheidsorganisaties en sportaanbieders voor nodig.
Rapportage	<ul style="list-style-type: none"> In het kader van de GIDS-bijdrage is het Groningers Actief-project voor ouderen uitgevoerd. Dit bestond uit een fittest (150 deelnemers) met een vervolg van wekelijkse beweegactiviteiten. Dit wordt in 2016 gecontinueerd en er komt een vervolgaanbod; Op enkele scholen is het project De Gezonde school uitgevoerd. Hierin werken scholen aan een gezonde ontwikkeling en een duurzame en actieve leefstijl van hun leerlingen. Binnen het project krijgen kinderen 16 weken lang (extra) bewegingsonderwijs van een vakleerkracht. Daarnaast krijgen zij extra beweegmomenten aangeboden tijdens en na schooltijd. In het najaar is gestart met B-Fit op de basisschool in Eenrum. Kinderen, ouders en leerkrachten maken kennis met een gezonde leefstijl en bewegen. Dit gebeurt in samenwerking met lokale sportverenigingen, het onderwijs, de GGD en de buitenschoolse opvang.

Doelstelling 3	Vitale verenigingen ondersteunen zodat zij voorbereid zijn op de toekomst.				
Maatregel	Samen met verenigingen kijken waar gemeenschappelijke knelpunten liggen en onderlinge samenwerking stimuleren.				
Prestatie Indicator	Aantal voetbalclubs waarmee we in gesprek zijn.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	5	5	5	5	5
Toelichting	De omgeving van sportverenigingen verandert snel: de samenstelling van de bevolking wijzigt ingrijpend, sportverenigingen zijn kleinschalig, voetbalverenigingen in de regio fuseren en gemeenten gaan herindelen. Over deze ontwikkelingen voeren we in samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond en het Huis voor de Sport Groningen gesprekken met de vijf voetbalverenigingen. Deze gesprekken gaan over mogelijkheden voor samenwerking en de gevolgen voor het sportaanbod en de sociale positie van de verenigingen in de dorpen				
Rapportage	De voortgangsgesprekken met de voorzitters van de sportverenigingen zijn gecontinueerd. Dit heeft o.a geleid tot een initiatief voor gezamenlijke scholing voor jeugdleiders/scheidsrechters. Ook wordt nagedacht over een toekomstbestendige vereniging en de sociale rol die de verenigingen binnen de dorpsgemeenschap heeft en op welke manier deze rol kan worden vergroot.				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- (concept) Integraal activiteitenplan 2014
- Nota Lokaal gezondheidsbeleid "Gezondheid, Welzijn en welbevinden".

Kengetallen

	2014	2015	2016
Gemeentelijke accommodaties in onderhoud gemeente:			
complex voor voetbal (excl. trapveldjes)	5	5	5
zwembad	1	1	1
gymnastiek lokalen / sporthallen	7	6*	6

*Wehe den Hoorn is gesloten.

3.6.2 Kunst en cultuur

Inhoud van het deelprogramma Kunst en cultuur

Dit programma gaat over het opzetten en in stand houden van voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur. Daaronder verstaan we ook sociaal-culturele voorzieningen die maatschappelijke participatie en de leefbaarheid in de dorpen vergroten.

Overzicht deelprogramma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! Wat hebben we bereikt?					
We willen een veelzijdige gemeente zijn waarin een stimulerend kunst- en cultuurklimaat heerst. Inwoners moeten er actief en passief kunnen deelnemen aan en gebruik maken van culturele, kunstzinnige en erfgoedactiviteiten en -voorzieningen.					

Doelstelling 1	Het culturele karakter van De Marne versterken en de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen bevorderen door sociaal-cultureel aanbod.				
Maatregel	Subsidiëren en verbinden van instellingen en activiteiten op gebied van kunst en cultuur, sociaal-cultureel werk en muziekonderwijs.				
Prestatie Indicator	Subsidiëren (sociaal-)culturele voorzieningen.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Subsidiëren kunst en cultuur			
		Subsidiëren sociaal-cultureel werk			
		Subsidiëren muziek-onderwijs			
Rapportage	Het subsidiebeleid is volgens de verordening uitgevoerd. We zijn in 2015 gestart met het de herijking van het subsidiebeleid. Dit heeft geresulteerd in een Startnotitie en een informatiebijeenkomst met de Raad. De verdere uitwerking staat in de planning voor 2016. De werkgroep is inmiddels omgevormd tot een stichting. Het plan om te komen tot nieuwe Uitvoeringsnota Kunst en Cultuur en/of in combinatie met het instellen van een Culturele Raad is de afgelopen drie jaar breed ingestoken. Uit de diverse initiatieven/bijeenkomsten/overleggen is duidelijk geworden dat een uitvoeringsnota Kunst en Cultuur niet het passende instrument is. Om uitvoering te geven aan Kunst en Cultuur zien wij in de combinatie tussen de verbinder MarneCultuur.nl, de werkgroep/stichting Bibliotheek en het nog te ontwikkelen nieuwe Subsidiebeleid voldoende basis.				

Doelstelling 2	Een goede bibliotheekvoorziening bieden.				
Maatregel	Bezuinigen op de bibliotheekvoorziening.				
Prestatie Indicator	Bezuinigingsopdracht uitwerken.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		plan van aanpak	realisatie bezuiniging		
Toelichting	We moeten in 2016 bezuinigen op de bibliotheekvoorziening. Tegelijkertijd willen we onze burgers een goede bibliotheekvoorziening blijven aanbieden. Deze opdracht werken we in 2015 nader uit. Aan het einde van 2015 hebben we een concreet plan van aanpak voor een bibliotheekvoorziening.				
Rapportage	In 2015 hebben we samen met de werkgroep Behoud Bibliotheek en Biblionet gewerkt aan een voorstel Bibliotheekvoorziening 2016. Dit heeft geresulteerd in het besluit om voor de komende vijf jaar de bibliotheekvoorziening af te nemen bij Biblionet Groningen. Hierbij is de bezuiniging van € 140.000 van gerealiseerd.				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Startnotitie kunst en cultuur De Marne "raamwerk 2008-2012"

Kengetallen

Jaarstukken 2015

Omschrijving	2014	2015	2016
aantal toegekende subsidies kunst & cultuur en sociaal-cultureel	81	nnb	
aantal bibliotheekvoorzieningen	2	1	1

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€

Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Sport	967	741	809	830	-21
Kunst en cultuur	483	408	347	344	3
Totaal lasten	1.450	1.149	1.157	1.174	-18
Sport	56	46	50	78	-28
Kunst en cultuur	59	1	1	18	-17
Totaal baten	114	47	51	95	-45

Saldo baten en lasten	1.336	1.102	1.106	1.079	27
------------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-----------

Mutaties Reserves	12	-9	-36	-36	0
--------------------------	-----------	-----------	------------	------------	----------

Resultaat	1.348	1.093	1.070	1.043	27
------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-----------

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Sport <i>Ijsbaan Leens - incidenteel</i> In 2015 is de kantine/berging bij de ijsbaan in Leens nog niet gerealiseerd. De omgevingsvergunning voor de nieuwbouw is definitief vastgesteld zodat uitvoering in 2016 kan plaatsvinden. Hiervoor is een overheveling van het budget gevraagd.	42(V)
<i>Zwembad Leens - structureel</i> In de begroting 2014 is een bezuiniging opgevoerd op het openluchtwembad De Marne voor een bedrag van k€70. Door de overdracht van het zwembad aan de stichting en diverse energiebesparende maatregelen zoals het plaatsen van een afdekdeken en het verlagen van de temperatuur van het water, heeft dit geleid tot lagere kosten. Daarmee is de bezuiniging gerealiseerd en kan de taakstelling, die als stelpost in de begroting(en) is opgenomen, worden verwijderd.	70(N)
<i>Onderhoud gymzalen - structureel</i> Het energieverbruik in de gymzalen komt k€ 17 lager uit dan begroot als gevolg van de zachte winter en de sluiting van de gymzaal in Wehe den Hoorn. Daarnaast is i.v.m. bezuinigingen het actualiseren van het legionella-beheerplan komen te vervallen en is vervanging van de dakbedekking gymzaal te Eenrum doorgeschoven naar 2018. Deze kosten worden meegenomen in de renovatie van de gymzaal.	29(V)
Product Kunst en Cultuur <i>Project jeugdwerk (jongeren aan zet)</i> Het project jongeren aan zet is afgerond. Een deel van de kosten is verantwoord in 2014 en eerder. In 2015 is de subsidie ontvangen die deels betrekking heeft op	15(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
voorgaande jaren.	
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 11.	11(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	27(V)

3.7 Sociale Zaken en Werk

Inhoud van het beleidsprogramma Sociale Zaken en Werk

We begeleiden, door sociaal beleid uit te voeren, werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Zij kunnen dan zelfstandig en zonder hulp van de overheid in hun eigen levensonderhoud voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. We stimuleren zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma
Uitvoering geven aan decentralisaties in het sociaal domein.
Blijvend inzetten voor de meest kwetsbaren in onze samenleving.

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen?
Onze inwoners kunnen door middel van werk duurzaam in hun eigen inkomen voorzien, bij voorkeur in onze eigen regio. We garanderen met voorzieningen een bestaansminimum voor inwoners die aantoonbaar niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

Jaarverslag Sociale Zaken en Werk Hoogeland

Op 1 april 2015 is er één afdeling Sociale Zaken en Werk Hoogeland voor de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum ontstaan. De samenwerking is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. In artikel 6 van deze samenwerkingsovereenkomst is opgenomen dat er elk jaar een jaarverslag over het afgelopen kalenderjaar wordt opgesteld. In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van het jaarplan. Het jaarverslag van Sociale Zaken en Werk Hoogeland is opgenomen in bijlage 6.1. bij deze jaarstukken.

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€					
Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Inkomensvoorzieningen	4.427	5.009	4.589	4.534	56
Reintegratie	2.299	2.478	2.542	2.413	128
Inburgering	32	10	0	0	0
Ondersteuning	464	413	429	409	21
Totaal lasten	7.223	7.909	7.561	7.356	205
Inkomensvoorzieningen	3.635	4.053	3.594	3.592	2
Reintegratie	2.325	0	85	44	41
Inburgering	0	10	0	0	0
Ondersteuning	28	32	20	3	17
Totaal baten	5.988	4.095	3.699	3.640	59
Saldo baten en lasten	1.235	3.814	3.861	3.716	146
Mutaties Reserves	18	-68	-119	-119	0
Resultaat	1.253	3.746	3.742	3.597	146

Verklaring van verschillen

Bedragen * k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product inkomensvoorzieningen	
<i>Financiële tegemoetkoming WTCG/SOZ (bestemde reserve decentralisatie)</i> Het aantal aanvragen in het kader van de financiële tegemoetkoming WTCG/SOZ is beduidend minder geweest dan aanvankelijk in de beleidsnotitie bedacht. Dit resulteert in een voordeel van k€74. Voorgesteld wordt dit saldo in de bestemde reserve beleid 3D te storten.	74(V)
<i>Uitvoeringskosten samenwerking SoZaWe - incidenteel</i> Extra kosten in verband met de invlechting van Eemsmond in SOZawe BMW k€ 50. Aandeel De Marne is 22,4% ofwel k€12.	12(N)
Product re-integratie	
<i>Uitvoeringskosten participatie (overheveling) - incidenteel</i> Een gedeelte van de uitvoering/transformatie van de decentralisatie Participatie vindt plaats in 2016. Voor deze incidentele uitvoeringskosten wordt een overheveling gevraagd.	21(V)
<i>Participatie - incidenteel</i> Het aantal uitkeringsgerechtigden van de gemeente De Marne die een traject hebben gevolgd bij de Gezamenlijke Werk Leer Omgeving (GWLO-trajecten) is op jaarbasis hoger uitgevallen. Meerkosten k€15. In de begroting is uitgegaan van het feit, dat de ESF-trajecten kosten neutraal zouden zijn. Afrekeningen van de ESF-trajecten gaven echter een nadelig saldo. Het aandeel van de Marne hierin is k€ 9. Meerkosten extern personeel in verband met reeds aangegane verplichtingen door de aangehechte gemeente voordat de formele besluitvorming van de samenwerking heeft plaats gevonden k€45 (aandeel De Marne k€11). Meerkosten onvoorziene uitgaven dan begroot (in totaal k€35). Aandeel DeMarne hierin is k€8. Totaal k€15 + k€9 + k€11 + k€8 = k€43 nadeel.	43(N)
<i>Werkvoorzieningsschap Ability - incidenteel</i> De vaste bijdrage voor het jaar 2014 is verantwoord in het jaar 2015 en als zodanig niet begroot in 2015. Nadeel k€40. De uitkering uit het deelfonds in het jaar 2015 is lager dan begroot. Voordeel k€64 Per saldo voordeel k€24.	24(V)
Daarnaast is geen aanspraak gemaakt op het budget ter dekking van het verlies.	75(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 7.	7(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	146(V)

3.8 Maatschappelijke ondersteuning en Zorg

Inhoud van het beleidsprogramma Maatschappelijke ondersteuning en Zorg

Onze maatschappelijke ambitie, het wenkend perspectief, is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past – als vrijwilliger, ouder, burenhulp, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen we in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:

- Gemeenschapszin: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;
- Participatie: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- Samenwerking: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Vertrouwen: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- Gelijkwaardigheid: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;
- Verantwoordelijkheid: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- Toegankelijkheid: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen toegankelijk;
- Keuzevrijheid : Inwoners kunnen zoveel mogelijk kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

Er gebeurt al veel op het gebied van deze waarden. De gemeente is bovendien slechts een van de actoren in het sociaal domein en bepaalt dus niet hoe dit proces verloopt. Wij zijn daarom alert op bewegingen in de maatschappij, geven vertrouwen en houden rekening met het tussentijds bijstellen van acties.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Er zijn voldoende levensloopbestendige woningen	Doelstelling 3, Maatregel 2.4
Er zijn voldoende randvoorwaarden voor aangepast vervoer	Doelstelling 3, Maatregel 3.1
Ruimte geven aan kleinschalige zorginitiatieven	Doelstelling 1, Maatregel 1.6
Verbinden van mensen uit nabije omgeving aan degenen die zorg nodig hebben	Doelstelling 1, Maatregel 1.6
Ondersteuning van inwoners die beperkt kunnen participeren	Doelstelling: 2 maatregel 2.1, 2.2 en doelstelling 4, maatregel 4.1
Versterken van onderlinge verbanden binnen en tussen dorpen	Doelstelling 1, Maatregel 1.1
Zoeken naar creatieve oplossingen en nieuwe initiatieven ter bevordering van leefbaarheid van dorpen (vitaliteitscoördinator)	Doelstelling: 1, Maatregel 1.1
Op effectieve en efficiënte manier uitvoering geven aan decentralisaties	Doelstelling 5, Maatregel 5.1

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
In onze gemeente zijn de meeste inwoners zelfredzaam en nauw verbonden met de samenleving waaraan zij actief deelnemen. Wij zorgen samen met hen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Doelstelling 1	Bevorderen van sociale samenhang (in relatie tot leefbaarheid) van dorpen, met als gewenst resultaat een sterk zelf organiserend vermogen van inwoners.				
Maatregel 1.1	Werkplan Vitaliteit uitvoeren, coördinator Vitaliteit inzetten, faciliteren van initiatieven van inwoners en het mogelijk maken van uitwisseling van informatie tussen dorpen, maatschappelijke partners en overheid.				
Prestatie Indicator	Realisatie van werkplan Vitaliteit.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	De Marne is een gemeente met van oudsher een goede sociale samenhang. Toch zijn er ook groepen kwetsbaar, omdat ze bijvoorbeeld geen aansluiting bij netwerken hebben of verminderd zelfredzaam zijn. Door de veranderende bevolkingssamenstelling, het verdwijnen van voorzieningen en afname van het aantal vrijwilligers staat de leefbaarheid onder druk.				
Rapportage	Het bevorderen van sociale samenhang van dorpen is uitgevoerd zoals in het werkplan vitaliteit is beschreven.				

Maatregel 1.2	Cliënten van de Participatie wet verbinden aan bewonersinitiatieven (zie ook programma 7).				
Prestatie Indicator	Aantal succesvolle bemiddelingen tussen cliënten en bewonersinitiatieven.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	8	12	16	20	20
Rapportage	Het streefaantal van 12 succesvolle bemiddelingen tussen cliënten en bewonersinitiatieven is gehaald, weliswaar niet door bemiddeling van onze gemeente, maar via andere wegen. Verspreid over de gemeente zijn inmiddels meer dan 12 cliënten actief in bewonersinitiatieven.				

Maatregel 1.3	Woon- en Leefbaarheidsmonitor uitvoeren, waaronder implementatie website dorpen.demarne.nl, deelproject Dorp in beeld.				
Prestatie Indicator	- Uitvoering van het Werkplan Woon & Leefbaarheidsmonitor 2015 - Aantal dorpen dat deelneemt aan dorpenwebsite.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	3	8			
Rapportage	De Woon& Leefbaarheidsmonitor is uitgevoerd conform planning. Het deelproject Dorp in Beeld is niet van start gegaan, omdat dit mede afhankelijk was van input van derden. Begin 2016 volgt een besluit of het alsnog kan starten. Het aantal dorpen dat meedeelde aan de dorpenwebsite bleef op 3 staan. In 2015 heeft het college besloten om de inhoud van de dorpenwebsite over te hevelen naar www. marnecultuur.nl , en daarmee ook de interactieve mogelijkheden van deze site te vergroten, iets wat niet lukte binnen de gemeentelijke dorpenwebsite. Marnecultuur heeft de opdracht om het aantal dorpen dat deelneemt te vergroten.				

Maatregel 1.4	Steunpunt vrijwilligerswerk De Marne & Winsum.				
Prestatie Indicator	Wij brengen vraag en aanbod van vrijwilligerswerk bij elkaar en we ondersteunen vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties met informatie en advies. Aantal bemiddelingen:				
	2014	2015	2016	2017	2018
	100	100	100	100	100

Rapportage	In 2015 zijn voor De Marne en Winsum samen 230 bemiddelingen gerealiseerd. Het Steunpunt Vrijwilligerswerk heeft organisaties geholpen met het ontwikkelen en opstellen van vrijwilligersbeleid. Er zijn bijeenkomsten georganiseerd, bijvoorbeeld over de vrijwilligersverzekering en vrijwilligersinitiatieven binnen de gemeente.
------------	--

Maatregel 1.5	Faciliteren van bewonersinitiatieven en netwerken van onderlinge hulp binnen het project Noabers (2014-2016) middels advies, informatie-uitwisseling en cofinanciering					
Prestatie Indicator	Aantal faciliteringstrajecten:					
	2014	2015	2016	2017	2018	
	2	5	7	7	Nvt	
Rapportage	Er is 1 aanvraag financieel gehonoreerd en 1 aanvraag is met advies ondersteund. Ook is er in samenwerking met het Steunpunt Vrijwilligerswerk een evenement georganiseerd onder de titel: "Een goed idee, wie helpt me er mee?" De 90 deelnemers kregen tijdens een informatiemarkt en spreekuren met experts tips over bijvoorbeeld het oprichten van een rechtsvorm, maken van projectplannen, vinden van financiering en het werven van vrijwilligers. Het aantal aanvragen blijft wat achter bij de verwachting. In de resterende twee jaar van dit project onderzoeken we de reden en stellen we de koers zo nodig bij.					

Doelstelling 2	Inwoners hebben de mogelijkheid om zelfstandig, gezond en sociaal te participeren in de samenleving.				
Maatregel 2.1	Uitvoeren lokaal gezondheidsbeleid met speerpunten alcoholgebruik, roken en overgewicht.				
	Uitvoering Nota lokaal gezondheidsbeleid.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		uitvoeren			
Rapportage	Het lokaal gezondheidsbeleid is uitgevoerd zoals beschreven in de Nota lokaal gezondheidsbeleid. Ook is in 2015 gestart met het project "De Marne, kerngezond". Dit project heeft als doel gezondheidsachterstanden weg te werken c.q. te verminderen en wordt gefinancierd uit de GIDS-middelen (Gezond in de Stad) die we hiervoor van het rijk hebben ontvangen. Het programma bestaat uit een vast deel (aanbod van gezondheidsprogramma's voor inwoners) en een flexibel deel (financiële ondersteuning voor initiatieven van inwoners). Voor meer informatie verwijzen wij u naar het projectplan "De Marne, kerngezond". Het project loopt tot 2018.				

Maatregel 2.2	Welzijnswerk inzetten om seniorenvoorlichters, mantelzorgers en vrijwillige thuishulp te ondersteunen.				
Prestatie Indicator	Uitvoeren van het jaarplan welzijnswerk.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Rapportage	Het welzijnswerk is conform de opdracht uitgevoerd. In 2015 hebben we samen met de gemeenten Bedum, Eemsum en Winsum een traject gevolgd om te komen tot nieuwe contracten basisondersteuning (waar het welzijnswerk onderdeel van is) vanaf 2016.				

Maatregel 2.3	Faciliteren van ontmoetingspunten door middel van beschikbaar stellen van budget en ondersteuning door de welzijnsorganisatie,				
Prestatie Indicator	Aantal verzelfstandigde ontmoetingspunten:				
	2014	2015	2016	2017	2018
	2	3	4	4	4
Rapportage	Drie van de vier ontmoetingspunten functioneren sinds eind 2015 zelfstandig. Het laatste ontmoetingspunt volgt binnenkort.				

Doelstelling 3	Kwetsbare burgers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig in hun eigen omgeving te functioneren en deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.				
Maatregel 3.1	ketenpartners en zorgloket voor het bieden van algemene en individuele ondersteuning.				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> - beleid huishoudelijke hulp aanpassen (PGB of ZiN) - uitvoeren nieuwe taken 				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	<p>Huishoudelijke hulp:</p> <p>Met ingang van 2015 krijgen we 40% minder budget voor de Huishoudelijke Hulp. Dit vraagt om een andere invulling van de huishoudelijke hulp. Hoe we dit gaan doen besluiten we op korte termijn. Het is in ieder geval van belang om maatregelen te treffen zodat we financiële risico's beperken.</p> <p>Begeleiding:</p> <p>Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de toegang tot de nieuwe taken van de Wmo: begeleiding en kortdurend verblijf. Tot nu toe gaf het Centrum indicatiestelling Zorg (CIZ) de indicaties af. De BMW-gemeenten moeten nu kiezen hoe zij de indicatiestelling vanaf 1 januari 2015 organiseren zodat de klant geholpen wordt. Het ligt voor de hand om voor het overgangsjaar 2015 de taken uit te breiden van het huidige Zorgloket zodat ook de nieuwe klanten van de Wmo hier terecht kunnen. Het is dan de bedoeling om externe deskundigheid op het gebied van begeleiding en hulpverlening in de loketten binnen te halen.</p>				
Rapportage	<p>Huishoudelijke hulp:</p> <p>Sinds 2015 kennen de BMW-DAL gemeenten huishoudelijke ondersteuning niet meer toe in de vorm van uren, maar zij stellen vast wat het resultaat van die ondersteuning moet zijn. Op basis van de ervaringen in 2015 hebben we daar waar nodig de afspraken met de leveranciers van huishoudelijke ondersteuning bijgesteld voor 2016. We hebben de convenanten verlengd tot eind 2017. In 2016 en 2017 kijken we hoe we de huishoudelijke ondersteuning kunnen inzetten als een toekomstbestendige voorziening.</p> <p>Begeleiding:</p> <p>Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de toegang tot de nieuwe taken van de Wmo: begeleiding en kortdurend verblijf. In plaats van het Centrum indicatiestelling Zorg (CIZ) geeft nu het Zorgloket van de gemeente de indicaties voor de nieuwe taken af.</p>				

Maatregel 3.2	Afstemming met lokale partners op het terrein van wonen, welzijn en zorg.				
Prestatie Indicator	Uitwisseling van informatie, relevant voor monitoren en signalering.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Rapportage	In 2015 heeft periodiek overleg plaatsgevonden met Zonnehuisgroep Noord. Daarnaast zijn met Mooiland, Vestia en de Zonnehuisgroep Noord gegevens uitgewisseld over de voorraad woningen waar zorg geleverd kan worden.				

Doelstelling 4	De gemeente biedt een vangnet voor inwoners die tijdelijk niet zelfredzaam zijn en/of zorg mijden.				
Maatregel 4.1	Ketenpartners inzetten (o.a. maatschappelijk werk/partners netwerk Openbare Geestelijke GezondheidsZorg (OGGZ) en integrale werkwijze hanteren.				
Prestatie Indicator	Afspraken met ketenpartners nakomen.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	In het Sociaal Domein werken we in 2014 en 2015 aan een integrale werkwijze voor inwoners die ondersteuning nodig hebben. Hierbij onderzoeken we ook nieuwe informatie/monitoringsmodellen. Tot de invoering daarvan hanteren we de jaarverslagen als prestatie indicatoren.				
Rapportage	In 2015 is via de monitoring Sociaal Domein gerapporteerd. Voor de Integrale Toegang BMW is een beleidsplan gemaakt die in 2016 verder wordt uitgewerkt.				

Doelstelling 5	We geven op een effectieve en efficiënte manier invulling aan de decentralisaties.				
Maatregel 5.1	Continuïteit van de nieuwe zorgtaken regelen. Wmo beleidsplan uitvoeren.				
Prestatie Indicator	Decentralisatie AWBZ naar de Wmo uitvoeren.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Vorbereiden	Uitvoeren	uitvoeren	uitvoeren	Uitvoeren
Rapportage	In 2015 hebben we allerlei taken van het rijk overgenomen. De continuïteit van de nieuwe zorgtaken is geregeld met een provinciaal continuïteitsarrangement (transitie). Daarnaast hebben we vanaf 1 januari 2015 de toegang tot ondersteuning geregeld voor nieuwe ondersteuningsvragen. Tevens voeren we het nieuwe beleidsplan Wmo uit.				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Visie op het sociale domein, BMW gemeenten;
- Startnota 3D BMW gemeenten;
- WMO Beleid BMW 2015-2018;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente De Marne 2015;
- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning 2016 gemeente De Marne;
- Besluit Maatschappelijke Ondersteuning gemeente De Marne 2016;
- Jaarplan OGGZ 2014 BMW gemeenten;
- Subsidieverordening gemeente De Marne;
- Integraal Beleidskader Krimp en Leefbaarheid;
- Woon- en leefbaarheidsplan De Marne;
- Nota lokaal gezondheidsbeleid "Gezondheid, Welzijn en Welbevinden" 2013-2017.
- Samenwerken aan leefbare dorpen, visie en praktische uitgangspunten voor burgerparticipatie in de gemeente De Marne
- Project- en werkplan Woon & Leefbaarheidsmonitor

- Project- en werkplan Noabers (2014-2016)
- Procesplan Vitale Dynamiek
- Werkplan Vitaliteit 2015 (in ontwikkeling)

Kengetallen

Omschrijving	2013	2014	2015
Aantal ontmoetingspunten/dorpshuizen/ouderensozen	18	18	18

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€

Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Algemene vz en basisondersteuning	193	170	1.528	1.300	228
Individuele voorzieningen/maatwerk	2.154	1.359	6.577	5.934	643
Wonen, welzijn en zorg kwetsb. gr.	139	151	0	0	0
Volksgesondheid	499	456	0	0	0
AWBZ Sociaal Domein	0	2.123	0	0	0
Totaal lasten	2.985	4.258	8.104	7.234	870
Algemene vz en basisondersteuning	7	0	149	142	7
Individuele voorzieningen/maatwerk	152	56	120	192	-72
Wonen, welzijn en zorg kwetsb. gr.	28	39	0	0	0
Volksgesondheid	0	0	0	0	0
Totaal baten	187	95	269	334	-65
Saldo baten en lasten	2.798	4.163	7.836	6.900	936
Mutaties Reserves	149	-105	11	11	0
Resultaat	2.947	4.058	7.847	6.911	936

Verklaring van verschillen

bedragen in k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Algemene voorziening en basisondersteuning	
<i>Centrum jeugd en gezin - incidenteel</i> Door de decentralisatie jeugdzorg lag de focus in 2015 meer op de toegang naar de intensieve jeugdhulp, dan op de lichte ondersteuning vanuit het CJG. Vanaf 2016 is van dit budget een bedrag van k€ 16 als bezuiniging opgenomen op het jeugd en jongerenwerk.	22(V)
<i>Ontmoetingspunten - structureel</i> In 2015 zijn twee kwartalen aan Stichting Welzijn & Dienstverlening (SW&D) betaald. In de laatste twee kwartalen zijn nog maar beperkt kosten gemaakt door SW&D. De gemaakte kosten voor ondersteuning door SW&D is fors afgenomen. Voor 2016 ev. is nog k€ 38 begroot. Dit wordt teruggebracht naar k€ 16 want de kosten voor ondersteuning door SW&D vervallen per 1 januari 2016.	21(V)
<i>Openbare gezondheidszorg - structureel</i> Vanuit de regeling Publieke Gezondheid & Zorg wordt jaarlijks een factuur verzonden aan onze gemeente voor de inwonersbijdrage voor het programma gezondheid, de openbare gezondheidszorg. Deze factuur is gebaseerd op het inwoneraantal op 1 januari van het kalenderjaar waarop de factuur betrekking heeft. Deze bijdrage is al enige jaren begroot op k€152, terwijl de uitgaven op basis van inwonertal lager zijn uitgevallen. Dit is de belangrijkste oorzaak van deze afwijking (k€17). Daarnaast is op uitvoeringskosten en ureninzet personeel iets minder uitgegeven (totaal k€3).	20(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
<p><i>Vrijwilligerswerk - incidenteel</i> Dit budget van k€ 17 is voor de activiteiten van het Steunpunt Vrijwilligerswerk in Winsum. Volgens de afspraken worden deze activiteiten deels gefinancierd vanuit SoZaWE en deels vanuit Welzijn, maar in de praktijk alleen vanuit SoZaWe. In 2016 wordt dit budget verplaatst of gemaakte kosten worden wel op deze post verantwoord.</p>	17(V)
<p>OVERHEVELINGEN</p> <p><i>OGGZ (overheveling) - incidenteel</i> Dit budget is nog niet aangesproken. Het budget is, als onderdeel van de Integrale Zorgstructuur, bestemd voor de kosten van de samenwerking OGGZ gemeenten Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond. Het betreft een bijdrage van de centrumgemeente Groningen waarover verantwoording (2014-2017) moet worden afgelegd, waarbij de kans aanwezig is dat bij een eventuele onderschrijding van het budget terugbetaald moet worden. Evenals in 2014 is een overhevelingsverzoek gevraagd.</p>	85(V)
<p><i>Gezond in de stad (overheveling) - incidenteel</i> 'Gezond in ...' is het stimuleringsprogramma om lokale aanpakken van gezondheidsachterstanden te versterken. Dit is een project dat in 2014 is gestart en duurt vier jaren. Jaarlijks wordt hiervoor k€ 20 beschikbaar gesteld via de algemene uitkering. In 2014 is het projectplan opgesteld en het project is gestart in 2015. Het bedrag dat nog niet is besteed wordt overgeheveld naar 2016.</p>	17(V)
<p><i>Informeel zorg (overheveling) - incidenteel</i> Het project Noabers gaat over het versterken van netwerken in de informele zorg. Dit project, gestart in 2014, loopt tot eind 2016 en wordt gefinancierd vanuit eigen middelen. Het grootste gedeelte van deze middelen is bedoeld voor bewonersinitiatieven op het terrein van onderlinge hulp. Het bedrag dat jaarlijks niet is benut wordt overgeheveld. De besteding van de beschikbare middelen is afhankelijk van het tempo van de aanvragen van inwoners.</p>	16(V)
<p>BESTEMMINGSRESERVE DECENTRALISATIE (AWBZ)</p> <p><i>MEE cliëntenondersteuning (bestemmingsreserve 3D) - incidenteel</i> Na betaling van de termijnen aan de gemeente Groningen in verband met MEE cliëntenondersteuning resteert er een saldo k€ 10. Voorgesteld wordt dit saldo te storten in de bestemde reserve beleid 3D.</p>	10(V)
<p>Product Individuele voorzieningen/maatwerk</p> <p><i>Eigen bijdragen WMO - incidenteel/structureel (k€10)</i> De verwachte te ontvangen eigen bijdragen zijn voorzichtig begroot; dit bedrag fluctueert jaarlijks (is afhankelijk van het aantal cliënten, het inkomen van de cliënten en in combinatie met gebruik Wmo voorzieningen). In de (meerjaren) begroting 2017-2020 wordt er jaarlijks k€10 aan eigen bijdrage opgeplust om het verschil te verkleinen.</p>	32(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
<p><i>Verstreking WMO HH - incidenteel</i> Het voordeel is een combinatie van fluctuaties binnen het huishoudelijke hulp budget: ongeveer k€8 op het ZIN budget (= afhankelijk van het aantal jaarlijkse cliënten) en ongeveer k€50 op pgb's.</p>	58(V)
<p>OVERHEVELINGEN</p>	
<p><i>Verstreking WMO HHT (overheveling) - incidenteel</i> In 2015 zijn er extra middelen Huishoudelijke Hulp ontvangen. Onder bepaalde voorwaarden mogen deze middelen worden besteed. Hiervoor is een regeling opgesteld maar in 2015 nog minimaal gebruik van gemaakt. In 2016 mogen de middelen ook worden besteed waardoor er een overheveling is gevraagd van het budget dat nog niet is uitgegeven.</p>	58(V)
<p><i>Uitvoering/transformatiekosten WMO (overheveling) - incidenteel</i> Een gedeelte van de uitvoering/transformatie van de decentralisatie WMO vindt plaats in 2016. Voor deze incidentele uitvoeringskosten wordt een overheveling.</p>	11(V)
<p><i>Uitvoering/transformatiekosten Jeugd (overheveling) - incidenteel</i> Een gedeelte van de uitvoering/transformatie van de decentralisatie Jeugd vindt plaats in 2016. Voor deze incidentele uitvoeringskosten wordt een overheveling gevraagd.</p>	6(V)
<p>BESTEMMINGSRESERVE DECENTRALISATIES (AWBZ)</p>	
<p><i>Decentralisatie AWBZ (bestemmingsreserve 3D) - incidenteel</i> Hier worden zowel de kosten ZIN (Zorg in natura) als de kosten in verband met de PGB's (persoonsgebonden budgetten) verantwoord. Voorgesteld wordt om het resultaat, dat is ontstaan op het PGB deel, te storten in de bestemde reserve beleid 3D.</p>	219(V)
<p><i>Fin. tegemoetkoming voorheen WTCG/CER (bestemmingsreserve 3D) - incidenteel</i> Dit budget is grotendeels niet aangesproken. Voorgesteld wordt het resterende deel te storten in de bestemde reserve beleid 3D.</p>	25(V)
<p><i>Uitvoering/transformatiekosten WMO (bestemmingsreserve 3D) - incidenteel</i> Een deel van dit budget is niet aangesproken. Voorgesteld wordt om dit deel te storten in de bestemmingsreserve.</p>	49(V)
<p>BESTEMMINGSRESERVE DECENTRALISATIES (Jeugd)</p>	
<p><i>PGB Jeugd (bestemmingsreserve 3D) - incidenteel</i> De uitgaven aan de persoonsgebonden budgetten zijn lager dan begroot. Voorgesteld wordt dit deel in de bestemde reserve te storten.</p>	211(V)
<p>Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€59.</p>	59(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	936(V)

3.9 Milieu

Inhoud van het beleidsprogramma Milieu

Samen met anderen werkt de gemeente aan een leefomgeving en een milieu waarin ook toekomstige generaties goed kunnen leven. Dat doen we door duurzaam te investeren in bodem, water, lucht en natuur, in duurzame energiebronnen en door minder energie te gebruiken. Onze ambities staan in het Klimaatbeleidsplan. We voeren ons beleid volgens dat plan uit. Daarnaast doet de gemeente haar wettelijke milieutaken. Die bestaan uit het voorkomen, beperken en terugdringen van hinder en vervuiling.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Ingezet beleid uitvoeren	Doelstelling 1 t/m 6

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
We willen onze burgers een gezond en veilig leven bieden in een aantrekkelijke leefomgeving te midden van een vitale natuur. De mondiale biodiversiteit moet onaangetast blijven en natuurlijke hulpbronnen mogen we niet uitputten. Daarvoor gaan we ons klimaatbeleid verder uitvoeren en hinder en vervuiling voorkomen, beperken en terugdringen.

Doelstelling 1	Kosten van de (afval)waterketen structureel verlagen (thema Ketenbeheer).				
Maatregel	De (afval)waterketen beter beheeren.				
Prestatie Indicator	Plannen uitvoeren en opstellen.				
	2014	2015	2	2017	4
		Afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV uitvoeren			
		Uitvoeringsplan riolering 2015 uitvoeren			
		Uitvoeringsplan 2016 opstellen			
Toelichting	Met het Bestuursakkoord Water hebben rijk, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven met elkaar afgesproken dat zij de kosten van de (afval)waterketen structureel gaan verlagen. Door het Afvalwaterbeleidsplan en het Uitvoeringsplan riolering uit te voeren, richten we de afvalwaterketen doelmatiger in. We stemmen riolering en zuivering beter op elkaar af en we gaan beter meten en monitoren. In samenwerking met marktpartijen gaan we innovatieve technieken toepassen.				
Rapportage	De werkzaamheden voortkomend uit het afvalwaterbeleidsplan zijn conform het uitvoeringsplan uitgevoerd. Het Uitvoeringsplan 2016 is opgesteld. De volgende maatregelen zijn in 2015 uitgevoerd: <u>Onderzoek</u> - Actualiseren basisrioleringsplannen Houwerzijl, Mensingeweer, Schouwerzijl, Vierhuizen en Warfhuizen; - Monitoring overstorten en gemalen; - Monitoring grondwatermeetnet; - Inspectie vrij verval riolering; - Risicogestuurd rioolbeheer/ beoordeling rioolinspecties; <u>Vorbereiding</u> - Regenwaterriool Nijverheidsweg en Douwensterweg Leens; <u>Uitvoering</u> - Aanleg grondwatermeetnet fase 1; - Gezamenlijke telemetriehoofdpost rioolgemalen;				

	<ul style="list-style-type: none"> - Rioolvervanging en -verbetering Havenstraat/ Molenstraat Eenrum; - Regenwaterriool Nijverheidsweg Leens. <p>De maatregelen die volgen uit de samenwerking van de cluster BMW/NZV zijn toegelicht bij doelstelling 2.</p>
--	---

Doelstelling 2	Samenwerking tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en Waterschap intensiveren (thema Samen Sterker).				
Maatregel	Kennis en capaciteit van andere gemeenten en het Waterschap gebruiken.				
Prestatie Indicator	Plannen uitvoeren en opstellen.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Deelnemen aan het Waterteam BMW/E/NZV	Afvalwaterbeleidsplan BMW/E/NZV uitvoeren	Deelnemen aan het Waterteam BMW/E/NZV	Deelnemen aan het Waterteam BMW/E/NZV	Deelnemen aan het Waterteam BMW/E/NZV
		Afvalwaterbeleidsplan gezamenlijk uitvoeren			
		Uitvoeringsplan riolering 2015 uitvoeren			
		Uitvoeringsplan riolering 2016 opstellen			
	Deelnemen aan het Waterteam BMW/E/NZV				
Toelichting	De samenwerking tussen gemeenten en tussen gemeenten en het Waterschap kan beter. We moeten vooral slimmer gebruik maken van elkaars kennis en capaciteit. Met het uitvoeren van het Afvalwaterbeleidsplan en het Uitvoeringsplan riolering geven we vorm aan die samenwerking. Dit moet leiden tot beter riool- en zuiveringsbeheer. Een voorbeeld daarvan is het gezamenlijk onderhoud van gemalen en de gezamenlijke aanbesteding van het grondwatermeetnet.				
Rapportage	<p>Vanuit het Waterteam BMW/E/NZV zijn gezamenlijk rioolbeheertaken aanbesteed en uitgevoerd (onderhoud) en is overgegaan naar een gezamenlijke hoofdpst voor de rioolgemalen (besturing, monitoring).</p> <p>Een studie voor optimalisatie van het afvalwatersysteem (OAS) is in 2015 opgestart. In nauw overleg met de BMW gemeenten en het Waterschap Noorderzijlvest wordt de gehele keten van het afvalwater onderzocht met als doel deze te verbeteren.</p> <p>Vanuit de regionale samenwerking Waterketen Groningen-Drenthe zijn vanaf 2015 veel gemeenten gestart om clustergewijs samen te werken. Het cluster BMW/E/NZV dient hier vaak als voorbeeld.</p> <p>Er worden in de waterketen regio Groningen-Drenthe diverse projecten opgestart, waarbij kansen ontstaan voor een nog bredere samenwerking. Zo zijn twee pilots opgestart om de meerwaarde van gezamenlijk beheer te onderzoeken: Gegevensbeheer en Meten en Monitoren.</p>				

Doelstelling 3	Kosten van het rioolstelsel verlagen (thema Maatschappelijke Trends).				
Maatregel	Gebruik maken van de meest actuele inzichten in de bevolkingssamenstelling, technieken, marktwerking en lozingsgedrag.				
Prestatie Indicator	Plannen uitvoeren en opstellen.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Afvalwaterbeleidsplan BMWV/NZV uitvoeren			
		Uitvoeringsplan riolering 2015 uitvoeren			
		Uitvoeringsplan riolering 2016 opstellen			
Toelichting	Het rioolstelsel zoals we dat nu kennen is tientallen jaren geleden aangelegd. De maatschappij is sindsdien behoorlijk veranderd. Zo is de bevolking heel anders samengesteld, zijn er allerlei nieuwe technieken en zit afvalwater vol met grondstoffen die inmiddels heel waardevol zijn geworden. Door rekening te houden met deze actuele maatschappelijke trends kunnen we de kosten van het rioolstelsel verlagen.				
Rapportage	De plannen voor riolering en afvalwater zijn opgesteld en uitgevoerd. Enkele maatregelen lopen over meerdere jaren, zoals de maatregel "voorlichting/ educatie" en 'waterloket verbeteren'. In 2015 is gestart met de ontwikkeling van een IVN-lesprogramma 'Ons water in jouw klas'. In de komende jaren wordt dit programma vanuit de regionale samenwerking verder ingezet. Daarnaast is de Waterkaart ontwikkeld, waarin alle relevante informatie over de waterketen wordt ontsloten voor de BMWV-gemeenten en het waterschap. Hiervan is tevens een online versie gemaakt die klaar is voor implementatie binnen de organisaties.				

Doelstelling 4	Kwalitatief goede begraafplaatsen aanbieden.				
Maatregel	Begraafplaatsen aanpassen en plannen uitvoeren en opstellen.				
Prestatie Indicator	Begraafplaatsen Hornhuizen, Mensingeweer en Leens aanpassen en plannen uitvoeren en opstellen.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Beleidsplan Begraven opstellen			
		Uitvoeringsplan Begraafplaatsen 2015 uitvoeren			
		Begraafplaatsen Hornhuizen en Mensingeweer aanpassen en uitbreiden			
		Urnenveld begraafplaats Leens maken			
		Uitvoeringsplan Begraafplaatsen 2016 opstellen			
Rapportage	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het concept Beleidsplan is gereed. In 2016 wordt dit voor besluitvorming aangeboden aan de Gemeente Raad. 2. Aanpassingen aan de begraafplaatsen Hornhuizen, Leens en Mensingeweer zijn in 2015 in uitvoering gegaan. Op de begraafplaats Hornhuizen is extra ruimte voor begraven ontstaan door het weghalen van bosplantsoen. 3. Op de begraafplaats Leens is een urnenveld aangelegd. 4. De werkzaamheden voor 2015 zijn op basis van het uitvoeringsplan 2015 gerealiseerd. 5. Voor het openbaar groen zijn meerjarenplanningen opgesteld (tot 2020). 				

Doelstelling 5	Afvalinzameling, -preventie en -hergebruik verder optimaliseren.				
Maatregel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Afvalinzameling, -preventie en -hergebruik aanpassen aan landelijke doelstellingen(Landelijk Afvalbeheerplan; LAP2). 2. Voorlichting geven over afvalpreventie met een (twee)maandelijks nieuwsbrief in dorpskrantjes en met publicaties op de website. 3. Huishoudelijk afval laten inzamelen door B.V. Groningen Milieu. 4. Afvalstromen monitoren; uitkomsten vergelijken met andere gemeenten. 5. Afvalbeleidsplan 2011- 2016 uitvoeren. 				
Prestatie Indicator	Aanbod van afval beperken, meer gescheiden afval inzamelen en kunststof inzamelen.				
	2014	2015	2016	3	4
Percentage gescheiden afval	58%	62%	65%	67%	70%
tonnen afval per jaar	5800	5600	5400	5400	5400
tonnen kunststof door nascheiding	145	147	149	151	153
Rapportage	<p>Op dit moment is het nog niet mogelijk om definitief aan te geven of de doelstellingen van gescheiden afval en tonnages afval/kunststof behaald zijn. De cijfers volgen in het 2e kwartaal van 2016. Op basis van de gegevens over de jaren 2010-2014 kan wel gesteld worden dat het aantal kilogrammen per inwoner in een dalende lijn zit.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente blijft de landelijke ontwikkelingen op het gebied van afval volgen en past de activiteiten aan waar nodig/mogelijk. In 2015 is bijvoorbeeld gestart met een zwerfafvalplan voor de jaren 2015-2017. 2. In samenwerking met Omrin is gewerkt aan een communicatieplan met elke maand een nieuw thema. Verwachting is dat dit medio 2016 in werking treedt. 3. In 2015 is het huishoudelijk afval voor het eerst een geheel jaar uitgevoerd door B.V. Groningen Milieu. De uitvoering verloopt naar tevredenheid. 4. Op dit moment is een vergelijking nog niet mogelijk aangezien de cijfers nog niet compleet zijn. 6. Het afvalbeleidsplan 2011-2016 is uitgevoerd volgens plan. 				

Doelstelling 6	Het Klimaatbeleidsplan uitvoeren.				
Maatregel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een netwerk opbouwen en onderhouden: aanhaken bij andere partijen en financieringsbronnen. 2. Het project 'Slim Wonen in de Marne' uitvoeren. 3. Energiebesparing bij gemeentelijke gebouwen onderzoeken. 4. Energiebesparende maatregelen voor het gemeentehuis en het zwembad uitvoeren. 5. Het plan 'De Marne Duurzaam verlicht' uitvoeren. 6. Duurzame mobiliteit invoeren binnen de gemeentelijke organisatie. 7. De gemeentelijke interne milieuzorg uitvoeren. 8. De Lokale Agenda 21 ondersteunen. 				
Prestatie Indicator	Plannen en maatregelen uitvoeren.				
	2014	2015	2016	2017	2018

		Project 'Slim Wonen in de Marne' uitvoeren			
		Energie-besparende maatregelen gemeentehuis en zwembad uitvoeren			
		Plan 'De Marne Duurzaam verlicht' uitvoeren			
Rapportage	<p>Als onderdeel van de reorganisatie/bezuiniging is besloten om voortaan anders om te gaan met de beleidsvelden milieu en duurzaamheid. Deze beleidsvelden worden niet meer vanuit een eigen sectorale lijn opgepakt maar zo veel als mogelijk integraal meegenomen bij alle nieuwe ontwikkelingen. (Onderdelen van) maatregelen 1,3, 6, 7 en 8, die enkel gericht zijn op deze sectorale aanpak, worden door de gemeente niet langer actief ondersteund. Alleen aan de Lopende projecten (Slim wonen, energiebesparende maatregelen zwembad/gemeentehuis, De Marne Duurzaam verlicht) is in 2015 uitvoering gegeven. Voor nieuwe projecten is niet langer een gemeentelijke "aanjager" duurzaamheid en milieu beschikbaar. Dit specifieke aspect kan daardoor meer op de achtergrond geraken.</p> <p>Slim wonen: ten uitvoering van dit project zijn er in 2015 diverse energiescans uitgevoerd in woningen in Vierhuizen en Warfhuizen.</p> <p>De energie besparende maatregelen in het zwembad zijn uitgevoerd. De energie besparende afdekdekens zijn aangebracht op beide bassins en er zijn frequentiegeregelde pompen geïnstalleerd. De voorbereidingen voor het installeren van een duurzame warmtebron voor het zwembad en het gemeentehuis zijn naar verwachting in 2016 afgerond. In het beleidsplan "De Marne Duurzaam verlicht" staan uitgangspunten. Een uitgangspunt is het toepassen van nieuwe technieken. Deze nieuwe technieken (o.a LED lampen) hebben er in 2015 toe bijgedragen dat we goed op schema liggen met het terugdringen van het energiegebruik (zie programma Verkeer en Vervoer, doelstelling 4).</p>				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Klimaatbeleidsplan 2013 – 2020, Grenzeloos CO2 neutraal !! (2013)
- de Marne duurzaam verlicht, beleidsplan Openbare verlichting; raad december 2009;
- afvalwaterbeleidsplan gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond en waterschap Noorderzijlvest 2014-2018;
- grondwaterbeheerplan gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond 2013;
- Verordening lijkbezorgingsrechten (jan. 2014);
- afvalbeleidsplan 2011-2016;
- uitvoeringsplan afvalbeleid 2011-2016.

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€

Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Begraven	390	354	355	324	31
Milieu	87	78	78	68	10
Vuilverwerking	1.751	1.150	1.172	1.216	-43
Riolering	1.976	1.539	1.602	1.641	-39
Totaal lasten	4.205	3.120	3.207	3.249	-41
Begraven	163	140	140	147	-7
Milieu	0	0	30	30	0
Vuilverwerking	1.698	1.396	1.438	1.475	-37
Riolering	1.825	1.810	1.810	1.830	-20
Totaal baten	3.687	3.346	3.418	3.481	-63
Saldo baten en lasten	518	-226	-211	-233	22
Mutaties Reserves	-493	253	273	253	21
Resultaat	25	28	62	20	43

Verklaring van verschillen

bedragen in k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Begraven <i>Lijkbezorging (minder uren) - incidenteel</i> Er zijn minder uren toegerekend dan geraamd als gevolg van minder gebruik van begraafplaatsen.	35(V)
<i>Lijkbezorgingsrechten - incidenteel</i> Er zijn in 2015 meer graven verkocht. Dat verklaart een hogere opbrengst. De ramingen gaan uit van gemiddelden over meerdere jaren. In 2015 dus een plus t.o.v. het gemiddelde.	6(V)
Product Milieu <i>Uitvoering milieuwetgeving - incidenteel</i> Het gaat hier voornamelijk om kleine zwerfasbest saneringen die de gemeente moet opruimen. De jaarlijkse omvang hiervan is niet te plannen. Het effect is daarom incidenteel.	4(V)
Product Vuilverwerking <i>Overige dienstverlening - structureel</i> Door de invoering van een verbrandingsbelasting en extra kosten voor nascheiding drankenkartons worden structureel extra kosten gemaakt.	53(N)
<i>Bijdrage regionale samenwerkingen - structureel (2016/2017 k€ 35)</i> De bijdrage voor de regionale samenwerking was in 2015 k€47 (geraamd k€ 35). In 2016 is deze in de aandeelhoudersvergadering vastgesteld op k€60. Voor 2017 staat ook een stijging in de meerjarenraming geraamd en vanaf 2018 een daling. De stijgingen van de regionale bijdrage hebben te maken met de eindafwerking van de stortplaats in Usquert. Bij de eindafwerking moet van de accountant financieel rekening gehouden worden	33(N)

<p>Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting</p>	<p>Afwijking</p>
<p>met het meest ongunstige scenario. Naast de bijdrage regionale samenwerking ontvangt de gemeente sinds 2014 jaarlijkse kosten (exploitatietekort) voor de nieuwe milieustraat in Usquert (k€ 12-20).</p> <p>Een eventueel tekort wordt verrekend met het egalisatiefonds afvalstoffen.</p> <p><i>Nedvang - incidenteel</i> De vergoeding Nedvang is afhankelijk van de na-scheiding van afvalstromen. Het aantal kilo's en de vastgestelde vergoeding bepalen wat een gemeente krijgt. De Marne ontvangt de laatste jaren tussen de k€100 - k€150. Jaarlijks is er k€100 begroot. De extra ontvangen bijdrage (k€100- k€150) wordt ingezet voor verlaging of stabiel houden van de afvalstoffenheffing.</p> <p><i>Milieustraat (minder uren) - incidenteel</i> Bij de uren wordt nog gerekend met het proefjaar dat er een zaterdagopenstelling is geweest. Daarnaast staat er nu één medewerker minder bij de milieustraat. Door het wegvallen van de zaterdagopenstelling en een efficiëntere inzet van personeel kan structureel met minder uren worden volstaan. Bij de organisatiewijziging is hier al rekening mee gehouden.</p> <p><i>Inzameling huishoudelijk afval (bijdrage regionale samenwerking) - incidenteel</i> Per abuis is het budget in 2015 tussentijds verhoogd. De aanpassing had alleen betrekking op de begroting 2016 en volgend.</p> <p><i>Verminderings afvalstoffenheffing - incidenteel</i> Er zijn meer verminderingen toegekend dan ingeschat. Verminderings worden toegekend door verhuizingen buiten onze gemeente en bij overlijden.</p>	<p>43(V)</p> <p>36(V)</p> <p>30(V)</p> <p>11(N)</p>
<p>Product Riolering Het product riolering sluit met een nadelig saldo van k€ 19. De overschrijding van deze k€ 19 wordt goedge maakt door een bijdrage uit de bestemmingsreserve GRP. De overschrijding wordt vooral veroorzaakt door inzet van extern personeel. In 2016 zullen de personeelslasten lager zijn als gevolg van invulling door vaste medewerkers.</p>	<p>19(N)</p>
<p>Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een nadelig verschil van k€ 16.</p>	<p>16(N)</p>
<p>Totale verschil jaarrekening en actuele begroting</p>	<p>22(V)</p>

3.10 Leefomgeving

Inhoud van het beleidsprogramma Leefomgeving

De gemeente De Marne heeft bijzondere kenmerken die bescherming genieten. Het bijzondere landschap van de Marne is ons visitekaartje en maakt het aantrekkelijk om hier te wonen, te werken en te recreëren. Tegelijkertijd moeten we niet uit het oog verliezen dat er binnen de gemeentegrenzen ook gewerkt moet worden. Dit vraagt voortdurend om afweging van verschillende belangen. Het resultaat van deze afweging vertalen we in diverse beleidsdocumenten. De basis hiervan is vastgelegd in de Structuurvisie De Marne.

Versterken van de economische structuur, behoud van landschappelijke waarden en dorpsstructuren en een goede bereikbaarheid hebben een positieve invloed op welvaart en welzijn. Krimp, vergrijzing en ontgroening, en de gevolgen daarvan zijn voor ons belangrijke aandachtspunten en vragen niet alleen onze inzet, maar ook die van de inwoners, andere overheden, maatschappelijke instellingen en bedrijven. De basis hiervan is vastgelegd in het Integraal beleidskader Krimp & Leefbaarheid en is nader uitgewerkt in het Woon- en Leefbaarheidsplan.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Met gebruikmaking van de in de structuurvisie beschreven richting en bandbreedte, worden ruimtelijke ontwikkelingen geïnitieerd en geregisseerd.	doelstelling 1
Via het Woon- en Leefbaarheidsplan krijgen innovatie en ontwikkeling een impuls.	doelstelling 2
Doorgaan met het uitvoeren van structurele opgaven en het oppakken van nieuwe initiatieven	doelstelling 3

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
Zorg dragen voor een goede ruimtelijke leefomgeving.

Doelstelling 1	Toepassen van het ruimtelijk afwegingskader zoals dat in de structuurvisie is vastgelegd.				
Maatregel	1. Beoordelen van initiatieven met een ruimtelijke impact. 2. Initiëren / regisseren van ruimtelijke ontwikkelingen zodra zich hiervoor kansen voordoen.				
Prestatie Indicator	Opstellen van ruimtelijke visies voor Ulrum en Wehe den Hoorn.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Voorbereiden	Uitvoeren	Voltooien		
Toelichting	<p>Op 28 januari 2014 heeft de gemeenteraad een nieuwe structuurvisie vastgesteld. Zo'n visie beschrijft op hoofdlijnen het ruimtelijk beleid voor ongeveer de komende vijftien jaar.</p> <p>De structuurvisie is een belangrijke onderlegger bij de actualisering van bestemmingsplannen en de beoordeling van initiatieven met een ruimtelijke impact. Daarnaast wordt invulling gegeven aan ruimtelijke kansen zodra zich hiervoor een gelegenheid voordoet.</p> <p>Gemeente De Marne is steeds minder de traditionele overheid die plannen maakt en van bovenaf oplegt. Burgers en collectieven van burgers krijgen ruim baan voor initiatieven. Bovendien heeft De Marne te maken met krimp. Gezien deze snel veranderende context was de vorige structuurvisie uit 2000 aan vervanging toe.</p>				
Rapportage	Er is en wordt door verschillende dorpen gewerkt aan ruimtelijke- en dorpsvisies. Dit				

	geldt ook voor de dorpen die in de structuurvisie als aandachtspunten zijn benoemd. De ruimtelijke visie in Ulrum (Werk&Ulrum) is afgerond (waarbij moet worden opgemerkt dat deze ruimtelijke visies een dynamisch karakter heeft en voortdurend in ontwikkeling is). Tevens is op initiatief van de gemeente het proces richting een dorpsvisie in Wehe-den Hoorn opgestart. Ook de bewoners van Mensingeweer zijn inmiddels zelf bezig om een visie voor hun dorp op te stellen. Hiermee staan de drie 'ruimtelijke aandachtsgebieden', zoals de structuurvisie die benoemt, volop in de schijnwerpers.
--	--

Doelstelling 2	Uitvoeren van het Woon en Leefbaarheidsplan.				
Maatregel	1. Uitvoering geven aan het Programma Krimp en Leefbaarheid. 2. Herstructurering van de woningvoorraad.				
Prestatie Indicator	N. v. t.				
	2014	2015	2016	3	2018
Toelichting	<p>De beleidsuitgangspunten van het Woon-en leefbaarheidsplan zijn vertaald in concrete acties en vastgelegd in het Programma Krimp en Leefbaarheid. In de Krimpparagraaf 4.8 van deze begroting wordt uitvoeriger ingegaan op deze acties, de demografische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan. Hier beperken we ons tot het thema wonen.</p> <p><i>Herstructurering woningvoorraad</i></p> <p>De huidige woningvoorraad van De Marne voldoet niet aan de verwachte toekomstige bevolkingsopbouw: er zijn teveel woningen en bovendien zijn dat vaak niet de woningen waar behoefte aan is. De gemeente heeft haar regierol op het vlak van volkshuisvesting opgepakt door met haar partners afspraken te maken over hoe de woningvoorraad aan te passen.</p> <p>Een belangrijke partner voor wat betreft de sociale woningvoorraad is Woningstichting Wierden en Borgen. Zij heeft binnen haar Strategisch Voorraadbeheer (SVB) meerjarenplannen gemaakt voor wat betreft de sloop, nieuwbouw en opplussen van haar woningvoorraad. Voor 2015 zijn daarvoor concrete doelstellingen geformuleerd. De gemeente trekt actief op met Wierden en Borgen om de maatregelen in 2015 te realiseren.</p> <p>Om de particuliere woningen te verbeteren zijn we bezig met het project Particuliere woningverbetering en het project Deel&Ulrum. Beide projecten stimuleren particulieren om hun woning bij de tijd te houden</p> <p>We kunnen bijna niets doen aan het over aanbod van particuliere woningen De enige mogelijkheid die we hebben is om met het project Particuliere woningverbetering (te ver) verkrotte woningen uit de markt te halen, maar om grote aantallen gaat dat niet.</p>				
Rapportage	<p><i>Uitvoeren van het Programma Krimp en Leefbaarheid</i></p> <p>In de paragraaf Demografische ontwikkelingen wordt nader ingegaan op het Programma Krimp en Leefbaarheid.</p> <p><i>Herstructurering woningvoorraad</i></p> <p>Wierden & Borgen heeft in samenwerking met de gemeente gewerkt aan een aantal projecten in De Marne. Zo zijn er woningen gesloopt in Leens (Beatrixstraat) en Eenrum (ds. Uilkenssingel). Ook kwam eind 2015 het bericht dat de 'spookbuurt' in Wehe den Hoorn gesloopt werd. Voor al deze plannen bevinden we ons in een stadium van het plannen van verdund terugbouwen.</p> <p>In de particuliere woningsector zijn middels het project particuliere Woningverbetering goede resultaten geboekt.</p> <p>In 2015 zijn 17 aanvragen voor een subsidie voor particuliere woningverbetering</p>				

	gehonoreerd. Daarnaast is er een starterslening uitgegeven. Een groot deel van die woningverbeteringen zijn in 2015 opgestart en afgerond. Daarmee zijn ook voor de directe omgeving goede resultaten zichtbaar geworden.
--	---

Doelstelling 3	Uitvoeren van gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling.				
Maatregel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opbouwen en onderhouden van samenwerkingsverbanden mede in relatie tot fondsenwerving. 2. Uitvoeren van de ontwikkeling van Lauwersoog/Lauwersmeer (PROLoog). 3. Uitvoering geven / meewerken aan diverse overige projecten. 				
Prestatie Indicator	Samenwerkingsverbanden opbouwen en projecten uitvoeren.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	<p><i>Samenwerking en fondsenwerving</i> Wij nemen deel aan regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van plattelandontwikkeling en gebiedsontwikkeling. Daar gaan we in 2015 mee door. Juist in tijden van schaarse middelen is samenwerking essentieel om tot succes te kunnen komen.</p> <p>In de komende jaren blijven diverse fondsen beschikbaar voor gebiedsontwikkeling. Uit het Waddenfonds kan nog jaren worden geput. Daarbij zal de gemeente ook in de toekomst blijven meebetalen aan projecten, omdat de meeste fondsen voor gebiedsontwikkeling rond Lauwersoog en het Lauwersmeer (PROloog) cofinanciering verplicht stellen.</p> <p><i>Lauwersoog/Lauwersmeer</i> We werken verder aan de gebiedsontwikkeling rond Lauwersoog en het Lauwersmeer. Dit kent twee ontwikkelingspijlers die elkaar onderling versterken. Enerzijds de visserijsector, anderzijds recreatie en toerisme. In programma 10a staat meer informatie over het project PROloog..</p> <p><i>Overige projecten</i> Mede als direct gevolg van bovenstaande acties werkt de gemeente actief mee aan de voorbereiding en of uitvoering van projecten als: Kiek over Diek, Wadden wandelen, diverse projecten van de Stichting Historische Visserij Zoutkamp (bouw van een vissershuisje, kalkoven en kaap), onderzoek naar de herbestemming van de voormalige RK school in Wehe den Hoorn, etc.</p>				
Rapportage	<p>In 2015 hebben we veel mensen kunnen geleiden naar subsidies voor projecten. We zien dat met name het nieuwe Loket Leefbaarheid (van de Dialoogtafel) veel kleine projecten met een subsidie op weg helpt; deze subsidieregeling biedt echter geen soelaas voor kleinschalige (al dan niet ideeële) ondernemersinitiatieven: daarvan zijn in onze gemeente een aantal afgevallen. Ook buiten het Loket Leefbaarheid zijn inwoners en ondernemers van onze gemeente geholpen aan een financiële ondersteuning bij verschillende fondsen, zoals het Waddenfonds en de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden (Krimpfonds). Daarvoor is een gemeentelijke cofinanciering (vanuit budget Cofinanciering Gebiedsontwikkeling of in natura) onmisbaar gebleken. Een van de grotere projecten die is gestart is het project Terpen- en Wierdenlandschap in Ulrum. Verder heeft deelname aan het project Breedband Noord-Groningen tot resultaat geleid dat er op provinciaal, regionaal en lokaal niveau beweging is ontstaan op dit thema: zo kijkt de provincie Groningen nu hoe de ontwikkeling van breedband in het buitengebied is te ondersteunen. Daarnaast is in De Marne een lokale initiatiefgroep ontstaan die aan bewustwording en vraagbundeling binnen de doelgroep (inwoners en ondernemers in het buitengebied) voor haar rekening neemt.</p>				

Doelstelling 4	Op een adequate wijze uitvoeren van wettelijke taken op gebied van ruimtelijke ontwikkeling, vergunningverlening en handhaving.				
Maatregel	4. Actualiseren van bestemmingsplannen. 5. Opstellen van postzegelplannen. 3. Implementatie Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH).				
Prestatie Indicator	Wettelijke taken uitvoeren.				
	0	1	2	3	4
		Uitvoeren			
Toelichting	<p><i>Actualisering bestemmingsplannen</i></p> <p>We hebben de wettelijke plicht te beschikken over actuele bestemmingsplannen. Dat betekent dat een bestemmingsplan niet ouder mag zijn dan tien jaar.</p> <p>Met de vaststelling van het bestemmingsplan Lauwersoog e.o. op 25 juni 2013 en de beheersverordening Natuurgebieden op 27 mei 2014 zijn tien verouderde bestemmingsplannen weer bij de tijd. Het bestemmingsplan Kleine Kernen is in 2014 geactualiseerd met de vaststelling van de beheersverordening Kleine Kernen.</p> <p>Er zijn nu nog twee verouderde bestemmingsplannen. Deze zullen deel uitmaken van de beheersverordening Grote Kernen waar we nu aan werken. Tegelijkertijd zijn we bezig het bestemmingsplan Buitengebied aan te passen aan de Provinciale Omgevingsverordening en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening.</p> <p>In 2015 gaan we een bestemmingsplan in procedure brengen waarmee we vrijwel alle onbenutte woningbouwmogelijkheden in de dorpen laten vervallen. Dit doen we om leegstand en verpaupering te voorkomen. Vervolgens zullen we onderzoeken of we de beheersverordeningen Kleine Kernen en Grote Kernen en alle bestemmingsplannen die daaronder vallen zouden moeten integreren in één Dorpenplan. Ook in de verkennende sfeer bereiden we in 2015 de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied voor. De raad hoeft dat plan pas in 2018 opnieuw vast te stellen maar een tijdige voorbereiding van zo'n grote herziening kan geen kwaad.</p> <p><i>Postzegelplannen</i></p> <p>Voortdurend brengen we voor concrete ontwikkelingen kleine bestemmingsplannen (zogenoemde postzegelplannen) in procedure. Deze postzegelplannen stellen we op voor projecten die niet passen binnen de geldende bestemming maar waaraan we toch mee willen werken. Zo leveren we maatwerk en hoeven initiatiefnemers niet te wachten op de volgende reguliere actualisering van het bestemmingsplan.</p> <p>Meewerken aan zulke plannen past ook in de visie van het Woon en Leefbaarheidsplan. Daar waar in het verleden de stelregel "nee, tenzij" werd toegepast, werken we nu veel meer volgens het principe "ja, mits."</p> <p><i>Implementatie Wet VTH</i></p> <p>Voor de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op het gebied van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) (bouwen, wonen, ruimtelijke ordening en milieu) zijn landelijke kwaliteitseisen ontwikkeld door het Rijk, IPO en VNG. Deze kwaliteitseisen vormen de basis voor de minimale kwaliteit die nodig is om de taken op het gebied van de Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving uit te voeren. Dit geldt voor taken die door gemeenten zelf worden uitgevoerd als de taken die door derden, zoals de Omgevingsdienst Groningen (ODG) worden uitgevoerd. Doel van de kwaliteitscriteria is om de VTH-taken te professionaliseren, de kwaliteit in de organisatie te waarborgen en daar waar nodig te verbeteren.</p> <p>Het voldoen aan de criteria zorgt ervoor dat het bevoegd gezag in staat is om de</p>				

	<p>gewenste kwaliteit en continuïteit te leveren, en zo in staat zal zijn om kwalitatieve producten af te leveren. Alle VTH-uitvoeringsorganisaties moeten in 2015 voldoen aan de kwaliteitscriteria.</p>
Rapportage	<p><i>Actualiseren bestemmingsplannen</i></p> <p>In 2015 heeft het college een kleine herziening van het bestemmingsplan Buitengebied in procedure gebracht om dat plan aan te passen aan de Provinciale Omgevingsverordening (POV) en een besluit van het rijk. Deze aanpassingsronde is opgeschort omdat er binnenkort weer een nieuwe POV komt. We nemen de noodzakelijke wijzigingen mee in een geheel nieuw bestemmingsplan Buitengebied. De aanbesteding daarvan is eind 2015 in gang gezet.</p> <p>Hoewel alle dorpen met de vaststelling van de beheersverordeningen Grote Kernen en Kleine Kernen een actueel planologisch regime hebben, streven we naar één bestemmingsplan voor alle dorpen. In 2015 hebben we onderzocht hoe we dat kunnen combineren met het weg bestemmen van onbenutte woningbouwmogelijkheden. Samen met Wierden en Borgen verkent de gemeente wat de actuele woningbehoefte per dorp is.</p> <p><i>Opstellen van postzegelplannen</i></p> <p>Het afgelopen jaar hebben we een aantal bestemmingsplanwijzigingen (bijna) afgerond. Daarmee kan een veehouderij in Eenrum een jong veestal bouwen en is het bedrijventerrein in Ulrum verkleind en toegankelijker geworden voor nieuwbouw. Het bestemmingsplan voor een theehuis in de Westpolder verkeert inmiddels in de beroepsfase.</p> <p>Nieuwe ontwikkelingen waren er ook in 2015. Voor de nieuwbouw van een geïntegreerd kindcentrum in Leens, naast en deels in het gemeentehuis, is een planologisch besluit nodig. De voorbereiding van zo'n besluit is in gang gezet met een aantal onderzoeken naar bijvoorbeeld de bodem- en luchtkwaliteit. In een zelfde stadium bevindt zich de herstructurering van de Beatrixstraat in Leens. Daar ruimen veertien huizen het veld voor de nieuwbouw van twaalf woningen. Dit past niet in het bestemmingsplan. Deze strijdigheid zal met een omgevingsvergunning opgeheven worden.</p> <p><i>Implementatie Wet VTH</i></p> <p>De invoering van de Wet VTH is uitgesteld tot 1 juli 2016. De minister wil meer tijd voor de voorbereiding van deze Wet. Om deze Wet goed te invoeren is het nodig dat de gemeenten een verordening opstellen. Deze verordening wordt samen met de andere gemeenten in Groningen gemaakt. Hier zijn we in het afgelopen jaar mee begonnen.</p> <p><i>Omgevingsdienst Groningen</i></p> <p>Sinds 1 november 2013 is de Omgevingsdienst Groningen actief. Zij voeren voor de gemeente taken uit op gebied van vergunningverlening, handhaving en toezicht (VTH taken). Hiervoor is een gemeenschappelijke regeling aangegaan te samen met de andere 22 Groninger gemeenten en de provincie Groningen. Terugkijkend op de afgelopen periode constateren wij dat het beoogde hoofddoel – kostenefficiënt de kwaliteit van onze taakuitvoering op gebied van VTH te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen- nog niet is gehaald. Te veel vergunningen worden nog te laat en van onvoldoende kwaliteit afgegeven. De omgevingsdienst gaat daarom in 2016 een onderzoek uitvoeren naar de oorzaken en komt met voorstellen tot verbetering.</p>
Doelstelling 5	Belangen van de burgers van de gemeente de Marne zo goed als mogelijk

	vertegenwoordigen binnen het gaswinningsdossier.				
Maatregel	1. Organiseren van een adequate gemeentelijke vertegenwoordiging binnen het gaswinningsdossier.				
Prestatie Indicator	N. v. t.				
	2014	2015	2016	2017	2018
Rapportage	Voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in het gaswinningsdossier is extra capaciteit beschikbaar gesteld en ingevuld. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan koppeling met de onderdelen: leefbaarheid & krimp, toekomstperspectief & gebiedsregie en (interne) coördinatie en afstemming.				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- De Marne, blijvend de moeite waard. Integraal beleidskader Krimp en Leefbaarheid (2011)
- Structuurvisie De Marne (2013)
- Woon en Leefbaarheidsplan (2011)
- Programma Krimp en Leefbaarheid (2013)
- PROLoog, plan voor regie en ruimtelijke ontwikkeling Lauwersoog (2011)
- Koers op het Lauwersmeer (2013)

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€					
Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Omgevingsvergunning	849	818	818	725	93
Handhaving	0	0	0	0	0
Omgevingsbeleid	636	545	659	557	103
Woonomgeving	753	542	601	576	26
Grondexploitatie	755	338	353	846	-493
Totaal lasten	2.993	2.243	2.432	2.703	-271
Omgevingsvergunning	178	330	270	305	-35
Omgevingsbeleid	5		0	4	-4
Woonomgeving	403	151	151	260	-109
Grondexploitatie	686	210	309	326	-17
Totaal baten	1.273	691	730	895	-165
Saldo baten en lasten	1.721	1.552	1.703	1.809	-106
Mutaties Reserves	49	140	69	69	0
Resultaat	1.769	1.692	1.772	1.878	-106

Verklaring van verschillen

bedragen in k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Product Omgevingsvergunning <i>Personeelskosten frontoffice - incidenteel</i> De kosten van de medewerker frontoffice die wordt ingehuurd zijn niet verantwoord op dit product. In de begroting is dit wel gebeurd. In de begroting 2016 is dit gecorrigeerd.	70(V)
<i>Leges bouwvergunningen - incidenteel</i> Het bedrag aan leges pakt hoger uit dan bij de Bestuursrapportage 2015 geraamd omdat een groot bouwproject in 2015 kon worden vergund in plaats van in 2016.	20(V)
<i>Kapitaallasten milieueffecten - incidenteel</i> De investeringen in het kader van de energievisie Leens zijn nog niet gerealiseerd. Dit levert voor 2015 een eenmalig voordeel op.	15(V)
<i>Leges vrijstelling bestemmingsplannen - incidenteel</i> Er zijn drie project omgevingsvergunningen meer aangevraagd dan was verwacht. Hierdoor zijn er extra leges ontvangen voor de bestemmingsplannen. Deze toename is te kortstondig om nu al te stellen dat het gaat om een trendbreuk. Het effect is als incidenteel te beschouwen.	11(V)
Product Omgevingsbeleid <i>Ontwikkeling bestemmingsplannen - incidenteel</i> Uit het budget 'Ontwikkeling bestemmingsplannen' betalen wij een stedenbouwkundig bureau om bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen te maken. Dit budget is te groot in relatie tot de feitelijke uitgaven. Eerder is al besloten om een deel van dit budget (k€ 15) toe te voegen aan Actualisering Bestemmingsplannen. Bij het opstellen van de begroting 2016 is bij de kostenraming van dit product hiermee ook al rekening gehouden.	28(V)
<i>Actualisatie bestemmingsplannen (overheveling 2014) - incidenteel</i> Voor 2015 was gepland om te starten met de actualisering van een aantal bestemmingsplannen die om verschillende redenen naar 2016 zijn doorgeschoven. De middelen die we hiervoor hadden gereserveerd kunnen daarom niet structureel komen te vervallen. Als voorbeeld is in 2015 de partiële herziening Buitengebied POV/Barro uitgesteld omdat de provincie op dat moment ook bezig was met het opstellen van een nieuwe Omgevingsverordening (POV). Het actualiseren van het bestemmingsplan buitengebied is inmiddels aanbesteed, deze werkzaamheden zijn in 2016 dan ook daadwerkelijk gestart.	26(V)
<i>Ontwikkeling plannen ruimtelijke ordening - incidenteel</i> Er zijn in 2015 geen plannen ontwikkeld die gefinancierd zijn uit dit budget. De reden daarvan is de volgende. Bij de totstandkoming van de Structuurvisie De Marne is besloten om de opgaven die hieruit voortkomen deels te financieren vanuit het budget Ontwikkeling plannen ruimtelijke ordening. De opgaven waar het hier concreet om gaat zijn: Ulrum, Wehe den Hoorn en Mensingeweer (i.v.m. verleggen N361). In Ulrum is in 2014 en 2015 een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van een ruimtelijk kader (en naar verwachting volgt in 2016 een vervolgvraag vanuit Werk&Ulrum). In Wehe den Hoorn lopen nu voorbereidende trajecten samen met onder andere de dorpsbelangenverenigingen om planvorming voor te bereiden.	13(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Waarschijnlijk zullen daar in 2016 concrete verzoeken voor bijdragen in 2016 voortkomen voor het ontwikkelen van ruimtelijke plannen. Het gaat daarom om een incidenteel voordeel.	
Product Woonomgeving <i>Gaswinning - incidenteel</i> De kosten die gemaakt zijn in het kader van het gaswinningsdossier zijn k€ 35 lager uitgevallen dan begroot. Daarnaast is er een declaratievergoeding ontvangen van k€ 90 die betrekking heeft op de kosten die zijn gemaakt in 2014 en 2015. Deze declaratievergoeding is niet begroot. Voor de jaren 2016 en volgend is de vergoeding wel begroot.	125(V)
<i>Schade voormalig stationsgebouw Leens (kosten / opbrengsten) - incidenteel</i> Het voordeel is een combinatie van uitgaven en een uitkering voor schade aan gebouwen als gevolg van bevingen.	10(V)
Product Grondexploitatie <i>Kapitaallasten grondbedrijf - incidenteel</i> Voor kapitaallasten (rentelasten over de boekwaardes van gronden in en buiten exploitatie) was een kostenpost begroot van ca. k€ 105. In werkelijkheid vallen de kapitaalkosten lager uit, hetgeen een voordeel genereert van k€ 37. Dit voordeel ontstaat enerzijds doordat de werkelijke rente lager is dan de geraamde rente. Anderzijds heeft er ten laste van de jaarrekening 2014 een afwaardering plaatsgevonden van twee landbouwpercelen en is de exploitatie van het winkelcentrum afgesloten. Het totaal aan boekwaardes is hierdoor met ca. k€ 700 afgenomen. Hetgeen wederom heeft geleid tot lagere kapitaallasten.	37(V)
<i>Storting in voorziening Trekweg te Ulrum - incidenteel</i> De exploitatieopzet Trekweg te Ulrum geeft op termijn een tekort van k€ 380. Conform de voorschriften wordt hiervoor een voorziening getroffen.	380(N)
<i>Afwaardering exploitatieopzet Brugweg te Ulrum - incidenteel</i> In verband met de tegenvallende vraag naar bouw kavels wordt deze exploitatieopzet niet verder in ontwikkeling genomen. De gedane investeringen zijn afgeschreven.	173(N)
<i>Exploitatieopzet Kanaaloever Zuid te Zoutkamp - incidenteel</i> De exploitatieopzet kanaaloever Zuid levert op dit moment een voordeel op. Er is in het verleden teveel verlies genomen op deze exploitatieopzet.	42(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve afwijkingen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€50.	50(V)
Totale verschil jaarrekening en actuele begroting	106(N)

3.11 Algemene dekkingsmiddelen

Inhoud van het beleidsprogramma Algemene dekkingsmiddelen

Dit programma heeft vooral een financieel technisch karakter en wijkt daarmee sterk af van de andere programma's. Er staat een aantal belangrijke gemeentelijke inkomsten- en uitgavenramingen in, zoals algemene uitkering gemeentefonds, algemene belastingen, dividendopbrengsten uit deelnemingen, de financieringsfunctie en de post onvoorzien. Deze baten en lasten zijn niet toe te rekenen aan één van de beleidsprogramma's.

Speerpunten collegeprogramma

Onderwerpen in het collegeprogramma	Terug te vinden in de begroting
Met het vaststellen van de programmabegroting 2014 zijn de kaders voor de financiën vastgesteld.	Doelstelling 1

Overzicht programma

Wat willen we bereiken? / Wat gaan we daarvoor doen! / Wat hebben we bereikt?
Een gemeente die de financiën op orde heeft, tarieven hanteert die kostendekkend zijn, financiële risico's beheerst en zorgt voor adequate investeringsruimte.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan die inkomsten vrij besteden, zolang dat bijdraagt aan het beleid van de gemeenteraad. Naast de uitkering uit het Gemeentefonds gaat het om gemeentebelastingen, deelnemingen/dividend, erfpacht, rente en de verzamelpost 'overige dekkingsmiddelen'. Heffingen die niet vrij besteedbaar zijn, zoals het rioolrecht en de afvalstoffenheffing en de inkomsten uit specifieke uitkeringen zijn als baten opgenomen in de betreffende programma's.

Doelstelling 1	Een sluitende (meerjaren)begroting 2015-2018.				
Maatregel	Het doorvoeren van bezuinigingen zoals opgenomen in de (meerjaren)begroting 2014.				
Prestatie Indicator	De bezuinigingen zoals in de (meerjaren)begroting is opgenomen zijn gerealiseerd.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Start		Voltooid		
Toelichting	De financiële posities en vooruitzichten van onze gemeente zijn zorgelijk. De economische crisis, een lagere uitkering uit het Gemeentefonds en bezuinigingen die het Rijk bij de decentralisaties oplegt, betekenen een forse vermindering van de financiële middelen. Daarnaast is de rol van de overheid de afgelopen jaren sterk veranderd. Dit leidt tot een andere manier van werken die de gehele gemeentelijke organisatie aangaat. In het voorjaar 2014 heeft dit geleid tot een nieuwe visie op de organisatie en besturingsconcept met als gevolg een wijziging van de organisatie met ingang van 2014. De effectuering van de organisatiewijziging zal resulteren in een compacte flexibele organisatie en dient een structurele besparing op de personele lasten op te leveren van bijna € 0,8 mln. Voor de gevolgen van de personele organisatiewijziging is een voorziening getroffen van € 2.8 mln. Naast de besparing op de personele lasten zijn er structurele besparende maatregelen genomen op voorzieningen, subsidies en infrastructuur. In 2016 moeten de bezuinigingen gerealiseerd zijn.				
Rapportage	Het realiseren van de bezuinigingen zoals opgenomen in de (meerjaren)begroting 2014 ligt op schema. In het hoofdstuk 'Ontwikkelingen', paragraaf 'stand van zaken bezuinigingen' wordt hierover uitgebreid gerapporteerd.				

Doelstelling 2	Uitgangspunt voor de tarieven is dat deze kostendekkend zijn.				
Maatregel	De kostenverdelingssystematiek wordt aangepast aan de nieuwe organisatie.				
Prestatie Indicator	Nieuwe kostenverdelingssystematiek.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitwerking voorstel	Toepassen op begroting 2016		
Toelichting	In maart 2014 is de memo tariefdifferentiatie aangeboden in de raad. Gelet op de ontwikkelingen bij de gemeente (wijziging organisatie, overgedragen taken aan Omgevingsdienst en Veiligheidsregio en decentralisaties) en de impact van deze ontwikkelingen op de kostenstructuur zal een voorstel worden uitgewerkt voor de te hanteren kostenverdeling die het beste past bij onze gemeente. De effecten van deze gewijzigde kostenverdelingssystematiek op de heffingen (kostendekkende tarieven) en de begroting maken daarvan een belangrijk onderdeel uit.				
Rapportage	In de nieuwe hoofdlijnen vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de methodiek van kostenverdelingssystematiek eenduidig voorgeschreven. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie en door de eenduidige systematiek kan een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.				

In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Verordening Financieel beleid (oktober 2015)
- Controleverordening (oktober 2003)
- Verordening doelmatigheid en doeltreffendheid (oktober 2003)
- Controleprotocol incl. normenkader (september 2015)
- Kadernota (juni 2015)

Algemene uitkering

Gemeenten krijgen hun geld voor een belangrijk deel van de Rijksoverheid. Een groot deel van de inkomsten komt uit het Gemeentefonds. In de besteding van de algemene uitkering is de gemeente vrij al staan er wel wettelijke taken tegenover. Over de besteding hoeft geen verantwoording aan het Rijk te worden afgelegd.

Belastingen

Gemeenten hebben ook eigen inkomsten onder meer uit belastingheffing. De voornaamste belastingopbrengsten komen uit de onroerendezaakbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting. Voor uitgebreide informatie verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen.

In de paragraaf Lokale Heffingen worden ook belastingheffingen genoemd die geen algemene dekkingsmiddelen zijn, zoals de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. De opbrengsten hiervan worden direct verantwoord in het programma Milieu.

Diverse uitkeringen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft; daaronder vallen ook deelnemingen. Deelnemingen zijn die verbonden partijen waarbij de gemeente kapitaal heeft verstrekt (meestal via de storting op aandelen) aan een NV of in een BV. De deelnemingen leveren dividend op.

Onvoorzien

De post onvoorzien kan uitsluitend aangewend worden voor onvoorziene, onvermijdbare en/of onuitstelbare lasten dan wel voor onvoorziene tegenvallende baten.

Wat heeft het gekost?

Bedragen in k€

Specificatie	Realisatie 2014	Begroting Primair 2015	Begroting na wijzigingen 2015	Realisatie 2015	Afwijking begroting - rekening
Algemene uitkering	0	12	12	11	1
Onroerende zaak belastingen	3	27	0	9	-9
Toeristenbelasting	40	5	0	11	-11
Forensenbelasting	0	3	0	9	-9
Deelnemingen	278	86	396	385	11
Overige alg. dekkingsmiddelen	341	233	268	325	-57
Saldo kostenplaatsen	1.583	0	277	286	-9
Onvoorzien	0	25	3	0	3
Totaal lasten	2.245	391	956	1.036	-80
Algemene uitkering	12.846	18.975	18.616	18.755	-139
Onroerende zaak belastingen	2.231	2.444	2.444	2.465	-21
Toeristenbelasting	292	295	295	285	10
Forensenbelasting	166	174	174	184	-10
Deelnemingen	560	602	1.234	1.284	-50
Overige alg. dekkingsmiddelen	631	0	0	81	-81
Saldo kostenplaatsen	0	0	0	456	-456
Totaal baten	16.726	22.490	22.763	23.510	-747
Saldo baten en lasten	-14.481	-22.099	-21.807	-22.474	667
Mutaties Reserves	-3.048	-204	-1.903	-1.882	-21
Resultaat	-17.529	-22.303	-23.710	-24.356	646

Verklaring van verschillen

bedragen in k €

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Teruggave BTW 2008-2013 - incidenteel Als gevolg van rechtelijke uitspraken is over de periode 2008-2013 een toekenning van teruggave BTW ontvangen vanuit het BTW compensatiefonds. Het betreft o.a. kosten inzake sociale dienstverlening die als compensabel zijn aangemerkt. Het bedrag is inclusief de berekende rente (k€75).	469(V)
Algemene uitkering - incidenteel De algemene uitkering komt iets hoger uit dan begroot (0,75%).	140(V)
Onroerende zaak belastingen - incidenteel Er zijn meer bouwwerken gereed gemeld die vervolgens in de belastingheffing zijn meegenomen.	21(V)

Grootste afwijkingen (N) = nadelig t.o.v. actuele begroting (V) = voordelig t.o.v. actuele begroting	Afwijking
Toeristenbelasting - incidenteel Een deel van de belastingopbrengsten is gebaseerd op voorlopige aanslagen. Er kan nog geen inschatting worden gemaakt van de gevolgen van de definitieve aangiften. De definitieve aangiften worden verantwoord in het volgende dienstjaar.	10(N)
Forensenbelasting - structureel Er zijn meer woningen in de forensenbelasting opgenomen.	9(V)
Verminderings belastingen - structureel (k€25) De verminderingen op de lokale belastingen (OZB-, forensen- en toeristenbelasting) uit voorgaande jaren en de kosten van advisering inzake bezwaarschriften zijn niet begroot. In de eerstvolgende begroting worden deze kosten alsnog structureel opgenomen.	29(N)
Deelneming - incidenteel Er is meer dividend ontvangen van de deelnemingen dan begroot (voornamelijk van Enexis)	26(V)
Voorzieningen dubieuze debiteuren - incidenteel Op basis van risico inschatting is een extra storting gedaan in de voorzieningen dubieuze (belasting)debiteuren.	40(N)
Resultaat uit debiteurenbeheer - incidenteel Door de inzet van deurwaarders zijn per saldo deze opbrengsten gegenereerd.	55(V)
Onvoorzien - incidenteel Op het post onvoorzien van 2015 is voor een bedrag van k€22 aanspraak gemaakt voor het onderzoek locatiekeuze AZC.	3(V)
Overig Diverse kleine positieve en negatieve verschillen zorgen gezamenlijk voor een voordelig verschil van k€ 24.	24(V)
Totaal verschil jaarrekening en actuele begroting	668(V)

4 Paragrafen

Theeschenkerij Pieterburen

4.1 Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft een overzicht van de diverse lokale heffingen op hoofdlijnen. Hiermee ontstaat inzicht in de lokale lastendruk. Tevens wordt weergegeven welk beleid de gemeente in het begrotingsjaar heeft gevoerd ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijtschelding hiervan.

Overzicht van de lokale heffingen

Tabel 1. Opbrengst van de lokale belastingen en heffingen

bedragen x k €

	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
OZB eigenaar woningen	1.115	1.207	1.227
OZB eigenaar niet-woningen	658	719	732
OZB gebruiker niet-woningen	458	508	506
Totaal OZB	2.231	2.444	2.465
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	1.383	1.275	1.270
Rioolheffing	1.804	1.825	1.830
Toeristenbelasting	252	295	285
Forensenbelasting	166	174	184
Leges omgevingsvergunning ¹⁾	144	253	277
Leges burgerzaken	161	141	166
Leges lijkbezorgingsrechten	163	141	147
Overige heffingen (marktgelde)	4	7	3
Totaal	6.308	6.555	6.627

¹⁾ de opbrengsten leges omgevingsvergunningen zijn aangepast bij de vaststelling van de bestuursrapportage 2015.

Ontwikkelingen van de lokale lasten

In de vergadering van 25 november 2014 heeft de raad de beleidsnotitie belastingen en WOZ 2015-2018 vastgesteld. Hiermee heeft de raad aangegeven welke belastingsoorten en de wijze van heffing voor de komende vier jaren van kracht zijn. De jaarlijkse tarieven worden door de raad vastgesteld bij de belastingverordeningen in december van het kalenderjaar.

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn veruit de belangrijkste gemeentelijke belastingen. De inkomsten uit de OZB zijn niet specifiek gekoppeld aan bepaalde tegenprestaties en mogen algemeen worden ingezet. De OZB-heffing is gebaseerd op de zgn. WOZ-waarde. Dat is de waarde zoals vastgesteld in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Er zijn 3 onroerendezaakbelastingen:

1. een belasting geheven van de eigenaren van woningen;
2. een belasting geheven van de eigenaren van niet-woningen;
3. een belasting geheven van de gebruiker van niet-woningen.

Het OZB-tarief is een percentage van de WOZ-waarde. Elk van de 3 onroerendezaakbelastingen kent een eigen percentage/tarief.

In de meerjarenbegroting 2014-2017 was voor 2015 opgenomen dat de OZB opbrengsten stijgen met 9%, exclusief inflatiecorrectie (inflatie 2015 = 1%). Dit komt neer op een begrote opbrengst van € 2,444 mln. De werkelijke opbrengst komt uit op € 2,465 mln. Dit wordt veroorzaakt doordat de opgelegde kohieren 2015 iets hoger zijn dan de ramingen zoals opgenomen in de programmabegroting.

Tabel 2. Tarieven onroerendezaakbelasting (in percentage van de WOZ waarde)

Omschrijving	2014	2015
OZB eigenaar woningen	0,1569%	0,1781%
OZB eigenaar niet-woningen	0,2498%	0,2836%
OZB gebruiker niet-woningen	0,2070%	0,2349%

Afvalstoffenheffing en reinigingsheffing

Tabel 3. afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Begroting 2015	Rekening 2015
Lasten	1.197.642	1.222.988
Btw-toerekening	201.793	217.890
Lasten totaal	1.399.435	1.440.878
Baten (heffingen en andere opbrengsten)	-1.408.208	-1.444.792
Verschil	-8.773	-3.914
Mutatie voorziening=last	8.773	3.914

Tabel 4. rioolheffingen

Rioolrechten	Begroting 2015	Rekening 2015
Lasten	1.601.850	1.641.095
Btw-toerekening	pm	pm
Lasten totaal	1.601.850	1.641.095
Baten (heffingen en andere opbrengsten)	-1.809.572	-1.829.803
Verschil	-207.722	-188.709
Mutatie reserve (na bestemming resultaat)	207.722	188.709

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing gebaseerd op [artikel 15.33](#) Wet milieubeheer. Zij dient ter bestrijding van de gemeentelijke kosten van het beheer van de huishoudelijke afvalstoffen. Belastingplichtig zijn de gebruikers van percelen ten aanzien waarvan de gemeente een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft. De gemeente kan heffen als gebruik wordt gemaakt van het perceel en zij haar inzamelplicht ten aanzien van dat perceel nakomt.

De gemeente kan geen afvalstoffenheffing heffen voor de inzameling van bedrijfsafvalstoffen, ook al kunnen deze qua samenstelling vergelijkbaar zijn met huishoudelijke afvalstoffen. Hiervoor kan de gemeente een reinigingsrecht heffen. Met ingang van 1 juli 2014 draagt Omrin uit Leeuwarden zorg voor de inzameling. Het aantal aanleveringen wordt geregistreerd. Het verschil tussen afvalstoffenheffing en reinigingsheffing is dat bij reinigingsrechten BTW wordt geheven over de verleende dienst. Het tarief van het vastrecht is voor 2015 € 151,80.

Bijdrage stichting Nedvang

Nedvang ondersteunt de gemeenten met het scheiden van afval. Het afval wordt onderverdeeld in glas, oud papier en kunststof. In verband met het gescheiden aanleveren is de verwerking van het restant afval goedkoper. De lagere prijs van de afvalverwerking komt tot uitdrukking via de uitkering "Nedvang". Op 22 juli 2014 is besloten de bijdrage die wordt ontvangen van de stichting Nedvang ter grootte van k€ 100 per jaar in mindering te brengen op het variabele tarief van de afvalstoffenheffing, waardoor het tarief wordt verlaagd.

In het voorstel van de tarieven (raad december 2015) is aangegeven hoe de bijdrage van Nedvang wordt verdeeld over tarieven van de 'grijze en groene container' en die van de ondergrondse container. Dit heeft tot gevolg dat de tarieven zijn verlaagd met 7,3%.

Voor het variabel deel (het aanbieden van de containers) gelden de onderstaande tarieven:

Tabel 5. Tarieven afvalstoffenheffing per huishouden

bedragen in €				
Omschrijving	Formaat	2014	2015	Stijging
Container grijs	Groot (240 ltr)	5,63	5,22	-7,3%
	Klein (140 ltr)	3,62	3,36	-7,3%
Container groen (GFT)	Groot (240 ltr)	4,48	4,16	-7,3%
	Klein (140 ltr)	2,85	2,65	-7,3%
Een inworp in ondergrondse container		1,27	1,18	-7,3%

Rioolheffing

De rioolheffing is een heffing waarmee de gemeente de kosten dekt die zij maakt voor de inzameling, afvoer en zuivering van het huishoudelijk afvalwater en het bedrijfsafvalwater, en voor de inzameling en afvoer van het hemelwater. De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar of zakelijk gerechtigde van een object dat direct of indirect is aangesloten op het gemeentelijke rioleringsstelsel. De gemeente hanteert een vast bedrag per perceel.

Op 26 november 2013 is het Afvalwaterbeleidsplan 2015-2018 vastgesteld (dit plan is in samenwerking met de gemeenten Bedum, Winsum en Eemsum en het Waterschap Noorderzijlvest tot stand gekomen. Het Afvalwaterbeleidsplan bevat een nieuwe kijk op afvalwater en fungeert als (wettelijk verplicht) gemeentelijk rioleringsplan.

Tabel 6. Tarieven rioolheffing

bedragen in €			
Omschrijving	2014	2015	Stijging
Eigenaren (per object)	364	367,20	1%

Toeristenbelasting

In de kadernota 2015-2018 is de opbrengst van de toeristenbelasting 2015 verlaagd met k€90 naar een te verwachten opbrengst van k€295. Dit houdt in dat het tarief voor 2015 niet is verhoogd. De werkelijke opbrengsten komen uit op k€285. Een deel van de belastingopbrengsten is gebaseerd op voorlopige aanslagen. Er kan nog geen inschatting worden gemaakt van de gevolgen van de definitieve aangiften. De definitieve aangiften worden verantwoord in het volgend dienstjaar.

Sinds 2013 is er een gedifferentieerd tarief. De toeristenbelasting wordt geheven naar een tarief per persoon per overnachting. De tarieven zijn € 1,15 voor een overnachting op een camping en € 1,50 voor een overnachting in andere gelegenheden (hotels, pensions, B&B's, etc.).

Forensenbelasting

De forensenbelasting is een algemene belasting. Belastingplichtig zijn natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, er meer dan negentig keer nachtverblijf houden of die er op meer dan negentig dagen voor zichzelf of voor hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. De gemeente ontvangt voor deze mensen geen bijdrage vanuit het Gemeentefonds, maar deze mensen maken wel gebruik van gemeentelijke voorzieningen. In de meerjarenbegroting 2014-2017 is een constant bedrag aan opbrengst geraamd. In 2015 zijn meer belastingplichtigen in de heffing betrokken wat heeft geleid tot hogere belastinginkomsten.

Kwijtschelding (van toepassing op afvalstoffenheffing)

Er wordt een kwijtscheldingsbeleid gehanteerd voor bewoners met een laag inkomen die bovendien geen vermogen hebben. De kwijtscheldingsregeling is gebonden aan landelijke normen. Op basis van de betalingscapaciteit van bewoners (de betalingscapaciteit wordt bepaald aan de hand van onder andere het vermogen en het inkomen) berekenen we of bewoners in aanmerking komen voor de kwijtscheldingsregeling. Op basis van de (technische) berekening wordt wel of geen kwijtschelding verleend. De gemeente werkt bij de kwijtschelding samen met het waterschap via het "Hefpunt voor belastingen van waterschappen en gemeenten".

Als er een kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen wordt aangevraagd dan wordt dit ook gedaan voor de waterschapsheffingen. De burger hoeft dus maar één formulier in te vullen dat geldt voor twee instanties. De gemeente maakt gebruik van een geautomatiseerde kwijtscheldingstoets via het Inlichtingenbureau. Dit instituut functioneert onder de paraplu van de VNG. Het instituut heeft toegang tot gegevens van de Rijksbelastingdienst, de Rijks Dienst Wegverkeer, uitkeringsinstanties etc. Dit betekent dat iemand die recht heeft op kwijtschelding dat mogelijk ook heeft in een volgend belastingjaar. Niet ieder jaar hoeft dan opnieuw een aanvraagformulier te worden ingevuld. Natuurlijk kan er als er geen geautomatiseerde kwijtscheldingsverzoek is verleend altijd een kwijtscheldingsverzoek worden ingediend. Kwijtschelding is in de gemeente De Marne mogelijk voor de volgende heffingen: afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (vast- en variabel recht). Aan het kwijt te schelden bedrag is een maximum verbonden. De overige gemeentelijke belastingen en/of heffingen komen niet voor kwijtschelding in aanmerking.

In 2015 zijn via het Inlichtingenbureau 139 (geautomatiseerd) kwijtscheldingen verleend. Er zijn 50 burgers door het inlichtingenbureau afgewezen. De afwijzingen hadden te maken met voertuigbezit en vermogens- of inkomstennorm overschrijding. Daarnaast hebben 91 burgers via de reguliere weg een kwijtscheldingsverzoek ingediend. Er is een daling in het bedrag van de kwijtschelding. Dit wordt veroorzaakt omdat het tarief van de afvalstoffenheffing en laten ledigen van de containers is verlaagd.

Tabel 7. Kwijtgescholden bedragen

Omschrijving	2014	2015	Daling in %
Afvalstoffenheffing	€ 54.781	€ 52.914	3,40%
Reinigingsrechten	€ 198	€ 184	7,07%
Totaal	€ 54.979	€ 53.098	

Leges

Leges worden ook wel retributies genoemd. Een retributie wil zeggen een betaling aan de gemeente waar een individuele aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente tegenover staat. Het gaat om een bedrag dat betaald moet worden aan de gemeente voor het gebruik van onze diensten of producten. De leges worden geheven van de aanvrager van de dienst dan wel van degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Omgevingsvergunning

Voor het in behandeling nemen van een omgevingsvergunning worden leges geheven. Voor het grootste deel betreft dit leges vanwege bouwactiviteiten. Daarnaast worden leges geheven voor aanlegactiviteiten, planologisch strijdig gebruik en capaciteiten.

Sinds enkele jaren mogen er geen leges meer worden geheven voor sloopactiviteiten. De vergunningplicht hiervoor is afgeschaft en omgezet naar een meldingsplicht.

De legesopbrengst wordt sterk bepaald door het aantal bouwwerken dat wordt gerealiseerd en de grootte van deze bouwwerken.

Burgerzaken

De tarieven zijn in 2015 met 1 % verhoogd, met uitzondering van de tarieven die door het Rijk worden vastgesteld. De tarieven voor paspoorten, verklaringen omtrent het gedrag en rijbewijzen worden vastgesteld op basis van de door het Rijk berekende bedragen, omdat er in deze gevallen afdracht aan respectievelijk het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Veiligheid en Justitie en de Rijksdienst voor het Wegverkeer plaatsvindt.

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 1%.

Overige heffingen

De tarieven zijn verhoogd met de inflatiecorrectie van 1%.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf bestaat uit twee delen. Het eerste deel is bedoeld om een beter zicht te bieden in het weerstandsvermogen van de gemeente in relatie tot de risico's. Met deze informatie is een betere beoordeling van de financiële positie mogelijk.

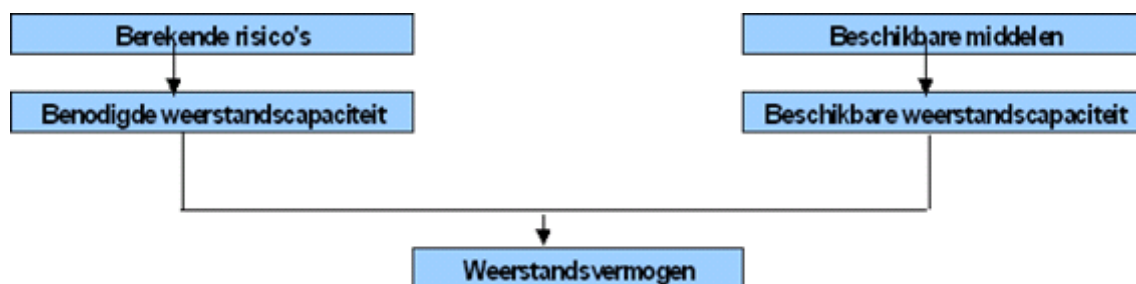
In tweede deel worden een aantal financiële kengetallen omtrent risicobeheersing weergegeven.

Met weerstandsvermogen wordt het totaal aan direct beschikbare middelen bedoeld waarmee niet begrote en niet verzekerde financiële risico's kunnen worden opgevangen. Een goed inzicht in het weerstandsvermogen is essentieel bij het beoordelen van de financiële positie van een gemeente.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit, zijnde middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten en niet verzekerde financiële risico's te dekken;
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie.

Schematisch:

Relatie tussen begroting, voorziening en weerstandsvermogen

Afhankelijk van het risicoprofiel, op basis van omvang en waarschijnlijkheid, dient een kostenpost naar afnemende waarschijnlijkheid te worden opgenomen in de begroting, of er dient daarvoor een voorziening te worden getroffen of de post dient in het weerstandsvermogen te worden opgenomen.

Berekening weerstandsvermogen

Tabel beoordeling weerstandsvermogen

Waardering	Ratioweerstandsvermogen	Betekenis
A	$>2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Tabel ratio weerstandsvermogen

bedragen in k€

Weerstandsvermogen		Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Benodigde weerstandscapaciteit	a	2.104	2.534	2.152
Beschikbare weerstandscapaciteit	b	6.924	5.428	5.116
Ratio weerstandsvermogen	b/a	3,29	2,14	2,38
Weerstandsvermogen	b-a	4.820	2.894	2.964

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door:

- de verwachte impact van de aanwezige risico's;
- de gewenste mate van zekerheid dat de risico's kunnen worden opgevangen;
- de mate waarin de risico's al op andere wijze zijn afgedekt.

Een risico is een onzekere toekomstige gebeurtenis die het realiseren van doelstellingen (negatief) beïnvloedt. (risico = kans van optreden x impact/schade).

De risico's zijn geïnventariseerd en vervolgens is een schatting gemaakt van de omvang en kans van optreden. De weging van het risico met de kans van optreden leidt tot het geschatte risicobedrag. Risico's met structurele effecten worden dubbel geteld. Dat betekent dat bij voldoende middelen de structurele risico's gedurende twee jaar kunnen worden opgevangen.

De kans dat alle risico's zich tegelijkertijd daadwerkelijk voordoen is klein. Daarom wordt het totaal gecorrigeerd met een waarschijnlijkheidsfactor van 90%.

Risico's die meegenomen worden in de berekening betreffen incidentele gebeurtenissen die niet of zeer moeilijk zijn te beïnvloeden met beleid. Indien sprake is van rijks bezuinigingen dient dit te leiden tot beleidsaanpassingen en niet tot beslaglegging via de weerstandscapaciteit.

bedragen in k€

Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)							
Nr.		rekening 2014		begroting 2015		rekening 2015	
		I	S	I	S	I	S
1	Algemene uitkering gemeentefonds	250	0	250	0	250	0
2	BTW compensatiefonds	115	15	115	15	115	15
3	Lening Essent	0	200	200	0	200	0
4	Renterisico	0	50	0	50	0	50
5	Kwetsbaarheid personeelsformatie	150	0	150	0	150	0
6	Beperkt zicht op samenw./uitbesteding	25	0	25	0	25	0
7	Groenonderhoud					0	15
8	Civiele kunstwerken	40	0	16	0	46	0
9	Openbare verlichting	28	0	32	0	65	0
10	Onderhoud wegen en bermen	150	0	196	0	150	0
11	Uitvoering wet BUIG	0	153	0	110	0	152
12	Uitvoering WSW	0	75	0	75	0	75
13	Jeugdzorg	150	0	0	150	0	133
14	WMO uitkeringen	150	0	0	250	0	180
15	Programma Krimp & Leefbaarheid	0	0	0	0	0	0
16	Grondexploitatie (vervallen)	159	0	244	0	102	0
17	PROloog	135	0	0	0	50	0
-	Speeltuinen (vervallen)	0	0	10	0	0	0
-	Gevolgen organisatiewijziging (vervallen)	0	0	278	0	0	0
	Totaal	1.352	493	1.516	650	1.152	620
	Structureel maal factor 2		986		1.300		1.240
	Waarschijnlijkheidsfactor 90%	1.217	887	1.364	1.170	1.036	1.116
	Benodigde weerstandscapaciteit	2.104		2.534		2.152	

I = Incidenteel, S = Structureel

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Die beschikbare middelen zijn:

- Algemene Reserve;
- bestemmingsreserve als de bestemming kan worden gewijzigd;
- de post onvoorzien;
- stille reserves;
- onbenutte belastingcapaciteit.

Voorzieningen maken geen deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit omdat sprake is van al aangegane verplichtingen dan wel van risico's met een hoge mate van waarschijnlijkheid. De gemeente heeft enkele bezittingen die niet of voor een lagere waarde op de balans staan. Het gaat om gronden en landerijen, gebouwen en aandelenbezit. Bij afstoting van deze bezittingen kan een voordeel ontstaan, doch verkoop is niet altijd mogelijk. Aandelen zijn beperkt verhandelbaar, de meeste gebouwen zijn nodig voor de taakuitoefening en gronden en landerijen zijn uit strategisch oogpunt aangekocht en zijn onderdeel van de grondexploitaties. De stille reserves zijn daarom niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit. De onbenutte belastingcapaciteit is als pm-post aangemerkt.

bedragen x k€

Beschikbare weerstandscapaciteit			
(bedragen x 1.000 euro)	rekening 2014	begroting 2015	rekening 2015
Algemene reserve	4.551	3.251	3.115
Bestemmingsreserves	2.323	2.127	1.951
Totaal reserves	6.874	5.378	5.066
Post onvoorzien (2 x 25)	50	50	50
Stille reserves	pm	pm	pm
Onbenutte belastingcapaciteit	pm	pm	pm
Beschikbare weerstandscapaciteit	6.924	5.428	5.116

Financiële kengetallen met betrekking tot risicobeheersing

Financiële kengetallen	Realisatie 2014	Begroting 2015	Realisatie 2015	Norm / Categorie
Weerstandvermogen				
Ratio weerstandscapaciteit	3,29	2,14	2,38	≥ 1,0
Ratio weerstandscapaciteit (exclusief bestemmingsreserves)	1,50	1,64	1,62	≥ 1,0
Overige				
Netto schuldquote (incl. doorgeleende gelden)	93,9%	96,3%	81,3%	A
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	81,0%	81,7%	70,1%	A
Solvabiliteitsratio	16,1%	14,0%	16,0%	C
Grondexploitatie	6,5%	6,1%	3,4%	A
Structurele exploitatieruimte	13,2%	2,9%	0,5%	A
Belastingcapaciteit	107,2%	107,6%	107,6%	C

Financiële kengetallen (waarden)	Categorie A	Categorie B	Categorie C
<i>Overige</i>			
Netto schuldquote (incl. doorgeleende gelden)	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	>0%	>0%	<0%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Het financiële beeld dat uit de kengetallen naar voren komt is belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De signaleringswaarden zoals hierboven in de tabel aangegeven zijn afgeleid uit de stresstest voor 100.000+ gemeenten. Er is gekozen voor indeling in drie categorieën (A, B of C), zonder hieraan een kwalificatie/normering te verbinden. Dit vanwege het argument dat de kengetallen in samenhang moeten worden gezien en een oordeel per kengetal niet gepast zou zijn. Wel kan worden gesteld dat Categorie A het minst risicovol is en Categorie C het meest risicovol.

Weerstandsvermogen

Met weerstandsvermogen wordt het totaal aan direct beschikbare middelen bedoeld waarmee niet begrote en niet verzekerde financiële risico's kunnen worden opgevangen. Een ratio van > 1,0 geeft aan dat beschikbare reserves voldoende zijn om de aanwezige risico's te kunnen opvangen.

Ratio weerstandscapaciteit

De ratio weerstandscapaciteit geeft de verhouding aan van de beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van de aanwezige risico's en de eventueel te verwachten financiële impact. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene- en bestemmingsreserves en de post onvoorzien. De ratio 2,38 kan worden gekwalificeerd als ruim voldoende.

Ratio weerstandscapaciteit (exclusief bestemmingsreserves)

Bij deze ratio wordt geen rekening gehouden met de beschikbare bestemmingsreserves. De ratio 1,62 kan worden gekwalificeerd als voldoende.

Overig

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. De ratio geeft aan dat onze gemeente een groot deel van haar bezit heeft gefinancierd met schulden. Ondanks het financieren met schulden kan de gemeente aan haar verplichtingen voldoen.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in onze gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting.

Risico's

Hieronder worden de risico's weergegeven en toegelicht.

Naam	1. Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
Programma	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
Omschrijving	De gemeente is financieel sterk afhankelijk van de rijksbijdrage uit het Gemeentefonds. De omvang is gekoppeld aan de groei van de Rijksbegroting. Financiële afwijkingen zijn daarom mogelijk.
Risico (in €)	k€ 500
Kans	50%
Jaar van signalering	nb
Beheersmaatregel	De raming van de Algemene uitkering dient realistisch te zijn en is gebaseerd op de circulaire en bijbehorende rekenmodellen die het Rijk verstrekt.

Naam	2. btw-compensatiefonds
Programma	Overig
Omschrijving	De gemeente kan voor een groot aantal activiteiten de btw terugkrijgen uit het btw-compensatiefonds (BCF), mits wordt voldaan aan de daarvoor gestelde eisen. Zo zijn investeringen in de gemeentelijke openbare ruimte in principe btw-compensabel. In enkele gevallen pleegt de gemeente samen met andere (overheids)organisaties investeringen in de openbare ruimte die niet onder het BCF vallen. Het risico bestaat dat daarmee mogelijk niet (geheel) wordt voldaan aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor btw-compensatie.
Risico (in €)	Elk jaar wordt ca. € 1,5 miljoen gedeclareerd bij het BCF. Het risico van gedeclareerde, maar niet compensabele btw wordt ingeschat op 2%, k € 30 per jaar. Het incidentele risico op projecten en ontwikkelingen wordt ingeschat op k€ 230.
Kans	50%
Jaar van signalering	nb
Beheersmaatregel	Geen

Naam	3. Lening Essent
Programma	Overig
Omschrijving	Een deel van de verkoop van de aandelen Essent is ontvangen in de vorm van een achtergestelde lening. Onzeker is in hoeverre deze wordt afgelost.
Risico (in €)	De huidige boekwaarde van de oorspronkelijke lening van € 1,7 miljoen is € 0,8 miljoen. Op achtergesteld uitgezet geld moet een geldgever rekening houden met de mogelijkheid van niet voldoen aan de verplichtingen. Wij schatten dit in op maximaal 25%.
Kans	25%
Jaar van signalering	2009
Beheersmaatregel	Geen

Naam	4. Renterisico
Programma	Overig
Omschrijving	De gecalculeerde rente is gebaseerd op de verwachte renteontwikkelingen. De werkelijke rente kan hoger of lager uitvallen.
Risico (in €)	1% afwijking betekent een afwijking van k€ 200.
Kans	25%
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Geen

Naam	5. Kwetsbaarheid personeelsformatie
Programma	Overig
Omschrijving	Onze organisatie is klein en per beleidsveld is er meestal sprake van één of twee ambtenaren die breed inzetbaar moeten zijn en (mede daardoor) niet altijd de gedetailleerde specialistische kennis (kunnen) hebben. De ontwikkelingen vanuit de landelijke overheid betreffende bijv. de jeugdzorg maakt deze problematiek nog groter. Er is niet altijd achtervang en bij uitbreiding van taken, ziekte of vertrek kunnen werkzaamheden stagneren. Inhuur van externe capaciteit leidt tot hogere kosten. De kwetsbaarheid kan ook gelden voor samenwerkingsverbanden, zoals P&O, ICT en Sociale Zaken en Werk.
Risico	Deze kwetsbaarheid blijft ook in 2016 bestaan ondanks intensievere samenwerking met andere gemeenten. In voorkomende gevallen zal er noodgedwongen externe inzet moeten worden geregeld. Daarvoor wordt het inhuurbudget ingezet.
Kans	PM
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Beheersing begint bij de directie. Zij moet goed zicht hebben op toekomstige personele knelpunten en bestaande knelpunten oplossen. Dit kan bereikt worden door voortdurend in 'gesprek' te zijn met de medewerkers maar ook door ontwikkelingen in te schatten en daar op te anticiperen. Vroegtijdig signaleren voorkomt uitval van medewerkers en vroegtijdig anticiperen op ontwikkelingen voorkomt 'gaten' in de formatie. Daarmee kan een substantiële bijdrage worden geleverd aan een vermindering van de kwetsbaarheid.

Naam	6. Beperkt zicht op samenwerking en uitbesteding
Programma	Overig
Omschrijving	Meer taken zijn uitbesteed aan samenwerkingsverbanden of aan derden. Hoewel de competentieontwikkeling van de medewerkers daarbij moet aansluiten, ontbreekt het mogelijk aan capaciteit en kwaliteit om hier goed sturing aan te geven en te controleren op de gemaakte afspraken.
Risico (in €)	Bij het maken van afspraken in samenwerkingsverbanden en bij uitbesteding is nadrukkelijk aandacht voor een goede beschrijving van de te behalen resultaten en de borging van sturing en controle op de realisatie daarvan. Het risico wordt geschat op k€ 100.
Kans	25%
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Kwartaalrapportage in de P&C-cyclus

Naam	7. Groenonderhoud
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	Er zijn 20.000 bomen. Een groot aantal daarvan staan langs wegen, voetpaden en begraafplaatsen. Door de bezuiniging is er een achterstand ontstaan in het onderhoud van deze bomen waardoor er een veiligheidsrisico ontstaat.
Risico (in €)	k€ 75
Kans	20%
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Situaties monitoren en beheerplannen herijken op bestaande risico's en budgetten.

Naam	8. Civiele kunstwerken
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	Er zijn 59 bruggen. Daarnaast is er in onze gemeente 9.301 m1 beschoeiing, 275 m1 kademuren en 23 steigers. Er zijn te weinig middelen voor onderhoud. Het niet uitvoeren van onderhoud brengt risico's en gevolgschade met zich mee.
Risico (in €)	k€ 130
Kans	35%
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Situaties monitoren, voldoende middelen beschikbaar stellen en schades herstellen.

Naam	9. Openbare Verlichting
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	Voor de technische levensduur van lichtmasten wordt een leeftijd aangehouden van 40 jaar. 363 lichtmasten zijn ouder dan 40 jaar en dienen binnen 5 jaar te worden vervangen.
Risico (in €)	Vervangen van ca. 363 lichtmasten k € 430 (geschat)
Kans	15%
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Gevaarlijke situaties monitoren en waar nodig lichtmasten vervangen. Voldoende middelen gebruiken voor vervanging.

Naam	10. Onderhoud wegen en bermen
Programma	Verkeer en vervoer
Omschrijving	<p><i>Wegen:</i></p> <p>Werkzaamheden voor herstel van een te zwakke constructie en/of afvoer van een teerhoudend asfalt zijn geen klein of groot onderhoud en vallen daarom buiten het bestek wegen. Het herstel/afvoer brengt bij optreden extra kosten met zich mee.</p> <p><i>Bermen:</i></p> <p>Veel bermen in onze gemeente liggen te laag of te hoog. Hierdoor is de afwatering onvoldoende. Daarnaast wordt door breed verkeer veel door de bermen gereden waardoor kuilen ontstaan. Het vergt extra investeringen om dit op te lossen.</p>
Risico (in €)	Wegen k€ 900 (geschat) en bermen k€ 600 (geschat)
Kans	10%

Naam	10. Onderhoud wegen en bermen
Jaar van signalering	2011
Beheersmaatregel	Elk jaar vindt er een evaluatie plaats van het wegen- en bermenonderhoud. Voldoende middelen beschikbaar stellen en gebreken herstellen.

Naam	11. Uitvoering wet BUIG
Programma	Sociale Zaken en Werk
Omschrijving	Voor de betaalde uitkeringen WWB, WIJ, IOAW, IOAZ en deels BBZ ontvangt de gemeente jaarlijks een budgetfinanciering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In het kader van de overheidsbezuinigingen zal de budgetfinanciering niet gunstiger uitvallen ten opzichte van het jaar 2014. Gelet op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt is anderzijds de verwachting dat de uitgaven in het kader van de wet BUIG niet naar beneden kunnen worden bijgesteld.
Risico (in €)	k€ 303
Kans	50%
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Ook in 2016 is de dienstverlening op het Werkplein Noord-Groningen zodanig afgestemd om de instroom in de uitkering zo laag mogelijk te houden door: hoogwaardige handhaving aan de poort, controle op voorliggende voorzieningen, jongeren zoveel mogelijk terugleiden naar school.

Naam	12. Uitvoering WSW
Programma	Sociale Zaken en Werk
Omschrijving	Met ingang van 2015 wordt de financiering van de WSW en de participatie-activiteiten gezamenlijk gefinancierd uit een deelfonds. Dit deelfonds is een onderdeel van de algemene uitkering 2015. Het Bestuursakkoord van de regering impliceert dat vanaf 2015 minder gelden ter beschikking zullen worden gesteld voor de uitvoering van WSW en participatie-activiteiten. De gelden in het deelfonds bestemd voor de WSW worden doorbetaald aan de WSW- partner (Ability). Gelet op de afname van de budgetfinanciering zullen daardoor ook tekorten ontstaan bij Ability. Deze tekorten dienen door de participerende gemeenten te worden gedragen.
Risico (in €)	k€ 150 (afhankelijk van de exploitatie 2016 e.v. van Ability)
Kans	50 %
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Er vindt een continue afstemming met Ability plaats om de tekorten waarin de gemeente participeert terug te dringen.

Naam	13. Jeugdzorg
Programma	Jeugd
Omschrijving	De decentralisatie van de jeugdzorgtaken naar gemeenten gaat gepaard met een korting van 15% op macroniveau. Deze verrekening gebeurt in de periode van drie jaar. Daarnaast is het budget voor 2015 voor elke gemeente bepaald o.b.v. het huidige zorggebruik. Vanaf 2016 wordt dit bepaald o.b.v. een zogeheten objectief verdeelmodel. Dit houdt in dat elke gemeente een budget per jongere krijgt.

	<p>In de meicirculaire 2015 is bekend geworden dat het budget voor jeugdhulp in 2016 daalt met k€ 533 t.o.v. van 2015. Door de methode van het objectieve verdeelmodel toe te passen daalt het budget stapsgewijs tot een bedrag van € 2.194.430,- in 2018 en verder. Dit is een vermindering van het budget voor jeugdhulp in vergelijking met 2015 van k€ 932.</p> <p>In 2016 en 2017 is besloten om de kosten voor jeugdhulp volledig solidair met alle Groninger gemeenten te verrekenen. Het risico dat er voor De Marne daarom extra kosten zijn, wordt niet groot geacht. Voor 2018 is er nog geen keuze gemaakt in het al dan niet solidair zijn. Het risico in 2018 is daarom groter.</p>
Risico (in €)	k€ 533
Kans (25% 50% 75%)	25%
Jaar van signalering	2014 en 2015
Beheersmaatregel	Opstellen en uitvoeren Beleidsplan Jeugd, uitvoeren Regionaal Transitiearrangement, uitvoering geven aan de raadsbrede motie om samen met andere gemeenten het rijk op te roepen voor het instellen van een overgangsregeling.

Naam	14. WMO uitkeringen
Programma	Maatschappelijke ondersteuning en zorg
Omschrijving	Met ingang van 2015 is een korting toegepast op het Wmo-budget in het gemeentefonds voor de bestaande taken die gemeenten al hadden vóór de decentralisatie (Wmo-oud). Vanwege deze korting is in 2015 een beleidswijziging geweest op de Huishoudelijke Hulp. Er blijft echter een structureel tekort van k€ 200, die we met incidentele middelen opvangen.
Risico (in €)	k€ 200
Kans	90%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	We blijven de kostenontwikkelingen Wmo-oud monitoren en deze zien in samenhang met de budgetten voor de nieuwe Wmo-taken. Deze informatie gebruiken we om ons beleid voor 2017/2018 daar waar nodig aan te passen.

Naam	15. Programma Krimp & Leefbaarheid
Programma	Programma overstijgend.
Omschrijving	We krijgen te maken met een significante vermindering van het aantal inwoners. Bovendien is sprake van vergrijzing en ontgroening. De krimp van de bevolking zal onder andere leiden tot een relatief hoge lastendruk op de bestaande bevolking om bestaande voorzieningen in stand te houden. We anticiperen op deze ontwikkelingen d.m.v. het in 2012 opgestelde Programma Krimp & Leefbaarheid (zie Beheersing).
Risico	<p>Het gevaar (bij niets doen) is dat onze gemeente niet voldoende is ingespeeld op de veranderende omstandigheden. Deze risico's zijn in 2010 in kaart gebracht middels de 'Situatieschets bevolkingskrimp De Marne'. Voor de volledigheid wordt hiernaar verwezen. Enkele risico's zoals genoemd in de Situatieschets zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Fysiek</u>: de krimp, vergrijzing en ontgroening vragen om minder en een ander aanbod van woningen, voorzieningen etc. Het gevaar is dat hier onvoldoende op wordt ingespeeld en de neergang onvoldoende begeleid wordt, waardoor er geen basisniveau aan

	<p>voorzieningen aangeboden kan worden en waardoor de ruimtelijke omgeving in een negatieve spiraal terechtkomt;</p> <p>2. <u>Sociaal</u>: bij verminderende inwonersaantallen neemt het draagvlak voor die zaken die de leefbaarheid bepalen (verenigingen, activiteiten, ontmoeting etc.) sterk af. Men is minder toegerust op de veranderende vraag die door een andere bevolkingssamenstelling ontstaat (bijvoorbeeld meer toegespitst op ouderen);</p> <p>3. <u>Financieel</u>: De organisatie is onvoldoende ingespeeld op een verminderende inkomstenstroom (minder inwoners betekent minder inkomsten uit Gemeentefonds) dan wel op een toenemende kostendruk (o.a. meer kosten ouderen en Wmo etc.).</p>
Kans	Onze gemeente loopt als perifeer gebied voorop als het gaat om krimp, ontgroening en vergrijzing. Op termijn gaan deze ontwikkelingen in 60% van de Nederlandse gemeenten spelen. In verband met het feit dat krimp hoog op de politieke agenda staat, bestaat er de kans om nu al in te spelen op deze ontwikkelingen begeleid door middelen die provincie en rijk bieden.
Jaar van signalering	2009
Beheersmaatregel	Onze gemeente heeft in de afgelopen jaren zich middels het Integraal Beleidskader Krimp en Leefbaarheid (kortweg krimpnota, vastgesteld febr. 2011) en het Woon-en Leefbaarheidsplan De Marne 2012-2021 (vastgesteld december 2011) beleidsmatig voorbereid op de verwachte demografische ontwikkelingen en de daarmee samenhangende gevolgen. De maatregelen uit het Woon-en leefbaarheidsplan De Marne 2012-2021 en de uitwerking daarvan zijn in september 2012 door het college vastgelegd in het Programma Krimp en Leefbaarheid 2012-2021. Daarmee wordt de uitvoering geborgd, toegezien of er binnen de beleidskaders wordt gehandeld, reële ontwikkelingen gesignaleerd en ontbrekende financiering gegenereerd. In 2013 is d.m.v. het vrijkomen van de beschikking van de provincie voor een bijdrage uit de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden en het ISV een deel van de financiering van de plannen mogelijk gemaakt.

Naam	16. Grondexploitaties
Programma	Paragraaf Grondexploitaties.
Omschrijving	Dankzij de afwaardering van grondexploitaties in 2011 en 2015, het verkleinen van de voorraad bouw kavels en de doorgevoerde dalingen van kavel prijzen is het risico de laatste jaren erg afgenomen. In 2010 werd het risico nog berekend op een totale omvang van 1,5 miljoen. Inmiddels is dit met 93 % teruggebracht tot € 102.000,-. Het is nu de verwachting dat de komende jaren het risicoprofiel zich rond dit bedrag zal stabiliseren.
Risico (in €)	k€ 201
Kans (25% 50% 75%)	50% (conform grondnota)
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	Jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties en tussentijdse toetsing van de stand van zaken.

Naam	17. PROloog
Programma	Leefomgeving.
Omschrijving	<p>Om de risico's goed te kunnen beheersen heeft de gemeente eind 2013 de programma- en projectrisico's geïnventariseerd. De resultaten hiervan zijn gerapporteerd in de Inventarisatie programma- en projectrisico's Plan voor Regie en Ruimtelijke Ontwikkeling Lauwersoog (PROLoog) van 20 december 2013. In het rapport heeft Deloitte aanbevelingen gedaan voor de professionalisering van de risicobeheersing.</p> <p>Eind 2014 is een interne controle uitgevoerd naar de wijze waarop de gemeente de aanbevelingen heeft opgevolgd. De bevindingen van deze controle zijn samengevat in de rapportage PROLoog in control, resultaten van intern onderzoek van december 2014. Uit dit rapport blijkt dat de gemeente de aanbevelingen grotendeels heeft geïmplementeerd in de (administratieve) organisatie van het programma.</p> <p>Desalniettemin blijft er een 'restrisico' over.</p>
Risico (in €)	k€ 1.000 (verwachte uitgaven in 2016)
Kans	5%
Jaar van signalering	2015
Beheersmaatregel	<p>Ondanks de preventieve maatregelen die zijn beschreven in het eerder genoemde rapport, blijft er een risico bestaan dat zich afwijkingen van de subsidiebeschikking voordoen. Dan is het voor de gemeente van groot belang om dat tijdig te signaleren, zodat de financiële gevolgen beheersbaar blijven. Daarom heeft de gemeente een aanvullende maatregel genomen, bovenop de aanbevelingen van Deloitte.</p> <p>Om afwijkingen van de subsidiebeschikking tijdig te signaleren, laat de gemeente alle gesubsidieerde projecten eenmaal per jaar controleren door een accountant. Normaal gesproken vindt zo'n accountantscontrole maar een keer plaats, namelijk na afronding van het project.</p> <p>Door de implementatie van deze maatregel wordt dus eens per jaar vastgesteld of er afwijkingen van de subsidiebeschikking zijn geweest. Dit heeft de volgende voordelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bedrag waarover de gemeente risico loopt wordt beperkt tot de uitgaven in het jaar voorafgaande aan de controle in plaats van de uitgaven gedurende het gehele project; • De gemeente kan nog maatregelen treffen om de afwijking te herstellen of om toestemming te vragen voor de afwijking, omdat het project nog niet volledig is afgerond.

Naam	18. Organisatiewijziging (vervallen; nummer 5 in de begroting 2015)
Programma	Overig
Omschrijving	De kosten van het uitvoeren van het plan tot organisatiewijziging kunnen hoger zijn dan begroot.
Risico (in €)	Hoewel de kosten van de organisatiewijziging realistisch zijn begroot, kunnen er zich omstandigheden en/of situaties voordoen die op dit moment nog niet zijn voorzien. Vooralsnog gaan we uit van een bedrag k€ 925, zijnde een derde deel van de omvang van de reorganisatievoorziening.
Kans	30%
Jaar van signalering	2014
Beheersmaatregel	Geen
Rapportage	In januari 2015 is de reductie in de personele formatie, als onderdeel van de organisatiewijziging, afgerond en is de taakstellende bezuiniging gerealiseerd. De kosten van de organisatiewijziging zijn en kunnen gedekt worden uit de voorziening. Derhalve vervalt het risico.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente De Marne heeft een oppervlakte van meer dan 24.000 ha (1 ha = 10.000 m²). Hiervan is 7.212 ha water. Een belangrijk deel van het land oppervlakte kan worden beschouwd als "openbare ruimte". In die openbare ruimte vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken, verplaatsen en recreëren. Voor al die activiteiten bestaat de openbare ruimte uit een aantal kapitaalgoederen. Al deze kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. Daarvan is een zorgvuldig beheer van dit "vermogen" van wezenlijk belang. Dit om slecht wegdek, loszittende stoeptegels, slecht onderhouden gebouwen of lekkende rioolstengingen te voorkomen.

In deze paragraaf wordt ingegaan op welke manier deze kapitaalgoederen worden onderhouden. Het gaat hierbij om de aanleg van instandhouding van wegen, riolering, openbare verlichting, groen, bruggen en beschoeiingen, speelplaatsen, begraafplaatsen en gebouwen. De instandhoudingskosten zijn vertaald in zogenaamde beheerplannen, die door de raad worden vastgesteld.

Tabel omvang te onderhouden areaal

Onderwerp	Karakteristiek	Onderhoud
Gemeente algemeen	oppervlakte totaal	24.031 ha.
Wegen	oppervlakte wegen	124 ha.
	openbare verlichting (masten)	2.835 st
Rioleringen	vrijvervalstelsel	96,7 km.
	overstorten	48 st.
	kolken	5.465 st.
	rioolgemalen	37 st.
	pomp-units	110 st.
	bergbezinkvoorzieningen	3 st.
	persleidingen	33 km.
	individuele behandelingsinstallaties (IBA's)	67 st.
Groen	oppervlakte groen	132 ha
	bermen te maaien	500 km
	taluds te maaien	420 km
	sloten te schonen	206 km
	bomen (binnen en buiten de bebouwde kom)	19.700 st.
Speeltuinen	speeltoestellen	402 st.
	speelplaatsen	26 st.
	trapveldjes	6 st.
Civiele kunstwerken	houten bruggen	35 st.
	betonnen bruggen	20 st.
	stalen bruggen	3 st.
	beweegbare brug (Electra)	1 st.
	beschoeiingen	9.301 m1
	steigers (klein onderhoud)	23 st.
	natuurlijke oevers	3.512 m1
	kademuren	275 m1
Gebouwen	diverse objecten	47 st.

Onderhoud en achterstallig onderhoud

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat inzichtelijk wordt gemaakt welke budgetten noodzakelijk zijn voor het onderhoud van kapitaalgoederen en wat de financiële consequenties zijn van het achterstallig onderhoud (artikel 12, 2^e lid van het BBV). In onderstaande tabel zijn de financiële consequenties opgenomen van het onderhoud en het achterstallig onderhoud.

Plan	Aan- wezig	Vast- gesteld d.d.	Benodigd onderhoud s-budget	Volledig in begroting vertaald	Achterstallig onderhoud	Bedrag achterstallig onderhoud
Wegen en bermen	ja	2015 *	k€ 491	nee	ja	k€ 60
Civiele kunstwerken	ja	2012	k€ 150	nee	nee	nvt
Openbare Verlichting	ja	2015 *	k€ 165	nee	ja	k€ 65
Rioleringen	ja	2013	k€ 737	ja	nee	nvt
Groen	ja	2013	k€ 738	nee	ja	k€ 15
Gebouwen	ja	2010 /2015 **	k€ 130	nee	nee	nvt
Speelvoorzieningen	ja	2013	k€ 46	ja	nee	nvt
Begraafplaatsen	ja	2015 *	k€ 34	ja	nee	nvt

* 2016 geagendeerd voor de raad; Het onderhoud van begraafplaatsen is opgenomen in de beheerplannen van Groen.

** Onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen is van 2010 / onderhoudsplan Integraal huisvestingsplan is van 2015

Toelichting Benodigd onderhoudsbudget

Het benodigd onderhoudsbudget is gebaseerd op kosten voor regulier beheer. Het onderhoud wat nu uitgevoerd wordt is meer en meer risico gestuurd. Hierin moeten nog veel keuzes worden gemaakt. In de komende periode geven we nadere invulling aan risico gestuurd beheer. Het beeld van het achterstallig onderhoud kan dan wijzigen. Tijdens de besprekingen voor het opstellen van de Begroting 2016 is k€ 50 extra beschikbaar gesteld voor onderhoud. Het bedrag van achterstallig onderhoud wordt in 2016 met k€ 50 verlaagd.

Wegen

Relevante beleidsstukken:

- beleidsplan wegen 2015;
- beheerplan wegen 2015.

In 2015 hebben we het areaal conform het beheerplan onderhouden. Jaarlijks wordt over de kwaliteit van de wegen gerapporteerd. De wegen voldoen aan de minimale onderhoudsrichtlijnen van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW). Inmiddels loopt de aanbesteding procedure van het wegenonderhoud 2016-2019.

Civiele Kunstwerken

Relevante beleidsstukken:

- beleidsplan Bruggen;
- beleidsplan Beschoeiingen, kademuren en Steigers.

In 2015 zijn de maatregelen uitgevoerd zoals in de doelstelling beschreven. Over de kwaliteit van de civiele kunstwerken wordt om de twee jaar gerapporteerd.

Openbare verlichting

Relevante beleidsstukken:

- De Marne Duurzaam Verlicht, herijkt 2015 (vastgesteld beleidsplan openbare verlichting 2010-2019).

Dit jaar zijn diverse maatregelen uitgevoerd om het onderhoud aan de openbare verlichting uit te voeren. Over de kwaliteit van het areaal wordt jaarlijks gerapporteerd. De kwaliteit van het areaal wordt steeds beter. Het aantal storingen is zeer laag en het energieverbruik daalt

Rioleringen

Relevante beleidsstukken:

- afvalwaterbeleidsplan (vastgesteld 2013);

Het rioleringsbeleid is vastgelegd in het Afvalwaterbeleidsplan gemeenten Bedum, De Marne, Winsum, Eemsum (BMWE) en waterschap Noorderzijlvest (BMWE/NZV) 2014 t/m 2018). Dit beleidsplan is op 26 november 2013 vastgesteld en loopt tot eind 2018. In het Afvalwaterbeleidsplan BMWE/NZV staan drie thema's centraal.

1. ketenbeheer;
2. samen sterker;
3. maatschappelijke trends.

Het onderhoudsniveau van de riolering is voldoende. Alle bebouwing, die valt onder de gemeentelijke zorgplicht, is aangesloten op de riolering of op een individuele behandelingsinstallatie (IBA). Het vrijvervalstelsel en het gemalen beheer zijn op orde.

Openbare groenvoorziening

Relevante beleidsstukken:

- groenstructuurplan (vastgesteld 2006);
- het handboek Kwaliteit Openbare Ruimte (KOR) (vastgesteld 2008);
- beheerplannen (vastgesteld 2013);
- bomenbeleidsplan (vastgesteld 2014).

Het groenbeleid is vastgesteld in het groenstructuurplan. In de beheerplannen is bepaald welk eindbeeld gewenst is en welke stappen nodig zijn om tot het gewenste eindbeeld te komen. Aan werkvoorzieningsschap Ability is groenonderhoud en eenvoudig snoeiwerk uitbesteed. Het knippen van hagen en groot onderhoud sportvelden is net als het berm- en slootbeheer uitbesteed aan derden. De resterende werkzaamheden zijn door de eigen dienst uitgevoerd. Het behalen van de gestelde kwaliteitsnorm komt meer en meer onder druk te staan door het invullen van andere geprioriteerde werkzaamheden.

Gebouwen

Relevante beleidsstukken:

- meerjarig onderhoudsplan (vastgesteld 2010);
- integraal Huisvestingsplan (schoolgebouwen) (vastgesteld 2013).

Aan de hand van het meerjarig onderhoudsplan worden jaarlijks bedragen voor het onderhouden van de gebouwen in de begroting opgenomen. Het onderhoudsbudget is in diverse programma's opgenomen.

Het onderhoudsniveau van de gemeentelijke gebouwen kan als redelijk tot goed worden gekwalificeerd. Jaarlijks bekijken we in hoeverre panden kunnen worden afgestoten.

Vanaf het jaar 2015 is op een totaal budget van € 170 een bezuiniging opgenomen van € 40. Vooralsnog zal deze bezuiniging worden doorgevoerd door budgetten evenredig te korten.

Vanaf 1 januari 2015 vindt de bekostiging van het buitenonderhoud aan schoolgebouwen voor het primair onderwijs wettelijk plaats door het ministerie van onderwijs en wordt rechtstreeks overgemaakt aan de schoolbesturen. Het groot onderhoud, renovatie en nieuwbouw blijft de verantwoordelijkheid van de gemeente. In 2015 is het (herijkte) Integraal Huisvestingsplan (IHP) vastgesteld, de eerste uitvoeringsstappen van dit plan zijn gezet: de renovatie van De Handpalm in Leens, de realisatie van de Peuterspeelzalen bij de Ichtusschool in Zoutkamp en bij het Hoogholtje in Wehe- Den Hoorn. Voor het GKC Leens, de samenwerkingsschool in Zoutkamp en het Kindcentrum in Eenrum zijn de voorbereidende gesprekken gestart.

Speelvoorzieningen

Relevante beleidsstukken:

- notitie Speelruimte beleid gemeenten De Marne (vastgesteld 2013).

Het beheer en onderhoud van de speeltoestellen ligt bij de speeltuinverenigingen, de scholen of vereniging van dorpsbelangen. Om ze daarin te ondersteunen heeft iedere vereniging of school toegang tot een digitaal logboek. Hierin wordt alles genoteerd wat van belang is voor het beheer en onderhoud van de speeltoestellen. Jaarlijks worden de toestellen gecontroleerd op veiligheid. In het kader van Proloog is er een water/natuurspeelplaats gerealiseerd.

Begraafplaatsen:

Relevante beleidsstukken:

- milieu beleidsplan (vastgesteld 2005);
- verordening begraafplaatsrechten (vastgesteld 2014).

In de gemeente De Marne zijn 11 openbare begraafplaatsen. Het benodigde onderhoud is uitgevoerd. De kwaliteit is goed te noemen. Het is niet gelukt een nieuw digitaal begraafplaatsadministratiesysteem aan te schaffen.

4.4 Financiering

Inleiding

De financieringsparagraaf geeft informatie over het treasurybeleid en de beheersing van de financieringsrisico's. De financieringsparagraaf is samen met het treasurystatuut bij de invoering van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) verplicht gesteld. In de Wet Fido heeft het Rijk regels gesteld hoe gemeenten hun geld en kapitaal beheren. Deze paragraaf dient verder onder meer de algemene ontwikkelingen en de concrete beleidsplannen te bevatten.

Algemene ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen

Het treasurystatuut is op 26 november 2015 opnieuw door het college vastgesteld. Deze actualisatie vond vooral zijn grondslag in de aanpassingen van de Wet Fido als gevolg van het invoeren van schatkistbankieren en de Wet Houdbare overheid financiën (Wet Hof).

De verordening ex artikel 212 Gemeentewet (financiële verordening) is in de raadsvergadering van oktober 2015 opnieuw vastgesteld. Deze verordening is opnieuw geactualiseerd waarbij gebruik gemaakt is van de model financiële verordening die is opgesteld door de VNG.

Marktontwikkelingen

De gemiddelde verwachting van de grootbanken (ABN AMRO, ING, Rabobank, Belfius, Commerzbank) t.a.v. 3 maands Euribor laat zich al volgt samenvatten:

1-1--1	31-12-2014	31-12-2015
0,28%	0,076%	0,13%

Toelichting

De 3-maands Euribor is vanaf 2009 nog steeds historisch laag. Maximaal gebruik maken van financieringsvormen op basis van korte rente (kasgeld, rekening courant), blijft onverminderd aantrekkelijk. (bron: Thésor)

De gemiddelde verwachting van de grootbanken (ABN AMRO, ING, Rabobank, Belfius, Commerzbank)

(10 jaar) laat zich als volgt samenvatten:

1-1-2014	31-12-2014	31-12-2015
2,20%	0,81%	0,96%

Toelichting

De lange rente is ten opzichte van eind 2014 licht gestegen. Op de huidige niveaus lijkt een verdere rentedaling niet de meest voor de hand liggende voorspelling. De banken voorzien op termijn dan ook een gematigd hoger niveau. Het lijkt echter aannemelijk dat als de crisis in Europa verder verdiept, dit met een verdere rentedaling gepaard zal gaan. Per slot van rekening hebben we in 2015 niveaus onder de 0,50% (bron: Thésor).

Risicobeheer

De treasuryfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beheer moet verstandig en bedachtzaam worden uitgevoerd. In de wet Fido zijn normen opgenomen om te voorkomen dat bij herfinanciering van leningen grote schokken optreden in de rentelasten. Doel van de normen is het beperken van de renterisico's. Er wordt onderscheid gemaakt in:

- kasgeldlimiet: limiet voor leningen met een looptijd van maximaal één jaar;
- renterisiconorm: norm voor leningen met een looptijd vanaf één jaar.

De wettelijke normen worden hieronder weergegeven.

Kasgeldlimiet

Bedragen in k€

Omschrijving	Rekening 4e kw 2014	Begroting 2015	1e kw 2015	2e kw 2015	3e kw 2015	4e kw 2015
Toegestane kasgeldlimiet						
In procenten van de grondslag	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
In bedrag	2.366	2.644	2.644	2.644	2.644	2.644
(1) vlottende schuld	2.866		1.101	4.571	2.537	2.500
(2) vlottende middelen	599		10	258	264	1.727
Toets kasgeldlimiet						
Netto vlottende schuld	2.267		1.091	4.313	2.273	773
Toegestane kasgeldlimiet	2.366		2.644	2.644	2.644	2.644
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	99		1.553	-1669	371	1.871

Toelichting kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet wordt een grens gesteld aan de omvang van financieringen met een rente typische korte looptijd van één jaar. Achterliggende gedachte hierbij is het vermijden van te hoge renterisico's. Bij de berekening van de kasgeldlimiet wordt uitgegaan van het begrotingstotaal en is voor de gemeenten de norm vastgesteld op 8,5%. Voor 2015 bedraagt de kasgeldlimiet voor De Marne € 2,6 miljoen (8,5% van € 31,1 miljoen).

Renterisiconorm

Rente risiconorm

bedragen in k€

Omschrijving	Primaire begroting 2015	Actuele begroting 2015	Rekening 2015
Berekening renterisiconorm			
Begroting/rekeningtotaal (1)	31.107	32.968	32.211
Vastgestelde percentage (2)	20%	20%	20%
Renterisiconorm 2015 (3)	6.221	6.594	6.442
Renterisico op vaste schuld (4)	1.906	1.906	1.906
Ruimte (+)	4.315	4.688	4.536

Toelichting renterisiconorm

In enig kalenderjaar mag het renterisico op basis van de Wet Fido niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (primair). Hierbij bestaat het renterisico uit het saldo van de verplichte aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande leningenportefeuille. Voor 2015 bedraagt de renterisiconorm voor De Marne € 6,2 miljoen (20% van € 31,1 miljoen). Uit de tabel blijkt dat de norm voor het renterisico in 2015 niet is overschreden.

Rentepercentages

Omschrijving	Primaire begroting 2015	Actuele begroting 2015	Rekening 2015
Rentepercentage leningen kort	1,10%	1,10%	0,05%
Rentepercentage leningen lang	2,80%	2,80%	0,40%
Rente percentage over bestaande leningen	4,32%	4,32%	4,32%
Rentepercentage bespaarde rente	4,00%	4,00%	4,00%
Rente omslagpercentage	4,00%	4,00%	4,00%

Toelichting rentepercentages

In de begroting 2014 is voor de leningen kort en lang uitgegaan van verschillende tarieven. Kort geld wordt meestal voor de duur van maximaal een jaar aangegaan. Hiervan is gebruik gemaakt. De tarieven die hiervoor betaald zijn liggen omstreeks 0,05% procent (raming is 1,1%). De rentekosten vallen bijna 1% mee. Er is per 31 december 2015 een langlopende lening voor 5 jaar afgesloten tegen een rentevergoeding van 0,4%. Deze lening is afgesloten bij de gemeenten Giessenlanden.

Toelichting bespaarde rente

De gemeente mag volgens de BBV rente over de eigen (interne) financieringsmiddelen rente berekenen. De reden is dat de (interne) financieringsmiddelen dienen als financieringsbron. De financieringsbron betreft het eigen vermogen van de gemeente (algemene- en bestemmingsreserves). Het betreft fictieve rente omdat er door de gemeente geen rente wordt ontvangen en ook geen rente wordt betaald. De berekende rentelast wordt als last meegenomen in de begroting en vervolgens als baat (bij het programma algemene dekkingsmiddelen).

Toelichting renteomslag

Onze gemeente trekt niet voor iedere investering een aparte lening aan, maar financiert het geheel aan investeringen (integrale financiering). Tegenover de totaliteit van de boekwaarden van alle investeringen staan de totaal beschikbare financieringsmiddelen. Deze (externe) financieringsmiddelen hebben verschillende rentepercentages omdat deze middelen op verschillende tijdstippen zijn aangetrokken. In de renteomslag wordt ook de berekende rente over de eigen (interne) financieringsmiddelen verwerkt. Bij integrale financiering door middel van omslagrente worden de kapitaallasten (rente en afschrijving) van investeringen toegerekend aan producten en maken de lasten vervolgens deel uit van de betreffende programma's. Op deze wijze worden de volledige kosten (dus inclusief rentelasten) toegerekend aan een programma en product. De renteomslag is bepaald op 4%.

EMU-Saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort ('overheidstekort') van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). De decentrale overheden leveren een aandeel in het EMU-saldo vandaar dat zij verplicht zijn om hierover te rapporteren. In deze alinea wordt het EMU-saldo weergegeven van de gemeente De Marne.

Bedragen in k€

Omschrijving	2014	2015	2015
	Rekening	Volgens begroting 2015	Rekening
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-2.555	7	127
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.466	2.032	2.379
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	3.486	5	452
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-1.566	-3.493	-1.847
Verloop van effecten	150		
Berekend EMU-saldo	2.981	-1.449	1.111

Portefeuille geldleningen

Portefeuille geldleningen

Bedragen in k€

Omschrijving	Rekening 2014	Aflossingen	Nieuw aange-trokken	Rekening 2015	Renteper-centage nieuwe lening
Bank Nederlandse Gemeenten	21.646	1.768	0	19.878	
ING	2.128	82	0	2.046	
SVN	56	56	0	0	
Gemeente Giessenlanden (lening fix=in 2020 aflossing in een keer)	0	0	3.000	3.000	0,4
Verlofschuld gemeenteambtenaren	43	0	0	43	
Totaal	23.873	1.906	3.000	24.967	

Toelichting

Verlof schuld ambtenaren

Op grond van de rechtspositieregeling heeft in de jaren 1997-2005 een aantal ambtenaren gespaard voor extra verlof. Dit verlof wordt contractueel opgenomen in de jaren 2015-2021/2. De verlofschuld zal in 2021/2 van de lijst van schulden verdwijnen (het jaar 2021 is gerelateerd aan de AOW-leeftijdsgrens).

Overzicht financiële activa	Ultimo 2014	Uitzetting 2015	Aflossing 2015	Ultimo 2015
Leningen lokale stichtingen/verenigingen	56		1	55
Lening SVN	297	20	51	266
Lening personeel (hypotheken en fietsprive)	177	0	13	164
Bouwstichting Wierden en Borgen	2.348	0	88	2.260
Lening Essent (vh Edon en Cai)	64		5	59
Vordering op "Vordering Enexis"	800		0	800
Effecten	159			159
Vordering op "Verkoop Vennootschap BV"	419		310	109
Af: voorziening vordering op "Vordering Vennootschap BV"	-419		-310	-109
Totaal verstrekt	3.901	20	158	3.763

Toelichting

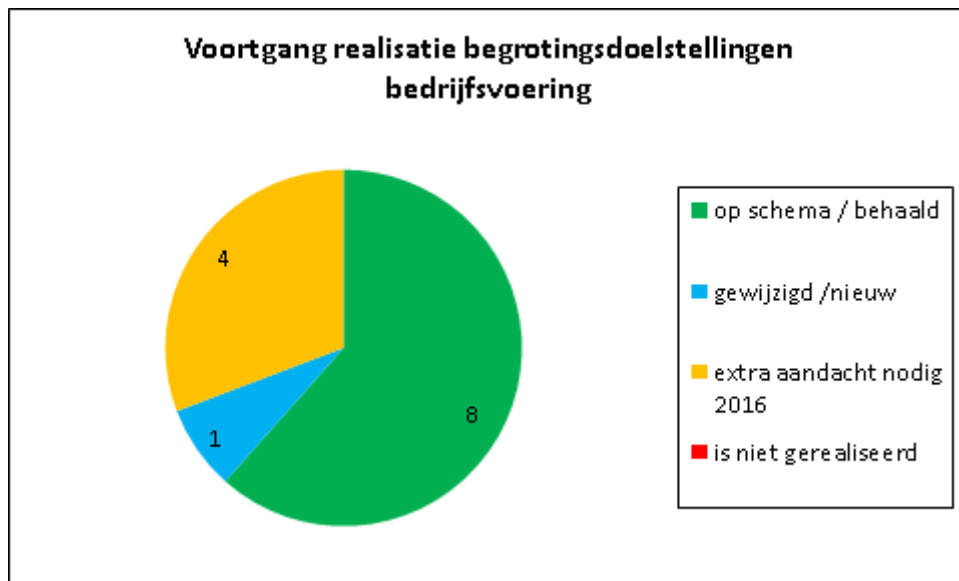
Een deel van de opgenomen geldleningen is aangetrokken voor financiering van uitgezette geldleningen aan derden, waarvan de verstrekte leningen aan Bouwstichting Borgen en Wierden de grootste zijn. De uitgezette leningen aan de Bouwstichting zijn één op één gekoppeld aan de aangetrokken geldleningen. Het gaat hier om een doorgeefconstructie die stamt uit het verleden.

4.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering behelst alles wat we doen om er voor te zorgen dat iedereen zijn werk zo goed mogelijk kan uitvoeren. Het geeft aan op welke manier processen en projecten worden georganiseerd, aangestuurd en beheerst. Bedrijfsvoering is de motor van de organisatie.

Onderstaand diagram geeft inzicht in de voortgang van alle maatregelen om de doelen op het terrein van de bedrijfsvoering te realiseren. Van de maatregelen liggen 8 op schema (groen), behoeven er 4 extra aandacht (oranje) en is er één gewijzigd.

Organisatieontwikkeling

Het college heeft in 2014 besloten een organisatiewijziging door te voeren. De aanleiding van dit besluit is dat enerzijds de financiële positie en vooruitzichten zorgelijk waren en anderzijds de veranderende rol van de overheid als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen noopte tot een andere manier van werken. De tendens is een terugtrekkende overheid in de samenleving. Meer bouwen op de kennis, de oplossingsgerichtheid, creativiteit en pro-activiteit van de inwoners zelf. Dit betekent een andere manier van werken in een flexibele organisatie. Procesgericht en projectmatig!

De organisatie heeft zich het afgelopen jaar in de volle breedte ingezet om zichzelf te verbeteren. Kleine en grote verbetermaatregelen zijn doorgevoerd die bijdragen aan steeds meer kostenbewustzijn, efficiency en klant- en resultaatgericht werken. De focus is gericht op een proces van continue verbeteren, samenwerken en het zoeken naar oplossingen.

Doelstelling 1	Bezuinigen op personele kosten.				
Maatregel	Uitvoeren van een organisatiewijziging.				
Prestatie Indicator	Medewerkers plaatsen en begeleiden.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Vaststellen organisatiemodel en functie-formatieboek	Afronden plaatsingsprocedure Uitvoeren van begeleidingstraject voor boventallige medewerkers			
Toelichting	We zijn op weg naar een ambtelijke organisatie die beter past bij wat de samenleving van ons vraagt. Onze dienstverlening zal een ander karakter krijgen en we zullen er meer zijn om burgerinitiatieven te stimuleren. Tegelijkertijd brengen we de exploitatiekosten van de organisatie omlaag. Een belangrijke stap in deze organisatiewijziging is het kleiner maken van de personeelsformatie. Daarnaast gaan				

	we medewerkers opleiden en trainen zodat ze zijn toegerust op de nieuwe organisatie.
Rapportage	In 2015 is het proces van organisatiewijziging afgerond. Als gevolg van de organisatiewijziging zijn er zeven medewerkers met keuzepensioen gegaan en hebben drie medewerkers gebruik gemaakt van de mogelijkheid een dag minder te gaan werken. Er zijn drie medewerker geheel of gedeeltelijk boventallig verklaard. Met één medewerker is een van werk naar werktraject gestart, met één medewerker is een vergoeding overeengekomen waarmee de periode van werk naar werk traject en de periode van de WW-verplichtingen is afgekocht en één medewerker is deels gedetacheerd naar een andere gemeente.

Doelstelling 2	Plattere organisatie creëren.				
Maatregel	Verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie leggen.				
Prestatie Indicator	Medewerkers uitrusten om te werken in een plattere organisatie.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Kerncompetenties invoeren voor alle medewerkers			
		Trainen van medewerkers in aanvullende persoonlijke competenties			
		Invoeren HR-gesprekkencyclus gericht op een lerende organisatie			
Rapportage	<p>In november 2014 zijn we begonnen om de organisatie te ontwikkelen. In januari 2015 zijn er rondetafelgesprekken gevoerd met medewerkers om te onderzoeken wat er in onze organisatie goed gaat en waar ruimte is voor verbetering. Kleine verbeteringen die bijdragen aan kostenbewustzijn, efficiency en klant- en resultaatgericht werken zijn waar mogelijk direct doorgevoerd. Voorbeeld? Voor de meer complexe onderwerpen zijn werkgroepen ingesteld, die werken volgens een door de directie vastgesteld projectplan. Eén van de werkgroepen is de werkgroep Human Resource Management (HRM)-gesprekscyclus. Deze werkgroep heeft een HR-gesprekkencyclus ontwikkeld die met ingang van 2016 is doorgevoerd.</p> <p>Doorslaggevend voor goede prestaties is de manier waarop medewerkers hun werk doen en de organisatiecultuur (gedrag en omgangsvormen). Daarom hebben we vier kerncompetenties vastgesteld die leidend zijn bij het uitvoeren van activiteiten door de medewerkers in onze organisatie, namelijk: creatief, klantgericht, samenwerken en resultaatgericht.</p>				

Planning & Control

Planning & Control is noodzakelijk voor het voeren van een adequate bedrijfsvoering. Op grond van de Gemeentewet is control verplicht. Daaronder valt de P&C-cyclus, het vastleggen van bevoegdheden en financial control.

Met de P&C-cyclus bewaken we de realisatie van onze doelstellingen. Zowel planning als control is essentieel voor (be)sturen. Planning is een doel voor ogen hebben, stappen definiëren en de condities formuleren om het doel te bereiken. Control is systematisch de resultaten evalueren om zo nodig de condities, de stappen of zelfs het doel bij te stellen. De instrumenten die we hiervoor gebruiken zijn onder ander de beleidsplannen, kadernota, begroting, tussenrapportages en de jaarstukken.

Doelstelling 3	We gaan de controlfunctie verbeteren.				
Maatregel	In het kader van de organisatieontwikkeling ontwikkelen we een nieuwe visie op planning & control.				
Prestatie Indicator	Vastgestelde visie op planning & control (door college).				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Vastgestelde visie op P&C			
Toelichting	<p>In het kader van de organisatieontwikkeling zal een nieuwe visie op control worden ontwikkeld. Daarbij staan twee aspecten centraal: beheersing en gedrag. Onder beheersing wordt verstaan dat de gemeente grip heeft op de inspanningen zodat we met zijn allen in staat zijn goed te sturen, niet voor verrassingen komen te staan en de gestelde doelen en resultaten op een effectieve en efficiënte wijze behalen. Met het beheersen van de organisatie speelt het beïnvloeden van het gedrag een belangrijke rol.</p> <p>Het gedrag heeft een interne en externe kant. Het externe perspectief betreft het gedrag in relatie met de buitenwereld en het interne perspectief betreft de gang van zaken binnen de organisatie en de wijze waarop we met elkaar omgaan. Te denken valt aan het verbinden van mensen aan de doelstellingen van deze gemeente, verantwoordelijkheid geven en nemen, proactief reageren, benutten van kansen en mogelijkheden en het aanspreken van elkaar op houding, gedrag en handelen. Dit alles in een cultuur waarin we leren van gemaakte fouten en we elkaars rollen/ functies respecteren. Kortom: een goede planning & control is gebaat bij een lerende organisatie!</p>				
Rapportage	In het kader van de organisatieontwikkeling zijn een aantal werkgroepen ingesteld. Eén van de werkgroepen is de werkgroep Planning & Control. Deze werkgroep heeft in 2015 een concept nota planning & control opgesteld waarin de visie, doelstellingen en maatregelen opgenomen zijn om te komen tot een effectieve en efficiënte planning & controlcyclus. Deze notitie wordt in 2016 afgerond.				

Doelstelling 4	We gaan het proces van opstellen management- en bestuursrapportages verbeteren.				
Maatregel	Invoeren van de applicatie Lias Enterprise als ondersteuningstool voor het opstellen van management- en bestuursrapportages.				
Prestatie Indicator	Alle bestuurlijke rapportages worden met behulp van LIAS opgesteld.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	start	voltooid			
Toelichting	<p>Begin februari 2014 is de eerste fase van de implementatie van de applicatie LIAS Enterprise van start gegaan. LIAS biedt mogelijkheden voor het adequaat opstellen van de management- en bestuursrapportages zoals (meerjaren)begroting, jaarrapportage, bestuursrapportages en kadernota. Met behulp van LIAS kan de organisatie beter in control komen, zijn er meer mogelijkheden voor (bij)sturing en de kwaliteit van de informatievoorziening verbetert. De eerste fase van de implementatie wordt afgesloten met het product begroting 2015. Vanaf 2015 worden alle bestuurlijke P&C-producten gerealiseerd met behulp van LIAS.</p>				
Rapportage	Alle bestuurlijke P&C rapportages worden opgesteld met behulp van LIAS.				

Doelstelling 5	We zorgen er voor dat de financiële verordeningen actueel zijn.				
Maatregel	Door wetswijzigingen en eigen beleidswijzigingen gaan we een aantal verordeningen opnieuw aan de raad voorleggen.				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> Nieuw vastgestelde verordening Financieel Beheer Nieuw vastgesteld Treasurystatuut (door college) 				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Vastgestelde Financiële verordening	Vastgesteld treasurystatuut			
Toelichting	In verband met wetswijzigingen en eigen beleidswijzigingen moet een aantal verordeningen opnieuw aan de raad worden voorgelegd. Te denken valt aan de wettelijke plicht tot schatkistbankieren waardoor het treasurystatuut en de verordening financieel beheer hierop moeten worden aangepast. Daarbij zal zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij de modelverordeningen.				
Rapportage	De nieuwe financiële verordening is in oktober 2015 door de raad vastgesteld. Het college heeft in december 2015 het nieuwe treasurystatuut vastgesteld.				

Doelstelling 6	Wij werken in onze organisatie doelmatig en doeltreffend.				
Maatregel	We doen systematisch onderzoek naar de mate van doelmatigheid en doeltreffendheid van onze organisatieonderdelen.				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> De raad stelt twee onderwerpen vast die onderzocht worden op doelmatigheid en doeltreffendheid. Uitvoeren van de onderzoeken. 				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Vaststellen onderwerpen	Uitvoeren onderzoeken	Implementeren aanbevelingen		
Toelichting	Evenals in voorgaande jaren voeren wij in de komende raadsperiode onderzoeken uit naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van (onderdelen van) organisatie-eenheden. We beogen daarmee om de gewenste prestaties en maatschappelijke effecten worden behaald tegen een zo beperkt mogelijke inzet van middelen. Welke onderzoeken we gaan uitvoeren daar zal de raad nog een besluit over moeten nemen.				
Rapportage	<p>De raad heeft voor 2015 geen onderwerpen benoemd die onderzocht moesten gaan worden. De prestatie-indicatoren die zijn geformuleerd hebben betrekking op onderzoeken zoals genoemd in artikel 213a van de gemeentewet. Wel zijn er twee andere activiteiten te noemen die hebben bijgedragen aan deze doelstelling, namelijk:</p> <ol style="list-style-type: none"> de Rekenkamercommissie heeft onderzoek gedaan naar PROloog; de organisatie zit momenteel in een organisatieontwikkelingstraject waarbij een aantal bedrijfsvoering processen projectmatig worden doorgelicht en verbeterd. 				

Doelstelling 7	De accountant geeft een goedkeurende verklaring op het gebied van rechtmatigheid en getrouwheid.				
Maatregel	Rechtmatigheidscontroles worden systematisch en tijdig uitgevoerd zoals vastgesteld in een jaarlijks geactualiseerd en goedgekeurd werkplan.				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> Controleplan en normenkader is voor 1 juni vastgesteld door de raad. Uitvoeren van de controles. 				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Vastgesteld controleplan en normenkader			
Toelichting	De accountant controleert onze jaarrekening. Daarbij beoordeelt hij ook de rechtmatigheid van de baten, de lasten en wijzigingen op de balans. De afgelopen jaren heeft de accountant een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven. Dat willen we zo houden! Daarom kijken we voortdurend kritisch naar ons handelen, voeren controles uit en waar nodig voeren we verbeteringen door.				
Rapportage	Het opstellen van het controleplan heeft in 2015 vertraging opgelopen omdat de accountant in de raadsbrief interim-controle heeft aangegeven om de interne controles mede te baseren op een risicoanalyse. Het uitwerken van een risicoanalyse heeft enig onderzoek en daardoor tijd gevergd waardoor het interne controleplan en normenkader pas in de raadsvergadering van september 2015 is vastgesteld. Voor de uitvoering van de controles heeft dit geen gevolgen gehad.				

HRM

Ontwikkelingen in personeel

Personele aantallen	Rekening 2014	Rekening 2015
Aantal fte	58,48	59,86
Aantal fte BMW-samenwerking	13,44	14,44
Waarvan in aantal		
Man	34	37
Vrouw	48	45
Totaal	83	82
Waarvan in aantal		
Parttime	47	45
Fulltime	36	37

De toegestane formatie BMW-samenwerking in 2015 is 14,44 fte. In 2015 is de gezamenlijke I&A afdeling structureel met 1 fte uitgebreid.

Leeftijdsopbouw

In onderstaande tabel is het aantal medewerkers per leeftijdsklasse weergegeven.

Leeftijdsopbouw	< 21	21 t/m 30	31 t/m 40	41 t/m 50	51 t/m 60	> 60	Totaal
Rekening 2014		2	20	29	29	3	83
Rekening 2015			20	29	27	6	82

Ziekteverzuim

Totaal organisatie (incl. griffie)	Ziekteverzuimpercentage
2012	5,85
2013	4,79
2014	6,88
2015	5,98

Toelichting

Het ziekteverzuimpercentage is in 2015 gedaald met 0,9%.

HRM beleid

bedragen x k€

Overzicht personele lasten	Actuele begroting 2015	rekening 2015	Afwijking
Personeel in dienst	3.434	3.270	164
Inhuur	427	393	34
Totaal overige personeelskosten	167	179	-12
Uitkeringen voormalig personeel en FPU	42	34	8
Opbrengsten voor uitgeleend personeel	-87	-129	42
Totaal personeel gemeentelijke organisatie	3.983	3.746	237

Salarissen en personele inhuur

De kosten voor salarissen en personele inhuur vormen de belangrijkste kostenpost van onze gemeente. Het is van wezenlijk belang hier goed op te sturen. Daarom is afgesproken dat het management de taak heeft om er voor te zorgen dat de kosten binnen het totaal van de budgetten voor personeel en inhuur blijven.

Inhuur personeel

bedragen x k€

Overzicht post inhuur personeel derden per 31-12-2015	Bedrag
Begroting 2015	202
Bijramingen Berap 2015	98
Vacaturegelden uit personeelsbegroting	127
Totaal beschikbaar voor inhuur derden	427
Totale uitgaven	393

Doelstelling 8	We gaan de processen in de samenwerking P&O zo efficiënt mogelijk inrichten.				
Maatregel	We gaan de personeelsdossiers en salarisstroomjes digitaliseren. We gaan het beoordeling- en beloningsbeleid harmoniseren, het verzuimbeleid en het opleidings- en ontwikkelingsbeleid.				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> Personeelsdossiers en salarisstroomjes zijn gedigitaliseerd. Het beleid op beoordeling- en beloningsbeleid, verzuimbeleid en opleidings- en ontwikkelbeleid is geharmoniseerd. 				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Voltooid			
Toelichting	In de samenwerking P&O zal verder worden gewerkt aan het efficiënter maken van systemen. In 2015 digitaliseren we de personeelsdossiers en de salarisstroomjes.				

	<p>Het voordeel hiervan is dat de personeelsdossiers, die nu allemaal in Bedum zijn ondergebracht, door middel van autorisaties toegankelijk kunnen maken voor leidinggevend.</p> <p>Een reeds aangeschaft computerprogramma (Youpp) gaan we inhoudelijk verder inrichten om te komen tot digitale salarisstrookjes en het vereenvoudigen van het verzenden van b.v. standaardbrieven.</p> <p>Daarnaast gaan we in het kader van de samenwerking het beoordeling en beloningsbeleid, verzuimbeleid en opleidings- en ontwikkelingsbeleid harmoniseren.</p>
Rapportage	<ul style="list-style-type: none"> - Digitalisering van de salarisstrookjes is voltooid. Met behulp van het registratie systeem Youpp is de digitale salarisstrook door de medewerkers te benaderen. In 2015 is de salarisstrook ook nog op papier verstrekt. Dit komt omdat een aantal mensen, zoals raadsleden, geen toegang hebben tot de geautomatiseerde De Marne omgeving. - De digitalisering van de personeelsdossiers ligt achter op schema als gevolg van capaciteitsgebrek. - In het kader van de organisatieontwikkeling is een gesprekscyclus ontwikkeld waarin planning, functioneren en beoordelen is opgenomen. Met ingang van 2016 starten we deze cyclus. - Het verzuimbeleid is geharmoniseerd. - Het opleidings- en ontwikkelbeleid is voor de drie gemeenten gelijk. Daar vindt nog een optimaliseringsslag in plaats. <p>Maatregel</p> <p>Digitalisering personeelsdossiers: Voor de digitalisering van de personeelsdossiers is een langer traject noodzakelijk. Hiervoor was geen ruimte bij P&O waardoor het in het najaar van 2015 is uitbesteed.</p>

Participatiewet

Deze wet heeft m.n. gevolgen voor de cliënten en de werkzaamheden van de afdeling SoZaWe. De VNG geeft aan dat overheidsorganisaties 2500 arbeidsgehandicapten een werkplek zouden moeten bieden. De BMW-gemeenten zullen gaan onderzoeken hoe invulling gegeven kan worden aan deze landelijke doelstelling. Daarbij gaan we tevens kijken naar het creëren van werkervaringsplaatsen, trainee-plekken en in de breedste zin naar stageplekken. De BMW-gemeenten hebben in 2015 geen participatiebanen gerealiseerd. In 2016 zal hier vorm en inhoud aan worden gegeven.

Informatie en automatisering

Bij ICT-faciliteiten gaat het om de ondersteuning en optimalisatie van bedrijfsprocessen. In 2014 zijn alle ICT gerelateerde activiteiten en projecten geïnventariseerd voor de BMW gemeenten. Aan de activiteiten en projecten is een prioritering gegeven en vertaald naar een afdelingsplan 2014 en 2015.

Enkele belangrijke activiteiten en projecten die in BMW-verband in 2015 ondersteund zijn:

- invoering digitaal zaakgericht werken
- invoering modernisering GBA (mGBA)
- informatievoorziening ten behoeve van de drie decentralisaties
- Invlechten Sociaal domein voor BMW
- Informatiebeveiligingsnotitie afgerond, uitvoering in 2016.
- Upgraden ICT omgeving (uitwijk, opslagcapaciteit, verbindingen)

Informatiebeveiligingsplan en informatieplan.

Doelstelling 9	We gaan de betrouwbaarheid van de informatievoorziening waarborgen.				
Maatregel	Het treffen van een samenhangend pakket aan maatregelen ter waarborging van de betrouwbaarheid van de informatievoorziening.				
Prestatie Indicator	Vastgesteld informatiebeveiligingsplan.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Vastgesteld informatie-beveiligingsplan			
Toelichting	Het informatiebeveiligingsplan is er op ingericht om de betrouwbaarheid van de gemeentelijke processen, de gebruikte informatiesystemen en de daarin opgeslagen gegevens te beschermen tegen al dan niet opzettelijk onheil.				
Rapportage	In het 1e halfjaar 2015 zijn de voorbereidingen gestart voor het opstellen van een informatiebeveiligingsplan. Deze is begin 2016 vastgesteld in alle drie gemeenten en er is gestart met de uitvoering.				

Doelstelling 10	We gaan onze ICT middelen op een efficiënte en effectieve manier inzetten				
Maatregel	We gaan concrete afspraken en keuzes maken voor de (door)ontwikkeling van de (bestaande) informatievoorziening.				
Prestatie Indicator	Vastgesteld informatieplan.				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Vastgesteld informatieplan			
Toelichting	In deze lastige tijden is het vooral belangrijk dat de gemeentelijke organisatie efficiënt functioneert, dat er scherper kan worden gestuurd op kosten en dat er maximale transparantie is over de kansen en de risico's. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken op welke manier we de informatievoorziening kunnen inzetten om onze doelen te bereiken en wat de gevolgen van deze inzet zijn voor de invulling van de informatievoorziening. Het informatiebeleidsplan is er op gericht om concrete afspraken en keuzes te maken voor de (door)ontwikkeling van de (bestaande) informatievoorziening.				
Rapportage	Door de nieuwe projecten waarbij I&A betrokken is, is deze doelstelling onderbelicht geweest. In het 2e halfjaar is gestart met het opstellen van een informatieplan.				

Inkoop

Inkoop betreft het geheel van leveringen, werken en diensten die nodig zijn voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. Inkoop zorgt voor de juiste inkoop- en aanbestedingsprocedures en zorgt mede voor het beheersen (verminderen) van de kosten in onze organisatie.

Doelstelling 11	Betrekken van goederen en diensten tegen de meest gunstige voorwaarden.				
Maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking BMW-DEAL intensiveren; • Inkoop- en aanbestedingskalender opstellen; • Gebruik van 'prestatie-inkoop'. 				
Prestatie Indicator	<ul style="list-style-type: none"> • Vier Europese aanbestedingen; • Negen onderhandse aanbestedingen. 				
	2014	2015	2016	2017	2018
		Uitvoeren			
Toelichting	<p>Op het terrein van Inkoop werkt onze gemeente samen met de BMW-DEAL gemeenten. De mate van samenwerking varieert van overleg en informatie uitwisseling tot daadwerkelijk samen inkopen op projectbasis. We willen deze samenwerking actief laten uitgroeien tot daadwerkelijk gestructureerd gezamenlijk inkopen. Door gezamenlijk inkopen kunnen we efficiënter werken en kosten besparen. In de planning & control-cyclus is inkoop een essentieel onderdeel. Een zorgvuldige planning is hierbij van belang, omdat we daarmee de inkoop- en aanbestedingstrajecten tijdig kunnen uitvoeren en de financieel-juridische risico's zo klein mogelijk houden.</p> <p>Voor 2015 is een Inkoop,-en Aanbestedingskalender opgesteld. In 2015 staan in ieder geval vier Europese,- en negen onderhandse aanbestedingen op het programma. Aanbestedingen die de gemeente in 2015 uitvoert zijn onder meer: Onderhoud wegen, bouw van een Kindcentrum, ICT dienstverlening en data en telefonie.</p> <p>De inkoop- en aanbestedingstrajecten gaan we verder verbeteren door gebruik te maken van een innovatieve manier van aanbesteden, te weten 'prestatie-inkoop'. Met prestatie-inkoop kan de gemeente (naar verwachting) efficiënter en professioneler inkopen en meer gebruik maken van kennis van de opdrachtnemers.</p>				
Rapportage	<ul style="list-style-type: none"> • De samenwerking op het gebied van inkoop tussen de gemeenten BMW/DAL/Oldambt verloopt goed en structureel. Er is een gezamenlijke actiekalender, gezamenlijke inkoopvoorwaarden en er heeft harmonisatie plaatsgevonden van drempelwaarden inkopen en aanbesteden; • Volgens de methode Best Value (prestatie-inkoop) zijn vijf medewerkers opgeleid als kernteam; • De aanbestedingen binnen het project PROloog (Waterspeeltuin en Belevensroute) zijn succesvol afgrond en inmiddels uitgevoerd; • Een Europese Openbare Aanbesteding voor onderhoud riolering en onkruidbestrijding is doorlopen samen met de gemeenten Bedum, Winsum, Eemsum en De Marne. Mede door gezamenlijke inkoop zijn de prijzen gedaald. 				

Juridische zaken

Beheer verordeningen / regelingen

Jaarlijks in het najaar wordt geïnventariseerd welke gemeentelijke verordeningen voor herziening in aanmerking komen. Dat zijn ieder geval jaarlijks de belastingverordeningen. Dat is gerealiseerd (raad december 2015). Ook zijn binnen het sociaal domein verordeningen aangepast, zoals verordeningen Participatiewet (raad december 2015). De regelingen Wmo en jeugd zijn in beperkte mate aangepast. De overige in de gemeente geldende verordeningen zijn beoordeeld op actualiteit en zijn nog voldoende actueel.

Rechtsbescherming

Doelstelling 12	Wij gaan op een slagvaardiger manier bezwaren en klachten afhandelen.				
Maatregel	We concretiseren de handreikingen van het ministerie naar aanpassingen in de processen binnen de gemeente De Marne.				
Prestatie Indicator	Processen worden aangepast o.b.v. nieuwe manier van werken.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Start	voltooid			
Toelichting	<p>Sinds 2006 hanteren wij onder het motto “snel en slagvaardig waar het kan, zorgvuldig en gedegen waar het moet” een min of meer informele manier van behandeling van bezwaren en klachten. Inmiddels is dat een landelijke tendens geworden en zijn er – met name in het kader van het Project “Prettig contact met de overheid” – de nodige handreikingen over uitgebracht, zoals de “Juridisch handreiking informele aanpak” (ministerie BZK 2011), de handleiding “Professioneel behandelen van bezwaarschriften” (ministerie BZK 2013) en een bundel onder de naam “Vertrouwen verdient vertrouwen: visies op geschilbeslechting door de overheid” (ministerie BZK, 2014). De Raad voor het openbaar bestuur heeft onlangs een advies uitgebracht om het “prettig contact met de overheid” nog succesvoller te maken. Dit advies heet “Hoe hoort het eigenlijk: passend contact tussen overheid en burger”.</p> <p>Deze handreikingen en adviezen worden concreet gemaakt voor de gemeente De Marne. Dat zal vooral betekenen dat er sneller, persoonlijker, meer op de concrete situatie afgestemd (vraaggericht) en – als het kan – meer via de elektronische weg gewerkt zal gaan worden. Daarvoor is afstemming nodig met het KCC en de invoering van het zaakgericht werken. Met deze nieuwe manier van werken kunnen bezwaar- en beroepsprocedures worden voorkomen.</p>				
Rapportage	<p>De genoemde handreikingen zijn geanalyseerd. De aanbevelingen die daaruit op hoofdlijnen volgen zijn de volgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Leg de behandeling of de regie daarop van bezwaar, beroep en klacht bij een centrale functie in de organisatie (bezwaarsecretaris, juridisch controller). In De Marne is dit zo georganiseerd; 2. Bezwaar- en klachtprocedures zijn formele procedures met formele rechten voor de burger, maar op de juiste manier toegepast, is daarbinnen heel goed een informele aanpak mogelijk: dat is wat sinds 2006 wordt beoogd; 3. Leg snel persoonlijk contact met de bezwaarmaker of klager. Telefonisch contact wordt sterk bepleit. Dat gebeurt in De Marne op verschillende manieren: telefonisch of met een briefje. Als een bezwaarmaker of klager op voorhand duidelijk maakt te kiezen voor de formele procedure, wordt dat gerespecteerd. De handreikingen raden ook aan de informele aanpak niet op te dringen. Kortom: er wordt steeds gezocht naar maatwerk, afhankelijk van de aard van de zaak; 				

	<p>4. Verleg de informele aanpak ook naar het primaire proces (de fase van de aanvraag). In processen waarin klantcontacten belangrijk zijn - bijvoorbeeld bij het zorgloket - gebeurt dat al. Op uitbestede processen is de invloed daarop moeilijker (zoals werk en bijstand dat bij de samenwerking sociale zaken BMW is ondergebracht en vergunningverlening en handhaving in het kader van de Wabo van de Omgevingsdienst Groningen).</p> <p>De inrichting van het KCC (GCC) vordert. Ook de invoering van het digitaal zaakgericht werken boekt vooruitgang. Ook dat zal verder bijdragen aan een sneller, persoonlijker en meer op de concrete situatie gericht contact.</p> <p>De conclusie is: de handreikingen bieden in hoofdlijnen aanbevelingen die in De Marne al praktijk zijn.</p>
--	--

Facilitaire dienstverlening

Doelstelling 13	We gaan vanuit de behoefte de dienstverlening aan burgers en bedrijven verbeteren.				
Maatregel	We gaan procesgericht samenwerken door zaakgericht werken in te voeren.				
Prestatie Indicator	We voeren zaakgericht werken in.				
	2014	2015	2016	2017	2018
	Koersnotitie Plan van Aanpak	Implementatie			
Toelichting	<p>In 2014 is in BMW verband gestart met een werkgroep die de opdracht heeft gekregen om zaakgericht werken in te voeren. Hiervoor is een koersnotitie geschreven waarin de doelen zijn beschreven. De koersnotitie wordt in het najaar 2014 concreet gemaakt in een plan van aanpak. Zaakgericht werken is enkele jaren geleden ontstaan vanuit de behoefte de dienstverlening aan burgers en bedrijven te verbeteren. Het stelt de gemeente in staat burger en bedrijf juist te informeren over de voortgang van behandeling van (aan)vragen, die behandeling te sturen en te bewaken, de werkprocessen voor de behandeling te verbeteren, informatie toegankelijk te maken voor alle betrokkenen bij de behandeling van zaken en managementinformatie te verkrijgen over behaalde resultaten. Er wordt op drie terreinen verbetering bereikt, namelijk dienstverlening, bedrijfsvoering en informatievoorziening.</p>				
Rapportage	<p>Het zaakstelsel is BMW breed geïnstalleerd. Als pilot in de gemeente De Marne worden meldingen openbare ruimte in het zaakstelsel geregistreerd. Dit kost meer tijd dan gepland. Wanneer de pilot succesvol is verlopen zal verdere implementatie plaatsvinden.</p>				

4.6 Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente De Marne een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of in de vorm van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is of waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geeft in artikel 15 aan dat in de begroting aandacht wordt gegeven aan de gemeentelijke visie op aangegane verbonden partijen, dit in relatie tot de realisatie van de beleidsdoelstellingen volgens het programmaplan. Wat willen wij met deze partijen? Hoe past de uitvoering van de taken door deze partijen binnen onze gemeentelijke programma's? Hoe dragen zij bij aan het uitvoeren van het door de gemeente gewenste beleid?

Visie en Beleid

De visie op verbonden partijen is niet beschreven en er is ook geen vastgesteld beleid voor de keuze tot het aangaan van een bepaalde vorm van samenwerking. Zoals uit het navolgende blijkt hangt de keuze vaak af van de aard van het belang.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regelingen worden aangegaan ter vervulling van publieke taken waarvoor de schaal van de individuele gemeente te klein is. Gemeenschappelijke regelingen kunnen worden opgelegd (door de wetgever) of uit oogpunt van doelmatigheid of deskundigheid op eigen initiatief worden aangegaan. Door vertegenwoordiging in de besturen (Algemeen Bestuur en/of Dagelijks Bestuur) is invloed mogelijk en is de eigen verantwoordelijkheid gewaarborgd.

Deelnemingen

Onze gemeente is aandeelhouder van enkele vennootschappen. Het gaat daarbij in de praktijk om vennootschappen die uit overheidslichamen zijn ontstaan (voornamelijk nutsbedrijven). De bestuurlijke invloed van onze gemeente in die vennootschappen is in de praktijk gering. De vennootschappen zijn vooral van belang vanwege de jaarlijkse dividenduitkering.

Stichtingen en verenigingen

Waar het vormen van een (privaatrechtelijke) stichting of vereniging geschikter is voor het behartigen van een taak, wordt voor deze vorm gekozen. Daarbij moet wel worden gemotiveerd waarom deze vorm geschikter is dan het aangaan van een publiekrechtelijke gemeenschappelijke regeling.

Publiek-private samenwerkingsconstructies

In sommige gevallen werken gemeenten samen met private ondernemingen in een publiek-private samenwerking. Veelal gebeurt dit voor (ingewikkelde) grondprojecten waarbij overheid en particuliere partijen samen participeren in een combinatie met vennootschappen, vaak vormgegeven in een zogenaamde BV-CV constructie. Onze gemeente neemt op dit moment niet deel in een dergelijke constructie.

Samenwerking in BMW-verband

De samenwerking in BMW-verband (Bedum, De Marne en Winsum) bevindt zich in een "status quo"-situatie. Er zijn geen nieuwe samenwerkingen opgestart. De bestaande samenwerkingen – bezwaarschriftcommissie, ICT, P&O en sociale zaken – zijn voortgezet.

Ontwikkelingen

In 2015 is de samenwerking met de gemeente Eemsmond duidelijk intensiever geworden. In het bijzonder op het sociale domein zijn de handen ineen geslagen. Voor wat betreft sociale zaken en werk is Eemsmond 'ingevlochten' in de BMW-samenwerking.

De samenwerking met Ability is in ontwikkeling. Op de deeldomeinen maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en jeugd wordt intensief samengewerkt. De gezamenlijk vastgestelde beleidsagenda sociaal domein is in 2015 voortgezet en de banden zijn verder aangetrokken.

Per 1 januari 2015 is de Wet gemeenschappelijke regelingen op onderdelen gewijzigd. In navolging van de gemeenten en provincies zijn de gemeenschappelijke regelingen nu ook gedualiseerd: kaderstellende en controlerende bevoegdheden berusten bij het Algemeen Bestuur (AB), meer dagelijkse aangelegenheden en uitvoerende bevoegdheden bij het Dagelijks Bestuur (DB). Ook is er een nieuwe GR-vorm geïntroduceerd, de bedrijfsvoering organisatie (bvo), een vorm met een vereenvoudigde bestuurlijke structuur, maar toch met rechtspersoonlijkheid, dus in staat tot het verrichten van rechtshandelingen.

De gemeenteraden krijgen meer invloed in de p&c-cyclus doordat de gemeenschappelijke regelingen tijdig hun jaarstukken (de financiële en beleidsmatige kaders – kadernota – en de voorlopige jaarrekening) aan de deelnemende gemeenten moeten sturen, zodat daarop nog zinvolle invloed uitgeoefend kan worden. Al op 15 april van het lopende jaar moeten deze stukken bij de raden liggen.

Ook is de informatie- en verantwoordingsplicht versterkt. Dat geldt zowel voor het informeren en afleggen van verantwoording door AB-leden aan de 'zendende' gemeente, als voor DB-leden naar het AB van de gemeenschappelijke regeling.

Wat verder nog van belang is dat de constructie AB=DB (in het AB zitten dezelfde leden als in het DB) niet meer mag. In het AB mag ook geen meerderheid van de DB-leden zitten.

In verband met deze wetswijziging zijn de gemeenschappelijke regelingen Vuilverwerking Noord-Nederland, het Gemeenschappelijk Orgaan (toezicht) Openbaar Primair Onderwijs Noord-Nederland en de Omgevingsdienst Groningen aangepast. De gemeenschappelijke regeling Ability volgt in verband met een inhoudelijke wijziging. Het initiatief tot aanpassing van andere, grotere regelingen waaraan de gemeente deelneemt - zoals de Veiligheidsregio en de regeling Publieke Gezondheid & Zorg - moet van deze organisaties zelf komen.

Gemeentelijke vertegenwoordiging

De raad regelt bij afzonderlijk besluit de aanwijzing in de besturen van de verbonden partijen. Meestal worden er raadsleden in de algemene besturen (AB) benoemd en de leden van burgemeester en wethouders in de dagelijkse besturen (DB).

Overigens is de gemeente niet in alle besturen van de verbonden partijen vertegenwoordigd en bestaat de "verbinding" alleen uit een financiële verplichting of het hebben van een aandeel (zoals bij Essent en de Bank Nederlandse Gemeenten).

De bijlage 8.7 van de jaarstukken bevat een overzicht van de verbonden partijen, de aard van de deelname, het doel van de deelname, de financiële en eventueel andere verplichtingen en de verantwoordelijke portefeuillehouder. Betreffende de aard van de deelname, zijn de volgende categorieën onderscheiden:

- GR Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijk);
- S/V Stichting of vereniging (privaatrechtelijk);
- AB Aandelenbezit in een vennootschap (NV of BV, privaatrechtelijk);
- Overig: Convenant, stuurgroep, overlegorgaan of lidmaatschap.

Overzicht verbonden partijen

GR= Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijke)

AB= Aandelenbezit in een vennootschap (NV of BV, privaatrechtelijk)

Nr.	Naam organisatie	Aard	Doel deelname	Financieel belang
1	Claim Staat Vennootschap BV Vordering op Enexis BV Verkoop Vennootschap BV		Diverse tijdelijke vennootschappen voortgekomen uit de splitsing en verkoop van Essent. Deze vennootschappen behartigen diverse belangen van de verkopende aandeelhouders en hebben daarvoor werkvermogen gekregen.	Geplaatst aandelenkapitaal €18,99 €18,99 €18,99
2	Enexis Holding NV (Rosmalen)	AB	Distribueren en transporteren van energie, exploiteren transportnetten energie, uitvoeren Electriciteitswet 1988 en Gaswet.	Geplaatst aantal aandelen: 1899 (0,09495%) Geplaatst aandelenkapitaal €16.881
3	Waterbedrijf Groningen	AB	Drinkwatervoorziening	Gestort aandelen kapitaal k€2 Garantstelling k€ 172
4	Exploitiatiemaatschappij Haven Lauwersoog BV (De Marne, Dongeradeel)	AB	Verantwoordelijk voor het exploiteren, beheer en onderhoud van de haven Lauwersoog.	Geplaatst aandelen kapitaal k€ 41
5	Bank Nederlandse Gemeenten NV	AB	De vennootschap heeft ten doel de uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden.	Gestort aandelen kapitaal k€ 24
6	Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen <u>Usquert</u> (De Marne, Eemsum, Loppersum & Winsum)	GR	Het samenwerkingsverband behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het op een doelmatige en milieuhygiënische verantwoorde wijze verwijderen van afvalstoffen.	Bijdrage die jaarlijks in de begroting is opgenomen
7	Groningen Milieu	BV	Het ophalen van huisvuil.	Aandelenkapitaal k€ 25
8	Gemeenschappelijke regeling aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van IBA's (De Marne, waterschap Noorderzijlvest)	GR	Aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van in de gemeente De Marne aangelegde systemen van Individuele Behandeling van Afvalwater.	nvt
9	Veiligheidsregio Groningen (alle Groninger gemeenten)	GR	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: a. brandweezorg; b. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; c. rampenbestrijding en crisis-beheersing; d. ambulancezorg en brandweer.	Bijdrage per inwoner Bijdrage in 2015: € 684.983,00 Eigen vermogen per 31.12.2014: k€ 2.723 per 31.12.2015: k€ 4.284 Vreemd vermogen per 31.12.2014: k€ 5.000 per 31.12.2015: k€ 5.000 Resultaat per 31.12.2014: k€ 3.089 per 31.12.2015: k€ 807

Nr.	Naam organisatie	Aard	Doel deelname	Financieel belang
10	Publiek Gezondheid en Zorg Groningen (alle Groninger gemeenten)	GR	De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: a. bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking; b. bevolkingszorg.	bijdrage per inwoner
11	Werkvoorzieningschap Ability <u>Uithuizen</u> (Bedum, Eemsum, De Marne & Winsum)	GR	Het bevorderen of activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen en instandhouden van werkgelegenheid ten behoeve van natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt.	Bijdrage is gebaseerd op aantal SVW-dagen in relatie tot taakstelling
12	Gemeenschappelijk orgaan Openbaar Primair Onderwijs <u>Uithuizen</u> (Winsum, Eemsum, De Marne)	GR	Bundeling toezichthoudende taken als bedoeld in art. 48 Wet op het Primair Onderwijs i.v.m. regionale stichting openbaar onderwijs	Geen financieel belang alleen toezichthouden-de taak.
13	Omgevingsdienst Groningen (<u>Veendam</u>) (alle Groninger gemeenten en de provincie Groningen)	GR	De Omgevingsdienst Groningen is ingesteld om vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers te gaan uitvoeren, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.	Voorlopig o.b.v. vast bedrag en vanaf 2016 o.b.v. producten catalogus
14	Bestuursacademie Noord-Nederland Garantievoorziening (overheidslichamen prov. Groningen, Drenthe & Friesland) p/a BAN PD, Pb.803, 9400 AV <u>Assen</u>	GR	Vangnetvoorziening voor financiële aanspraken (wachtgeld, fpu, pensioen, IZA) na privatisering van bestuursacademie	Vaste bijdrage
15	Samenwerking sociale zaken <u>Winsum</u> (Winsum, De Marne, Bedum & Eemsum)	GR (licht) + samenwerkingsovereenkomst, geen jaarrekening	Doel is een efficiënte, effectieve en zorgvuldige uitvoering van de gemeentelijke taken aan de deelnemers op het terrein van werk en inkomen.	Bijdrage o.b.v. cliëntenaandeel
16	Vereniging van Waddenzeegemeenten, p/a Pb. 2000, 9930 PA Delfzijl	Lidmaatschap	Horizontale coördinatie tussen 13 Waddengemeenten	nvt
17	Samenwerking sociale recherche (11 gemeenten)	Samenwerkingsovereenkomst	Opsporing misbruik sociale voorzieningen waarvan de uitvoering aan gemeenten is opgedragen	nvt

Jaarstukken 2015

Nr.	Naam organisatie	Aard	Doel deelname	Financieel belang
18	St. Libau welstands- en monumentenzorg (Groninger gemeenten excl. gem. Groningen)	stichting	welstandsadvisering bouwplannen e.d en advisering monumentenvergunningen	nvt

4.7 Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf grondbeleid bij de begroting en jaarstukken wordt ingegaan op de uitvoering van de belangrijkste financiële ontwikkelingen zoals verlies/winstverwachtingen, de verwerving van gronden en de relaties van het grondbeleid met de programma's.

Het grondbeleid van de gemeente De Marne heeft een grote invloed op, en samenhang met, de realisatie van diverse programma's. Het grondbeleid dient dienstbaar te zijn aan de gemeentelijke doelstellingen, dat wil zeggen dat het grondbeleid dient te worden ingezet om doelstellingen van de diverse beleidssectoren van de gemeente mogelijk te maken. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, sport en recreatie. Daarnaast kan het gevoerde grondbeleid een grote financiële impact hebben op de gemeentelijke begroting. Het grondbeleid en de uitvoering van het grondbeleid van de gemeente is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2015-2019.

De gemeente hanteert een situationeel grondbeleid; de keuze voor de vorm van grondbeleid wordt per initiatief gemaakt. Alle nieuwe ontwikkelingen zullen hierbij aan het college worden voorgelegd zodat per plan een afweging kan worden gemaakt welke instrumenten worden ingezet. Deze vorm van grondbeleid past goed bij maatschappelijke ontwikkelingen als burgerparticipatie, collectief opdrachtgeverschap en een vraaggestuurde woningmarkt. Meer zaken aan de markt overlaten en alleen sturen op die onderwerpen die echt belangrijk zijn. Kortom het voeren van regie.

De koers die is uitgezet met het Woon- en Leefbaarheidsplan leidt ook tot een verschuiving in aandacht binnen het Grondbedrijf. Zo zal de vraag naar nieuwe woningbouwlocaties verder afnemen. Tegelijkertijd zal de begeleiding van de herstructureringsopgave in zowel de huursector als in de koopsector steeds meer aandacht vragen. Met name de afstemming van de planontwikkeling tussen Wierden en Borgen en de gemeente, mede in relatie tot de noodzakelijke aanpassingen in de openbare ruimte zal steeds belangrijker worden.

De gemeente heeft relatief veel gronden in haar bezit. In het verleden zijn deze verworven met het oog op de ontwikkeling van (woning)bouwlocaties. Deze toekomstige ontwikkeling zit er, gezien het Woon en Leefbaarheidsplan, voor veel locaties niet meer in. De grondpositie van de gemeente De Marne wordt nu dan ook gefaseerd afgebouwd. Inmiddels zijn verschillende overtollige landbouwpercelen verkocht.

Financieel Beleid

Het grondbedrijf is een integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Er worden geen aparte reserves voor het grondbedrijf aangehouden (wel voorzieningen). Winsten en verliezen van grondexploitaties worden verrekend met de algemene reserve. De systematiek van het nemen van winsten en verliezen houdt in dat deze moeten worden genomen op het moment dat deze gerealiseerd zijn dan wel bekend zijn. Een eenvoudige benadering van de winstneming is om winsten te nemen op basis van het verschil tussen de boekwaarde en nog te maken kosten voor het complex. Wanneer de boekwaarde groter is dan de nog te maken kosten dan nemen we het verschil als winst.

Invoering Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de gemeente niet langer vrijgesteld voor de betaling van vennootschapsbelasting. Ook het grondbedrijf krijgt hiermee te maken. Eventuele winsten uit grondexploitaties zullen voortaan belast worden met 20 tot 25% vennootschapsbelasting. Ieder gemeentelijk grondbedrijf moet daarvoor een nulsituatie vastleggen met als peildatum 1 januari 2016. Mede op basis hiervan worden toekomstige belastingen geheven. Bij de herziening van grondexploitaties die in 2016 is opgesteld, is deze nulsituatie vastgelegd en wordt rekening worden gehouden met eventueel te betalen vennootschapsbelasting.

Prognoses financiële resultaten

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de geactualiseerde eindwaarden van alle exploitaties. De ramingen zijn gebaseerd op de berekening uit de grondnota van mei 2016 en sluiten aan bij de jaarrekening 2015.

Ten opzichte van vorig jaar is voor een tweetal plannen de prognose fors bijgesteld. De twee grondexploitaties die in aanmerking komen voor een afwaardering zijn de woningbouwlocaties aan de Brugweg en de Trekweg. Beide gelegen in Ulrum. Het totale aanbod aan bouw kavels in Ulrum lag op 11 (7 zijn reeds bouwrijp gemaakt en in de tweede fase van de Trekweg komen er nog 4 kavels bij). Sinds 2009 is er echter geen bouw kavel meer verkocht in Ulrum. Ook hebben zich in de loop der jaren maar weinig geïnteresseerden gemeld. Voor beide exploitaties is daarom een herziening van de plannen reëel.

In de grondnota 2016 is daarom voorgesteld om in zijn geheel te stoppen met het plan aan de Brugweg. Als gevolg waarvan de boekwaarde, een bedrag van € 173.108, als verlies zal moeten worden afgeboekt. Het plan aan de Trekweg zal in gewijzigde vorm worden doorgezet. Wel is het aantal bouw kavels verminderd, de grondprijs verlaagt en de verkoopsnelheid naar beneden bijgesteld. Hierdoor wordt deze exploitatie verliesgevend. Ter dekking waarvan nu een voorziening van 380.000 moet worden gevormd. In de exploitatie van Kanaaloever zuid kan een bescheiden winst worden genomen van € 43.689,-.

Voor een gedetailleerd overzicht van de stand van zaken en doorgevoerde wijzigingen wordt u verwezen naar de grondnota 2016.

Exploitatie	Eindwaarde herziening 2015	Eindwaarde herziening 2016	Winst/verlies t.bv. rekening 2015	Looptijd
Tuinbouwbedrijventerrein Groene Wierde-Kruisweg	320	1.676	0	2019
Brugweg - Ulrum	2.120	-173.108	-173.108	2015
Trekweg - Ulrum	51.597	-374.728	-380.000	2024
Doornbos - Zoutkamp	66.407	69.253	0	2016
Kanaaloever Zuid - Zoutkamp	18.032	455	42.689	2016
Bedrijvenpark De Marne - Ulrum	361.923	329.860	0	2026
Totaal	500.398	-146.602	-510.419	

Risico / weerstandsvermogen

Risico's binnen het grondbedrijf worden vooral beïnvloed door de hoogte van de rente, de verkoopsnelheid van de kavels en de hoogte van de kavelprijzen. In de risicoanalyse behorende bij de grondnota zijn deze parameters aan de hand van een aantal scenario's doorgerekend. Het risico is vervolgens bepaald aan de hand van het effect van dit scenario maal de kans dat dit scenario werkelijkheid wordt.

Het totale risico is nu berekend op € 101.518. Ter vergelijking vorig jaar bedroeg het geadviseerde weerstandsvermogen € 158.778. Deze afname wordt veroorzaakt door de vermindering van het aantal nog te verkopen bouw kavels en de daling van de verkoopprijs.

4.8 Demografische ontwikkelingen

Inleiding

De gemeente kijkt vooruit en reageert op de demografische ontwikkelingen door middel van het Programma Krimp & Leefbaarheid. Dit is het uitvoeringsprogramma van het Woon- en Leefbaarheidsplan dat in 2011 is vastgesteld. Hierin zijn maatregelen en acties geformuleerd die in de periode tot 2021 gefaseerd worden uitgevoerd. Onder de kop 'Programma Krimp en leefbaarheid 2015' zijn de maatregelen die in de programmabegroting 2015 zijn bepaald opgenomen en geven we de stand van zaken weer.

Het programma Krimp en Leefbaarheid heeft een dynamisch karakter. Zo hebben we bijvoorbeeld afgesproken dat we periodiek kijken naar de actuele prognoses en indien nodig de maatregelen daarop aanpassen. Relevant om in dit verband te noemen is dat we in 2015 een evaluatie hebben uitgevoerd naar de actuele prognoses. Kort samengevat geven de prognoses aan dat de bevolkingskrimp onverminderd doorzet, maar dat de huishoudensverdunding zich door een toenemende individualisering anders doorzet: simpel gezegd: er wonen steeds minder mensen in een huis. Op basis daarvan hebben we de afspraken met Wierden & Borgen aangepast en maken we nieuwe prestatie afspraken.

Programma Krimp en Leefbaarheid 2012-2020

Hieronder zijn de maatregelen die in de programmabegroting 2015 zijn bepaald opgenomen en van ieder project of maatregel wordt de stand van zaken weergegeven..

Naam	Maatregelnr.	Stand van zaken
Sloop, sloop- nieuwbouw en aanpassing sociale woningvoorraad.	Maatregel 1 t/m 3.	Zie Beleidsprogramma leefomgeving, doelstellingen 1,2, en 3.
Project Particuliere Woningverbetering (vhn. Handhaven kwaliteit koopsector viertrapsraket in combinatie met Voorlichting Leeftijd bestendig bouwen)	Maatregel 7 en 29. (zie projectplan behorende bij voorstel raad d.d. 15 april 2014 en voorstel raad Voorwaarden en procedure starterslening d.d. 24 juni 2014)	In de particuliere woningsector zijn middels het project particuliere Woningverbetering goede resultaten geboekt. In 2015 zijn 17 aanvragen voor een subsidie voor particuliere woningverbetering gehonoreerd. Daarnaast is er een starterslening uitgegeven. Een groot deel van de aanvragen zijn in 2015 behandeld en afgerond: daarmee zijn ook voor de omgeving voorbeelden beschikbaar.
Onderzoek kansen ruilverkaveling.	Maatregel 10. (onderdeel van Deel&Ulrum)	Dit project is gestart in samenwerking met Ulrum 2034, het Kadaster en Wierden & Borgen. Er zijn vorderingen gemaakt, maar de zaak blijkt nog niet haalbaar zonder externe financiering.
Herinrichting bestemmingsplannen met betrekking tot vrijkomende bebouwing. Afbouwen overtollige bestemmingsplancapaciteit en Herinrichting bestemmingsplannen monumenten.	Maatregelen 8, 11 en 16.	De gemeente heeft de pijler 'Wonen' van het Woon- en Leefbaarheidsplan geactualiseerd. Daaruit bleek dat er geen behoefte is aan toevoegingen in de woningvoorraad.

Project Ondersteuning eigenaren leegstaand Vastgoed	Maatregelen 9, 17 en 44.	In 2015 zijn verschillende initiatieven gefinancierd met het beschikbare budget. Onder andere heeft de voormalige galerie De Ruimtela een nieuwe tijdelijk invulling gekregen als 'Winterlocatie' voor de concerten van Camping Rode Haan. Daarnaast is er een bijdrage gedaan aan het project 'Open de Tussenruimte'. Doel van dit project is om, door middel van nieuwe creatieve vormen, gedeeltes van twee leegstaande boerderijen een andere functie te geven (waar een geheel nieuwe functie vaak onmogelijk is gezien het volume).
Versterking Informele zorg.	Maatregel 23.	Het versterken van de informele zorg valt binnen het project Noabers.
Uitvoering Woon-en leefbaarheidsmonitor.	Aanvullende maatregel 5 (AV5).	Dit project is blijvend in ontwikkeling. Momenteel is er al veel informatie beschikbaar door en over de dorpen. De factsheets met relevante informatie per dorp zijn in te zien op: dorpen.demarne.nl . In de komende periode wordt 'het eigendom' van de monitor steeds meer verlegd naar inwoners en partners.
Integrale aanpak Ulrum: "Ulrum het dorp van de toekomst".	- -	Het WLE-traject (Werk, Leefbaarheid en Energie) is verlengd tot september 2016. Hierdoor is er meer ruimte om de projecten af te ronden die in het kader van de WLE worden uitgevoerd.

4.9 Interbestuurlijk toezicht

1 Inleiding.

Met ingang van 2013 bevat de jaarrekening een extra paragraaf: de paragraaf interbestuurlijk toezicht. Dat heeft te maken met het toezicht dat met name het provinciaal bestuur houdt op de gemeentebesturen. Behalve op het terrein van financiën had dat toezicht niet zoveel om het lijf. Dat is met de Wet revitalisering generiek toezicht een nieuwe impuls gegeven ('gerevitaliseerd'). Het provinciaal bestuur wil op de hoogte zijn van de manier waarop de gemeente bepaalde taken uitoefent. In samenspraak met de gemeenten is een methode ontworpen waarin het college van burgemeester en wethouders zich in eerste instantie verantwoord aan de gemeenteraad. De raad ziet er op toe dat het college zijn wettelijke taken goed – dat is: rechtmatig en doelmatig – uitvoert en dat het college daarover verantwoording aflegt aan de raad. De provincie maakt van de informatie die aan de raad wordt verstrekt, gebruik voor de vervulling van haar toezichtstaak.

2 Aandachtsgebieden

Het provinciaal bestuur (Gedeputeerde Staten) heeft met de gemeenten afspraken gemaakt over de terreinen (aandachtsgebieden) waarop het toezicht zich zal toespitsen. Dat zijn de volgende aandachtsgebieden:

1. Financiën;
2. Ruimtelijke ordening;
3. Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
4. Monumenten & archeologie
5. Archief;
6. Huisvesting statushouders.

Per aandachtsgebied zijn er toets kaders geformuleerd voor het benoemen van de mogelijke risico's en voor het beheren ervan. Op basis van de toetsing aan de kaders kan aan de taakuitoefening een waardering worden toegekend van "goed", "matig" en "slecht". Elke beoordeling wordt voorzien van een zelfevaluatie. Als een taak(onderdeel) als matig of slecht wordt gekwalificeerd, dan zal er aan verbetering moeten worden gewerkt. Als dat niet goed genoeg gebeurt, kan er sprake zijn van taakverwaarlozing. De provincie kan dan het toezicht verscherpen of zelfs het stuur overnemen (in de plaats treden op kosten van de gemeente).

3 Rapportage per aandachtsgebied.

Terugblik

De jaarrekening 2014 bevatte geen paragraaf IBT. De IBT-verantwoording over 2014 was in een aparte notitie opgenomen met toevoeging van alle bijbehorende documenten zoals verslaglegging Wet ruimtelijke ordening (Wro), Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo-vergunningverlening en toezicht & handhaving) en het archiefverslag. In de notitie was er ook voor gekozen om integraal het toetsingskader per aandachtsgebied op te nemen en vervolgens de score na toetsing aan de criteria. Dat leverde een uitvoerig document op die wel volledig, maar niet overzichtelijk bleek. De jaarrekening 2015 bevat weer zelf de IBT-paragraaf, maar teruggebracht tot de essentie: waaraan moeten we voldoen en wat zijn de scores. Voor meer informatie kan de IBT-notitie 2014 als naslagwerk worden geraadpleegd en ook de Brochure IBT-toets-kaders april 2014¹. De scores waren vorig jaar op alle onderdelen goed, uitgezonderd het aandachtsgebied 'archief'. Daar moest de score 'matig' worden genoteerd. Er werd nog niet optimaal voldaan aan de toepasselijke criteria.

Gedeputeerde Staten hebben de kwalificaties overgenomen². Geconstateerd is dat in vergelijking met andere gemeenten in de provincie De Marne tot de gemeenten behoort met de meeste goede scores.

¹ <https://besluitvorming.demarne.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2015/16-juni/20:00>

² Brief Gedeputeerde Staten 15 oktober 2015: behoort als aanvullend stuk bij deze paragraaf.

3.1 Financiën.

Binnen dit aandachtsgebied gelden 7 criteria. In onderstaande tabel zijn de criteria vermeld met de bijbehorende score na toetsing daaraan:

		Goed		Matig		Slecht	
1.	Begrotingsjaar structureel en reëel in evenwicht (sluitend)	X					
2.	Laatste jaarschijf meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht	X					
3.	Weerstandsvermogen (positief / negatief)	X					
4.	Onderhoud kapitaalgoederen (vastgestelde actuele beheerplannen, geen achterstallig onderhoud)	X					
5.	Grondexploitatie (actuele exploitatieopzetten)	X					
6.	Toepassing BBV	X					
7.	Uitkomsten jaarrekeningen (drie voorgaande jaren)			X			

Bij de criteria 1 en 2 moet gekeken worden naar de ten opzichte van het peiljaar (2015) komende begroting en meerjarenraming, dus de begroting 2016 en meerjarenraming 2015-2018. Bij toepassing van de criteria 3 t/m 7 wordt gekeken naar de bestaande situatie.

Zelfevaluatie.

In 2014 was het toezicht regime 'preventief toezicht' opgelegd. Voor 2015 is die opgeheven. Ook voor 2016 geldt geen preventief toezicht. De meerjarenraming is structureel en reëel in evenwicht. De uitkomsten van de drie voorgaande jaarrekeningen is 'matig', omdat er telkens wel een tekort is, maar ten opzichte van de begrotingen aanmerkelijk lager.

3.2 Ruimtelijke ordening.

Score na toepassing van de toetsingscriteria:

Bestemmingsplan / beheersverordening		Goed	
1.	Voor het gehele grondgebied gelden actuele, aan de regels van het Rijk en de provincie aangepaste plannen: ja	X	
2.	De gemeente heeft een operationeel plan om de niet-actuele en niet-aangepaste plannen te herzien: n.v.t. als bij 1 = ja	X	
3.	Er is een verslag Wro-taken over het voorgaand jaar aan de gemeenteraad verstrekt bij de jaarrekening en tevens beschikbaar voor Gedeputeerde Staten: ja	X	

Bestuursrechtelijke handhaving		Goed	
1.	Het beleid met betrekking tot de bestuursrechtelijke handhaving in het kader van de Wro is in een uitvoeringsprogramma voor het komende jaar uitgewerkt en het uitvoeringsprogramma is aan de raad aangeboden en tevens beschikbaar gesteld aan Gedeputeerde Staten	X	
2.	Verslaglegging bestuursrechtelijke handhaving in het kader van de Wro over het voorgaande jaar: er is verslag gedaan aan de raad; het verslag is aangeboden bij de jaarrekening en aan Gedeputeerde Staten beschikbaar gesteld	X	

Zelfevaluatie

Er gelden actuele plannen of – waar kon worden volstaan met conserveren – beheersverordeningen.

3.3 Wabo.

Score na toepassing van de uitgewerkte criteria:

Beleid, probleem & -risicoanalyse / uitvoeringsprogramma / jaarverslag		Goed	
1.	Er is een actueel beleid (waarin minimaal aandacht is voor vergunningen- en handhavingsbeleid, inclusief brandveiligheid, protocol bouwplantoetsing, bodembeleid) en probleem- en risicoanalyse (< 4 jaar), beschikbaar voor GS.	X	
2.	Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma vth-taken vastgesteld door b&w en beschikbaar voor GS. Het programma wordt bij de begroting aangeboden aan de raad. Het programma heeft een duidelijke relatie met risico's doelen, prioriteiten en evaluatie vorig programma. De beschikbare middelen zijn toereikend voor de uitvoering. In het programma zijn voor wat betreft de vergunningverlening in ieder gal de systematiek en werkzaamheden voor het actueel houden van vergunningen voor risicovolle activiteiten beschreven.	X	
3.	Bij het jaarverslag behorend bij de jaarrekening wordt de evaluatie van het uitvoeringsprogramma en rapportage (art. 7.7 Bor) aangeboden aan de raad en is tevens beschikbaar voor GS. Het verslag bevat duidelijke conclusies over de mate van uitvoering van het programma, de bijdrage aan beleidsdoelen, de beheersing van risico's en of beleid, prioriteiten en/of het programma bijgesteld moet worden.	X	

Zelfevaluatie.

De scores waren voor het verantwoordingsjaar 2014 goed. Het is handhaving van het bestaande niveau.

3.4 Monumenten & archeologie

Indicatoren		Goed	
1.	De vastgestelde of in procedure zijnde bestemmingsplannen (binnen de wettelijke termijnen) zijn voor het hele grondgebied Maltaproof en alle rijksbeschermd stads- en dorpsgezicht zijn er in opgenomen. Alle (het grondgebied van De Marne dekkende) bestemmingsplannen bevatten regels tot bescherming van de archeologie. De dorpsgezichten zijn in de bestemmingsplannen opgenomen.	X	
2.	De gemeente heeft een monumentencommissie ingesteld die voldoet aan artikel 15 Monumentenwet. De gemeente De Marne maakt gebruik van de onafhankelijke monumentencommissie van Libau Groningen. Deze voldoet aan artikel 15 Monumentenwet	X	
3.	Er is een openbaar en compleet register als bedoeld in artikel 20 van de Monumentenwet van verleende omgevingsvergunningen en er wordt voldaan aan de termijn waarbinnen vergunningen in het register moeten zijn opgenomen. Er wordt een register bijgehouden in de vorm van het digitale registratiesysteem voor vergunningsaanvragen: Squit	X	
4.	In alle wettelijk verplichte gevallen voor gebouwde rijksmonumenten wordt advies gevraagd aan de monumentencommissie	X	
5.	Er hebben zich het afgelopen jaar geen incidenten in de gemeente plaatsgevonden.	n.v.t.	

Zelfevaluatie.

Over 2013 waren geen gegevens met betrekking tot monumenten en archeologie opgenomen in de IBT-paragraaf, omdat de jaarrekening 2013 al in een gevorderd stadium was en de toetsingscriteria voor monumenten & archeologie nog niet uitgekristalliseerd waren. Op basis van het niet-aanleveren van informatie heeft de provincie – ondanks de opgegeven reden – de score ‘slecht’ toegekend. Per 2014 is de verlangde informatie wel opgenomen in de IBT-notitie. Aan alle indicatoren wordt positief voldaan, hetgeen de score ‘goed’ opleverde. Dat geldt ook voor 2015.

3.5 Archief.

Op grond van artikel 8 van de Archiefverordening doet het college van burgemeester en wethouders jaarlijks aan de gemeenteraad verslag van de uitvoering van artikel 30 van de Archiefwet, waarin de zorgplicht voor de gemeentelijke archiefbescheiden is vastgelegd. Het verslag over de archiefwerkzaamheden vormt zodoende het toezichtsinstrument voor de raad. Het verslag over 2015 is inmiddels bij de raad onder de aandacht gebracht en naar Gedeputeerde Staten gestuurd.

In het kader van de IBT zijn voor het aandachtsgebied archief vier belangrijke thema's gekozen:

1. Een goed werkend kwaliteitssysteem voor beheer van archiefbescheiden;
2. Archiefbescheiden worden in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht;
3. Archiefbescheiden worden tijdig vernietigd of overgebracht / openbaar gemaakt;
4. Er is een duurzame en adequate beheer- en bewaaromgeving.

De scores op deze thema's zijn als volgt:

	Thema:	Goed		Matig		Slecht	
1.	Een goed werkend kwaliteitssysteem voor beheer van archiefbescheiden;			X			
	<i>De gemeente heeft m.b.t. de archiefzorg en postbehandeling c.a. een aantal procedures en protocollen opgesteld. Deze kunnen als componenten van een kwaliteitssysteem worden gerekend. In het jaarverslag over 2013 was toegezegd dat de mogelijkheden voor het opzetten van een kwaliteitssysteem in samenwerking met Bedum en Winsum zou worden onderzocht. In mei 2015 is in BMW-verband afgesproken dat een raamwerk voor een kwaliteitssysteem gezamenlijk zal worden opgepakt en vervolgens individueel kan worden uitgewerkt. Naar verwachting mag een kwaliteitshandboek in 2015 / 2016 tegemoet worden gezien. Door de projectgroep van het samenwerkingsverband van verschillende overheidspartners 'Archief 2020' wordt een handreiking kwaliteitssysteem ontwikkeld. Indien die handreiking tijdig beschikbaar komt zal die toegepast worden. (KPI 2.1)</i>						
2.	Archiefbescheiden worden in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht;			X			
	<i>In het verslag over 2013 was toegezegd om de mogelijkheden en vorm waarin een documentair structuurplan (DSP) opgezet kan worden in BMW-verband te onderzoeken. Afgesproken is dat ten minste een inventarisatie wordt gemaakt van de procesapplicaties die door de organisatie gebruikt worden, welke data daarin opgeslagen wordt en of deze voor bewaring dan wel voor vernietiging in aanmerking komen. Naar verwachting mag een DSP in 2015 / 2016 tegemoet worden gezien. (KPI 3.1)</i> <i>De fysieke archieven van de rechtsvoorgangers van de gemeente De Marne over de periode 1811-1989 bevinden zich in goede, geordende en toegankelijke staat. De authenticiteit, samenhang van documenten en uitgevoerde beheeractiviteiten kunnen uit de fysieke zaakdossiers herleid worden.</i> <i>Met betrekking tot de goede, geordende en toegankelijke staat van het archief van De Marne vanaf 1990 en de rechtsvoorgangers daarvan zijn nog enige verbeteringen aan te brengen. In 2014 was al gestart met het maken van een inhaalslag. Echter door inkrimping van de beschikbare formatie moest de planning worden bijgesteld.</i> <i>De gemeente heeft begin 2015 (samen met de gemeenten Winsum en Bedum) een gecertificeerd zaakstelsel aangeschaft. Er is inmiddels een begin gemaakt met het inrichten van het stelsel. Voor het inrichten wordt gebruik gemaakt van zaaktypen. Medio 2015 zal het stelsel in gebruik worden genomen en gefaseerd worden uitgerold. De authenticiteit, samenhang van documenten en uitgevoerde beheeractiviteiten kunnen uit metadata en digitale zaakdossiers herleid worden. (KPI 3.2)</i> <i>Te bewaren fysieke documenten worden in duurzame verpakkingsmaterialen opgeborgen die, voor zover bekend, 100 jaar mee zullen gaan.</i>						

	<i>Het aangeschafte zaaksysteem is een NEN 2082 gecertificeerd systeem. Waarborging van authenticiteit, context en toegankelijkheid en duurzame opslag van documenten daarin is mogelijk. Vastlegging van metadata zal getoetst worden aan verplichte elementen uit het toepassingsmodel lokale overheden (TMLO). Veel technische metadata kunnen worden gegenereerd uit het gecertificeerde zaaksysteem. Zaaktypes zullen zodanig worden ingericht dat beschrijvende metadata in overeenstemming zijn met elementen uit het TMLO. In BMW-verband zal daartoe een metadata-schema worden gemaakt. Deze mag in 2015 / 2016 tegemoet worden gezien. (KPI 3.6)</i>				
3.	Archiefbescheiden worden tijdig vernietigd of overgebracht / openbaar gemaakt;			X	
	<p>Verbetermaatregelen (v.w.b. de KPI's met kerninformatie):</p> <p><i>De gemeente selecteert en vernietigt jaarlijks de daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden. In tegenstelling tot voorgaande jaren wordt de procedure voor het opmaken van een verklaring met specificatie van te vernietigen archiefbescheiden correct uitgevoerd. (KPI 5.1)</i></p> <p><i>Er worden geen fysieke documenten vervangen. Omgekeerde substitutie wordt wel toegepast (bijv. e-mail met bijlagen en andere documenten die digitaal binnenkomen of worden opgemaakt). Deze van oorsprong digitale documenten worden, indien van belang, op papier uitgeprint en gearchiveerd. In het kader van het digitaal en zaakgericht werken zal, vóórdat tot daadwerkelijke vervanging wordt overgegaan, aan de eisen die daaraan gesteld, voldaan worden. (KPI 5.3)</i></p> <p><i>De archieven van de voormalige gemeenten Leens, Eenrum, Ulrum en Kloosterburen zijn geplaatst in de openbare archiefbewaarplaats. De overbrenging daarvan is in 2015 geformaliseerd. (KPI's 6.1 / 8.2)</i></p>				
4.	Er is een duurzame en adequate beheer- en bewaaromgeving.	X			
	<p>Verbetermaatregelen: [wie-wat-wanneer of geen]</p> <p><i>De gemeente beschikt over een goedgekeurde archiefbewaarplaats. Er zijn geen andere archiefruimten aangewezen of in gebruik. In tegenstelling tot voorgaande jaren wordt de klimaatbeheersing van de archiefbewaarplaats gelogd en wekelijks beoordeeld. (KPI's 7.2 / 7.3)</i></p>				

Zelfevaluatie.

In 2014 en 2015 zijn er stappen gezet tot verbetering van de matige score in 2013. Dat heeft niet geleid tot een goede score op alle onderdelen. In 2016 worden verdere stappen ter verbetering gezet.

Er wordt zoveel mogelijk in BMW-verband wordt opgetrokken. Dat brengt voordelen, maar heeft ook invloed op het tempo van verbetering. Het blijft een keuze tussen enerzijds het invullen van de eigen gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de archiefzorg, maar met name op het terrein van digitalisering is samenwerking nuttig en wenselijk, ook in het licht van een gemeentelijke herindeling.

3.6 Huisvesting statushouders.

De gemeente moet op grond van de Huisvestingswet taakstellingen realiseren met betrekking tot de huisvesting van statushouders. De aantallen zijn gerelateerd aan het aantal inwoners van de gemeente. Elk half jaar krijgt de gemeente een taakstelling opgelegd. De provincie controleert of de taakstelling wordt gehaald. Is het in orde, dan zal de provincie niets doen. Is er achterstand, dan vindt er bestuurlijk overleg plaats. Daarin worden afspraken gemaakt over het binnen een termijn van maximaal 6 maanden alsnog realiseren van de taakstelling. Lukt dat ook dan niet, dan neemt de provincie het over op kosten van de gemeente.

De gemeente scoort 'goed' als de halfjaarlijkse taakstelling wordt gerealiseerd. Wordt de halfjaarlijkse taakstelling niet volledig gerealiseerd, dan is er sprake van een 'matige' uitvoering. De gemeente scoort 'slecht' als na een extra termijn de taakstelling niet is gehaald.

In 2015 zijn de taakstellingen voor huisvesting voor beide halfjaren gehaald. De scores zijn dus voor beide halfjaren: goed.

Zelfevaluatie.

Ook in 2014 zijn beide taakstellingen – 1^e en 2^e halfjaar – gehaald en is er 'goed' gescoord voor beide halfjaren. Er is over deze jaren dus sprake van een constante goede prestatie.

5 Jaarrekening

Paarden Lauwersmeer

5.1 Balans gemeente De Marne

bedragen x k€

Activa	Balanswaarde 31-12-2015		Balanswaarde 31-12-2014	
Vaste activa				
Materiële vaste activa				
Investeringen met economisch nut	10.081		10.003	
Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.691		10.784	
Investeringen met maatschappelijk nut	8.996		9.208	
Materiële vaste activa		29.768		29.995
Financiële vaste activa				
Deelnemingen	160		159	
Leningen aan woningbouwcorporaties	2.260		2.347	
Overge langlopende leningen	1.343		1.395	
Financiële vaste activa		3.763		3.901
Totaal vaste activa		33.531		33.896
Vlottende activa				
Voorraden				
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	912		912	
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	193		982	
Voorraden		1.105		1.894
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	3.769		2.005	
Overige vorderingen	4.964		4.143	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		8.733		6.148
Liquide middelen				
Kassaldi	4		8	
Banksaldi	267		591	
Liquide middelen		271		599
Totaal vlottende activa		10.110		8.643
Totaal activa		43.642		42.537

bedragen x k€

Passiva	Balanswaarde 31-12-2015		Balanswaarde 31-12-2014	
Eigen Vermogen				
Algemene reserve	3.115		2.711	
Bestemmingsreserves	1.952		2.323	
Gerealiseerd resultaat	1.934		1.841	
Eigen Vermogen		7.001		6.874
Voorzieningen				
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	713		1.055	
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	636		640	
Voorzieningen		1.349		1.695
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer				
Onderhandse leningen	24.923		23.829	
Vaste schulden		24.923		23.829
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar				
Kasgeld leningen	2.500		2.866	
Overige schulden	2.637		2.092	
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		5.137		4.958
Overlopende passiva				
Nog te betalen bedragen	1.964		1.833	
Transistorische rente	246		296	
Voorschotbedragen hogere overheden	2.922		3.010	
Overige leningen	100		43	
Overlopende passiva		5.232		5.181
Totaal vlottende passiva		10.370		10.139
Totaal passiva		43.642		42.537
Garantstellingen		28.786		24.280

Ontwikkelingen na balansdatum

Na het afsluiten van het boekjaar 2015 hebben zich geen ontwikkelingen voorgedaan die de hoogte en samenstelling van de balans per balansdatum aanzienlijk beïnvloeden.

5.2 Overzicht van baten en lasten

bedragen x k€

Programma (x € 1000)	Realisatie vorig begrotingsjaar			Raming begrotingsjaar voor wijzigingen			Raming begrotingsjaar na wijzigingen			Realisatie begrotingsjaar			afwijking begroting - realisatie	
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten
Programma 1 Burger en bestuur	165	2.679	-2.514	141	2.351	-2.210	141	2.356	-2.215	182	2.472	-2.290	V 41	N -116
Programma 2 Veiligheid	460	1.387	-927	10	954	-944	10	1.023	-1.013	42	976	-934	V 33	V 47
Programma 3 Verkeer en Vervoer	102	3.870	-3.768	15	3.393	-3.378	33	4.380	-4.348	59	4.272	-4.213	V 26	V 109
Programma 4 Economische zaken, landbouw en visserij, recreatie en toerisme	4	402	-398	7	363	-356	7	335	-328	3	304	-301	N -4	V 31
Programma 5 Jeugd	301	2.124	-1.823	177	4.975	-4.798	41	1.455	-1.414	96	1.435	-1.339	V 55	V 20
Programma 6 Sport, Kunst en Cultuur	114	1.450	-1.336	47	1.149	-1.102	51	1.157	-1.106	95	1.174	-1.079	V 45	N -18
Programma 7 Sociale zaken en Werk	5.988	7.223	-1.235	4.095	7.909	-3.814	3.699	7.561	-3.861	3.640	7.356	-3.716	N -59	V 205
Programma 8 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	187	2.985	-2.798	95	4.258	-4.163	269	8.104	-7.836	334	7.234	-6.900	V 65	V 870
Programma 9 Milieu	3.687	4.205	-518	3.346	3.120	226	3.418	3.207	211	3.481	3.249	233	V 63	N -41
Programma 10 Leefomgeving	1.273	2.993	-1.720	691	2.243	-1.552	730	2.432	-1.703	895	2.703	-1.809	V 165	N -271
Programma Algemene dekkingsmiddelen														
Algemene uitkering	12.846	0	12.846	18.975	12	18.962	18.616	12	18.603	18.755	11	18.743	V 139	V 1
OZB	2.231	3	2.228	2.444	27	2.417	2.444	0	2.444	2.465	9	2.456	V 21	N -9
Toeristenbelasting	292	40	252	295	5	290	295	0	295	285	11	274	N -10	N -11
Forensenbelasting	166	0	166	174	3	171	174	0	174	184	9	175	V 9	N -9
Deelneming	560	278	282	602	86	516	1.234	396	838	1.284	385	899	V 51	V 11
Overige algemene dekkingsmiddelen	631	341	290	0	233	-233	0	268	-268	81	325	-244	V 81	N -57
Saldo kostenplaatsen	0	1.583	-1.583	0	0	0	0	277	-277	456	286	170	V 456	N -9
subtotaal Algemene dekkingsmiddelen	16.726	2.245	14.482	22.490	366	22.124	22.763	954	21.809	23.511	1.037	22.474	V 748	N -83
Onvoorzien	0	0	0	0	25	-25	0	3	-3	0	0	0	V 0	V 3
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	29.006	31.561	-2.555	31.114	31.107	7	31.161	32.968	-1.807	32.339	32.211	127	V 1.178	V 756

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	onttrek-king	toevoe-ging	saldo	onttrek-king	toevoe-ging	saldo	onttrek-king	toevoe-ging	saldo	onttrek-king	toevoe-ging	saldo
programma 1	232	0	232	0	0	0	0	310	-310	0	310	-310
programma 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
programma 3	526	0	526	0	0	0	641	81	560	641	81	560
programma 4	82	16	66	0	0	0	0	0	0	0	0	0
programma 5	258	0	258	0	0	0	48	195	-147	48	195	-147
programma 6	15	27	-12	9	0	9	44	8	36	44	8	36
programma 7	0	18	-18	68	0	68	119	0	119	119	0	119
programma 8	16	165	-149	105	0	105	153	164	-11	153	164	-11
programma 9	1.156	663	493	25	278	-253	75	348	-273	110	362	-253
programma 10	26	75	-49	0	140	-140	88	157	-69	88	157	-69
algemene dekkingsmiddelen	7.418	4.370	3.048	426	221	204	4.590	2.688	1.903	4.625	2.743	1.882
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	9.729	5.333	4.395	633	640	-7	5.758	3.951	1.807	5.828	4.021	1.807

Gerealiseerd resultaat	38.735	36.895	1.841	31.747	31.747	0	36.919	36.919	0	38.166	36.232	1.934
------------------------	--------	--------	-------	--------	--------	---	--------	--------	---	--------	--------	-------

5.3 Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV).

Grondslagen voor waardering en resultaat

De waarderingsgrondslagen van de jaarrekening van de gemeente De Marne zijn in lijn met de BBV en de financiële verordening. Voor waardering wordt uitgegaan van de historische kostprijs tenzij anders vermeld. Activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde. Kosten en opbrengsten worden verantwoord op basis van het baten en lasten stelsel. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong hebben voor het einde van het boekjaar, worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor de opstelling van de jaarcijfers.

Materiële vaste activa

De Materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen, voor zover van toepassing, bijzondere waardeverminderingen.

Materiële vaste activa	Afschrijvingstermijnen
Openbare ruimte (<i>activa met maatschappelijk nut</i>)	25 jaar
Gronden en terreinen	geen
Bedrijfsgebouwen	40 jaar
Renovaties	25 jaar
Technische installaties	18 jaar
Meubilair	10 jaar
Vervoermiddelen	8 jaar
Software	5 jaar

Afschrijvingen

Investerings worden lineair afgeschreven. Eén oude investering in de riolering vormt hierop een uitzondering. Op deze investering wordt annuïtair afgeschreven. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn conform de opgenomen lijst met afschrijvingstermijnen uit de financiële verordening.

Financiële vaste activa

De onder de Financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden worden gewaardeerd tegen nominale waarden. De belangen in deelnemingen tegen verkrijgingsprijs of marktwaarde als deze lager is als de verkrijgingsprijs.

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. Er wordt geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden. De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie, zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen als en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd kunnen worden aangemerkt. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Vorderingen

Vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, indien noodzakelijk verminderd met een voorziening voor oninbare bedragen.

Reserves

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen die zich hebben voorgedaan per balansdatum en waarvan de omvang redelijkerwijs kan worden geschat. De voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale of contante waarde.

Vaste schulden

Onder de vaste schulden worden verstaan de schulden met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van één jaar of langer. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde verminderd met de aflossingen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente zijn gewaarborgd, is buiten de telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bepalingsgrondslagen resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Voor zover noodzakelijk zijn ten laste van de exploitatie voorzieningen getroffen voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- risico's ter zake van verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen, respectievelijk schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie voor gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming namelijk vier jaar. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) moet wel een verplichting worden gevormd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

5.4 Toelichting op de Balans

(Im)materiële vaste activa

In het verslagjaar waren op de balans geen immateriële vaste activa opgenomen. Conform het BBV zijn de materiële vaste activa uitgesplitst in materiële vaste activa met economisch nut en materiële vaste activa met maatschappelijk nut. De investeringen met maatschappelijk nut worden afgeschreven in 25 jaar.

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

bedragen x k€						
Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2014	Investering	Bijdrage derden	Afschrijving	Desinvesteringen	Balanswaarde 31-12-2015
Economisch nut						
Gronden en terreinen	353			2		351
Bedrijfsgebouwen	7.376	1.205	360	482		7.739
Vervoermiddelen	479	42	2	129		390
Machines, apparaten en installaties	1.767	235	13	397		1.591
Overig	27			19		9
Economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.						
Grond- weg en waterbouwkundige werken	10.784	272		365		10.691
Maatschappelijk nut						
Openbare ruimte	9.208	2.531	2.129	613		8.996
Totaal	29.995	4.285	2.504	2.008	0	29.768

Toelichting

De investeringen in de bedrijfsgebouwen betreft o.a. de Jeugdsoos Eenrum, renovatie kleedkamer FC Leo, en investeringen in het kader van IHP (CBS de Handpalm, CBS Ichtus).

Daarnaast is in verband met de Jeugdsoos Eenrum een subsidie ontvangen.

De bijdrage derden bij de activa met maatschappelijk nut betreft voornamelijk subsidie ontvangsten in het kader van het project PROloog en het programma Krimp en Leefbaarheid.

Voor een toelichting wordt verwezen naar bijlage 6.5. Overzicht investeringen.

Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa is als volgt samengesteld:

bedragen x k€						
Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2014	investeringen	desinvesteringen	aflossingen	afwaarderingen	Balanswaarde 31-12-2015
Deelnemingen	159	1				160
Leningen woningbouwverenigingen	2.347			87		2.260
Overige langlopende leningen	1.814	29	28	363		1.452
Af: Voorziening vordering op Vennootschap BV	-420			-310		-109
Subtotaal: Overige leningen minus voorzieningen	1.395	29	28	52		1.343
Totaal	3.901	30	28	139	0	3.763

Toelichting**Deelnemingen**

In onderstaande tabel is aangegeven van welke ondernemingen de gemeente De Marne aandelen in bezit heeft. Bij de waarde van de ABN-AMRO belegging heeft ten opzichte van 2014 een kleine waardestijging plaatsgevonden.

bedragen x k€

Overzicht aandelen	Balanswaarde 31-12-2014	Vermeer- deringen	Verminderin- gen	Balanswaarde 31-12-2015
Aandelen NV Fryslân Miljeu	23			23
Watermaatschappij Groningen	2			2
Essent / Enexis c.s.	86			86
Visafslag Lauwersoog BV	3			3
Exploitiemaatschappij Lauwersoog BV	5			5
BNG	24			24
ABN-AMRO belegging	10	1		11
Overig	6			6
Totaal	159	1	0	160

Leningen woningbouwverenigingen

Dit betreft leningen verstrekt aan Woningbouwvereniging De Wierden. Op het restant van de leningen wordt regelmatig afgelost.

Overige langlopende leningen

Dit betreft leningen verstrekt aan lokale verenigingen en stichtingen, Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN), Enexis en personeel.

- **Lokale verenigingen en stichtingen:**
Dit betreft voetbal-, carnavals- en culturele verenigingen en een culturele stichting. Op de restant van de leningen wordt regelmatig afgelost.
- **Lening SVN:**
Dit betreft een zogenaamd revolverend fonds dat is ingesteld bij de verkoop van de aandelen Bouwfonds in 2000. Organisaties met maatschappelijk relevante doelen kunnen een verzoek indienen bij dit fonds voor een gunstige lening. SVN verstrekt die geldlening na goedkeuring van het college van B&W.
- **Vordering Enexis:**
Aan Enexis is in 2009 een lening verstrekt (bij de verkoop van Essent) Dit wordt volgens plan afgelost. De laatste aflossing is voorzien in 2017. Omdat op deze lening is afgelost wordt de bijbehorende voorziening verlaagd.
- **Lening aan ambtenaren:**
Op grond van nu geldende wettelijke bepalingen mogen geen leningen meer verstrekt worden aan het personeel. Dit geldt voor leningen onder hypothecair verband (woningfinanciering). De huidige leningen zijn een restant van eerdere wettelijke bepalingen. In het kader van het fiets privé project worden nog wel kortlopende financieringen verstrekt. Deze financiering vindt plaats ten behoeve van een aankoop van een fiets. De lening wordt afgelost in drie jaar.

Voorraden

De voorraden betreffen de grondexploitaties.

bedragen x k€

Voorraden grondexploitaties	waarde 31-12-2014	Verliesvoorziening	Balanswaarde 31-12-2014	Winstneming	Investing	Opbrengst verkopen	Desinvesteringen	waarde 31-12-2015	Verliesvoorziening	Balanswaarde 31-12-2015
In exploitatie genomen										
Kanaaloever Zuid (incl. Heiploeg)	-62		-62	43	4		1	-16		-16
Doornbos 3 Zoutkamp	-23		-23		2			-21		-21
Trekweg Ulrum	16		16		1			17	380	-363
Brugweg Ulrum	166		166		7		173	0		0
Bedrijventerrein Ulrum-oost	751		751		45	341		454		454
Tuinbouwbedrijventerrein Kruisweg	134		134		5			139		139
Totaal	982	0	982	43	64	341	174	573	380	193
Niet in exploitatie genomen										
Grond Wehe den Hoorn	38		38					38		38
Grond Stiekema Kloosterburen	29		29					29		29
Hunzegat Zoutkamp	5		5					5		5
Exploatieverkenning Ulrum	460	21	439					460	21	439
Verkoop EBZ	426	25	401					426	25	401
Totaal	958	46	912	0	0	0	0	958	46	912
Totaal	1.940	46	1.894	43	64	341	174	1.531	426	1.105

Toelichting

Er heeft een winstneming plaats gevonden bij Kanaaloever Zuid (k€ 43) en er is grond verkocht van het bedrijventerrein Ulrum-oost (k€341). Daarnaast is er een verliesvoorziening gevormd voor de exploitatie opzet Trekweg Ulrum (k€380) en heeft er een afwaardering plaats gevonden voor de exploitatie opzet Brugweg Ulrum (k€173). De bouw kavels aan de Brugweg krijgen een andere bestemming. Ze zijn uit de verkoop gehaald en het perceel wordt toegevoegd aan de NIEGG.

De boekwaarde bij NIEGG per m2 bedraagt €1,93/m2 (dit is de totale som van alle boekwaarden NIEGG gedeeld door de totale oppervlakte van alle NIEGG percelen). Voor een economische waarde gaan wij uit van een gemiddelde waarde van €4,-/m2.

Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan één jaar

Met betrekking tot debiteuren kan de volgende onderverdeling worden gemaakt:

bedragen x k€

Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
Vorderingen op openbare lichamen	2.312	2.005
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd <1 jaar	1.457	
Totaal vorderingen op openbare lichamen	3.769	2.005
Overige vorderingen - SVN	345	0
Overige vorderingen	5.008	4.579
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-246	-243
Af: voorziening debiteuren sociale zaken	-143	-193
Totaal overige vorderingen minus voorzieningen	4.964	4.143
Totaal	8.733	6.148

In 2014 is de overige vorderingen – SVN opgenomen onder de liquide middelen (blz 157).

Toelichting**Vorderingen op openbare lichamen**

De post vorderingen op openbare lichamen heeft voornamelijk betrekking op het nog te ontvangen bedrag in verband met de afrekening BTW compensatiefonds.

Daarnaast zijn decentrale overheden verplicht om boven een drempelbedrag hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden (wet FIDO). In de onderstaande tabel wordt het bedrag aangegeven dat op dag basis buiten 's Rijks schatkist is aangehouden. Het drempelbedrag van De Marne is gesteld op k€ 250.

	bedragen x k€			
	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	-479	-2.124	-1.332	249
Drempel bedrag	-250	-250	-250	-250
Ruimte	-729	-2.374	-1.582	-1

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN)

Het nog niet in het kader van SVN verstrekte leningen voor organisaties met maatschappelijke doelen en leningen in het kader van krimp en leefbaarheid is hier opgenomen.

Overige vorderingen

De overige vorderingen hebben betrekking op de nog af te rekenen samenwerking BMW E en nog te ontvangen subsidies van de provincie (k€ 2.353), debiteuren SoZaWe (k€ 1.012) en normale debiteuren (k€ 1.643).

Voorzieningen dubieuze debiteuren en debiteuren sociale zaken

De voorziening dubieuze debiteuren is enerzijds gebaseerd op een percentage van de nog uitstaande belastingdebiteuren, rekening houdende met de ouderdom van deze debiteuren, en met een individuele beoordeling van de overige debiteuren. (k€ 246)

De voorziening debiteuren sociale zaken is gebaseerd op een opgave van de gemeenschappelijke sociale dienst (k€ 143).

Liquide middelen

	bedragen x k€	
Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
Kassaldi	4	8
Banksaldi	267	591
Totaal	271	599

Specificatie naar bank

	bedragen x k€	
Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	249	258
Rabo bank	5	13
ABM-AMRO bank	3	3
ING bank	9	5
SVN	-	312
Totaal	267	591

In 2015 is SVN opgenomen onder de overige vorderingen – SVN (blz 156).

Eigen Vermogen

bedragen x k€

Eigen vermogen	stand per 1-1-2015	Stortingen	Onttrekkingen	stand per 31-12-2015
Algemene reserve (incl. reserve GRP)	4.551	3.124	-4.560	3.115
Bestemde reserves	2.322	897	-1.268	1.951
Totaal reserves	6.873	4.021	-5.828	5.066
Gerealiseerd resultaat boekjaar	0	1.934	0	1.934
Totaal eigen vermogen	6.873	5.955	-5.828	7.001

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserves en de bestemmingsreserves alsmede het resultaat van het boekjaar. Het eigen vermogen dient onder meer als weerstand voor tegenslagen in de toekomst (bufferfunctie). Tevens is het eigen vermogen aan te wenden als financieringsmiddel. Hieronder volgt een specificatie van het Eigen vermogen.

bedragen x k€

Eigen Vermogen	stand per 1-1-2015	Stortingen	waarvan structureel	Onttrekkingen	waarvan structureel	stand per 31-12-2015
Specificatie Algemene reserve						
AR Algemene Reserve	5.091	2.765	0	-4.560	0	3.296
AR GRP 2014-2018	-540	358	0	0	0	-181
Totaal Algemene reserve	4.551	3.124	0	-4.560	0	3.115
Specificatie Bestemde reserves						
programma 3						
BR Trace Mensingew. - Zoutkamp	140	0	0	0	0	140
BR N361	560	0	0	-560	0	0
BR Wegen Hoofdstr. Pieterburen	0	81	0	-81	0	0
programma 5						
BR Peuterspeelzaalwerk	83	0	0	0	0	83
BR Gymlokaal Wehe den Hoorn	0	150	0	0	0	150
programma 6						
BR Vervanging speeltoestellen	0	8	0	0	0	8
BR Tennisbaan Kloosterburen	14	0	0	0	0	14
BR Tennisbanen Ulrum	35	0	0	-35	0	0
BR NASB sportcoach	27	0	0	-9	-9	18
BR Friciekosten bibliotheek	0	45	0	0	0	45
programma 7						
BR Participatie en reïntegratie	132	0	0	-68	0	64
programma 8						
BR-WMO huishoudelijke hulp	130	0	0	-105	0	25
BR-WMO uitvoeringskosten	35	0	0	0	0	35
BR Uitvoeringskosten drie transities	0	164	0	-147	0	17
programma 9						
BR Klimaatbeleid	75	0	0	-5	-5	70
programma 10						
BR Herstructurering woonplan	85	0	0	0	0	85
BR Nord Sea Fish	10	10	0	0	0	20
BR Lauwersom	51	0	0	0	0	51
BR PROloog algemeen	494	147	140	0	0	641
BR Programma Krimp en leefbaarheid	345	0	0	-13	0	332
overhead						
BR Friciekosten	106	92	0	-45	0	153
BR Organisatieontwikkelingen	0	200	0	-200	0	0
Totaal bestemmingsreserves	2.322	897	140	-1.268	-14	1.951
Specificatie gerealiseerd resultaat						
Gerealiseerd resultaat boekjaar	0	1.934	0	0	0	1.934
Totaal gerealiseerd resultaat	0	1.934	0	0	0	1.934

Toelichting

De bestemmingsreserve Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is ultimo 2015 negatief. Conform de verslaggevingsvoorschriften mag een bestemmingsreserve niet negatief zijn. Als gevolg daarvan wordt de negatieve bestemmingsreserve GRP onderdeel van de algemene reserve. De algemene reserve wordt hierdoor lager.

Het doel van de bestemmingsreserves wordt toegelicht in bijlage 6.3.

Voorzieningen

bedragen x k€

Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2014	Vermeerdering	Vermindering	Balanswaarde 31-12-2015
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's				
Organisatiewijziging	1.050		347	703
Risico BV Afvalverwerking	5	5		10
sub totaal	1.055	5	347	713
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.				
Egalisatiefonds afvalstoffen	640	27	31	636
Totaal voorzieningen	1.695	32	378	1.349

Toelichting**Organisatiewijziging**

Bij het vaststellen van de begroting 2014 heeft de raad een voorziening ingesteld om de financiële effecten van de organisatiewijziging en –ontwikkeling te verantwoorden. Het effect van de organisatiewijziging is een jaarlijkse daling van de personele lasten met k€ 786. In de samenvatting van deze jaarrapportage wordt uitvoering gerapporteerd over de stand van zaken van de bezuinigingen waaronder de personele bezuinigingen.

Risico BV afvalverwerking

Deze voorziening is ingesteld in het kader van de afvalverwerking. Hiervoor zijn aandelen gekocht bij Fryslân Milieu (k € 23). Elk jaar wordt de voorziening met k € 5 gevoed tot het totaal van de aanschafwaarde is bereikt. De voorziening dekt het financieel risico van de deelneming in Fryslân Milieu.

Egalisatiefonds afvalstoffenheffing

Voorziening waarin de overschotten of tekorten worden verrekend voorkomend uit de afvalstoffenheffing ten einde een gelijkmatige ontwikkeling te bewerkstelligen van de tarieven.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

bedragen x k€

Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2014	Aangetrokken	Aflossing	Balanswaarde 31-12-2015
Onderhandse leningen:				
binnenlandse banken en ov. fin. instellingen	23.829		1.906	21.923
overige binnenlandse sectoren		3.000		3.000
Totaal Langlopende Leningen	23.829	3.000	1.906	24.923
Rentelast langlopende leningen				1.030

Toelichting

Er is een nieuwe lening afgesloten ter grootte van k€ 3.000 (bij de gemeente Giessenlanden). Voor een toelichting op de leningen verwijzen we naar de paragraaf financiering.

Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	bedragen x k€	
	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
Kasgeldlening	2.500	0
Banksaldi	0	2.866
Overige schulden:		
Crediteuren	2.351	1.515
Af te dragen BTW	49	56
Af te dragen loonheffing en te betalen salarissen	231	434
Af te dragen loonheffing Sociale Zaken en te betalen uitkeringen	6	88
Totaal	5.137	4.958

Toelichting

Schulden aan kredietinstellingen

De gemeente heeft een rekening-courant overeenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Aan het eind van 2015 had deze rekening een negatief saldo van k€ 2.500. Conform de voorschriften is het negatieve saldo gepresenteerd onder de kortlopende schulden. Bij de BNG is ook de egalisatierekening financiering overheden (schatkistbankieren) ondergebracht.

Overlopende passiva

Omschrijving	bedragen x k€	
	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
Nog te betalen bedragen	1.964	1.833
Transistorische rente	246	296
Voorschotbedragen hogere overheden	2.922	3.011
Overige leningen	100	43
Totaal	5.232	5.182

Toelichting

Dit betreft kosten (verplichtingen) die betrekking hebben op 2015, waarvan de betaling in 2016 gaat plaatsvinden. Deze hebben voornamelijk betrekking op de nog af te rekenen samenwerking BMW. Ook zijn er enkele bedragen opgenomen die betrekking hebben op 2016, maar in 2015 vooruit zijn ontvangen.

Hieronder is een specificatie weergegeven van de voorschotbedragen hogere overheden.

bedragen x k€

Omschrijving	Balanswaarde 31-12-2014	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalin gen	Balanswaarde 31-12-2015
Onderwijsachterstandbeleid	13		13	0
Leefbaarheid	12			12
Krimp	2.970		285	2.685
Slim wonen plan	15			15
North Sea Fish	0	162		162
Subsidie Energie Haven L'oog	0	40		40
Prov. Bijdrage Gernalencentrum	0	8		8
Totaal geormerkte voorschotbedragen	3.011	210	298	2.922

Het geormerkt voorschot bedrag k€ 162 bij North Sea Fish betreft het voorlopige resultaat over de gehele looptijd van het project (totaal baten k€ 1.034 – totaal lasten k€ 872). Het totale krediet (dit is het totaal van de begrote kosten) van het project bedraagt k€ 1.183. Het project NSF wordt net als eerdere jaren vermeld op de staat van materiele vaste activa. Maar omdat het project inhoudelijk is afgerond wordt, omdat de financiële afrekening met een van de subsidieverstrekkers nog dient plaats te vinden, het voorlopige resultaat geormerkt.

In 2015 is k€ 472 subsidie ontvangen.

Overige lening

Op grond van de rechtspositieregeling heeft in de jaren 1997-2005 een aantal ambtenaren gespaard voor extra verlof. De verlofschuld wordt vereffend in de jaren 2015-2021. De verlofschuld zal uiterlijk in 2021 van de lijst van schulden verdwijnen (het jaar 2021 is gerelateerd aan de AOW-leeftijdsgrens).

Garantstellingen

Het bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantstellingen:

bedragen x k€

Gewaarborgde leningen	boekwaarde 1-1-2015	boekwaarde 31-12-2015
Stichting Woonzorg Nederland	23.617	28.163
Woningstichting Wierden en borgen	491	451
Waterbedrijf Groningen	172	172
Totaal gewaarborgde leningen	24.280	28.786

De specificatie van de gewaarborgde leningen staan vermeld in bijlage 6.5.

In 2015 is geen bedrag betaald uit hoofde van aanspraken op de verleende borg- en garantstellingen.

Langlopende financiële verplichtingen (niet uit de balans blijvende verplichtingen)

Er is sprake van een vorm van operational lease van kopieerapparatuur; deze wordt in het contract als "huur" omschreven. De jaarlijkse huurprijs bedraagt k€ 25. De overeenkomst is in breed BMW verband (BMW en DEAL-gemeenten) afgesloten en loopt tot 2017.

5.5 Toelichting baten en lasten

Het saldo van baten en lasten komt uit op een overschot van k€127. Gedurende het jaar is besloten om voor diverse zaken gelden te storten en te onttrekken aan de reserves. Per saldo zijn meer gelden onttrokken dan gestort in de reserves voor een bedrag van k€1.807. Hierdoor komt ten opzichte van de actuele begroting het rekeningresultaat k€1.934 voordeliger uit.

De belangrijkste afwijkingen zijn hieronder weergegeven (> k€ 50). Voor een uitgebreide tekstuele toelichting op de afwijkingen tussen de actuele begroting en de realisatie wordt verwezen naar de financiële analyse per programma.

Saldo baten en lasten actuele begroting	1.807(N)
Programma Burger en Bestuur <ul style="list-style-type: none"> - Gemeentelijk contactcentrum (GCC) - Algemene pensioenwet politieke ambtsdrager (Appa) - Diversen (o.a. meer leges rijbewijzen en paspoorten) 	96 (V) 223(N) 52(V)
Programma Veiligheid <ul style="list-style-type: none"> - Diversen (o.a. niet begrote huuropbrengsten en te hoog geraamde inhuurkosten) 	79(V)
Programma Verkeer en Vervoer <ul style="list-style-type: none"> - Diversen (o.a. lagere kapitaallasten en aanbestedingsvoordelen op investeringen) 	135(V)
Programma Economische zaken, recreatie en toerisme <ul style="list-style-type: none"> - Diversen (o.a. niet benut budget representatie en lagere onderhoudskosten recreatieve voorzieningen) 	28(V)
Programma Jeugd <ul style="list-style-type: none"> - Voordeel op verkoop schoolgebouw - Diversen (o.a. inkoopvoordeel pedagogische gezinscoach en minder beroep op leerlingenvervoer) 	47(V) 28(V)
Programma Sport, kunst en cultuur <ul style="list-style-type: none"> - Zwembad Leens – verwijderen van taakstelling - Diversen (o.a. uitstel realisering kantine/berging ijsbaan Leens, lagere kosten gymzalen en ontvangen subsidie project jongeren aan zet die betrekking heeft op voorgaande jaren) 	70(N) 97(V)
Programma Sociale Zaken en Werk <ul style="list-style-type: none"> - Financiële tegemoetkoming WTCG/SOZ (overheveling) - Werkvoorzieningsschap Ability (vaste bijdrage / bijdrage in verlies) - Diversen (o.a. hogere kosten participatie) 	74(V) 99(V) 27(N)
Programma Maatschappelijke ondersteuning en Zorg <ul style="list-style-type: none"> - Diversen product algemene voorziening en basisondersteuning (o.a. centrum jeugd en gezin, ontmoetingspunten, openbare gezondheidszorg en vrijwilligerswerk) - OGGZ, Gezond in de stad en Informele zorg (overhevelingen) - Verstrekking WMO PGB's en ZIN en Eigen bijdragen WMO - Verstrekking WMO HH en uitvoeringskosten WMO en jeugd (overhevelingen) - Decentralisatie AWBZ (bestemmingsreserve) - Decentralisatie Jeugd (bestemmingsreserve) - Diversen 	80(V) 118(V) 90(V) 75(V) 303(V) 211(V) 59(V)

Programma Milieu <ul style="list-style-type: none"> - Invoering verbrandingsbelasting - Diversen (o.a. stijging bijdrage regionale samenwerkingen, hogere vergoeding Nedvang, meer verminderingen afvalstoffenheffing en minder toegerekende uren aan begraafplaatsen en milieustraat) 	53(N) 75(V)
Programma Leefomgeving <ul style="list-style-type: none"> - Personeelskosten frontoffice (niet verantwoord/wel begroot) - Gaswinningsdossier (lagere kosten en ontvangen vergoeding voorgaande jaren) - Storting in voorziening Trekweg te Ulrum - Afwaardering exploitatieopzet Brugweg te Ulrum - Voordeel exploitatieopzet Kanaaloever Zuid te Zoutkamp - Diversen (o.a. hogere leges bouwvergunningen, uitstel actualisatie bestemmingsplannen en voordeel op kapitaallasten grondbedrijf) 	70(V) 125(V) 380(N) 173(N) 42(V) 210(V)
Programma Algemene Dekkingsmiddelen <ul style="list-style-type: none"> - Teruggave BTW 2008-2013 - Algemene uitkering - Resultaat op debiteurenbeheer - Diversen (o.a. niet begrote verminderingen belastingen, meer dividend dan begroot en hogere OZB inkomsten) 	469(V) 140(V) 55(V) 4(V)
Saldo baten en lasten rekening	127(V)

5.6 Overzicht incidentele baten en lasten

bedragen x k€

Overzicht incidentele baten en lasten	
Incidentele lasten rekening 2015	
Programma Burger en bestuur	
Zaakgericht digitaal werken	7
Burgemeester en wethouders	233
Programma Verkeer en vervoer	
N361-deelname	560
Programma Jeugd	
Beleid huisvesting openbaar basisonderwijs	60
Programma Sport, kunst en cultuur	
IJsbaan Leens	6
Project Jongeren Aan Zet (JAZ)	3
Programma maatschappelijke ondersteuning en zorg	
Gezond in stad	27
Informele zorg	6
OGGz BMW	115
Programma Leefomgeving	
Locatie AZC	12
Grondbedrijf	553
Sub totaal (a)	1.582
Incidentele toevoeging aan de reserves rekening 2015	
Programma Burger en bestuur	310
Programma Verkeer en vervoer	81
Programma Jeugd	195
Programma Sport, kunst en cultuur	8
Programma Maatschappelijke ondersteuning en zorg	164
Programma Milieu	362
Programma Leefomgeving	157
Programma Algemene dekkingsmiddelen	2.743
Sub totaal (b)	4.020
Totaal incidentele lasten	5.602
Incidentele baten rekening 2015	
Programma Veiligheid	
Onderhoud brandweerkazernes	31
Programma Verkeer en vervoer	
Opstellen verkeersplannen	17
Programma Jeugd	
Beleid huisvesting openbaar basisonderwijs	60
Programma Sport, kunst en cultuur	
Project Jongeren Aan Zet (JAZ)	18
Programma Maatschappelijke ondersteuning en zorg	
OGGz BMW	142
Programma Leefomgeving	
Grondbedrijf	43
Programma Algemene dekkingsmiddelen	
Saldo kostenplaats	469
Sub totaal (d)	780
Incidentele onttrekking aan de reserves rekening 2015	
Programma Verkeer en vervoer	641
Programma Jeugd	48
Programma Sport, kunst en cultuur	44
Programma Sociale zaken en werk	119
Programma Maatschappelijke ondersteuning en zorg	153
Programma Milieu	110
Programma Leefomgeving	88
Programma Algemene dekkingsmiddelen	4.625
Sub totaal (e)	5.828
Totaal incidentele baten	6.608

Toelichting incidentele lasten

Zaakgericht digitaal werken

Dit zijn de kosten ten behoeve van het project invoering zaakgericht digitaal werken.

Burgemeester en wethouders

Er heeft een extra aanvulling plaats gevonden in de opbouw van de pensioenen van wethouders.

Deelname N361

Betreft de gemeentelijk bijdrage aan de Provincie in verband met de reconstructie van de N361.

Beleid huisvesting openbaar basisonderwijs

Betreft extra afschrijving in verband met verkoop van de voormalige OBS De Weerborg.

IJsbaan Leens

Betreft middelen voor realisering van een kantine/berging bij de ijsbaan Leens.

Project Jongeren aan Zet (JAZ)

Betreft laatste projectmatige kosten binnen het project Jongeren aan Zet.

Gezond in de stad (GIDS)

Het project 'Gezond in de stad' duurt 3 jaar (2015-2017).

Informele zorg

Betreft de kosten van het project 'Noabers' wat gaat over het versterken van netwerken van informele zorg.

OGGz BMW

Dit budget is, als onderdeel van de Integrale zorgstructuur, bestemd voor de kosten van de samenwerking OGGZ. Het betreft een bijdrage van de centrumgemeente Groningen waarover verantwoording moet worden afgelegd.

Locatiekeuze AZC

Betreft middelen in verband voorbereidingskosten van de locatie keuze AZC.

Grondbedrijf

Betreft de kosten van een extra afschrijving bij de exploitatie opzet Brugweg Ulrum en het treffen van een voorziening bij de exploitatie opzet Trekweg Ulrum.

Toelichting incidentele baten

Onderhoud brandweerkazernes

Betreft de verhuuropbrengst van de brandweer kazernes aan de VeiligheidsRegio Groningen (VRG).

Opstellen verkeersplannen

Betreft subsidie in verband met het project Veilig door De Marne.

Beleid huisvesting openbaar basisonderwijs

Betreft opbrengst verkoop van de voormalige OBS De Weerborg.

Project Jongeren aan Zet (JAZ)

Betreft subsidie ontvangsten binnen het project Jongeren aan Zet.

OGGz BMW

Dit budget is, als onderdeel van de Integrale zorgstructuur, bestemd voor de kosten van de samenwerking OGGZ. Het betreft een bijdrage van de centrumgemeente Groningen waarover verantwoording moet worden afgelegd.

Grondbedrijf

Betreft winstneming van de exploitatie opzet Kanaaloever Zuid.

Saldo kostenplaatsen

In verband met een teruggave van BTW door de belastingdienst.

5.7 Begrotingsrechtmatigheid

Inleiding

Binnen onze organisatie moeten alle uitgaven binnen de beschikbare programmabudgetten blijven. In vaktaal wordt dit het “begrotingscriterium” genoemd: we beoordelen of we rechtmatig handelen op het gebied van budgetbeheersing. Overschrijding is namelijk in strijd met het budgetrecht van de raad.

Als er toch een overschrijding van een budget plaatsvindt, dienen deze goed herkenbaar en beargumenteerd in de jaarrekening te worden opgenomen. Door vaststelling van de jaarrekening door de raad worden deze overschrijdingen alsnog geautoriseerd.

Er zijn twee soorten begrotingsafwijkingen te onderscheiden:

A. Begrotingsafwijkingen passend binnen het bestaande beleid (in beginsel rechtmatig):

1. Kostenoverschrijding die geheel of gedeeltelijk worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten.
2. Kostenoverschrijdingen die een gevolg zijn van interne factoren zoals:
 - doorberekening interne kosten, mits de totale apparaatskosten zoals verantwoord op de kostenplaatsen niet worden overschreden;
 - kapitaallasten mits de investeringskredieten door de raad zijn geautoriseerd;
 - afwijking als gevolg van fouten in de begroting;
 - dotaties aan voorzieningen.
3. Kostenoverschrijdingen die worden veroorzaakt door externe factoren zoals:
 - open-einde regelingen;
 - faillissement debiteur/vorderingen die niet meer geïnd kunnen worden;
 - wijzigingen landelijke wet- en regelgeving met financiële consequenties;
 - aanpassingen algemene uitkering gemeentefonds;
 - uitgaven van gemeenschappelijke regelingen;
 - realisatie op begrote subsidieverwachtingen;
 - de renteontwikkelingen;
 - uitgaven die naar hun aard onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar zijn;
 - noodzakelijke afwaarderen wegens door marktomstandigheden ontstane duurzame waarde vermindering;
 - onderzoeken achteraf met financiële gevolgen.

B. Begrotingsafwijkingen niet passend binnen het bestaande beleid (in beginsel onrechtmatig):

1. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend tellen mee in de foutevaluatie.
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarvan ondubbelzinnig wordt vastgesteld dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd tellen mee in de foutevaluatie.
3. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen en tellen derhalve mee in de foutevaluatie.
4. Kostenoverschrijdingen geconstateerd tijdens het begrotingsjaar betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt, tellen mee in de foutevaluatie.

5. Kostenoverschrijdingen in het jaar van investeren op activeerbare activiteiten tellen mee in de foutevaluatie. Dergelijke afwijkingen zijn goedbeschouwd onrechtmatig en tellen derhalve mee in de foutevaluatie bij de jaarrekening.

Begrotingsafwijkingen in de exploitatie

bedragen x k€

Exploitatielasten per programma	Actuele begroting 2015	Rekening 2015	overschrijding	soort overschrijding
P 01 Burger en bestuur	2.356	2.472	-116	A3
P 02 Veiligheid	1.023	976	nvt	
P 03 Verkeer en vervoer	4.380	4.272	nvt	
P 04 Econom.zaken, recreatie en toerisme	335	304	nvt	
P 05 Jeugd	1.455	1.435	nvt	
P 06 Sport, kunst en cultuur	1.157	1.174	-18	A2
P 07 Sociale Zaken en Werk	7.561	7.419	nvt	
P 08 Maatschapp. ondersteuning en Zorg	8.104	7.507	nvt	
P 09 Milieu	3.207	3.249	-41	A2
P 10 Leefomgeving	2.432	2.703	-271	A2
P 12 Algemene dekkingsmiddelen	954	1.028	-74	A2

Toelichting

P 01 Burger en bestuur

Deze begrotingsafwijking wordt veroorzaakt door een extra pensioen storting in verband met de algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa).

P 06 Sport, kunst en cultuur

Deze kostenoverschrijding is het gevolg van een onjuiste verwerking van een taakstelling bij de zwembad te Leens.

P 09 Milieu

Door meerkosten als gevolg van de invoering van de verbrandingsbelasting, extra kosten voor de nascheiding drankenkartons en de bijdrage voor de regionale samenwerking is deze kostenoverschrijding ontstaan.

P 10 Leefomgeving

Deze kostenoverschrijding is ontstaan doordat bij de exploitatieopzet Trekweg te Ulrum een voorziening is getroffen en doordat de exploitatieopzet Brugweg te Ulrum is afgewaardeerd.

P 12 Algemene dekkingsmiddelen

Er is een extra storting gedaan in de voorziening dubieuze (belasting) debiteuren en daarnaast zijn de verminderingen op de lokale belastingen uit voorgaande jaren en de kosten van advisering inzake bezwaarschriften niet begroot.

Begrotingsafwijkingen in de investeringen

Voor het jaar 2017 is een krediet begroot in verband met vervanging hardware ICT ter grootte van k€ 1.223. Vooruitlopend hierop hebben in 2015 investeringen plaats gevonden ter grootte van k€ 114.

5.8 Wet Normering Topinkomens

Met ingang van 1 januari 2013 is de WNT van kracht (Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector). De WNT verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenoemde topfunctionarissen, ongeacht of de maximale norm wordt overschreden.

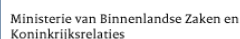
Topfunctionarissen zijn diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt. In het geval van gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de gemeentegriffier aangemerkt als topfunctionaris.

<i>bedragen x € 1</i>	De heer B.W. Verwey	Mevrouw M. Hegeman -van Eysden
Functie(s)	Secretaris/Algemeen directeur	Griffier
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,78
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	Ja	Ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	ja/nee	ja/nee
Individueel WNT-maximum	178.000	138.840
Bezoldiging		
Beloning	85.937	49.688
Belastbare onkostenvergoedingen	1.276	39
Beloningen betaalbaar op termijn	12.291	6.518
Subtotaal	99.504	56.066
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	99.504	56.066
Gegevens 2014		
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband	1,0	0,78
Bezoldiging 2014		
Beloning	84.649	47.572
Belastbare onkostenvergoedingen	956	6
Beloningen betaalbaar op termijn	13.749	7.064
Totaal bezoldiging 2014	99.354	54.642

De WNT verplicht ook tot openbaarmaking van de bezoldiging van de overige functionarissen, indien deze de maximale norm (voor 2015 k€ 178 op jaarbasis en op fulltime basis) te boven gaat.

De functie van een medewerker is als gevolg van de organisatiewijziging komen te vervallen. Met deze medewerker is een vergoeding overeengekomen waarmee de periode van werk naar werk traject en de periode van de WW-verplichtingen is afgekocht. De medewerker is met ingang van 1 april 2015 uit dienst getreden.

<i>bedragen x € 1</i>	Medewerker
Duur dienstverband in 2015	1/1 – 31/03
Omvang dienstverband (in fte)	0,63
Uitkeringen in 2015 wegens beëindiging dienstverband	-
Totaal toegekende uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	210.035
Individueel WNT-maximum ontslaguitkering	112.140
Voorgaande functie	Medewerker
Motivering van overschrijding:	Ontslag op grond van sociaal plan
Gegevens 2014	
Functie(s) in 2014	Medewerker Milieu
Duur dienstverband in 2014	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,63

(wordt vervolgd)

81						
82						
83						
84						
85						
86						
87						
88						
89						
90						
91						
92						
93						
94						
95						
96						
97						
98						
99						
100						
	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording Ja/Nee	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen)	Activiteiten stedelijke vernieuwing (in aantallen)	Activiteiten stedelijke vernieuwing	
			Alspraak	Realisatie	Toelichting afwijking	
			Alleen in te vullen na afloop project	Alleen in te vullen na afloop project	Alleen in te vullen na afloop project	
	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 08	Aard controle D1 Indicatornummer: C7C / 09	Aard controle D1 Indicatornummer: C7C / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C7C / 11	
1	2005-18384	Nee	0	0	0	
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						
31						
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						
39						
40						
41						
42						
43						
44						
45						
46						
47						
48						
49						
50						
51						
52						
53						
54						
55						
56						
57						
58						
59						
60						
61						
62						
63						

(wordt vervolgd)

Jaarstukken 2015 gemeente De Marne

			46					
			47					
			48					
			49					
			50					
			51					
			52					
			53					
			54					
			55					
			56					
			57					
			58					
			59					
			60					
			61					
			62					
			63					
			64					
			65					
			66					
			67					
			68					
			69					
			70					
			71					
			72					
			73					
			74					
			75					
			76					
			77					
			78					
			79					
			80					
			81					
			82					
			83					
			84					
			85					
			86					
			87					
			88					
			89					
			90					
			91					
			92					
			93					
			94					
			95					
			96					
			97					
			98					
			99					
			100					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2015 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01 € 3.320.547	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02 € 124.310	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03 € 111.985	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04 € 6.576	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05 € 0	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06 € 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07 € 39.554	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08 € 1.006	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09 € 0	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10 € 56.797	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11 € 0	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12 Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2015 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01 € 33.953	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02 € 0	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03 € 1.954	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04 € 17.990	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05 € 2.561	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06 € 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07 € 0	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08 € 0	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09 Ja			

6 Bijlagen

Lauwersmeer

6.1 Jaarverslag Sociale zaken en werk

1. Inleiding

We gaan vooruit!

Een jaarverslag biedt de gelegenheid terug te kijken op het afgelopen jaar 2015 en de jaren daaraan voorafgaand. Dan kunnen we vooruitgang constateren. In 2011 waren er nog drie verschillende afdelingen Sociale Zaken voor vier gemeenten. In 2015 is er één afdeling Sociale Zaken en Werk Hoogeland voor de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond. De samenwerking met Ability begint meer handen en voeten te krijgen, zowel in onze eigen regio als in de arbeidsmarktregio. Het Test- en Trainingscentrum, de werkgeversdienstverlening en de samenwerking rondom afspraakbanen zijn hiervan voorbeelden. In 2011 waren er nog 10 verschillende applicaties waarin zaken rondom werk en inkomen werden geregistreerd, nu is er één applicatie (Civision Samenleving) dat zich verder gaat ontwikkelen tot de applicatie voor het gehele sociale domein. Met een goed ingericht systeem en beschreven werkprocessen is in 2015 de basis op orde gebracht voor de vier gemeenten. Uiteindelijk zullen alle inspanningen zich vertalen naar een nog betere dienstverlening aan onze burgers.

In 2015 zijn we begonnen onze dienstverlening in te richten in de 3 sporen, zoals vermeld in de door de raden vastgestelde documenten: het visiedocument Werk aan de Winkel, de uitgangspunten voor de nieuwe uitvoeringsstructuur en het strategisch beleidskader Werk en Inkomen 2015 – 2018. Met dit dienstverleningsconcept kunnen we de dienstverlening nog beter afstemmen op de behoefte van de klant.

Als we kijken naar de resultaten van instroom en uitstroom dan volgen we in ons gebied het landelijk gemiddelde. We hebben echter meer uitstroom, maar helaas ook een hogere instroom dan landelijk. Wel zijn er verschillen tussen de vier gemeenten onderling die nog onvoldoende zijn te verklaren. Bijvoorbeeld, waarom is de bijstand in 2015 in de gemeente Eemsmond gedaald en in de andere drie gemeenten gestegen? Hier vindt nader onderzoek naar plaats om deze verschillen beargumenteerd te onderbouwen.

Als er in de uitvoering onvolkomenheden zijn met bijvoorbeeld betalingen of een nieuw formulier is dat aanleiding actie te ondernemen en te onderzoeken waar iets niet goed is gegaan en dit te herstellen. Dit onttrekt zich aan de publieke waarneming, maar zijn belangrijke punten om de kwaliteit van dienstverlening goed te houden. De Cliëntenraad heeft daarin een belangrijke signalerende functie. Met de Cliëntenraad zijn in het verleden armoedeconferenties georganiseerd en is samen met andere organisaties een Pact voor Samenredzaamheid vastgesteld. Onder de vlag van dit pact zijn in het gebied Eigen Kracht-café's georganiseerd, zijn er Repair-café's ontstaan en is in 2015 voor het eerst een opbrengst geoogst van de Voedseltuinen (100 kratten voor de Voedselbank).

Om de dienstverlening aan onze burgers goed uit te voeren is afstemming van alle onderdelen in het sociale domein nodig. We streven naar integrale dienstverlening voor onze inwoners. Sociale zaken en werk is daarvan een onderdeel en wil daaraan een wezenlijke bijdrage leveren. Als we de inspanningen wegen die in dit jaarverslag staan beschreven, dan kunnen we constateren dat we positieve vorderingen maken.

2. Ontwikkelingen in 2015

2.1 Sociale Zaken en Werk Hoogeland

Geruime tijd is er gewerkt aan plannen om de afdeling Sociale Zaken van de gemeente Eemsmond nauwer te laten samenwerken met de afdeling Sociale Zaken en Werk van de BMW-gemeenten. Via een in 2014 gestart invlechtingsproces, is een samenvoeging gerealiseerd en zag op 1 april 2015 Sociale Zaken en Werk Hoogeland het licht. Alle medewerkers van sociale zaken van de BMW-gemeenten werken vanaf die datum in één organisatie om uitvoering te geven aan het beleid van de vier gemeenten met dezelfde processen en in hetzelfde systeem. Vanuit een gezamenlijke basis is het doel om alle inwoners van de BMW-gemeenten zo goed mogelijk dienstverlening te bieden.

2.2 Werken in sporen

In 2015 is SoZaWe Hoogeland gestart met het organiseren van de dienstverlening in drie sporen. In een spoor werken inkomensconsulenten en werkcoaches nauw samen om de klant te faciliteren zo goed mogelijk deel te nemen aan de samenleving. Er zijn 3 sporen met elk een eigen klantengroep. Het werken in sporen is gebaseerd op de door de raden in april 2012 vastgestelde visienotitie "Werk aan de winkel". De visie is nader uitgewerkt in een dienstverleningsconcept zoals verwoord in voorstellen voor de nieuwe uitvoeringsorganisatie. In 2015 is door SoZaWe en Ability in de samenwerking hierop al voorgesorteerd.

Het werkspoor

De dienstverlening van het werkspoor betreft werkzoekenden die zelfstandig of met beperkte ondersteuning in staat zijn om (weer) aan het werk te komen of een opleiding te volgen. Zij worden in eerste instantie op hun eigen verantwoordelijkheid aangesproken om actief op zoek naar werk te gaan. Daarnaast worden er meer groepsgerichte activiteiten ingezet om werkzoekenden te ondersteunen, zoals sollicitatietrainingen, workshops netwerken en "aan de bak". Bij het laatste onderdeel gaan werkzoekenden op het Werkplein actief op zoek naar werk en kan directe ondersteuning door de werkcoach plaatsvinden. De dienstverlening wordt geboden in samenwerking met de werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio. Voor dit spoor is in 2015 als pilot het instrument "Dit-werkt!" ontwikkeld. Met deze digitale vacaturebank kunnen klanten al hun activiteiten in hun zoektocht naar werk bijhouden. Het CV maar ook alle sollicitatiebrieven kunnen worden opgeslagen in het systeem. Daarbij kunnen ze hulp krijgen van externe coaches die door hen zelf zijn benaderd. Hiermee kan een breed digitaal netwerk worden opgebouwd. Staatsecretaris Klijnsma heeft in een brief aan de Tweede Kamer laten weten dat ze dit lokale initiatief met belangstelling volgt.

Het leerwerkspoor

Werkzoekenden met arbeidsvermogen, die (nog) niet in staat zijn om dit geheel of gedeeltelijk zelfstandig op de arbeidsmarkt te benutten worden opgenomen in het leerwerkspoor. In het leerwerkspoor worden intensievere vormen van ondersteuning ingezet. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om werkleerplekken, stages, trainingen en (intensievere vormen van) begeleiding. Een belangrijk onderdeel van dit spoor is het Test en Trainingscentrum in Wehe den Hoorn. Hier kunnen diverse vaardigheden die nodig zijn voor het werk worden getest en verder worden ontwikkeld, kunnen certificaten worden gehaald en kan ervaring worden opgedaan. De dienstverlening wordt geboden in samenwerking met de arbeidsmarktregio en de onderwijsinstellingen. Als werkzoekenden langer ondersteuning nodig hebben, kan gebruik worden gemaakt van de infrastructuur van werkgevers en/of van Ability.

Het participatiespoor

Inwoners waar regulier werk geen direct doel is, ontvangen dienstverlening vanuit het participatiespoor. Zij zijn aangewezen op andere vormen van maatschappelijke deelname of hebben andere vormen van ondersteuning nodig. Voor deze groep is de directe begeleiding vanuit de uitvoeringsorganisatie beperkt, maar moet vooral de samenwerking worden gezocht met andere

organisaties in het werkgebied en met de collega's in het sociale domein. De dienstverlening bestaat vooral uit het bieden van inkomensondersteuning, het activeren tot maatschappelijke deelname en het verwijzen naar andere instanties voor oplossen van bepaalde problematiek. Voor de maatschappelijke deelname vindt actieve verwijzing plaats naar andere organisaties binnen het sociale domein en worden waar nodig maatschappelijke organisaties gestimuleerd om activiteiten te organiseren. Tevens is het test-, en trainings- en activeringscentrum beschikbaar van Werk op Maat in Uithuizen.

Drie sporen en inzet menskracht en middelen in 2015.

Spoor	Aandeel	Personeel	P-budget
Werkspoor	27%	Intensief gericht op zelfredzaamheid	Beperkt
Leerwerkspoor	28%	Intensief	Intensief
Participatiespoor	45%	Beperkt (signalering en verwijzing)	Beperkt en alleen indien kans op werk

3. Werk

3.1 Werkplein Noord-Groningen

Het Werkplein Noord-Groningen is, zoals bepaald in de wet SUWI, de centrale toegang voor alle aanvragen van gemeentelijke uitkeringen voor inwoners van de BMWE-gemeenten. Daarnaast wordt vanuit het Werkplein de werkgeversdienstverlening georganiseerd, kunnen alle inwoners ondersteuning naar werk krijgen, heeft het een jongerenloket voor begeleiding naar school of werk en wordt het vrijwilligerswerk voor Winsum/ De Marne gefaciliteerd vanuit het Steunpunt Vrijwilligerswerk.

Elke dinsdagochtend en donderdagochtend vindt de intake van de nieuwe uitkeringen plaats. Tijdens deze ochtenden krijgen de nieuwe aanvragers voorlichting en vindt ook de werkintake plaats. Op één ochtend worden alle formaliteiten zoveel mogelijk in één keer afgehandeld. Als het mogelijk is, vindt direct de bemiddeling naar arbeid plaats via een gesprek met één van de werkgeversadviseurs. In bijlage 1 zijn de aantallen instroom en uitstroom vermeld. Elke eerste dinsdag van de maand wordt met uitzendbureaus (gemiddeld 7 per keer) en werkgevers "Reuring in de tent" gehouden. Tijdens "Reuring" worden werkzoekenden en werkgevers via een speeddate met elkaar in contact gebracht om een match te laten plaats vinden tussen de juiste kandidaat en de vacature. Met verschillende activiteiten en projecten wordt een grote groep klanten geactiveerd en gemotiveerd om in beweging te komen en te blijven. De activiteiten en projecten zijn gericht op het motiveren met als doel terug naar school, aan het werk of participeren in de samenleving. Ideaal om per project resultaten in beeld te hebben om daarmee de zin van het project aan te tonen, waarbij dan vooral als resultaat geldt beëindiging van de uitkering door uitstroom naar werk. Dat geeft geen juist en volledig beeld. Het gaat om meer. Om resultaat te halen wordt een palet aan activiteiten en projecten uitgevoerd. Soms is een activiteit voor een klant een tussenstap om uiteindelijk uit te stromen naar regulier werk, soms leidt het rechtstreeks naar uitstroom. Als het Werkplein alleen maar projecten heeft die tot resultaat hebben rechtstreekse uitstroom naar regulier werk dan zou het totale resultaat lager zijn, omdat er voor de doelgroep met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt geen plek met begeleiding zou zijn. Het is onze keus om niet alleen in te zetten op de groep dichtbij de arbeidsmarkt (Spoor 1). De resultaten van het Test- en Trainingscentrum (Spoor 2) en het Test Trainings- en activeringscentrum (Spoor 3) onderstrepen deze keus. Dit wordt in de volgende paragraaf toegelicht.

3.1.1 Werkgeversdienstverlening

In 2015 heeft de werkgeversdienstverlening in nauwe samenwerking met Ability plaatsgevonden. Ook is er in de arbeidsmarktregio samenwerking met de afdelingen economische zaken, omliggende werkpleinen en het UWV. De werkgeversmarkt in onze regio kenmerkt zich door veel MKB en daarmee veel incidentele vacatures. Een aantal grootschaliger acties in 2015 vanuit de werkgeversdienstverlening zijn:

- banenmarkt voor horeca (jaarlijks evenement voorafgaand aan horecaseizoen)
- wervingsacties voor callcentermedewerkers, productiemedewerkers (Heiploeg via M-Ployee), medewerkers thuiszorg en bouw;
- techniekcarrousel (kandidaten laten zien wat er mogelijk is en hen ervoor interesseren);
- Maandelijks "Reuring": een speeddate van werkzoekenden met uitzendbureaus.

Deze activiteiten hebben in 2015 geleid tot 93 rechtstreekse bemiddelingen via het vacatureservicepunt (werkgeversteam) naar werk, werkervaringsplaatsen en BBL plekken.

Begin 2015 hebben we in het Openlucht Museum in Warffum voor werkgevers een bijeenkomst georganiseerd over de Participatiewet en de Afspraakbanen. De invulling van de Afspraakbanen komt aarzelend op gang (landelijk ook). Vanuit deze bijeenkomst zijn goede contacten en aanvragen voor afspraakbanen ontstaan en het paadje met deze werkgevers wordt warm gehouden.

In het kader van de participatiewet heeft het werkgeversteam tevens meegedaan aan diverse zorgmarkten in de verschillende gemeentes.

3.1.2 Test- en Trainingscentrum

Test- en Trainingscentrum (TTC)

Ability, de afdelingen Sociale Zaken en het Werkplein Noord -Groningen werken sinds het najaar van 2012 samen in het TTC in Wehe-den Hoorn. Het TTC is inmiddels tot volle wasdom gekomen en fungeert als een voorportaal om uit te stromen naar regulier werk of werkervaringsplaatsen. Het heeft zich bewezen als een belangrijke schakel in de keten voor mensen die niet direct kunnen doorstromen naar regulier werk. De cijfers van plaatsing en begeleiding in 2015 zien er als volgt uit:

Totaal aantal deelnemers TTC	95
Resultaat: Beëindiging uitkering	53
<i>dankzij Werk</i>	41
<i>dankzij School/ studie</i>	3
<i>dankzij Arbeidscontract Ability</i>	4
<i>dankzij Overige redenen (b.v. verhuizing, fraude, detentie)</i>	5
Resultaat: Gedeeltelijk werk/ uitkering	7
Resultaat: Werkervaringsplaats	24
<i>waarvan bij Ability</i>	11
Resultaat: Terug naar werkcoach	11
+	95

Totaal 11 cliënten zijn tijdens of na het traject als resultaat terug naar de werkcoach gegaan. Geen van deze cliënten zijn aan hun lot overgelaten. Bij allen is een passend traject gaande, dit kan ook doorverwijzing naar de hulpverlening zijn.

3.1.3 Test- en Trainings- en Activeringscentrum

In 2014 is bij Werk op Maat in samenwerking met de afdelingen Sociale Zaken, Werkplein en Ability een Test, Training en Activeringscentrum geopend. In 2014 had dit de status van een pilot. Het TTAC is in 2015 verder ontwikkeld en is een uitstekend instrument gebleken om mensen te activeren en te begeleiden naar vrijwilligerswerk, cursussen maar ook reguliere opleidingen of uitstroom.

Totaal aantal deelnemers TTAC	53
Resultaat: Geactiveerd 1 - 8 dagdelen per week	48
<i>waarvan uitgestroomd naar Betaald werk en/of TTC</i>	9
Resultaat: Niet geactiveerd	3
Resultaat: Aanmeldfase	2
+	53

3.1.4 Jongerenloket

Het Jongerenloket onderscheidt zich sinds de opening in februari 2014 met name door adequate voorlichting over de verplichtingen van jongeren, met een leeftijd beneden 27 jaar, tijdens de verplichte zoekperiode van 4 weken (art. 41 lid 4 PW). Er wordt wekelijks een groepsvoorlichting gegeven waarin informatie, tips en adviezen worden gedeeld. Op deze manier kan er worden gestuurd op handhaving bij het niet nakomen van deze verplichtingen. Daarnaast krijgt iedere jongere die zich voor bijstand meldt een quickscan die direct duidelijkheid geeft over de situatie van de jongere en het recht op bijstand. Medio februari 2015 is gemeten dat er van de 187 jongeren die een quickscan hebben gehad er 58 de aanvraag hebben ingetrokken, geen aanvraag hebben gedaan of niet zijn verschenen op de uitkeringsintake. Dit is ruim 31%. Wel heeft een aantal van deze jongeren op een later tijdstip alsnog een aanvraag gedaan.

Het Jongerenloket stuurt sterk op de terugkeer van jongeren naar school en wordt hierin ondersteund door de Participatiewet (art. 13 lid 2 sub c). Jongeren moeten hun eigen scholingsmogelijkheden onderzoeken en kunnen daarbij ondersteuning krijgen van het Jongerenloket (werkcoaches, werkgeversadviseurs, scholingsadviseur, RMC, Educatie Winsum via het Noorderpoortcollege, BBL-offensief, traject Bewegen naar Werk en School, etc). Als er scholingsmogelijkheden zijn (MBO BOL of HBO/WO met studiefinanciering) dan stopt de bijstand per februari of september. Jongeren die alleen via MBO BBL scholingsmogelijkheden hebben worden ondersteund totdat er een BBL-plek of regulier werk gevonden is.

Het Jongerenloket biedt daarnaast ook hulp en ondersteuning bij het zoeken en vinden van werk (traject Aan de bak, diverse workshops, traject LOC of overige door werkcoaches individueel in te zetten instrumenten). Door de werkgeversadviseurs kunnen additioneel jongeren vouchers worden ingezet. Ook ondersteuning voor jongeren vanuit het Pro/Vso onderwijs en jongeren die in het doelgroepenregister (oud-Wajong) vallen wordt geboden. Gedacht kan worden aan overleg met scholen en diverse partijen (Route Arbeid) en de inzet van een jobhunter. Daarbij kunnen o.a. middelen als loonkostensubsidie en no-riskpolis worden ingezet.

3.1.5 Samenwerking Arbeidsmarktregio

De BMW-gemeenten maken onderdeel uit van de Arbeidsmarktregio Groningen. Werk in Zicht is de naam voor de arbeidsmarktregio Groningen. Deze regio bestaat uit de provincie Groningen en vier gemeenten uit Noord-Drenthe. Werk in Zicht bouwt aan een actiegerichte samenwerking; van gemeenten, UWV WERKbedrijf, onderwijs- en zorgorganisaties en kennisinstellingen, ondersteund door de provincie Groningen, het Rijk en het Europees Sociaal Fonds. Het gezamenlijke doel is vraag en aanbod op de arbeidsmarktregio Groningen beter op elkaar af te stemmen.

Met 7 gemeenten (BMW-DAL) vormen wij de subregio-Noord. Zowel met portefeuillehouders als leiding vindt regelmatig overleg plaats over zowel werk en inkomen als het voorkomen van voortijdig

schoolverlaten. Binnen Werk in Zicht worden de ESF-aanvragen gecoördineerd, worden de grotere projecten georganiseerd, vindt afstemming rondom werkgeversdienstverlening plaats, zijn de sectorplannen voor de SW gezamenlijk opgepakt, de afspraakbanen gefaciliteerd en is bijv. Route Arbeid ontwikkeld. Het laatste betreft het toeleiden van nieuwe doelgroepen voor de Participatiewet richting vervolgopleiding en werk. Uitvloeisel van het laatste is dat leerlingen van de hoogste klassen van de praktijkscholen zijn besproken met vertegenwoordigers van werkplein, UWV en stagebegeleider van de praktijkschool om het vervolg op de praktijkschool zo soepel mogelijk te laten plaatsvinden.

De kunst bij samenwerking in dit soort grotere vormen is om te bepalen waar we de tijd aanbesteden in relatie tot een zo goed mogelijk resultaat voor onze doelgroepen. Relatiebeheer is het belangrijkste instrument voor de werkgeversdienstverlening en wordt het grootste deel van de tijd van de medewerkers aan besteed. In 2015 is afgesproken dat de BMW-gemeenten zich meer gaan inzetten voor de totale arbeidsmarktregio. Concrete actie is dat de vertegenwoordiging van de werkgeversdienstverlening voor de arbeidsmarktregio vanuit BMW zal plaatsvinden.

3.1.6. Sociaal-publieke infrastructuur

In het visiedocument Werk aan de Winkel in 2012 werd gesproken over de versterking van de sociaal-publieke infrastructuur. In ons gebied is het leefbaar hebben en houden van de samenleving een belangrijk doel. Als we het ontwikkelen van mensen kunnen combineren met het in stand houden van voor de leefbaarheid belangrijke voorzieningen dan is één en één meer dan twee. Daarom is het goed om daar wat inzicht in te geven. Bij onder andere de volgende instellingen hebben mensen werkervaring opgedaan, vaardigheden verder ontwikkeld, certificaten behaald of zich vrijwillig ingezet

- Charitas Bedum
- Kringloop Goudgoed Winsum en Uithuizen
- Sloepenloods Zoutkamp
- Museum Hoogeland Warffum
- Museum Wierdenland Ezinge
- Superr Sauwerd
- Werk op Maat Uithuizen
- Ability Uithuizen en Wehe den Hoorn
- TTC
- De verschillende borgen in het gebied
- Wijkleerbedrijf Winsum

4. Inkomen

4.1 WWB en overige uitkeringen

Als bijlage bij dit jaarverslag is de Jaarrapportage 2015 (Bijlage 1) gevoegd. Hierin staan overzichten van het verloop van het aantal uitkeringen per gemeente vanaf de afgelopen jaren. Uit de overzichten komt naar voren in de afgelopen jaren het aantal uitkeringen fors is gestegen en wel als volgt:

Ontwikkeling klantenbestand gemeenten BMW 2013-2016

Aantal uitkeringen	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	Totaal
1-1-2013	112	203	227	408	950
1-1-2014	135	225	252	445	1057
1-1-2015	144	264	286	444	1138
1-1-2016	162	272	284	437	1155

Voor de BMW-gemeenten is dit een forse stijging over deze vier jaren, overigens wel ongeveer gelijk aan de landelijke ontwikkelingen. Vanaf 1 januari 2015 wordt meegedaan aan de Divosa Benchmark Werk en Inkomen. Uit de benchmarkgegevens blijkt dat de gemiddelde instroom van de BMW-gemeenten in 2015 nagenoeg gelijk is aan de gemiddelde instroom van de andere deelnemende gemeenten in de provincie Groningen. Hetzelfde geldt voor een landelijk vergelijk met gemeenten van ongeveer dezelfde grootte. Wat wel opvalt is de sterke instroom binnen de gemeente Bedum aan het eind van het jaar 2015. Mogelijk wordt dit veroorzaakt door seizoensinvloeden en/of een grotere vertegenwoordiging van de nieuwe doelgroep in de Participatiewet. Hier vindt verder onderzoek naar plaats.

Financiën

Voor de verstrekking van de uitkeringen PW/loaw/loaz en Bbz ontvangt de gemeente van het rijk een budget op grond van de wet Buig (Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten). Dit budget wordt jaarlijks vastgesteld. Het geld dat gemeenten overhouden van dit Buig-budget mag naar eigen inzicht worden besteed. Een tekort moet de gemeente in principe zelf aanvullen, maar onder bepaalde voorwaarden kan een aanvullende uitkering worden toegekend bij een tekort van meer dan 10% van het Buig-budget (= eigen risico). Dit heet de Incidentele Aanvullende Uitkering, afgekort de IAU. Over het jaar 2012 hebben de gemeenten Bedum, Winsum en Eemsmond een IAU-uitkering moeten aanvragen en ook toegekend gekregen. Over het jaar 2013 zijn de tekorten onder de 10% gebleven en dus was aanvragen van een IAU-uitkering niet mogelijk. Over het jaar 2014 hebben de gemeenten Bedum, Winsum en Eemsmond in 2015 een IAU-uitkering aangevraagd van resp. € 57.439, € 19.627 en € 115.937. Deze bedragen zijn inmiddels ook daadwerkelijk toegekend.

Met ingang van het jaar 2015 is de IAU vervangen door een nieuwe voorziening, te weten de zogenaamde Vangnetuitkering. Om hiervoor in aanmerking te komen moet het college onder meer een globale analyse van de mogelijke oorzaak en de omvang van het tekort overleggen en van de verwachte ontwikkelingen van dat tekort in de komende jaren. Het college informeert de gemeenteraad hierover en geeft aan welke maatregelen worden genomen om het tekort terug te dringen. De gemeenteraad spreekt zich hierover uit. Om voor de Vangnetuitkering in aanmerking te komen moet er sprake zijn van een tekort van meer dan 5% van het Buig-budget (= eigen risico). De aanvraag wordt bij de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet ingediend voor 16 augustus 2016. Inmiddels is duidelijk geworden dat de gemeenten Bedum, De Marne en Winsum een Vangnetuitkering kunnen aanvragen van resp. € 31.633, € 120.500 en € 149.439.

4.2 Bijzondere bijstand en minimabeleid

In december 2013 is door de colleges een nieuw beleidskader “Minimabeleid ‘t Hoogeland voor de BMW-gemeenten” vastgesteld. Dit beleidskader is in 2014 verder uitgewerkt in nadere beleidsregels. In het voorjaar van 2014 hebben de vier gemeenteraden van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond (BMW) de beleidsnota Minimabeleid 't Hoogeland vastgesteld. Aan dit nieuw vastgestelde beleid is in 2015 uitvoering gegeven.

Voor de bekostiging van het minimabeleid ontvangen de gemeenten middelen van het rijk via de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen worden middels de begroting jaarlijks ook voor dit doel gereserveerd.

Voor intensivering van de ondersteuning van minima stelt het rijk al enkele jaren achtereen extra (structurele) middelen beschikbaar voor de bestrijding van armoede en schulden. Ook deze gelden worden ontvangen via de algemene uitkering.

Fashioncheque

In december 2015 hebben de colleges van de vier gemeenten besloten opnieuw fashioncheques voor de mensen met een laag inkomen (minder dan 120% van het minimum) beschikbaar te stellen. Dit keer voor de volwassenen en de kinderen tot 18 jaar. Door de late besluitvorming kon de daadwerkelijke uitvoering eerst plaatsvinden in het voorjaar 2016. In het jaarverslag over 2016 zal verslag van deze uitvoering worden gedaan.

Een overzicht van de totale verstrekkingen van de bijzondere bijstand en het minimabeleid vindt u in Bijlage 2.

4.3 Hoogwaardige handhaving

4.3.1 Inleiding

Bij het verstrekken van de uitkeringen wordt ernaar gestreefd om misbruik en oneigenlijk gebruik van de bijstand zoveel mogelijk te voorkomen. Daarom wordt ook op hoogwaardige wijze gehandhaafd. Het uiteindelijke doel van hoogwaardig handhaven is dat (potentiële) klanten van sociale zaken de wet- en regelgeving uit zichzelf naleven. Die naleving wordt groter als zij:

- goed en tijdig geïnformeerd zijn over hun rechten en plichten in de bijstand: *Vroegtijdig informeren*
- de regels, en de controlepraktijk die daaruit voortvloeit, accepteren: *Optimale Dienstverlening*
- de pakkans bij overtreding als hoog ervaren: *Controle op Maat*
- voldoende worden afgeschrikt door opgelegde én uitgevoerde sancties: *Lik op Stuk*.

Het handhavingsbeleidsplan is in 2010 vastgesteld. Het opstellen van een nieuw beleidsplan was vorig jaar nog niet nodig, omdat er in 2015 volgens een handhavingsjaarprogramma is gewerkt. Op grond van het nieuw in 2016 op te stellen handhavingsbeleidsplan, wordt jaarlijks een handhavingsjaarprogramma vastgesteld.

4.3.2 Handhavingsactiviteiten

Vooraf moet worden vermeld dat de werkwijze bij de fraudebestrijding binnen de BMW-gemeenten en gemeente Eemsmond nog verschillend is. Zo werken de BMW-gemeenten samen binnen het samenwerkingsverband Sociale Recherche Noord & Oost Groningen (SRNOG) en Eemsmond met Sociale Recherche Groningen SR-Groningen). Door de verhoging van de aangiftegrens van € 10.000,-- naar € 50.000,-- zijn er nagenoeg geen strafzaken meer. De sociaal rechercheurs zijn gedurende het verslagjaar daarom veel ingezet als fraudecontroleurs en dan met name in zaken waarin waarnemingen moesten worden gedaan. In 2016 zal de werkwijze volledig worden geharmoniseerd en wordt er ook een keus gemaakt voor één samenwerkingsverband sociale recherche.

Inzet fraudecontroleur

Voor de BMW-gemeenten wordt één van de medewerkers voor 18 uur per week ingezet als fraudecontroleur. Ook de gemeente Eemsmond heeft een fraudecontroleur voor 18 uur. De gemeentelijke fraudecontroleurs werken nauw samen met de inkomensconsulenten, de administrateurs en de collega sociaal rechercheurs van SRNOG en SR-Groningen. Met deze werkwijze wordt alle klantkennis en de kennis en vaardigheden van de diverse werkgebieden gebundeld. Daarnaast wordt de fraudecontroleur ook vaak ingezet als zogenaamde poortwachter. Dit houdt in dat direct bij aanvraag elk vermoeden van fraude direct wordt onderzocht, veelal door de fraudecontroleur samen met de inkomensconsulent. Bij twijfel wordt een huisbezoek gebracht.

Resultaten BMW:

Door de inzet van de fraudecontroleur samen met de inkomensconsulenten en de controleurs van SRNOG zijn 106 aanvragen om een uitkering niet tot toekenning gekomen. Dit om variërende redenen: intrekking, aanvraag niet meer definitief ingediend, niet verschenen op intake-afspraken of niet in behandeling genomen.

Resultaten Eemsmond:

De fraudecontroleur Eemsmond heeft in nauwe samenwerking met de fraudecontroleur van SR-Groningen 22 zaken onderzocht, waarvan er uiteindelijk 12 zijn beëindigd. Als poortwachter heeft de controleur 3 aanvragen afgewezen.

Voorlichting

Voorlichting wordt direct bij de intake van de uitkeringsaanvraag gegeven aan de klanten in collectieve voorlichtingsbijeenkomsten. De rechten en plichten worden dan uitvoerig met de klanten doorgesproken. Ook is in nieuwsbrieven ruime aandacht besteed aan de wettelijke verplichtingen, waarbij ook is ingegaan op de gevolgen van de invoering van de Participatiewet.

Evaluatie gebruik wijzigingsformulieren

Een werkgroepje (vanuit inkomensconsulenten, administratie, kwaliteit en handhaving) heeft zich hiermee bezig gehouden. Het heeft ertoe geleid dat er een geheel nieuw wijzigingsformulier is ontwikkeld. Dit formulier is aan alle klanten toegezonden met een uitvoerig begeleidend schrijven. De duidelijkheid in vraagstelling van het nieuwe formulier moet ook bijdragen aan voorkoming van fraude.

Protocol huisbezoek

Inkomensconsulenten en fraudecontroleurs brengen regelmatig (controle-) huisbezoeken. Een protocol voor het brengen van huisbezoek is opgesteld. Klanten zijn hierover geïnformeerd middels een samenvatting in een nieuwsbrief. Deze samenvatting is ook te lezen op de website van het Werkplein Noord-Groningen.

4.3.3 Resultaten SRNOG in 2015 voor Bedum, De Marne en Winsum

De gemeenten Bedum, De Marne en Winsum zijn aangesloten bij de Sociale Recherche Noord Oost Groningen (SRNOG). Het aantal fraudemeldingen was dit jaar 28. In 2014 was dat 30. Het aantal meldingen is daarmee nagenoeg gelijk gebleven. Van deze meldingen is in 17 gevallen daadwerkelijke fraude aangetoond. Dat heeft in 13 zaken geleid tot beëindiging van de uitkering en in 4 zaken tot aanpassing van de uitkering. Het financieel overzicht voor 2015 ziet er als volgt uit:

Omschrijving	BMW
Fraudebedrag	€ 106.384
Terugvordering	€ 106.384
Boete	€ 1.549
Besparing lopende jaar van beëindigde uitk.	€ 82.105
Besparing 1 jr geen uitkering	€ 196.000

De financiële bijdrage aan SRNOG (op basis van aantal cliënten) in 2015 is als volgt:

Bedum	€ 22.244
De Marne	€ 34.108
Winsum	€ 38.557

4.3.4 Sociale recherche Groningen (SR-Groningen)

De gemeente Eemsmond is aangesloten bij het samenwerkingsverband SR-Groningen. Dit verband bestaat uit Groningen, Eemsmond, Grootegast, Haren en Ten Boer. Door verhoging van de aangiftegrens naar € 50.000 waren er geen zaken voor de sociale recherche. De ingekochte uren zijn hierdoor ingezet als ondersteuning bij controlewerkzaamheden. Te denken valt aan huisbezoeken, buurtonderzoek, confronterende gesprekken en ondersteuning bij boetegesprekken. Het financieel overzicht voor 2015 ziet er als volgt uit:

Omschrijving	Eemsmond
Fraudebedrag	€ 24.316
Terugvordering	€ 24.316
Boete (niet afzonderlijk geregistreerd)	€ 0,00
Besparing lopende jaar van beëindigde uitk.	€ 88.750
Besparing 1 jr geen uitkering	€ 180.923

De financiële bijdrage aan de SR Groningen is in 2015 een bedrag van € 38.160,- geweest.

4.4 Harmonisatie betaalmoment uitkeringen

Er was binnen de BMW-gemeenten en de gemeente Eemsmond verschil in moment van uitbetaling van de uitkering. Binnen de BMW-gemeenten veelal in de derde week van de maand en in Eemsmond in de vierde week van de maand. In de BMW-gemeenten moest dus al halverwege de betreffende maand het wijzigingsformulier worden ingeleverd. Mensen met parttime (uitzend-)werk hebben dan vaak nog lang niet duidelijk hoeveel ze in die maand gaan verdienen. Ze moesten dan een schatting maken van hun inkomen. Dit leidde vaak tot veel misverstanden en verrekeningen of terugvorderingen, maar ook tot frustratie bij klanten. De colleges hebben daarom in november 2015 besloten het betaalmoment te harmoniseren. Voor de BMW-gemeenten wordt het betaalmoment opgeschoven naar het eind van de maand en daarmee gelijk te schakelen aan de gemeente Eemsmond. De hoogte van de aanvullende uitkering voor mensen met inkomsten uit parttime werk kan daardoor beter worden berekend. Gevolg: minder verrekeningen en vervelende terugvorderingen voor de klant en het helpt ook om fraude te voorkomen.

4.5 Opgelegde boetes

Vanaf 1 januari 2013 moet bij schending van de inlichtingenplicht een boete worden opgelegd. Het aantal opgelegde boetes in 2015 ziet er als volgt uit:

Boete	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond
Totaal opgelegd	4	8	4	13

4.6 Maatregelen

Van het opleggen van een maatregel op grond van de Maatregelverordening WWB is sprake bij schending van andere verplichtingen dan de inlichtingenplicht, zoals het niet meewerken aan een oproep om op een bepaalde plaats en tijd te verschijnen of om mee te werken aan het afleggen van een huisbezoek, bij schending van de arbeid- en re-integratieplicht of bij het zich zeer ernstig misdragen.

Het aantal opgelegde maatregelen in 2015 ziet er als volgt uit:

Maatregel	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond
Totaal opgelegd	8	12	7	11

4.7 Debiteuren

Van de debiteuren het volgende overzicht (stand 31 december 2015):

Soort vordering	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond
Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz)	106.591	413.695	426.343	715.721
Verschuldigde rente Bbz	0	31.730	3.528	86.419
Cessie	445	11.747	3.782	13.979
Opgelegde boetes	19.536	25.678	2.984	30.408
Uitstaande geldlening	8.510	89.581	43.427	169.632
Bijstand onder verband krediethypotheek	39.027	298.415	271.292	232.535
Terugvordering teveel ontvangen bijstand	49.513	357.309	123.182	672.700
Verhaal ivm onderhoudsplicht	19.708	9.209	6.843	13.154
Nog te verrekenen voorschotten	0	1.630	4.454	16.092
Totaal	243.330	1.238.994	885.835	1.950.640

Voor de vier gemeenten is in totaal in 19 situaties bij debiteuren beslag gelegd in verband met terugvordering teveel ontvangen bijstand en het niet-nakomen van de gemaakte terugbetalingsafspraken. De verwachting is dat van de uitstaande vorderingen zo'n 79% (jaar 2014 : 77%) zal worden ontvangen.

5. Wat doet Sozawe nog meer

5.1. Armoedebeleid

In het voorjaar van 2014 hebben de vier gemeenteraden van de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond (BMWE) de beleidsnota Minimabeleid 't Hoogeland vastgesteld. Met de komst van de Participatiewet zijn een groot deel van de categorische regelingen verdwenen. Dit, en de wens van de bestuurders om het beleid uniform te maken, heeft geresulteerd in de nota "Meer doen met Minima". Deze beleidsnota is in december 2014 door de raden vastgesteld. In 2015 zijn de onderstaande regelingen ingevoerd:

1. Representatiekosten

Dit is een bedrag van € 150,- per jaar om het solliciteren te bevorderen. Kan worden aangewend voor de kosten van kleding of de kapper.

2. Startpakket voortgezet onderwijs

Dit betreft een bedrag van € 750,- voor elk eerste kind in een gezin. Elk volgend kind kan € 500,- declareren.

3. Participatiefonds

Voor de vergoeding voor kosten voor deelname aan sociaal-culturele, educatieve en sportactiviteiten is er een (limitatieve) lijst van activiteiten die in aanmerking komen. De vergoeding is €200,- per persoon per jaar.

4. Kinderfeestje

Voor het bekostigen van een kinderfeestje kan €50,- per kind per jaar worden aangevraagd.

5. Inzet digitale jeugdraad

Om voor kinderen beleid te ontwikkelen in de toekomst wat aansluit bij hun behoefte, wordt de digitale jeugdraad van de gemeente Eemsmond ingeschakeld. Hier zijn geen kosten aan verbonden.

6. Fashioncheque 2014 en 2015

In 2014 is aan volwassenen (18 jaar en ouder) met een inkomen tot 120% een bedrag van € 50,00 in de vorm van een fashioncheque verstrekt. In 2015 is deze groep uitgebreid met de kinderen met ouders met een inkomen tot 120%.

6. Collectieve zorgverzekering

Inwoners met een inkomen tot 120 % van de bijstandsnorm bieden we de mogelijkheid om deel te nemen aan een collectieve zorgverzekering van Menzis: het Garantverzorgdpakket.

7. Regeling compensatie eigen risico

De regeling Compensatie Eigen Risico houdt in dat inwoners, met een inkomen tot 120% met hoge ziektekosten waardoor 3 jaar achtereen het eigen risico is betaald, een vergoeding van € 99,- per jaar kunnen krijgen.

8 Subsidie externe organisaties

Bij de bestrijding van armoede zijn de gemeenten gaan samenwerken met maatschappelijke organisaties. Deze organisaties ontvangen subsidie vanuit het minimabeleid

- Humanitas
- Stichting Leergeld
- Jeugdsportfonds
- Stichting Urgente Noden (SUN)
- Voedselbank

9. Pact Samenredzaamheid

Dit pact heeft tot doel om de samenwerking en kennisuitwisseling tussen gemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven op het terrein van armoede en schulden te bevorderen. Diverse organisaties hebben zich hierbij aangesloten. Onder het pact vallen bijvoorbeeld de eigen kracht lunchcafé's die in diverse dorpen worden georganiseerd, het repaircafé en kerstdiner voor inwoners in Uithuizen. Bijlage 3, overzicht activiteiten 2015 Pact.

In juli 2015 hebben de colleges van de vier gemeenten besloten om op onderdelen aanpassingen te doen aan het bovengenoemde minimabeleid. Belangrijkste punten met betrekking tot de aanpassingen zijn:

- de limitatieve lijst voor het Participatiefonds is uitgebreid;
- de Fashioncheque 2014 is verlengd tot 1 juli 2015 (tot 1 januari 2016 kan nog worden aangevraagd voor inwoners met inkomen tot 120%). De cheques zijn aangeschaft van het budget 2014
- door de afspraken met het Jeugdsportfonds kunnen kinderen voor sportactiviteiten terecht bij het Jeugdsportfonds;
- voor kinderen tot 18 jaar is het Startpakket onderwijs ook inzetbaar voor beroepsopleidingen;

De resultaten van het aantal verstrekkingen en de uitgaven voor de verschillende onderdelen per gemeente zijn te vinden in de bijlagen.

5.2 Educatie

Met ingang van 1 januari 2015 is de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) gewijzigd. Dit heeft een aantal gevolgen voor de gemeenten:

- de verplichte inkoop bij de regionale onderwijs centra (ROC) wordt stapsgewijs afgebouwd
- gemeenten kunnen zowel formele (met een diploma) als non-formele (zonder diploma) educatietrajecten aanbieden
- de wet voorziet in gemeentelijke samenwerking op regionaal niveau (arbeidsmarktregio)
- de contactgemeenten (voor ons de gemeente Groningen) krijgen een coördinerende rol in het regionale educatiebeleid
- de financiering is veranderd. Vanaf 1 januari 2015 ontvangt de gemeente Groningen als contactgemeente het budget voor de inkoop van educatievoorzieningen.

In 2015 zijn wij een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met de gemeenten van de arbeidsmarktregio Groningen. Dit zijn 27 gemeenten, waaronder alle gemeenten van de gemeente Groningen en de kop van Drenthe. Hierbij vervult de gemeente Groningen de rol van contactgemeente. Wij hebben in 2015 ingestemd met de Notitie Educatie arbeidsmarktregio Groningen 2016-2017. Het is een visiedocument dat gezamenlijk is opgesteld door de gemeenten in de arbeidsmarktregio voor de uitvoering van de WEB waarbij een ruim kader wordt geschetst voor de uitvoering van de WEB voor de jaren 2016 en 2017.

De drie kerndoelen van educatie zijn werk, opleiding en participatie. Om deze doelen te bereiken mogen wij nu zowel formele als non-formele trajecten aanbieden. De verplichte inkoop bij de ROC's zal daarom stapsgewijs worden afgebouwd. 2015 en 2016 worden beschouwd als overgangsjaren. In 2015 hebben we daarom besloten om voort te borduren op het Regionaal Educatief Plan (REP) en de middelen die beschikbaar waren voor inkoop van educatievoorzieningen toch voor een groot deel bij de ROC's te besteden. Reden hiervoor is dat met het aanbod van de ROC's in veel gevallen ook gebruik gemaakt kan worden van de aanvullende activiteiten en diensten van de netwerkpartners zoals bijvoorbeeld de samenwerking met bibliotheken, Humanitas en de MJD (non-formeel aanbod). Daarnaast zijn de ROC's begonnen met het oprichten van taalhuizen en taalpunten in onze regio om ervoor te zorgen dat het taal- en rekenaanbod laagdrempelig en dicht bij huis kan worden aangeboden.

Het ROC Noorderpoort biedt BMW's binnen het REP 2015 een formeel en een non-formeel aanbod dat bestaat uit: lezen en schrijven, Alfa NT2, NT2 Basis, doorburgeren, taal/rekenen werkplein, taal/rekenen jongeren, scholing vrijwilligers, intake en toetsing en trajectbegeleiding.

5.3 Schuldhulpverlening

De schuldhulpverlening wordt door Bedum, Winsum en De Marne ingekocht bij de Groningse Kredietbank (GKB). De GKB houdt wekelijks een dagdeel spreekuur op het Werkplein Noord-Groningen en in het gemeentehuis van De Marne en tweewekelijks een dagdeel in het zorgloket van de gemeente Bedum. De GKB bepaalt in een intake op basis van de individuele situatie welke vorm van schuldhulpverlening van toepassing is op de klant. Schuldhulpverlening kan dan bijvoorbeeld bestaan uit bemiddeling met schuldeisers, budgetbeheer, begeleiding naar schuldsanering of budgetcoaching.

Eemsmond maakt op het gebied van schuldhulpverlening onderdeel van een GR en maakt daarbij gebruik van de dienstverlening van de Volkskredietbank te Appingedam. De VKB houdt wekelijks spreekuur in Uithuizen. De VKB bepaalt middels een uitgebreid intakegesprek of klant in aanmerking kan komen voor schuldhulpverlening en bepaalt op basis van maatwerk welke vorm van schuldhulpverlening het meest geschikt is voor de klant. De schuldhulpverlening kan dan bestaan uit bijvoorbeeld adviesgesprekken, budgetbeheer, financieel beheer, budgetcoaching, schuldregeling, schuldbemiddeling, oplossen van crisissituaties, het verstrekken van sociale kredieten of herfinancieringen of begeleiding naar schuldsanering.

Humanitas afdeling 't Hoogeland

De gemeenten subsidiëren jaarlijks Humanitas. Dit stelt Humanitas in staat om burgers te helpen met het op orde krijgen van hun financiële administratie en ook om deze burgers zo nodig voor verdere hulpverlening door te verwijzen naar de GKB of VKB.

Samenwerking GKB en VKB op het gebied van preventie

In 2015 is een start gemaakt met een samenwerking tussen de GKB en de VKB op het gebied van preventie. Zij geven gezamenlijk een wekelijkse preventiecursus 'Omgaan met geld' aan alle nieuwe bijstandgerechtigden op het Werkplein in Winsum.

Protocol preventie huisontruimingen

In het kader van vroegsignalering van huurschulden en voorkoming van huisontruimingen hebben gemeenten samen met Wierden en Borgen, maatschappelijk werk en Humanitas in 2012 afspraken gemaakt en vastgelegd in een protocol. Deze afspraken worden jaarlijks geëvalueerd. De afspraken werken goed en op een enkel geval na komen er binnen de gemeenten geen huisontruimingen voor.

Beschermingsbewind

Beschermingsbewind is geen wettelijke taak van gemeenten, maar gemeenten verstrekken wel bijzondere bijstand voor de kosten van beschermingsbewind wanneer iemand daartoe zelf de middelen niet heeft. Er is een toename te zien van het aantal mensen dat in beschermingsbewind terecht komt. Dit komt onder meer door een wetwijziging waardoor ook 'verkwisting en het hebben van problematische schulden' gronden kunnen zijn voor beschermingsbewind en doordat regelgeving voor mensen steeds ingewikkelder wordt waardoor ze sneller in de problemen komen.

De VKB heeft in 2015 een tijdelijke stop ingevoerd op de instroom in beschermingsbewind. Reden hiervoor is dat beschermingsbewind geen wettelijke taak is van gemeenten. De GKB neemt nog wel steeds zelf mensen op in bescherming bewind.

Kosten beschermingsbewind 2015	
Bedum	€ 40.830,24
De Marne	€ 97.589,32
Winsum	€ 80.771,35
Eemsmond	€ 50.866,48

5.4 Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkkip)

Sedert 2005 heeft de gemeente op grond van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Wkkip) de taak om een deel van de kosten van kinderopvang voor de gemeentelijke doelgroepen te vergoeden.

Per 1 januari 2013 is het vergoeden van het werkgeversdeel van de kinderopvangtoeslag de verantwoordelijkheid geworden van de Belastingdienst. Hierdoor resteert voor de gemeente slechts nog de vergoeding van de kosten van de eigen bijdrage en de eigen bijdrage overschrijding uurtarief voor doelgroep ouders met een WWB (Participatiewet) uitkering. Daarnaast is de gemeente nog verantwoordelijk voor de afhandeling van aanvragen kinderopvang op grond van een sociaal medische indicatie (SMI). Het merendeel van de te vergoeden kosten wordt veroorzaakt door de aanvragen SMI.

In Bedum, De Marne en Winsum worden de taken op dit terrein sinds 2012 grotendeels uitgevoerd door Kindermediair. In Eemsmond worden de aanvragen voor bijzondere bijstand voor de eigen bijdragen kinderopvang of SMI door de consulent zelf afgehandeld.

5.5 Suwi-beveiligingsplan

De wet Suwi verplicht gemeenten en andere organisaties tot een intensieve samenwerking. Daarnaast mogen gemeenten op grond van de Wet eenmalige uitvraag gegevens, die al van de klant bekend zijn, niet opnieuw uitvragen. Dit maakt een snelle en goede elektronische gegevensuitwisseling noodzakelijk, hetgeen wordt geboden middels gebruik van Suwinet.

Middels Suwinet worden bestanden van enkele organisaties, waaronder Belastingdienst, Rijksdienst voor Wegverkeer, Dienst Uitvoering Onderwijs, Gemeenten, Kadaster, ontsloten. Om hiervan gebruik te mogen maken moeten gemeenten een Suwi-beveiligingsplan opstellen. Het laatste beveiligingsplan was verouderd en moest ook in verband met de samenvoeging van Sociale Zaken BMW worden bijgesteld. In 2014 heeft de Inspectie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onderzocht of de gemeenten voldoen aan de eisen van vertrouwelijkheid die worden gesteld aan de beveiliging van informatie die wordt uitgewisseld binnen Suwinet. Dit wordt getoetst aan zeven normen. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de BMW-gemeenten aan slechts twee normen voldeden. Hierop is actie ondernomen om te voorkomen dat de gemeenten gestraft worden en geen gebruik meer kunnen maken van Suwinet. In november 2014 is een nieuw beveiligingsplan vastgesteld, een security officer Suwinet is aangesteld en de medewerkers hebben allen een verklaring geheimhouding en zorgvuldig gebruik Suwinet ondertekend. Verder zijn onder meer de logging-gegevens per kwartaal opgevraagd en beoordeeld. Ook is tijdens werkoverleggen regelmatig aandacht gevraagd voor het zorgvuldig gebruik van Suwinet. Eind 2015 heeft de Inspectie van het ministerie van SZW opnieuw onderzoek gedaan en hierbij is vastgesteld dat de BMW-gemeenten inmiddels aan alle zeven normen voldoen. De gemeente Eemsmond voldeed nog niet aan de normen voor beveiliging gebruik Suwinet. Met de toetreding tot het samenwerkingsverband BMW geldt het nieuwe beveiligingsplan en de daarin vastgelegde werkwijze nu ook voor Eemsmond. Het plan is daarop aangepast en ook de medewerkers van Eemsmond hebben de verklaring ondertekend. Daarmee zal naar verwachting bij een volgende toets ook de gemeente Eemsmond voldoen aan de gestelde normen.

Vermeld moet nog worden dat uit de controle van de logging-rapportages gedurende het jaar 2015 geen onregelmatigheden in het gebruik binnen onze gemeenten zijn geconstateerd.

5.6 Verordeningen

Het jaar 2015 was het eerste jaar na de invoering van de Participatiewet op 1 januari 2015. De voorbereidingen hiertoe waren in 2014 reeds gestart met het opstellen van de verordeningen voor de gemeenten Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond (hierna BMW). In december 2014 zijn deze allemaal, behalve de verordening cliëntenparticipatie, door de raad vastgesteld. Deze laatste verordening kon nog niet in 2014 worden opgesteld omdat de besprekingen tussen de cliëntenraad van Eemsmond en de cliëntenraad van BMW nog moesten plaatsvinden. Met ingang van 1 juli 2015 zijn beide cliëntenraden samen gaan vergaderen, naast hun eigen vergaderingen. De officiële installatie van deze nieuwe cliëntenraad zal in het voorjaar van 2016 gaan plaatsvinden.

Omdat er wetswijzigingen zijn doorgevoerd in de loop van 2015 hebben zijn de verordeningen op grond van de Participatiewet op onderdelen herzien. In december 2015 zijn de volgende verordeningen aangepast:

- verordening Cliëntenparticipatie BMW 2016
- verordening Afstemming Participatiewet BMW 2016
- verordening Loonkostensubsidie Participatiewet BMW 2016
- Verordening Re-integratie Participatiewet BMW 2016

In het kort gaat het om de volgende herzieningen:

Verordening Cliëntenparticipatie Participatiewet BMW

Toegevoegd is dat het college de cliëntenraad kan ondersteunen bij de verslaglegging. En de gemeentelijke contactambtenaar stelt samen met de cliëntenraad de agenda vast

Verordening Afstemming Participatiewet BMWWE

In deze verordening is een aantal verwijzingen in verschillende artikelen aangepast. Daarnaast zijn er verschillende verwijzingen in de toelichting aangepast.

Verordening Loonkostensubsidie Participatiewet BMWWE

Hierin is opgenomen dat we werken met de loonwaardemethodiek "Dariuz". Dit is vervolgens doorgegeven aan het ministerie van SZW.

Verordening Re-integratie Participatiewet BMWWE

De wettelijke wijziging van de uniforme no-risk polis is opgenomen. Het UWV voert de uniforme no-risk polis namens de gemeenten uit.

Bijlage 1: Cijfers Jaarrapportage 2015

Actueel naar Regeling De Marne

Ultimo 31-12-2015

	dec-2014	dec-2015		man	vrouw	Totaal
IOAZ	0	0		0	0	0
IOAW	8	12		10	2	12
WWB 65-	251	254		121	133	254
WWB verpl/verz	0	0		0	0	0
WWB BZ	5	6		4	2	6
Totaal	264	272		135	137	272

Bijlage 2: Uitgaven Bijzondere Bijstand, schuldhulpverlening en minimabeleid

Gemeente De Marne

Omschrijving	2014	2015	verschil
Bestaanskosten	142.595	152.919	-10.324
schuldhulpverlening	83.838	66.661	17.177
Minima Participatiefonds		5.378	-5.378
Vergoeding representatiekosten		944	-944
Startpakket voortgezet onderwijs	1.564	3.335	-1.771
Participatiefonds	26.442	17.875	8.567
kinderfeestje		1.010	-1.010
Minima Computerregeling schoolgaande kinderen	4.637	2.789	1.848
chronisch zieken	21.805	1.800	20.005
langdurigheidstoelage	51.104	2.640	48.464
individuele inkomenstoelage		45.265	-45.265
bijz bijstand kwetsbare groepen *	36.241	49.000	-12.759
Totaal	368.226	349.616	18.610

6.2 Overzicht personele lasten

bedragen x k€

Overzicht personele lasten	Actuele begroting 2015	rekening 2015
Personeel in dienst	3.434	3.270
Inhuur	427	393
budget functiewaardering	10	0
flexibele beloning	15	16
cafetariamodel CAR/UWO	12	75
overwerk	45	30
stagevergoedingen	5	5
representatiekosten	11	8
reis- en verblijfkosten	69	45
Totaal overige personeelskosten	167	179
Opbrengsten voor uitgeleend personeel	-87	-129
FPU-gemeenten	22	2
uitkering voormalig personeel	20	32
Uitkeringen voormalig personeel en FPU	42	34
Totaal personeel gemeentelijke organisatie	3.983	3.746
Bestuur (raad / college)	384	350
Pensioen/wachtgeld bestuurders	111	376
Totaal raad / college	495	726
TOTAAL	4.478	4.472

NB: Vanaf 2013 worden de personele kosten betreffende de BMW samenwerking elders apart verwerkt (SOZA, ICT, P&O)

6.3 Overzicht en toelichting reserves

bedragen x k€

Reserves	stand per 1-1-2015	Stortingen	Onttrekkingen	stand per 31-12-2015
Algemene reserve				
AR Algemene Reserve	5.091	2.765	-4.560	3.296
AR Resultaat jaarrekening		1.934	0	1.934
AR GRP 2014-2018	-540	358	0	-181
Totaal Algemene reserve	4.551	5.058	-4.560	5.049

Bestemde reserves				
programma 3				
BR Trace Mensingew. - Zoutkamp	140	0	0	140
BR N361	560	0	-560	0
BR Wegen Hoofdstr. Pieterburen	0	81	-81	0
programma 5				
BR Peuterspeelzaalwerk	83	0	0	83
BR Gymlokaal Wehe den Hoorn	0	150	0	150
programma 6				
BR Vervanging speeltoestellen	0	8	0	8
BR Tennisbaan Kloosterburen	14	0	0	14
BR Tennisbanen Ulrum	35	0	-35	0
BR NASB sportcoach	27	0	-9	18
BR Friciekosten bibliotheek	0	45	0	45
programma 7				
BR Participatie en reïntegratie	132	0	-68	64
programma 8				
BR-WMO huishoudelijke hulp	130	0	-105	25
BR-WMO uitvoeringskosten	35	0	0	35
BR Uitvoeringskosten drie transities	0	164	-147	17
programma 9				
BR Klimaatbeleid	75	0	-5	70
programma 10				
BR Herstructurering woonplan	85	0	0	85
BR Nord Sea Fish	10	10	0	20
BR Lauwersom	51	0	0	51
BR PROloog algemeen	494	147	0	641
BR Programma Krimp en leefbaarheid	345	0	-13	332
overhead				
BR Friciekosten	106	92	-45	153
BR Organisatieontwikkelingen	0	200	-200	0
Totaal bestemmingsreserves	2.322	897	-1.268	1.951

Totaal Reserves	6.873	5.955	-5.828	7.001
------------------------	--------------	--------------	---------------	--------------

Toelichting reserves en voorzieningen

Algemene reserve	Doel
Algemene reserve	Reserve voor het opvangen van niet begrote kosten.
Algemene reserve GRP	Het jaarlijks resultaat GRP wordt hierin gestort. De reserve GRP wordt gerekend tot de algemene reserve omdat het een negatief saldo kent.

Bestemmingsreserve	Doel	Toelichting
3 : Trace Mensingeweer - ZTKP	Verkeersveiliger maken van Tracé Mensingeweer-Zoutkamp.	
3 : N361	Gemeentelijke bijdrage aan de reconstructie van een deel van de N361.	In de jaarrekening 2013 is de gemeentelijke bijdrage aan de N361 geraamd .
3 : Hoofdstraat Pieterburen	Reserve is gevormd bji de jaarrekening 2014.	In verband met klachten omtrent de klinkers in de Hoofdstraat te Pieterburen wordt dit vervangen.
5 : Peuterspeelzaalwerk	Reserve bestemd voor de verplaatsing van de peuterspeelzaal te Zoutkamp.	
5 : Gymlokaal Wehe den Hoorn	Reserve is bestemd voor de sloopkosten van de gymzaal in Wehe den Hoorn en budget voor een tegemoetkoming in de vervoerskosten van beide scholen en mogelijke initiatieven van het dorp.	Bij de actualisatie van het Integraal Huisvestings Plan (IHP 2015-2018) in april 2015, is besloten tot het instellen van deze bestemde reserve.
6 : Vervanging speeltoestellen	Reserve bestemd voor het vervangen van speeltoestellen.	Jaarlijks bekijken of het restant begrotingsbudget moet worden gestort in deze reserve. De restrictie is dat de reserve nooit hoger mag zijn dan k€ 20. (raadsbesluit 15-10-2013)
6 : Tennisbaan Kloosterburen	Privatisering tennisbaan.	Alvorens overdracht plaats vindt zijn middelen gereserveerd ten behoeve van renovatie.
6 : Tennisbanen Ulrum	Privatisering tennisbanen.	Alvorens overdracht plaats vindt zijn middelen gereserveerd ten behoeve van renovatie.
6 : NASB sportcoach	Stimulering van sportactiviteiten	De middelen zijn afkomstig uit de stimuleringsregeling Nationaal Plan Sport en Beweging (NASB) en bedoeld voor bekostiging van activiteiten in de periode 2014-2016.
6 : Frictiekosten bibliotheek	De bestemde reserve is gevormd voor de frictiekosten van Biblionet.	In de raadsvergadering van 22-9-2015 is de uitwerking van de bibliotheekvoorziening 2016 behandeld. Daarin is tevens besloten dat de eenmalige frictiekosten Biblionet ten laste komen van de gemeente.
7 : Participatie en re-integratie	Reserve i.v.m. toekomstige financiële ontwikkelingen Ability.	In 2015 vindt een onttrekking plaats ter grootte van k€ 68.

Bestemmingsreserve	Doel	Toelichting
8 : WMO-huishoudelijke hulp	Deze reserve is gevormd in 2014 en bedoeld om de eventuele tekorten in 2015 op te huishoudelijk hulp op te vangen.	Het Rijk past met ingang van 2015 een flinke korting toe op de WMO huishoudelijke hulp budgetten. De reserve dekt een deel van dit tekort.
8 : WMO-uitvoeringskosten	Ook deze reserve is gevormd in 2014 en bedoeld om de eventuele tekorten in 2015 op huishoudelijke hulp op te vangen.	Het Rijk past met ingang van 2015 een flinke korting toe op de WMO huishoudelijke hulp budgetten. De reserve dekt een deel van dit tekort.
8 : Uitvoeringskosten drie transities	De reserve is bedoeld om de extra uitvoeringskosten van de decentralisaties WMO, Jeugd, en participatie te kunnen financieren.	De door het Rijk beschikbaar gestelde budgetten zijn onvoldoende gebleken om de uitvoeringskosten te financieren. Voor de invoering van de participatiewet is geen uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld.
9 : Klimaatbeleid	De reserve is ingesteld voor de uitvoering van het klimaatbeleid 2004-2008.	Elk jaar wordt € 5.000 onttrokken in verband uitvoering van nieuwe initiatieven.
10 : Herstructurering	De middelen werden gebruikt voor het opwaarderen van de openbare ruimte in herstructurerings-gebieden.	Het restant van de reserve wordt betrokken bij de krimp- en leefbaarheidsvraagstukken.
10 : Projecten PROloog (PROloog Algemeen, Nord Sea Fish, Project Lauwersom en Waddenkwartier)	Reserve bestemd voor de projecten van PROloog (gemeentelijke bijdragen)	De eigen bijdragen van de gemeente in deze projecten worden toegevoegd aan de bestemde reserves. Op het moment dat een project gereed is wordt deze in exploitatie genomen. De projecten worden gedekt door subsidies van derden en door vrijval van de bestemmingsreserve (eigen bijdragen gemeenten).
10 : Programma Krimp en Leefbaarheid	De eigen bijdrage van de gemeente wordt opgenomen in de reserve.	De dekking van de jaarlijkse kosten van dit programma vindt plaats door subsidie van derden en een onttrekking uit de bestemde reserve (eigen bijdrage).
Overh.: Frictiekosten	Doel is hieruit incidentele kosten te betalen voor de ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie en realisatie van bezuinigingen.	Bij het Herstelplan 2010 is deze reserve gevormd.
Overh.: Organisatieontwikkelingen	Reserve is bestemd voor het ontwikkelen van de organisatie.	Bij de jaarrekening 2014 is deze reserve gevormd als onderdeel van de organisatiewijziging/ontwikkeling.

6.4 Overzicht van investeringen

Kredietportefeuille

bedragen in k€

Omschrijving	Totaal krediet 2014	begrote mutaties 2015	mutaties raadsbesluiten 2015	Wijziging agv. berap 2015	Gerealiseerd	Krediet naar 2016	Toelichting
Verkeer, vervoer en waterstaat							
Ontsluiting Klaarkampenweg	50			-50		0	investering wordt verschoven naar 2017
Renovatie Gording Zoutkamp		25				25	
Wehestertil	100			-100		0	investering wordt verschoven naar 2017
Mattenesserlaan Eenrum	213				210	3	wordt in 2016 afgesloten
Zuurdijksterweg Zuurdijk	168			20	182	6	wordt in 2016 afgesloten
Churchillweg Zoutkamp	46			15	53	8	wordt in 2016 afgesloten
Electraweg Zoutkamp	107				98	9	wordt in 2016 afgesloten
Jeugd							
Weerborg	60				60	0	i.v.m. afschrijving Weerborg
IHP (2015-2018)			3.499		985	2.514	Toegekend in totaal € 5.507 waarvan in 2015 € 3.499
Gymlokaal Wehe-den-Hoorn	-8			8		0	
Sport							
Afdekken zwembad	10				10	0	gereed
Renovatie kleedkamers FC Leo	155				155	0	gereed
Maatschappelijke ondersteuning en zorg							
Jeugdsoos Eenrum	-51				-60	0	gereed
Jeugdsoos Kloosterburen	20				20	0	gereed
Jeugdsoos Ulrum	6			-6		0	gereed
Milieu							
Gemeentelijk rioleringsplan	760	464			533	691	
Leefomgeving							
Water en douchesystemen sporthal/gymlok.	6			-6		0	kan vervallen
Bedrijfsvoering							
Zaakgericht werken	133		13		71	75	toegekend bij raadsbesluit nr. 2-2015
GCC aanpassingen huisvesting	25		25		49	0	gereed
Modernisering GBA	50					50	
Tractienota 2015 - 2019	229	110		-314	40	-15	overschrijding, wordt hersteld in 2016
Energievisie Leens	219				37	182	
Alle BMW ict hard-software investeringen	0				114	-114	overschrijding
Specifieke Projecten							
Proloog Algemeen	13	140			140	13	
Nord Sea Fish	462				151	311	
Lauwersom	3.036				1.041	1.995	
Inrichtingsplan Haven Lauwersoog	25				14	11	afgerond, kan vervallen
Ontwikkeling Meerzijde Lauwersoog	-9					0	afgerond, kan vervallen
Waddenkwartier	165				105	60	
Garnalencentrum	10				2	8	
Strandweg e.o.			1.485		12	1.473	
MKBA Westgat					19	-19	toekenning krediet bij de jaarrekening 2015
Programma Krimp en Leefbaarheid	4.032	25	-1.825		320	1.912	claim i.v.m. financiering GKC
Project Ulrum (LWE)	89					89	kan vervallen
Totaal	10.121	764	3.197	-433	4.361	9.287	

Toelichting kredieten

Weerborg

In 2014 is een bedrag van k€ 60 ontvangen in verband met de verkoop van de openbare school 'Weerborg' te Wehe den Hoorn. Dit bedrag is bedoeld om de extra afschrijving van de school te bekostigen. Deze extra afschrijving heeft plaats gevonden in 2015.

Integraal Huisvestingsprogramma (IHP)

Binnen het IHP zijn onder andere de volgende investeringen verricht:

- renovatie CBS de Handpalm	k€ 459
- renovatie CBS Ichtus	k€ 199
- aanbouw peuterspeelzaal Hoogholtje	k€ 306

Jeugdsoos Eenrum

De bouw van de jeugdsoos Eenrum is volledig afgerond, de subsidie is ontvangen.

Tractie

De aframing van het krediet in de bestuursrapportage 2015 ter grootte van k€ 314 is te ruim geweest.

ICT

In de meerjarenbegroting 2016-2019 is voor het jaar 2017 aanvullend krediet begroot ter vervanging van ICT hardware.

Vooruitlopend hierop heeft in 2015 investeringen plaats gevonden ter grootte van k€ 114.

Projecten

Het project PROloog en het programma Krimp & Leefbaarheid worden toegelicht in het hoofdstuk Ontwikkelingen.

MKBA Westgat

De kosten voor dit onderzoek worden gefinancierd uit een provinciale subsidie en een eigen bijdrage vanuit de gemeentelijke begroting (Visserijbeleid).

Formalisatie van het beschikbaar stellen van het krediet vindt plaats bij de vaststelling van de jaarrekening.

6.5 Garantstellingen

bedragen x k€

Gewaarborgde leningen	Oorspronkelijk bedrag	rente percentage	boekwaarde 1-1-2015	boekwaarde 31-12-2015
Woningstichting Wierden en Borgen				
BNG (wsw nr 2930)	4.538	3,430	2.470	2.281
NWB (wsw nr 26516)	1.049	3,630	796	764
NWB (wsw nr 26517)	842	3,615	638	613
NWB (wsw nr 26518)	426	3,200	286	272
NWB (wsw nr 26519)	662	3,270	447	426
ING (wsw nr 26533)	282	4,880	219	214
ING (wsw nr 26538)	408	4,800	290	279
ING (wsw nr 26539)	1.890	5,120	1.350	1.298
ING (wsw nr 26546)	685	5,020	478	469
SVN (wsw nr 32078)	471	0,500	99	68
BNG (wsw nr 34482)	1.490	4,659	1.033	979
ABN-Amro (wsw nr 37227)	2.500	4,000	2.500	2.500
Rabobank (wsw nr 42741)	8.000	3,890	8.000	8.000
Aegon Levensvz NV (wsw nr 45301)	5.000	3,500	5.000	5.000
BNG (wsw nr 46303)	5.000	1,270	naw	5.000
Stichting Woonzorg Nederland				
NWB (wsw nr 35216)	798	4,795	491	451
Waterbedrijf Groningen				
Waterbedrijf Groningen	nb	nb	172	172
Totaal gewaarborgde leningen	34.041		24.280	28.786

ToelichtingGaranties aan toegelaten instellingen

De gemeente heeft in het verleden enkele garanties verstrekt aan toegelaten instellingen. Het betreft garanties die oorspronkelijk onder het Waarborgfonds Sociale Woningbouw vallen en waarbij de gemeente garant staat voor het bovengenoemde fonds.

Garantiestelling i.v.m. Lening Waterbedrijf Groningen

De provincie Groningen staat 100% garant voor een geldlening van het Waterbedrijf Groningen. Gemeentelijke aandeelhouders staan op hun beurt voor 90% garant voor de provincie Groningen.

6.6 Kerngegevens

Sociale structuur	2013	2014	Begroting 2015	2015
Inwoners totaal	10373	10248	10208	10.100
Inwoners 0 - 3 jaar	372	352	343	343
Inwoners 4 - 19 jaar	1880	1849	1931	1766
Inwoners 20 - 64 jaar	5986	5840	5835	5720
Inwoners 65 - 74 jaar	1245	1313	1306	1377
Inwoners 75 jaar en ouder	890	894	870	894
Huishoudens met laag inkomen	1670	1730	1720	1700
Personen in WWB, IOAZ, IOAW	210	202	227	272
Medewerkers Sociale Werkplaats	78	100	95	87
Eenouder huishoudens	277	276	269	278
Minderheden	85	85	60	85
Functionele structuur				
Bedrijven	715	780	780	780
Leerlingen Openbaar Onderwijs	504	504	459	427
Leerlingen Bijzonder basis Onderwijs	426	379	389	349
Leerlingen Voortgezet Onderwijs	161	168	182	191
Fysieke structuur				
Bebouwde kernen	16	16	16	16
Kernen met minstens 500 adressen	4	4	4	4
Woonruimten	4784	4828	4882	4902
Bijzonder woongebouwen	363	363	1	1
Recreatiewoningen	403	397	403	401
Oppervlakte gemeente totaal	24033 ha	24032 ha	24032 ha	24032 ha
Oppervlakte land	16869 ha	17055 ha	17055 ha	17055 ha
Oppervlakte binnenwater	1492 ha	1505 ha	1505 ha	1505 ha
Oppervlakte buitenwater	5672 ha	5672 ha	5672 ha	5672 ha

Bronnen:

Ministerie van Binnenlandse zaken (Verzamelstaat uitkering gemeentefonds);

Ministerie van VWS (Dienst Uitvoering Onderwijs) DUO;

Basisregistratie Personen gemeente De Marne (BRP);

Basisadministratie Gebouwen gemeente De Marne (BAG);

Jaarverslag 2015 Sociale zaken en Werk Hoogeland.

Toelichting

Woonruimten: De gegevens voor woonruimten, recreatiewoningen en bijzondere woongebouwen komen uit de Basis Administratie Gebouwen (BAG). Door de BAG worden in 2015 andere maatstaven gehanteerd voor de tellingen dan in 2013 en 2014. Daardoor komt het aantal bijzondere woongebouwen op 1 (kazerne).

Onderwijs: De aantallen leerlingen vertonen in 2015 enkele afwijkingen. Dit komt voort uit een nieuwe indeling en meer actuele registratie van leerlingen in het basisonderwijs.

6.7 Controleverklaring accountant

6.8 Lijst met begrippen en afkortingen

Begrippen

<i>Autorisatiefunctie</i>	=	één van de functies van de begroting. Met de vaststelling van de begroting, meer specifiek het overzicht van baten en lasten, verleent de raad aan het college de bevoegdheid tot het doen van uitgaven en het aangaan van verplichtingen binnen het vastgestelde budget.
<i>Actief (Activa)</i>	=	een uit gebeurtenissen in het verleden voortgekomen middel Waarover de gemeente de beschikkingsmacht heeft en hetzij van economisch nut is, hetzij een publieke taak vervult.
<i>Balans</i>	=	onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
<i>Basisondersteuning</i>	=	preventieve ondersteuning aan inwoners (o.a. Welzijnswerk, Algemeen Maatschappelijk werk, Jeugd- en Jongeren werk)
<i>Baten</i>	=	inkomsten die aan een periode zijn toegerekend. De begrotingsperiode is gelijk aan het kalenderjaar. Het begrip baten bevat zowel opbrengsten als andere voordelen. Voordelen worden in de toelichting apart aangegeven als incidentele baten.
<i>Baten- en lastenstelsel</i>	=	een begrotingsstelsel waarbij alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.
<i>BBV</i>	=	besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten: voorschriften/eisen waaraan de documenten van de budgetcyclus moeten voldoen, te weten begroting, begrotingswijziging, meerjarenraming, jaarrekening en jaarverslag.
<i>Bedrijfsvoering</i>	=	de beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoering filosofie. Onderdelen: organisatie, planning & control, personeel, informatisering & automatisering, inkoop en facilitaire zaken.
<i>Begroting</i>	=	instrument van de raad om het budgetrecht toe te passen. Een Begroting geeft op programmaniveau aan welk beleid de gemeente voorstaat, hoeveel middelen daarvoor worden beschikbaar gesteld en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.
<i>Beleidsbegroting</i>	=	onderdeel van de begroting waarin programmaplan en paragrafen zijn opgenomen.
<i>Bestaand beleid</i>	=	beleid waarover in voorgaande begrotingsjaren besluitvorming heeft plaatsgevonden en nog steeds geldend is. Ook wel aanvaard beleid of ongewijzigd beleid genoemd.
<i>Bespaarde rente</i>	=	rente van het eigen vermogen dat als financieringsmiddel is aangewend.

<i>Debt-ratio</i>	=	de debt-ratio zegt welk aandeel van het gemeentebezit is belast met schulden. Een debt-ratio van 80% en hoger geeft aan dat de gemeente zijn bezit met veel schulden heeft belast.
<i>Dekkingsmiddelen</i>	=	financiële middelen waarmee bestaand en nieuw beleid wordt afgedekt.
<i>Doelmatigheid</i>	=	het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen.
<i>Doelstelling</i>	=	het beoogde eindresultaat bij de realisatie (uitvoering) van een activiteit.
<i>Doeltreffendheid</i>	=	de mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald.
<i>Financiële begroting</i>	=	onderdeel van de begroting dat ingaat op de budgettaire aspecten en op de financiële gevolgen van de beleidsbegroting.
<i>Geldelijke bezittingen</i>	=	het totaal van langlopende uitzettingen, vorderingen, liquide middelen en overlopende activa
<i>Investerings</i>	=	uitgaven voor gebruiksgoederen met een meerjarige economische waarde.
<i>Investerings met economische nut</i>	=	kapitaalgoederen die opbrengsten voortbrengen en/of verhandelbaar zijn. Investerings met economisch nut moeten geactiveerd worden.
<i>Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	=	geactiveerde goederen die geen opbrengsten voortbrengen maar wel duidelijk een publieke taak vervullen, bijvoorbeeld wegen, straat- verlichting.
<i>Jaarrekening</i>	=	de jaarrekening is de tegenhanger van de financiële begroting. De jaarrekening gaat in op de realisaties van het afgesloten begrotingsjaar. De jaarrekening is een onderdeel van de jaarrapportage en bestaat uit programmarekening met toelichting en balans met toelichting.
<i>Jaarverslag</i>	=	het jaarverslag is de tegenhanger van de beleidsbegroting (programma-plan en paragrafen). Het verslag gaat in op de uitkomsten van de programma's van het afgesloten begrotingsjaar. Het jaarverslag is een onderdeel van de jaarrapportage en bestaat uit de programma-verantwoording en de paragrafen.
<i>Lasten</i>	=	uitgaven die aan een periode zijn toegerekend. De periode van een begroting is gelijk aan het kalenderjaar. Het begrip 'lasten' omvat zowel kosten als verliezen. Verliezen worden in de toelichting apart aangegeven als incidentele lasten en worden direct genomen. Voor verwachte verliezen worden voorzieningen getroffen.
<i>Netto schuldquote</i>	=	de netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

<i>Nieuw beleid</i>	=	voorgesteld beleid waarover door de raad nog een besluit dient te worden genomen. Sturing is derhalve nog mogelijk. Hieronder valt eveneens uitbreiding/intensivering van bestaand beleid.
<i>Ommelander Samenwerkingsmodel</i>	=	samenwerking van 12 Groninger gemeenten, waarbij gewerkt wordt met pijlerpartners en uitvoerders.
<i>Overzicht baten en lasten</i>	=	onderdeel van de financiële begroting, waarin integraal per programma de baten en lasten inzichtelijk worden gemaakt op basis waarvan de autorisatie voor de realisatie van het programmaplan geschiedt.
<i>Paragraaf</i>	=	volgens BBV worden in paragrafen onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten (kaders) van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. Voor de volgende onderwerpen zijn paragrafen verplicht voorgeschreven voor zowel de begroting als de jaarrapportage: Lokale heffingen, weerstandsvermogen, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid. De raad is vrij om ook voor andere onderwerpen een paragraaf in te stellen.
<i>Product</i>	=	een activiteit die zelfstandig of in samenhang met andere activiteiten tot een taak leidt.
<i>Productenraming</i>	=	uitvoeringsdocument van de begroting bestemd voor het college van burgemeester en wethouders en de ambtelijke organisatie, met name de budgethouders. In dit document worden de uitvoeringsafspraken tussen college en budgethouders op detailniveau vastgelegd. Het document heeft een beheerstechnische functie.
<i>Programmarekening</i>	=	staat van baten en lasten met verantwoordingstoelichting op programmaniveau; een onderdeel van de jaarrekening. Is de tegenhanger van het overzicht van baten en lasten van de begroting.
<i>Productenrealisatie</i>	=	document waarin de budgethouders eindverantwoording afleggen aan het college met betrekking tot de uitvoering van de begroting. Is de tegenhanger van de productenraming.
<i>Programma</i>	=	een samenhangend geheel van activiteiten gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.
<i>Programmarekening</i>	=	onderdeel van de rekening waarin per programma wordt ingegaan op de maatschappelijke effecten en de wijze waarop er naar gestreefd wordt die effecten te verwezenlijken. Uitwerking geschiedt aan de hand van de 3 W vragen, te weten: Wat wilden we bereiken? Wat hebben we daarvoor gedaan? Wat heeft het gekost?

<i>Rechtmatigheid</i>	=	het in overeenstemming zijn met geldende wet- en regelgeving, waaronder mede begrepen gemeentelijke verordeningen, raadsbesluiten en collegebesluiten.
<i>Solvabiliteitsratio</i>	=	de solvabiliteitsratio is het spiegelbeeld van de debt-ratio. De Solvabiliteits-ratio laat zien welk aandeel van het gemeentebezit is afbetaald.
<i>Staat van baten en lasten</i>	=	vergelijkbaar met de winst- en verliesrekening in het bedrijfsleven.
<i>Treasury</i>	=	alle activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.
<i>Verbonden partij</i>	=	een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.
<i>Verplichtingen</i>	=	plichten of verantwoordelijkheden om op bepaalde manier te handelen of te presteren jegens derden.
<i>Vreemd vermogen</i>	=	bestaande verplichtingen van de gemeente die voortkomen uit gebeurtenissen in het verleden waarvan de afwikkeling naar verwachting resulteert in een uitstroom van financieringsmiddelen. Vreemd vermogen is onder te verdelen in vaste en vlottende schulden, voorzieningen en overlopende passiva.
<i>Voorzieningen</i>	=	voorzieningen zijn passiefposten in de balans, die een schatting Geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum Voorzieningen mogen niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Voorzieningen worden tot het vreemd vermogen gerekend.
<i>Weerstandvermogen</i>	=	de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.
<i>Weerstandscapaciteit</i>	=	alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten en financiële tegenvallers die onverwachts en substantieel zijn te dekken.

Afkortingen

AB	=	Algemeen Bestuur
AMK	=	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
APV	=	Algemene Plaatselijke Verordening
BAG	=	Basisadministratie Gebouwen gemeente De Marne
BBP	=	Bruto Binnenlands Product
BBV	=	Besluit Begroting en Verantwoording
Bbz	=	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BMW	=	Bedum, De Marne en Winsum
BMWE/NZV	=	gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond en waterschap Noorderzijlvest
BOR	=	Beheer Openbare Ruimte
BRP	=	Basisregistratie Personen gemeente De Marne
BRZO	=	Besluit Rampen en Zware Ongevallen
BVP	=	Best Value Procurement
CJG	=	Centrum voor Jeugd en Gezin
CIZ	=	Centrum Indicatiestelling Zorg
CAO	=	Collectieve arbeidsovereenkomst
CROW	=	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en Verkeerstechniek
DB	=	Dagelijks Bestuur
DEAL	=	Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum
DHW	=	Drank- en Horecawet
DUO	=	Ministerie van VWS (Dienst Uitvoering Onderwijs)
EGD	=	Elektriciteitsbedrijf Groningen Drenthe
EHL	=	Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog
EMU	=	Economische Monetaire Unie
EZRT	=	Economische zaken, recreatie en toerisme
FPU	=	Flexibel Pensioen en Uittreden
GBA	=	Gemeentelijke Basis Administratie
GR PG&Z	=	Gemeenschappelijke Regeling Publieke Gezondheid & Zorg
GVVP	=	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
Gw	=	Gemeentewet
ICT	=	Informatie- en communicatietechnologie
IHP	=	Integraal Huisvestingsplan
IAU	=	Incidentele aanvullende uitkering
IOAW	=	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	=	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IPO	=	Interprovinciaal overleg
KCC	=	Klant Contact Centrum
KOR	=	Kwaliteit Openbare Ruimte
L&E	=	Lauwers en Eems
MKBA	=	Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse
MKB Noord	=	Midden- en Kleinbedrijf Noord
NASB	=	Nationaal Actieplan Sport en Bewegen
NOM	=	Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord Nederland
ODG	=	Omgevingsdienst Groningen
OGGZ	=	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKE	=	Wet Ontwikkelingskansen door kwaliteit en Educatie
OZB	=	Onroerendezaakbelasting

P&O	=	Personeel & Organisatie
RIGG	=	Regionaal Inkoop Orgaan Groninger Gemeenten
RMC	=	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
SNN	=	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SoZa	=	Sociale Zaken
SVB	=	Strategisch Voorraad Beheer (woningen)
TIS	=	Transities in Samenhang
VCPO	=	Vereniging Christelijk Primair Onderwijs
VNG	=	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VSV-ers	=	Vroegtijdig School Verlaters
VTH	=	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VVE	=	Voor- en Vroegschoolse Educatie
Wabo	=	Wet Algemene bepalingen Omgevingsrecht
Wet STAP	=	Wet stimulering arbeidsparticipatie
Wet WOZ	=	Wet waardering onroerende zaken
WI	=	Wet inburgering
WMO	=	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WSW	=	Wet sociale werkvoorziening
WWB	=	Wet werk en bijstand
WLE	=	Werk Leefbaarheid Energie
WLP	=	Woon- en leefbaarheidsplan
ZvJG	=	Zorg voor Jeugd Groningen